T.C. KOCAELİ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
EĞİTİM BİLİMLERİ ANABİLİM DALI
REHBERLİK VE PSİKOLOJİK DANIŞMANLIK BİLİM DALI

KONSÜLTASYON TEMELLİ YÜRÜTÜLEN REHBERLİK VE KARİYER PLANLAMA DERSİNİN ÖĞRENCİ KARİYER FARKINDALIĞINA ETKİSİNİN İNCELENMESİ

(YÜKSEK LİSANS TEZİ)

Kemal EFE

KOCAELİ 2020

T.C. KOCAELİ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
EĞİTİM BİLİMLERİ ANABİLİM DALI
REHBERLİK VE PSİKOLOJİK DANIŞMANLIK BİLİM DALI

KONSÜLTASYON TEMELLİ YÜRÜTÜLEN REHBERLİK VE KARİYER PLANLAMA DERSİNİN ÖĞRENCİ KARİYER FARKINDALIĞINA ETKİSİNİN İNCELENMESİ

(YÜKSEK LİSANS TEZİ)

Kemal EFE

Dr. Öğr. Üyesi Yıldız ÖZTAN ULUSOY

Tezin Kabul Edildiği Enstitü Yönetim Kurulu Karar ve No: 29.07.2020/18

KOCAELİ 2020

TEŞEKKÜR

Tez konumun belirlenmesinden çalışmamın sonuna dek geçen süreçte beni daima destekleyen, ilgisini ve yardımını esirgemeyen, engin tecrübesi ile daima yol gösterici olan, çalışma azmini örnek aldığım değerli hocam Dr. Öğr. Üyesi Yıldız ÖZTAN ULUSOY'a,

Lisans eğitimimi aldığım Sakarya Üniversitesi Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Bölümündeki tüm hocalarıma, önce doğduğum şehirde yüksek lisans yapma şansını bana tanıyan ardından ise ders dönemindeki içten yardımlarını esirgemeyen hocalarım Dr. Öğr. Üyesi Osman Nejat AKFIRAT, Dr. Öğr. Üyesi Gülşah TURA, Dr. Öğr. Üyesi Ayla AKBAŞ ve Dr. Öğr. Üyesi Fatih KEZER'e,

Mesleğe başladığım günden bu yana her biri ile çalışmaktan mutluluk duyduğum ve hepsinden bir şeyler öğrendiğim kıymetli öğretmen arkadaşlarıma, okullarında çalışmanın yapılması konusunda yardımcı olan okul idarecilerine, çalışmama destek sağlama konusunda gönüllü olan, sabırla ölçekleri ve formları dolduran tüm öğretmen, öğrenci ve velilerime,

Üniversite sıralarında kesişen yollarımızın sonrasında hiç ayrılmadığı, temiz kalpliliği ve esprili kişiliği ile her daim motivasyonumu yükselten kıymetli dostum Psikolojik Danışman Şakir DÜNDAR'a; bazen bir baba, bazen bir abi bazen de bir arkadaş gibi bana destek olan, mesleğe bakış açımı şekillendirdiğine inandığım ve birlikte çalışma fırsatı yakaladığım için kendimi çok şanslı saydığım kıymetli hocam emekli öğretmen Necdet DORAK'a,

Hayatımın her alanında ve her zaman olduğu gibi tez hazırlama sürecimde desteklerini hep arkamda hissettiğim, beni yalnız bırakmayan kıymetli anne ve babama,

Bu süreçte beni cesaretlendiren, sevgisini ve sabrını esirgemeyen değerli eşim Elif EFE'ye; "Baba, hala ders mi yapıyorsun?" diyerek çalışma odama giren, ardından "İşin bitince oyun oynayalım, tamam mı?" diyerek odadan çıkıp bana en büyük desteği verdiğini hissettiğim biricik oğlum Enes EFE'ye,

TEŞEKKÜR EDERİM.

İÇİNDEKİLER

ÖZET iv
ABSTRACT vi
KISALTMALAR viii
TABLOLAR LİSTESİ ix
GİRİŞ 1

BİRİNCİ BÖLÜM

1.1. PROBLEM DURUMU 3
1.2. ARAŞTIRMANIN AMACI 7
1.3. ARAŞTIRMANIN ÖNEMİ 10
1.4. ARAŞTIRMANIN SINIRLILIKLARI 10
1.5. VARSAYIMLAR 11
1.6. TANIMLAR 11

İKİNCİ BÖLÜM

2. KURAMSAL ÇERÇEVE 12
2.1. REHBERLİK HİZMETLERİ 12
2.1.1. Rehberlik Hizmetlerinin Amacı 13
2.1.2. Rehberlik Hizmetlerinin Dayandığı Temel İlkeler 15
2.1.3. Rehberlikte Hizmet Alanları 17
2.1.4. Problem Alanlarına Göre Rehberlik 20
2.1.5. Öğretim Basamaklarına Göre Rehberlik Türleri 22
2.1.6. Birey Sayısına Göre Rehberlik Türleri 24
2.1.7. Temel İşlevlerine Göre Rehberlik Türleri 24
2.2. KONSÜLTASYON 25
2.2.1. Okullarda Kullanılan Konsültasyon Modelleri 28
2.2.2. Ele Alınan Konunun Özelliğine Göre Konsültasyon Modelleri 29
2.2.3. Temel Aldıkları Yaklaşımlara Göre Konsültasyon Modelleri 29
2.2.4. Konsültasyon Verenin Niteliklerini ve Rollerini Temel Alan Konsültasyon Modelleri 30
2.2.5. Okullarda Konsültasyon Yapılan Kişiler 31
2.2.6. Konsültasyon Veren Kişilerin Sahip Olması Gereken Nitelikler 32
2.3. MESLEKİ GELİŞİM SÜRECİ 33
2.3.1. Mesleki Gelişim Kuramları 35
2.3.2. Özellik-Faktör Kuramı 36
2.3.3. Holland'ın Tipoloji Kuramı 37
2.3.4. Roe'nun İhtiyaç Kuramı 39
2.3.5. Ginzberg'in Mesleki Gelişim Kuramı 41

2.3.6. Super'ın Yaşam Boyu Meslek Gelişimi Kuramı 42
2.3.7. Gottfredson'un Daraltma ve Uzlaştırma Kuramı 43
2.3.8. Krumboltz'un Kariyer Psikolojik Danışmanlığında Sosyal Öğrenme Kuramı 46
2.3.9. Psikoanalitik Kariyer Kuramı 49
2.3.10. Savickas'ın Kariyer Yapılandırma Kuramı 49
2.3.11. Lent, Brown ve Hackett'in Sosyal Bilişsel Kariyer Kuramı 50
2.3.12. Tiedeman ve O'Hara'nın Meslek Gelişim Kuramı 51
2.3.13. Kariyer Tekeri Modeli 52
2.3.14. Kariyer Yelkenlisi Modeli 52
2.4. REHBERLİK VE KARİYER PLANLAMA DERSİ 53
2.4.1. Programın Genel Amaçları 54
2.4.2. Programın Genel Yapısı 54
2.4.3. Programın Uygulanması 55
2.4.4. Ölçme ve Değerlendirme 57
2.5. REHBERLİK VE KARİYER PLANLAMA DERSİNİN MESLEKİ GELİŞİM KURAMLARI AÇISINDAN DEĞERLENDİRMESİ 58
2.6. ÇALIŞMADA YÜRÜTÜLEN KONSÜLTASYON ETKİNLİKLERİNİN ŞEKLİ VE DÂHİL OLDUĞU MODELLER 59
2.7. ÜLKEMİZDE GÖREV YAPAN REHBER ÖĞRETMEN İSTATİSTİKLERİ İLE BU SAYILARIN RKP DERSİNE OLASI ETKİLERİ 61
2.8. LİTERATÜRDE YAPILAN ARAŞTIRMALAR 62
2.8.1. Eğitim Kurumlarında Yürütülen Konsültasyon Hizmetlerine İlişkin Yurt İçinde Yapılmış Çalışmalar 62
2.8.2. Eğitim Kurumlarında Yürütülen Konsültasyon Hizmetlerine İlişkin Yurt Dışında Yapılmış Çalışmalar 69
2.8.3. Türkiye'de Mesleki Karar Verme Kavramına İlişkin Yapılmış Çalışmalar 71
2.8.4. Türkiye'de Okullarda Yürütülen Rehberlik Çalışmalarına Yönelik Yapılmış Çalışmalar 74
2.8.5. Türkiye'de Sınav Kaygısına Yönelik Yapılmış Çalışmalar 76

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

3. YÖNTEM 79
3.1. ARAŞTIRMANIN MODELİ 79
3.2. ETKİLİLİĞİ SINANAN REHBERLİK VE KARİYER PLANLAMA DERSİ KONSÜLTASYON UYGULAMA PLANI 80
3.3. ÇALIŞMA GRUBU 96
3.4. VERİ TOPLAMA SÜRECİ 100
3.5. VERİ TOPLAMA ARAÇLARI 101

3.5.1. Çocuklar İçin Kariyer Gelişimi Ölçeği (ÇKGÖ) 101
3.5.2. Meslek Kararı Verme Yetkinlik Ölçeği 102
3.5.3. Kariyer ve Yetenek Gelişimi Öz Yeterlik Ölçeği 103
3.5.4. Sınav Kaygısı Ölçeği (SKÖ) 104
3.5.5. Genel Öz Yeterlik Ölçeği (GÖYÖ) 104
3.5.6. Sınıf Rehber Öğretmenleri Bilgi Formu 104
3.6. VERİLERİN ANALİZİ 105

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

4. BULGULAR 106
4.1. 8. SINIF REHBER ÖĞRETMEN BİLGİ FORMUNA İLİŞKİN BULGULAR 106
4.2. ÇOCUKLAR İÇİN KARİYER GELİŞİM ÖLÇEĞİNE İLİŞKİN BULGULAR 116
4.3. KARİYER VE YETENEK GELİŞİMİ ÖZ YETERLİK ÖLÇEĞİNE İLİŞKİN BULGULAR 126
4.4. MESLEKİ KARAR VERME YETKİNLİK ÖLÇEĞİNE İLİŞKİN BULGULAR 134
4.5. SINAV KAYGISI ÖLÇEĞİNE İLİŞKİN BULGULAR 142
4.6. SÜRECE İLİŞKİN ÖĞRETMEN GÖRÜŞLERİNE YÖNELİK BULGULAR 149
TARTIŞMA ve SONUÇ 151
ÖNERİLER 162
KAYNAKÇA 167
EKLER 175
EK-I: Araştırma İzni 175
Ek-II: 8. Sınıf Rehber Öğretmenleri Bilgi Formu 176
Ek-III: Genel Öz Yeterlik Algısı Ölçeği 179
Ek IV: Çocuklar İçin Kariyer Gelişimi Ölçeği 180
Ek V: Kariyer ve Yetenek Gelişimi Öz Yeterlik Ölçeği 183
Ek VI: Mesleki Karar Verme Yetkinlik Ölçeği 185
Ek VII: Sınav Kaygısı Ölçeği 187
Ek VIII: Ölçek Kullanım İzinleri 190
Ek IX: Öğrenci Gönüllü Katılım ve Veli İzin Belgesi 193
Ek X: RKP Dersi Yıllık Planı 194
Ek XI: RKP Dersi Haftalık Etkinlik Uygulamaları 197
ÖZGEÇMİŞ 265

ÖZET

Bu araştırmanın amacı öncelikle Milli Eğitim Bakanlığına bağlı tüm ortaokullarda 2015-2016 Eğitim Öğretim yılından bu yana sekizinci sınıflarda okutulmakta olan Rehberlik ve Kariyer Planlama Dersine ilişkin sınıf rehber öğretmenlerinin bakış açılarını ve öz yeterlik algılarını çeşitli değişkenler açısından incelenmesi, sonrasında konsültasyon temelli yürütülen RKP Dersinin öğrenci kariyer farkındalığına etkisinin incelenmesidir. Araştırmada sınıf rehber öğretmenlerinden veri toplamada genel tarama modeli tercih edilmiş sonrasında konsültasyon temelli yürütülen RKP Dersinin öğrencilerin kariyer farkındalığına etkisini inceleyebilmek için nicel yöntemlerden ön test-son test kontrol gruplu deneysel desen kullanılmıştır. Araştırmanın evrenini 2018-2019 Eğitim Öğretim yılında Kocaeli ili İzmit ve Kandıra ilçesinde görev yapan sekizinci sınıf rehber öğretmenleri ve sekizinci sınıf öğrencileri oluşturmaktadır. Araştırmanın ilk bölümünde 106 sekizinci sınıf rehber öğretmeninden Genel Öz Yeterlik Ölçeği ve araştırmacı tarafından geliştirilen "Sınıf Rehber Öğretmen Bilgi Formu" aracılığıyla veri toplanmıştır. Çalışmanın ikinci bölümünde 73 öğrenciden oluşan deney ve 80 öğrenciden oluşan kontrol grubu öğrencilerine "Çocuklar İçin Kariyer Gelişim Ölçeği", "Kariyer ve Yetenek Gelişim Ölçeği", "Mesleki Karar Verme Yetkinlik Ölçeği" ve "Sınav Kaygısı Ölçeği" uygulanarak ön test verileri toplandıktan sonra kendisi okul psikolojik danışmanı olan araştırmacı tarafından deney grubu öğrencilerinin sınıf rehber öğretmenlerine yönelik haftalık konsültasyon toplantıları düzenlenmiştir. Bu toplantılarda sınıf rehber öğretmenlerine o hafta işleyecekleri RKP Dersi kazanımına yönelik bilgilendirme çalışmaları yapılmıştır. Süreç sonunda deney ve kontrol grubu öğrencilerine araştırmanın başında uygulanan ölçekler tekrar uygulanmış ve bunlar son test puanları olarak değerlendirilmiştir. Elde edilen verilerin analizinde Bağımsız Örneklemler T Testi, Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA), Mann Whitney U Testi, Wilcoxon İşaretli Sıralar Testi, Kruskal-Wallis Testi ve Pearson Korelasyon Katsayısı kullanılmıştır. Araştırmanın sonucunda sınıf rehber öğretmenlerinin RKP Dersine ilişkin yeterlik algılarının üniversitede rehberlik dersi alanların almayanlara göre, okul rehber öğretmeni ile işbirliği yapanların yapmayanlara göre ve daha önce bu dersi vermiş olanların vermeyenlere göre anlamlı derecede yüksek olduğu bulunmuştur. Öğretmenlerin cinsiyetinin, kıdem düzeylerinin ve branşlarının anlamlı bir etkisi bulunmamıştır. Araştırmanın deneysel kısmında kontrol ve deney gruplarına uygulanan ölçeklerin ön test puanları arasında anlamlı bir fark bulunmamış, son test karşılaştırmasında ise deney grubu lehine anlamlı bir fark gözlenmiştir. Bu fark konsültasyon temelli yürütülen RKP Dersinin öğrenci kariyer farkındalığını anlamlı biçimde olumlu etkilediğini

göstermektedir. Öte taraftan her iki grubun da son test puanlarının ön test puanlarından istatistiksel olarak anlamlı derecede fazla olması RKP Dersinin başlı başına öğrencilerin mesleki gelişimine katkı sağlayan bir yapısı olduğunu işaret etmektedir. Öğrencilerin son test puanları ile cinsiyetleri, gelir düzeyleri, anne ve baba eğitim durumları arasında anlamlı bir ilişki bulunmamıştır. Öğrencilerin akademik başarı puanlarının sadece Sınav Kaygısı Ölçeği ile düşük düzeyde, pozitif ve anlamlı bir ilişkisi bulunmuş uygulanan diğer ölçeklerle anlamlı bir ilişkisi bulunmamıştır. Araştırma sonucunda ulaşılan bulgular ilgili literatüre göre tartışılmış ve bazı önerilerde bulunulmuştur. Yapılan araştırmanın RKP Dersine ve rehberlik hizmetlerindeki konsültasyon çalışmalarına ilişkin farkındalık oluşmasına katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Rehberlik ve Kariyer Planlama Dersi, öz yeterlik, konsültasyon

ABSTRACT

The aim of this research is to examine the perspectives and self-efficacy perceptions of the guidance counselors about the Guidance and Career Planning Course, which has been taught in all secondary schools under the Ministry of National Education since the eighth year of 2015-2016, in terms of various variables, then Guidance and Career Planning carried out based on consultation. It is the study of the effect of the course on student awareness. In the study, a general screening model was preferred for collecting data from classroom guide teachers, and then an experimental pattern with pre-test-post-test control group, which is a quantitative method, was used to examine the effect of Guidance and Career Planning Course, which was carried out based on consultation. The universe of the research is the eighth grade counselor teachers and eighth grade students working in Izmit and Kandira district of Kocaeli province in 2018-2019 academic year. In the first part of the study, data was collected from 106 eighth grade counselor teachers through the General Self-Efficacy Scale and the "Classroom Guide Teacher Information Form" developed by the researcher. In the second part of the study, after the pre-test data was collected by applying "Career Development Scale for Children", "Career and Talent Development Scale", "Professional Decision Making Competency Scale" and "Exam Anxiety Scale" to the experiment group consisting of 73 students and control group consisting of 80 students. Weekly consultation meetings were held for the class counselor teachers of the experimental group students by the researcher who is a school psychological counselor. During these meetings, informative activities were carried out for the guidance counselors and career planning courses that they will take that week. At the end of the process, the scales applied to the experimental and control group students at the beginning of the research were reapplied and evaluated as post-test scores. Independent Samples T Test, One Way Variance Analysis (ANOVA), Mann Whitney U Test, Wilcoxon Signed Row Test, Kruskal-Wallis Test and Pearson Correlation Coefficient were used in the analysis of the data obtained. As a result of the research, it has been found that the perceptions of the teachers about the guidance and career planning course of the classroom guide teachers are significantly higher than those who did not take the counseling course in the university, those who did not cooperate with the school counselor teacher and those who did not give this lesson before. The gender, seniority and branches of the teachers did not have a significant effect. In the experimental part of the study, no significant difference was found between the pretest scores of the scales applied to the control and experimental groups, and a significant difference was observed in the posttest comparison in favor of the experimental group. This

difference shows that the Guidance and Career Planning Course, which is carried out on a consultation basis, significantly affects student awareness. On the other hand, the fact that the posttest scores of both groups were statistically significantly higher than the pre-test scores indicate that the Guidance and Career Planning Course is a structure that contributes to the professional development of the students. There was no significant relationship between the students' post-test scores and their gender, income levels, and education status of their parents. Students' academic achievement scores were found to have a low, positive and meaningful relationship only with the Exam Anxiety Scale, and no significant relationship with the other scales applied. The findings reached as a result of the research were discussed according to the relevant literature and some suggestions were made. It is thought that the research will contribute to the awareness about the Guidance and Career Planning Course and the consultation studies in the guidance services.

Keywords: Guidance and Career Planning Course, self-efficacy, consultation

KISALTMALAR

ÖKH: Öğrenci Kişilik Hizmetleri

MEB: Milli Eğitim Bakanlığı

ÇKGÖ: Çocuklar İçin Kariyer Gelişim Ölçeği

MKVYÖ: Mesleki Karar Verme Yetkinlik Ölçeği

SKÖ: Sınav Kaygısı Ölçeği

GÖYÖ: Genel Öz Yeterlik Ölçeği

RKP: Rehberlik ve Kariyer Planlama

TABLOLAR LİSTESİ

Tablo 1. Araştırmaya Katılan 8. Sınıf Rehber Öğretmenlerinin Demografik Özellikleri……97

Tablo 2. Araştırmada Deney ve Kontrol Grubunda Yer Alan Öğrencilerin Demografik Bilgileri…….……99

Tablo 3. 8. Sınıf Rehber Öğretmeni Bilgi Formuna Göre Öğretmenlerin RKP Dersi Kazanımlarına Sahip Olma Konusundaki Yeterlik Algı Puanlarının Betimsel Analizi…….……106

Tablo 4. 8. Sınıf Rehber Öğretmeni Bilgi Formuna Göre Sınıf Rehber Öğretmenlerinin Öğrencileri Tanıma Düzeylerinin Betimsel Analizi……...……107

Tablo 5. 8. Sınıf Rehber Öğretmeni Bilgi Formuna Göre Öğretmenlerin RKP Dersi Kazanımlarına Sahip Olma Konusundaki Gönüllülük Puanlarının Betimsel Analizi…….……107

Tablo 6. 8. Sınıf Rehber Öğretmeni Bilgi Formuna Göre Öğretmenlerin RKP Ders İçeriğine İlişkin Bilgi Sahibi Olma Puanlarının Betimsel Analizi…….…108

Tablo 7. 8. Sınıf Rehber Öğretmeni Bilgi Formuna Ait RKP Dersine İlişkin Okul Rehber Öğretmeni İle İşbirliği Yapıp Yapmama Durumuna Göre Hissedilen Yetkinlik Puanlarının Normallik Testi……...…108

Tablo 8. 8. Sınıf Rehber Öğretmeni Bilgi Formuna Ait RKP Dersine İlişkin Okul Rehber Öğretmeni İle İşbirliği Yapıp Yapmama Durumuna Göre Hissedilen Yetkinlik Puanlarının İstatistiksel Analizi……...……...…108

Tablo 9. 8. Sınıf Rehber Öğretmeni Bilgi Formuna Göre Sınıf Öğretmenlerinin Diğer 8. Sınıf Şube Rehber Öğretmenleri ile Yaptıkları İşbirliği Puanlarının Betimsel Analizi ve Yetkinlik Algısı Puanlarının İstatistiksel Analizi……..……....……109

Tablo 10. 8. Sınıf Rehber Öğretmeni Bilgi Formuna Ait RKP Dersine İlişkin Hissedilen Yetkinlik Algısının Cinsiyet Değişkenine Göre Normallik Testi……...109

Tablo 11. 8. Sınıf Rehber Öğretmeni Bilgi Formuna Ait RKP Dersine İlişkin Hissedilen Yetkinlik Algısının Cinsiyet Değişkenine Göre İstatistiksel Analizi…….…110

Tablo 12. 8. Sınıf Rehber Öğretmeni Bilgi Formuna Ait Mesleki Tecrübe Değişkenine Göre Hissedilen Yetkinlik Puanlarının Betimsel Analizi……...…110

Tablo 13. 8. Sınıf Rehber Öğretmeni Bilgi Formuna Ait Mesleki Tecrübeye Göre Hissedilen Yetkinlik Puanlarının Normallik Testi……...…….…111

Tablo 14. 8. Sınıf Rehber Öğretmeni Bilgi Formuna Ait Mesleki Tecrübe Değişkenine Göre Hissedilen Yetkinlik Puanlarının İstatistiksel Analizi……...…111

Tablo 15. 8. Sınıf Rehber Öğretmeni Bilgi Formuna Ait Üniversitede Rehberlik Dersi Alıp Almama Durumuna Göre Hissedilen Yetkinlik Puanlarının Betimsel Analizi…….…112

Tablo 16. 8. Sınıf Rehber Öğretmeni Bilgi Formuna Ait Üniversitede Rehberlik Dersi Alıp Almama Durumuna Göre Hissedilen Yetkinlik Puanlarının Normallik Testi……112

Tablo 17. 8. Sınıf Rehber Öğretmeni Bilgi Formuna Ait Üniversitede Rehberlik Dersi Alıp Almama Durumuna Göre Hissedilen Yetkinlik Puanlarının İstatistiksel Analizi……..…113

Tablo 18. 8. Sınıf Rehber Öğretmeni Bilgi Formuna Göre Öğretmenlerin Üniversitede Aldıkları Rehberlik Dersi Değerlendirmesi……114

Tablo 19. 8. Sınıf Rehber Öğretmeni Bilgi Formuna Ait Daha Önce RKP Dersine Girip Girmeme Durumuna Göre Hissedilen Yetkinlik Puanlarının Normallik Testi…….....……114

Tablo 20. 8. Sınıf Rehber Öğretmeni Bilgi Formuna Ait Daha Önce RKP Dersine Girip Girmeme Durumuna Göre Hissedilen Yetkinlik Puanlarının İstatistiksel Analizi……..…114

Tablo 21. 8. Sınıf Rehber Öğretmeni Bilgi Formuna Göre Öğretmenlerin Özyeterlik Puanları İle RKP Dersine İlişkin Hissettikleri Yeterlik Düzeyinin İncelenmesi……..…115

Tablo 22. Çocuklar İçin Kariyer Gelişim Ölçeğine İlişkin Betimsel İstatistikler……..…116

Tablo 23. Çocuklar İçin Kariyer Gelişim Ölçeği'nde Deney ve Kontrol Grubunun Ön Test Puanları Normallik Testi Sonuçları……..…116

Tablo 24. Deney ve Kontrol Grubuna Ait Çocuklar İçin Kariyer Gelişim Ölçeği Ön Test Puanlarının Mann-Whitney U Testi Sonuçları……117

Tablo 25. Çocuklar İçin Kariyer Gelişim Ölçeği'nde Deney Grubunun Ön Test-Son Test Puanlarının Normallik Testi……117

Tablo 26. Deney Grubunun Çocuklar İçin Kariyer Gelişim Ölçeği'ne Ait Ön Test-Son Test Puanlarının Wilcoxon İşaretli Sıralar Testi Sonuçları……118

Tablo 27. Çocuklar İçin Kariyer Gelişim Ölçeği'nde Kontrol Grubunun Ön Test-Son Test Puanlarının Normallik Testi……118

Tablo 28. Kontrol Grubunun Çocuklar İçin Kariyer Gelişim Ölçeği'ne Ait Ön Test-Son Test Puanlarının Wilcoxon İşaretli Sıralar Testi Sonuçları……119

Tablo 29. Çocuklar İçin Kariyer Gelişim Ölçeği'nde Deney ve Kontrol Grubunun Son Test Puanları Normallik Testi……..…120

Tablo 30. Deney ve Kontrol Grubuna Ait Çocuklar İçin Kariyer Gelişim Ölçeği Son Test Puanlarının Mann-Whitney U Testi Sonuçları……120

Tablo 31. Çocuklar İçin Kariyer Gelişim Ölçeği Deney ve Kontrol Grubu Son Test Betimsel İstatistikleri……..……121

Tablo 32. Çocuklar İçin Kariyer Gelişim Ölçeği'nde Deney ve Kontrol Grubunun Cinsiyet Değişkenine Göre Son Test Puanlarının Mann-Whitney U Testi Sonuçları……...……121

Tablo 33. Çocuklar İçin Kariyer Gelişim Ölçeği'nde Deney ve Kontrol Grubunun Sosyo Ekonomik Düzey Değişkenine Göre Ön Test Son Test Fark Puanlarının Kruskal-Wallis Testi Sonuçları……..……122

Tablo 34. Çocuklar İçin Kariyer Gelişim Ölçeği'nde Deney ve Kontrol Grubunun Anne Eğitim Durumu Değişkenine Göre Son Test Puanlarının Kruskal-Wallis Testi Sonuçları…123

Tablo 35. Çocuklar İçin Kariyer Gelişim Ölçeği'nde Deney ve Kontrol Grubunun Baba Eğitim Durumu Değişkenine Göre Son Test Puanlarının Kruskal-Wallis Testi Sonuçları....124

Tablo 36. Çocuklar İçin Kariyer Gelişim Ölçeği'ne Ait Deney Grubu Son Test Puanları ile Not Ortalamaları Arasındaki Pearson Korelasyon Katsayısı……..……125

Tablo 37. Çocuklar İçin Kariyer Gelişim Ölçeği'ne Ait Kontrol Grubu Son Test Puanları ile Not Ortalamaları Arasındaki Pearson Korelasyon Katsayısı……..…125

Tablo 38. Kariyer ve Yetenek Gelişimi Öz Yeterlik Ölçeği'nde Deney ve Kontrol Grubunun Ön Test Puanları Normallik Testi……...……126

Tablo 39. Deney ve Kontrol Grubuna Ait Kariyer ve Yetenek Gelişimi Öz Yeterlik Ölçeği Ön Test Puanlarının Mann-Whitney U Testi Sonuçları……126

Tablo 40. Kariyer ve Yetenek Gelişimi Öz Yeterlik Ölçeği'nde Deney Grubunun Ön Test-Son Test Puanlarının Normallik Testi…….……127

Tablo 41. Deney Grubunun Kariyer ve Yetenek Gelişimi Öz Yeterlik Ölçeği'ne Ait Ön Test-Son Test Puanlarının Wilcoxon İşaretli Sıralar Testi Sonuçları…….……127

Tablo 42. Kariyer ve Yetenek Gelişimi Öz Yeterlik Ölçeği'nde Kontrol Grubunun Ön Test-Son Test Puanlarının Normallik Testi…….……128

Tablo 43. Kontrol Grubunun Kariyer ve Yetenek Gelişimi Öz Yeterlik Ölçeği'ne Ait Ön Test-Son Test Puanlarının Wilcoxon İşaretli Sıralar Testi Sonuçları…….……128

Tablo 44. Kariyer ve Yetenek Gelişimi Öz Yeterlik Ölçeği'nde Deney ve Kontrol Grubunun Son Test Puanları Normallik Testi……..…129

Tablo 45. Deney ve Kontrol Grubuna Ait Kariyer ve Yetenek Gelişimi Öz Yeterlik Ölçeği Son Test Puanlarının Mann-Whitney U Testi Sonuçları……129

Tablo 46. Kariyer ve Yetenek Gelişimi Öz Yeterlik Ölçeği'nde Deney ve Kontrol Grubunun Cinsiyet Değişkenine Göre Son Test Puanlarının Mann-Whitney U Testi Sonuçları……130

Tablo 47. Kariyer ve Yetenek Gelişimi Öz Yeterlik Ölçeği'nde Deney ve Kontrol Grubunun Sosyo Ekonomik Düzey Değişkenine Göre t Son Test Puanlarının Kruskal-Wallis Testi Sonuçları…….……130

Tablo 48. Kariyer ve Yetenek Gelişimi Öz Yeterlik Ölçeği'nde Deney ve Kontrol Grubunun Anne Eğitim Durumu Değişkenine Göre Son Test Puanlarının Kruskal-Wallis Testi Sonuçları.. ……..……131

Tablo 49. Kariyer ve Yetenek Gelişimi Öz Yeterlik Ölçeği'nde Deney ve Kontrol Grubunun Baba Eğitim Durumu Değişkenine Göre Son Test Puanlarının Kruskal-Wallis Testi Sonuçları…….……132

Tablo 50. Kariyer ve Yetenek Gelişimi Öz Yeterlik Ölçeği'ne Deney Grubu Son Test Puanları ile Not Ortalamaları Arasındaki Pearson Korelasyon Katsayısı……...…133

Tablo 51. Kariyer ve Yetenek Gelişimi Öz Yeterlik Ölçeği'ne Kontrol Grubu Son Test Puanları ile Not Ortalamaları Arasındaki Pearson Korelasyon Katsayısı……...133

Tablo 52. Mesleki Karar Verme Yetkinlik Ölçeği'nde Deney ve Kontrol Grubunun Ön Test Puanları Normallik Testi…….……134

Tablo 53. Deney ve Kontrol Grubuna Ait Mesleki Karar Verme Yetkinlik Ölçeği Ön Test Puanlarının Mann-Whitney U Testi Sonuçları……134

Tablo 54. Mesleki Karar Verme Yetkinlik Ölçeği'nde Deney Grubunun Ön Test-Son Test Puanlarının Normallik Testi……135

Tablo 55. Deney Grubunun Mesleki Karar Verme Yetkinlik Ölçeği'ne Ait Ön Test-Son Test Puanlarının Wilcoxon İşaretli Sıralar Testi Sonuçları……...…….135

Tablo 56. Mesleki Karar Verme Yetkinlik Ölçeği'nde Kontrol Grubunun Ön Test-Son Test Puanlarının Normallik Testi……136

Tablo 57. Kontrol Grubunun Mesleki Karar Verme Yetkinlik Ölçeği'ne Ait Ön Test-Son Test Puanlarının Wilcoxon İşaretli Sıralar Testi Sonuçları……136

Tablo 58. Mesleki Karar Verme Yetkinlik Ölçeği'nde Deney ve Kontrol Grubunun Son Test Puanları Normallik Testi……..…137

Tablo 59. Deney ve Kontrol Grubuna Ait Mesleki Karar Verme Yetkinlik Ölçeği Son Test Puanlarının Mann-Whitney U Testi Sonuçları……137

Tablo 60. Mesleki Karar Verme Yetkinlik Ölçeği'nde Deney ve Kontrol Grubunun Cinsiyet Değişkenine Göre Son Test Puanlarının Mann-Whitney U Testi Sonuçları……...…138

Tablo 61. Mesleki Karar Verme Yetkinlik Ölçeği'nde Deney ve Kontrol Grubunun Sosyo Ekonomik Düzey Değişkenine Göre Son Test Puanlarının Kruskal-Wallis Testi Sonuçları.138

Tablo 62. Mesleki Karar Verme Yetkinlik Ölçeği'nde Deney ve Kontrol Grubunun Anne Eğitim Durumu Değişkenine Göre Son Test Puanlarının Kruskal-Wallis Testi Sonuçları…139

Tablo 63. Mesleki Karar Verme Yetkinlik Ölçeği'nde Deney ve Kontrol Grubunun Baba Eğitim Durumu Değişkenine Göre Son Test Puanlarının Kruskal-Wallis Testi Sonuçları…140

Tablo 64. Mesleki Karar Verme Yetkinlik Ölçeği'ne Ait Deney Grubu Son Test Puanları ile Not Ortalamaları Arasındaki Pearson Korelasyon Katsayısı……...…141

Tablo 65. Mesleki Karar Verme Yetkinlik Ölçeği'ne Ait Kontrol Grubu Son Test Puanları ile Not Ortalamaları Arasındaki Pearson Korelasyon Katsayısı……..……141

Tablo 66. Sınav Kaygısı Ölçeği'nde Deney ve Kontrol Grubunun Ön Test Puanları Normallik Testi…….……142

Tablo 67. Deney ve Kontrol Grubuna Ait Sınav Kaygısı Ölçeği Ön Test Puanlarının Mann-Whitney U Testi Sonuçları……..……142

Tablo 68. Sınav Kaygısı Ölçeği'nde Deney Grubunun Ön Test-Son Test Puanlarının Normallik Testi……...……143

Tablo 69. Deney Grubunun Sınav Kaygısı Ölçeği'ne Ait Ön Test-Son Test Puanlarının Wilcoxon İşaretli Sıralar Testi Sonuçları……143

Tablo 70. Sınav Kaygısı Ölçeği'nde Kontrol Grubunun Ön Test-Son Test Puanlarının Normallik Testi…….....……144

Tablo 71. Kontrol Grubunun Sınav Kaygısı Ölçeği'ne Ait Ön Test-Son Test Puanlarının Wilcoxon İşaretli Sıralar Testi Sonuçları……144

Tablo 72. Sınav Kaygısı Ölçeği'nde Deney ve Kontrol Grubunun Son Test Puanları Normallik Testi……...……145

Tablo 73. Deney ve Kontrol Grubuna Ait Sınav Kaygısı Ölçeği Son Test Puanlarının Bağımsız Örneklem T-Testi Sonuçları……...…145

Tablo 74. Sınav Kaygısı Ölçeği'nde Deney ve Kontrol Grubunun Cinsiyet Değişkenine Göre Son Test Puanlarının Mann-Whitney U Testi Sonuçları……146

Tablo 75. Sınav Kaygısı Ölçeği'nde Deney ve Kontrol Grubunun Sosyo Ekonomik Düzey Değişkenine Göre Son Test Puanlarının Kruskal-Wallis Testi Sonuçları……..……146

Tablo 76. Sınav Kaygısı Ölçeği'nde Deney ve Kontrol Grubunun Anne Eğitim Durumu Değişkenine Göre Son Test Puanlarının Kruskal-Wallis Testi Sonuçları……..…147

Tablo 77. Sınav Kaygısı Ölçeği'nde Deney ve Kontrol Grubunun Baba Eğitim Durumu Değişkenine Göre Son Test Puanlarının Kruskal-Wallis Testi Sonuçları……..…148

Tablo 78. Sınav Kaygısı Ölçeği'ne Ait Deney Grubu Son Test Puanları ile Not Ortalamaları Arasındaki Pearson Korelasyon Katsayısı……..…149

Tablo 79. Sınav Kaygısı Ölçeği'ne Ait Kontrol Grubu Son Test Puanları ile Not Ortalamaları Arasındaki Pearson Korelasyon Katsayısı……..…149

GİRİŞ

Ülkemiz eğitim sistemine göre temel eğitimin son yılı olan 8. Sınıf, öğrencilerin Liselere Geçiş Sınavından (LGS) elde ettikleri puanlarla veya okul başarı puanları doğrultusunda üst öğrenim kurumlarına geçiş yaptığı kritik bir süreçtir. Tercih edilecek lise türleri bir bakıma ileride seçilmesi muhtemel meslekleri de seçme anlamına gelmektedir. Meslek seçiminin bireylerin hayatlarının önemli bir kısmını oluşturduğu düşünüldüğünde bu dönemdeki öğrencilerin mesleki gelişim düzeylerinin artırılması büyük önem taşımaktadır (Kuzgun, 2006: s. 22). Ortaöğretimin de zorunlu eğitim kapsamına alınmasıyla birlikte ortaokul öğrencilerinin sağlıklı bir üst öğrenime geçiş tercihi yapmasının önemi daha da artmıştır. Özellikle temel eğitimin son yılında bulunan 8. Sınıf öğrencilerinin üst öğrenim kurumuna yönelmeleri konusunda kendilerine uygun ve sağlıklı kararlar alabilmeleri için belirli bir mesleki gelişim düzeyine ulaşmaları gerekmektedir.

Temel eğitimin amaçlarından birisi de öğrencilerin ilgi, istidat ve yeteneklerini geliştirerek kendilerini mutlu kılacak ve toplumun mutluluğuna katkıda bulunacak bir üst öğrenim kurumuna geçmelerini ve sonrasında meslek sahibi olmalarını sağlamaktır (1739 Sayılı Milli Eğitim Temel Kanunu). Bu amaç doğrultusunda ülkemizdeki okullarda tüm 8. Sınıflar ders programlarında 2015-2016 eğitim öğretim yılından itibaren bir saatlik "RKP" dersi okutulmaya başlanmıştır. Literatüre bakıldığında birçok araştırmada bu dönemdeki çocukların kariyer kararı verme güçlükleri yaşadığı ve bu anlamda desteklenmesi gerektiği görülmektedir. Yürütülen bu çalışmada RKP dersinin genel yapısı, amaçları ve kazanımları tanıtılmış, bu dersi okutmakla görevli sınıf rehber öğretmenlerinin bu ders özelindeki görüşlerine başvurulmuş ve okul psikolojik danışmanı konsültasyonu ile işlenen bu dersin öğrenci kazanımlarına etki edip etmeyeceği araştırılmıştır. Ders programlarında yakın zamanda yer almaya başlayan ve "Rehberlik ve Kariyer Planlama" adı altında Milli Eğitim Bakanlığı tarafından yapılandırılmış bu derse ilişkin yapılan çalışmanın gerek bu dersi alan öğrencilerin kazanımlarını ortaya çıkartma gerekse öğretmenlerin bu derse yönelik bakış açılarını ve algıladıkları yetkinlik düzeylerini ortaya koyma açısından literatüre katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Bu amaç doğrultusunda birinci bölümde araştırmanın problem durumu tanımlanmış; araştırmanın amacı, önemi, sınırlılıkları ve varsayımları ortaya konmuştur. İkinci bölümde rehberlik hizmetleri ile ilgili genel bir çerçeve çizilerek bu alanla ilgili literatürdeki bilgilere yer verilmiş, mesleki gelişim kuramları anlatılmış, RKP dersinin vizyonu, amaçları, yapısı,

konu ve kazanımları ele alınmış, konsültasyon kavramı geniş biçimde tanıtılmış ve konsültasyon ile ortaokulda mesleki gelişim konularında alan yazında yapılmış çalışmalar incelenmiştir. Üçüncü bölümde yöntem, araştırmanın deseni, çalışma grubu, araştırmada kullanılan veri toplama araçları ortaya konmuş, ardından araştırmanın verilerin nasıl toplandığına ve analiz edildiğine değinilmiştir. Dördüncü bölümde araştırmadan elde edilen bulgular yer almaktadır. Beşinci bölümde ise tartışma, sonuç, öneriler, yararlanılan kaynaklar ve ekler sunulmuştur.

BİRİNCİ BÖLÜM

1.1.PROBLEM DURUMU

Öğretim ve yönetimle birlikte çağdaş örgün eğitimin bir parçasını oluşturan Öğrenci Kişilik Hizmetleri (ÖKH), profesyonel biçimde uygulanan hizmetler grubudur. ÖKH, okulda öğrenciye öğretim çalışmalarından ayrı, sınıf öğretimi dışında sağlanan ve onun kişiliğinin duygusal ve toplumsal yanları ile sağlıklı bir şekilde gelişmesine hizmet eden etkinlikleri kapsar (Yeşilyaprak, 2016: s. 11). ÖKH eğitim ve öğretime paralel olarak yürütülen, bireyin eğitimden en olumlu şekilde yararlanmasını, her yönüyle bütünsel olarak gelişmesini ve sağlıklı bir kişilik kazanmasını mümkün kılacak fırsatları sağlama faaliyetleridir (Can, 2008: s. 12; Yeşilyaprak, 2016: s. 12). Eğitim ve öğretimde istenilen başarı düzeyine ulaşılabilmesi için öğrenci kişilik hizmetlerinin sağlıklı biçimde yürütülmesine ihtiyaç vardır.

Rehberlik hizmetleri, öğrenci kişilik hizmetlerinin bir alt dalı olmakla beraber kendi içinde hizmet alanlarına, temel işlevlerine, problem alanlarına ve sunulduğu birey sayısına göre çeşitli dallara ayrılmaktadır (Kepçeoğlu, 1999: s. 10; Deniz & Erözkan, 2017: s. 18). Hizmet alanlarına göre rehberlik hizmetleri çeşitlerine bakıldığında psikolojik danışma, bireyi tanıma, oryantasyon gibi doğrudan öğrenciye dönük faaliyetlerinin yanı sıra çevre ile ilişkiler, araştırma ve geliştirme, konsültasyon gibi öğrenciye dolaylı fayda sağlayan çalışma alanları da göze çarpmaktadır (Otrar & Kemertaş, 2016: s. 16)

Bireyin çok yönlü gelişimini hedefleyen eğitim sistemimizin amacına ulaşabilmesi adına öğrencinin birçok alandan tanınması ve desteklenmesi ihtiyacı doğmuştur. Bu anlamda öğrenci ile ilişki halinde bulunan ebeveynler, okul yöneticileri, öğretmenler ve okul psikolojik danışmanların birbiriyle iletişim halinde olması, sahip oldukları güçlü yönleri ile birbirlerini desteklemeleri büyük önem taşımaktadır. Çağdaş rehberlik anlayışında son yıllarda ihtiyacı daha fazla hissedilen ve değeri daha fazla anlaşılan bu iletişim, eşgüdüm ve işbirliği çalışmalarına konsültasyon hizmetleri denilmektedir (Karaca & İkiz, 2014: s. 33). Konsültasyon kavramını rehberlik hizmetleri çerçevesinde düşündüğümüzde literatürde bu

kavramın; okullarda yönetici ve öğretmenlerin rehberlik konusunda daha donanımlı kılmayı ve ortak bir rehberlik anlayışı içerisinde paydaşların birbirini etkilemesini ve geliştirmesini gerektiren, doğrudan öğrenciye yönelik olmayıp dolaylı olarak katkı sağlayan çalışmalar bütünü olarak tanımlandığı görülmektedir (Kepçeoğlu, 1999: s. 24; Karaca & İkiz, 2014: s. 29).

Okullarda rehberlik hizmetleri konusunda konsültasyon çalışmaları kapsamında yapılabilecek birçok çalışma bulunmaktadır. İlkokullarda sınıf öğretmenlerinin, ortaokullarda şube rehber öğretmenlerinin, liselerde ise sınıf rehber öğretmenlerinin rehberlik konusunda yerine getirmeleri gereken görev ve sorumluluklar yönetmelikler ile belirlenmiştir (MEB, 2017). Tüm öğretmenlerin rehberlik hizmetlerinin öneminin ve değerinin farkında olduğu ön kabulüyle birlikte yukarıda bahsedilen görev ve sorumlulukları gereği gibi yerine getirme konusunda bazı öğretmenlerde motivasyon eksikliği görülebilmektedir. Bu duruma kimi zaman öğretmenlerin rehberlik konusundaki bilgi eksikliğinden kaynaklanan kendine güvensizlik duyguları, kimi zaman da okul paydaşları arasındaki sinerji eksikliği neden olabilmektedir. Bu noktada konsültasyon paydaşları arasındaki iletişim ve işbirliğinin sağlanması konusunda okul psikolojik danışmanlarına önemli görevler düşmektedir. Ancak norm kadro yönetmeliğinde ilkokullarda 300, ortaokul ve imam hatip ortaokullarında 150, liselerde 150 öğrenciye bir psikolojik danışman normu verilmekle birlikte (MEB, 2014) gerçekte bu sayılar çok yukarılara çıkmakta ve buna ek olarak bazı bölgelerde görülen psikolojik danışmanların haftanın bir veya birkaç günü rehberlik normu olmayan okullara görevlendirilmeleri sonucunda okul psikolojik danışmanları çok fazla sayıdaki öğrenciye rehberlik hizmetlerini nitelikli biçimde vermekte güçlük yaşamaktadır. Okullarda görev yapan tüm öğretmen ve yöneticilerin rehberlik hizmetleri konusundaki yeterliklerinin artırılması ve bu konudaki anlayışlarının daha olumluya dönmesi okulda olumlu eğitim ve öğretim ikliminin oluşmasına katkı sağlayacak ve bu önleyici rolü ile rehberlik servislerinin iş yoğunluğunu azaltacaktır. Bu sayılan nedenlerden ötürü okul psikolojik danışmanları ile sınıf rehber öğretmenlerinin konsültasyon çalışmaları yürütmesi büyük önem arz etmektedir.

Problem alanlarına göre rehberlik hizmetleri eğitsel, mesleki ve kişisel-sosyal rehberlik çalışmaları olarak üçe ayrılmaktadır (Aydın, 2012: s: 31). Her biri ayrı ayrı çok önemli olmakla ve göz ardı edilmemesi gerekmekle birlikte çalışılan okulun türüne, okulun ve çevrenin ihtiyaçlarına, öğrencilerin gelişim dönemi özelliklerine göre bu alanlara verilen ağırlık farklılaşabilmektedir. Ancak 8. Sınıf özelinde bakıldığında, bu dönemde öğrencilerin ergenlik döneminde bulunmaları sebebiyle kişisel-sosyal rehberlik; akademik başarı sağlama

ve üst öğrenim kurumu sınavlarına hazırlanma noktasında eğitsel rehberlik; ilgi, yetenek ve değerlerinin farkına varmasıyla birlikte kendisine uygun lise türü seçme konusunda mesleki rehberlik çalışmalarına ihtiyaçları vardır. Bu açıdan bakıldığında 8. Sınıf rehberlik çalışmalarında her üç problem alanını içinde barındıran nitelikli çalışmalara ihtiyaç olduğu görülmektedir.

Rehberlik etkinliklerinin yürütülebilmesi için haftalık ders çizelgesinde yer alan bir derslik rehberlik saati Özel Eğitim ve Rehberlik Hizmetleri Genel Müdürlüğünün 07.09.2012 tarih ve 3617 sayılı "İlköğretim Sınıf Rehberlik Programı Uygulamaları" yazısı gereği 2012/2013 eğitim öğretim yılından itibaren kaldırılmış olup rehberlik hizmetleri ve uygulamalarının ders saatlerine bağlı olmaksızın yürütülmesi istenmiştir. Rehberlik çerçeve ve sınıf rehberlik planları bu yazı doğrultusunda hazırlanmış ve uygulanmıştır. Aradan geçen iki yılın ardından Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığının 26.11.2014 tarih ve 101 sayılı kararı gereği 2015/2016 eğitim öğretim yılından itibaren 8. Sınıflarda haftada bir saat olacak şekilde RKP Dersi okutulmaya başlanmıştır (MEB, 2014). Bu dersin amaçlarına, genel yapısına, uygulanma biçimine, kazanımlarına, ölçme ve değerlendirme yöntemlerine ilişkin bilgilerin yer aldığı açıklamada bu dersin sınıf rehber öğretmenleri tarafından okutulacağı belirtilmiştir (MEB, 2014). Herhangi bir hizmet içi eğitim faaliyeti almadan, bilgilendirici bir çalışmaya katılmadan bu dersi okutmak durumunda kalan öğretmenlerden ders içeriklerine yönelik kendilerini yetersiz hissetmeleri, konulara yeterince hakim olamamaları gibi nedenlerle bazı öğretmenlerin bu derse yönelik yeterli motivasyonu sağlayamadıkları gözlenmiştir (Erdem & Gürol, 2020).

Literatürde bakıldığında sınıf ve şube rehber öğretmenleri ile okul yöneticilerinin okullarda yürütülen rehberlik hizmetlerine ilişkin görüşlerinin incelendiği çalışmalar (Atıcı & Çekici, 2009; Güven & Küçükbasmacı, 2015), rehberlik servisi ile öğretmenlerin yaptıkları işbirliğinin incelendiği çalışmalar (Akbaş, 2001; Atıcı, 2006; Hatipoğlu, 2010), okul psikolojik danışmanları ile aileler arasında yürütülen konsültasyon hizmetlerine yönelik çalışma (Aslan, 2017), okul psikolojik danışmanlarının konsültasyon yeterliklerini belirlemeye yönelik çalışma (Bozkur, 2019) ve rehberlik servislerinin sınıf ve şube rehber öğretmenleri ile yürüttükleri konsültasyon faaliyetlerine ilişkin çeşitli çalışmalar (Karakuş, 2008; Gültekin & Arıcıoğlu, 2009; Şeyhoğlu, 2016) olduğu görülmektedir. Konsültasyon hizmetleri konusunda var olan durumları ortaya koyma amacıyla tarama modelinde çalışmalar yapıldığı; ancak konsültasyon hizmetlerinin asıl fayda sağlamayı amaçladığı öğrenci

grubunun kazanımlarının değerlendirildiği deneysel modelde çalışmaların eksik olduğu düşüncesi bu araştırmaya ilham olmuştur.

Ortaokuldan liseye geçişte büyük öneme sahip olan ve hayatı büyük ölçüde etkileyebilecek seçimlerin yapıldığı 8. Sınıftaki rehberlik çalışmalarının en verimli biçimde yürütülebilmesi büyük önem taşımaktadır. Bu çalışmada RKP dersi özelinde okul psikolojik danışmanının sınıf rehber öğretmenleri ile yürüttüğü konsültasyon çalışmalarının öğrenci kariyer farkındalık düzeyine etkisi araştırılmak istenmiştir. Bu amaç doğrultusunda, aynı zamanda Kandıra Kız Anadolu İmam Hatip Lisesi psikolojik danışmanı olan araştırmacı tarafından çalışmaya katılma konusunda gönüllü olan, aynı okul bünyesinde yer alan 8. Sınıftaki dört şubenin sınıf rehber öğretmenleri ile haftanın ilk iş günü içerisinde RKP Dersi yıllık programında o hafta için yer alan kazanıma ilişkin konsültasyon çalışması yapılmıştır. Yapılan çalışmada haftanın kazanımına yönelik sınıf rehber öğretmenlerinin yeterlikleri gözden geçirilmiş ve eksiklik hissedilen noktalarda araştırmacı tarafından öğretmenlere bilgilendirme çalışmaları yapılmıştır. Aynı zamanda o haftaki etkinliklerin uygulanmasına ilişkin öğretmenlerin birbirleri ile paylaşımda bulunmaları sağlanmış ve ihtiyaç görülen durumlarda araştırmacı tarafından önerilerde bulunulmuştur.

Bu çalışma öncesinde öğrencilere, çalışmanın amacından ve nasıl yürütüleceğinden bahsedilmiş ve velileri aracılığı ile araştırmaya katılma konusunda gönüllü oldukları bilgisi yazılı olarak alınmıştır. Öğrencilerin sene başındaki hazırbulunuşluk düzeyleri 2018 yılı Eylül ayının son haftası içerisinde 4 adet ölçeğin uygulanması ile ön test şeklinde tespit edilmiş, ardından 2019 yılı Haziran ayının 2. Haftası aynı ölçekler (SKÖ son testi Nisan ayında uygulanmıştır) aynı öğrencilere tekrar uygulanmış ve sonuçları son test olarak kaydedilmiştir. Bu çalışmalara paralel olarak araştırma için kontrol grubu olarak seçilen Tasvire Hurşit Güneş Ortaokulu'nda öğrenim gören dört sınıftaki öğrencilere de aynı ölçekler aynı dönemlerde uygulanmış ve sonuçları kontrol grubu değerleri olarak kaydedilmiştir. Araştırmacı tarafından kontrol grubunda yer alan öğrencilerin sınıf rehber öğretmenleri ile herhangi bir ek çalışmada bulunulmamıştır.

Elde edilen bulgular birbirleri ile karşılaştırılmış ve her iki grup için de yıl boyunca işlenen RKP dersinin sene başında uygulanan ölçeklerden elde edilen değerleri nasıl etkilediği ve deney grubu puanlarının ön test-son test puan farkları kontrol grubunun ön test-son test puan farkları ile karşılaştırılarak söz konusu dersin sınıf rehber öğretmenleri ile konsültasyon temelli yürütülmesinin öğrenci kariyer farkındalığına etkisi ortaya konmak istenmiştir.

Deneysel desende uygulanan çalışma öncesinde İzmit ve Kandıra ilçelerinde görev yapan ortaokul sınıf rehber öğretmenlerinin RKP dersine ilişkin bakış açılarının ve yeterlik algılarının çeşitli faktörler açısından değerlendirildiği bir çalışma da yürütülmüştür.

1.2.ARAŞTIRMANIN AMACI

Problem durumu doğrultusunda bu çalışmanın amacı 8. Sınıf programlarında yer alan RKP Dersine ilişkin ortaokul sınıf rehber öğretmenlerinin bakış açılarını ve yeterlik algılarını çeşitli faktörler açısından incelemek ve konsültasyon temelli yürütülen RKP Dersinin öğrenci kazanımlarına etkisini ortaya koymaktır.

Bu amaç doğrultusunda aşağıdaki sorulara yanıt aranmaktadır:

1. 8. Sınıf Şube Rehber Öğretmenlerinin RKP Dersi kazanımlarına sahip olma konusundaki yeterlik algıları ne düzeydedir?
2. 8. Sınıf Şube Rehber Öğretmenleri RKP Dersine girdikleri öğrencileri bu öğrencilerin başarıları, ailevi özellikleri, fiziksel özellikleri, ilgileri, yetenekleri, değerleri boyutlarında ne derecede tanıdıklarını düşünmektedirler?
3. 8. Sınıf Şube Rehber Öğretmenleri RKP Dersine girme konusundaki gönüllülükleri ne düzeydedir?
4. 8. Sınıf Şube Rehber Öğretmenlerinin RKP Dersinin içeriği, kazanımları ve etkinlikleri hakkındaki bilgileri ne düzeydedir?
5. RKP dersi kapsamında şube rehber öğretmenleri ile okul psikolojik danışmanlarının işbirliği ne düzeydedir?
6. RKP dersi kapsamında şube rehber öğretmenlerinin diğer 8. Sınıf şube rehber öğretmenleri ile işbirliği ne düzeydedir?
7. RKP Dersine ilişkin yeterlik algısı 8. Sınıf Şube Rehber Öğretmenlerinin cinsiyetlerine, üniversitede rehberlik dersi alıp almama durumlarına, mesleki tecrübe düzeylerine göre farklılaşmakta mıdır?
8. Üniversitede rehberlik dersi alan öğretmenlerin RKP dersi kazanımlarına ilişkin yeterlik algıları ne düzeydedir?

9. RKP Dersine ilişkin yeterlik algısı daha önce bu derse girip girmeme durumuna göre farklılaşmakta mıdır?
10. 8. Sınıf Şube Rehber Öğretmenlerinin genel öz yeterlik algıları ile RKP Dersine ilişkin yeterlik algıları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki var mıdır?
11. Konsültasyon temelli yürütülen RKP dersi kapsamında uygulanan Çocuklar İçin Kariyer Gelişim Ölçeği doğrultusunda;

    - Deney ve kontrol grubundaki öğrencilerin ön test puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark var mıdır?
    - Deney grubundaki öğrencilerin ön test - son test puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark var mıdır?
    - Kontrol grubundaki öğrencilerin ön test - son test puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark var mıdır?
    - Deney ve kontrol grubundaki öğrencilerin son test puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark var mıdır?
    - Deney ve kontrol grubunun son test puanları öğrencilerin gelir düzeylerine, anne-babalarının eğitim durumuna göre anlamlı düzeyde farklılaşmakta mıdır?
    - Deney ve kontrol grubunun son test puanları ile öğrencilerin bir önceki seneye ait yıl sonu başarı puanları arasında bir ilişki var mıdır?

12. Konsültasyon temelli yürütülen RKP dersi kapsamında uygulanan Kariyer ve Yetenek Gelişimi Öz Yeterlik Ölçeği doğrultusunda;

    - Deney ve kontrol grubundaki öğrencilerin ön test puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark var mıdır?
    - Deney grubundaki öğrencilerin ön test - son test puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark var mıdır?
    - Kontrol grubundaki öğrencilerin ön test - son test puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark var mıdır?
    - Deney ve kontrol grubundaki öğrencilerin son test puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark var mıdır?
    - Deney ve kontrol grubunun son test puanları öğrencilerin gelir düzeylerine, anne-babalarının eğitim durumuna göre anlamlı düzeyde farklılaşmakta mıdır?

- Deney ve kontrol grubunun son test puanları ile öğrencilerin bir önceki seneye ait yıl sonu başarı puanları arasında bir ilişki var mıdır?

13. Konsültasyon temelli yürütülen RKP dersi kapsamında uygulanan Mesleki Karar Verme Yetkinlik Ölçeği doğrultusunda;

    - Deney ve kontrol grubundaki öğrencilerin ön test puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark var mıdır?
    - Deney grubundaki öğrencilerin ön test - son test puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark var mıdır?
    - Kontrol grubundaki öğrencilerin ön test - son test puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark var mıdır?
    - Deney ve kontrol grubundaki öğrencilerin son test puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark var mıdır?
    - Deney ve kontrol grubunun son test puanları öğrencilerin gelir düzeylerine, anne-babalarının eğitim durumuna göre anlamlı düzeyde farklılaşmakta mıdır?
    - Deney ve kontrol grubunun son test puanları ile öğrencilerin bir önceki seneye ait yıl sonu başarı puanları arasında bir ilişki var mıdır?

14. Konsültasyon temelli yürütülen RKP dersi kapsamında uygulanan Sınav Kaygısı Ölçeği doğrultusunda;

    - Deney ve kontrol grubundaki öğrencilerin ön test puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark var mıdır?
    - Deney grubundaki öğrencilerin ön test - son test puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark var mıdır?
    - Kontrol grubundaki öğrencilerin ön test - son test puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark var mıdır?
    - Deney ve kontrol grubundaki öğrencilerin son test puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark var mıdır?
    - Deney ve kontrol grubunun son test puanları öğrencilerin gelir düzeylerine, anne-babalarının eğitim durumuna göre anlamlı düzeyde farklılaşmakta mıdır?

- Deney ve kontrol grubunun son test puanları ile öğrencilerin bir önceki seneye ait yıl sonu başarı puanları arasında bir ilişki var mıdır?

1.3.ARAŞTIRMANIN ÖNEMİ

Temel eğitim döneminin son yılında bulunan öğrenciler için "Kendini Tanıma, Güvenli ve Sağlıklı Yaşam, Eğitim Yaşamı, Meslekleri Tanıma ve Kariyer Planlama" kazanım alanlarından oluşan RKP dersinin etkili ve verimli biçimde işlenmesi büyük önem arz etmektedir. Bu dersi yürütmekle görevli sınıf rehber öğretmenlerinin okullarında görev yapan psikolojik danışmanlarla bu ders kapsamında işbirliği içinde çalışmaları öğrencilerin elde edeceği faydayı en üst düzeye çıkarma amacı doğrultusunda önem taşımaktadır. Öte yandan ülkemizde bir süredir müfredatta yer alan bu derse ilişkin öğretmenlerin bakış açılarını, öz yeterlik algılarını belirlemek dersin programında yapılabilecek olası revizyonlara fikir oluşturması bakımından önemlidir. Rehberlik hizmetleri kapsamında yürütülen konsültasyon çalışmalarına ilişkin literatürde yapılmış tarama modelli çalışmalardan farklı olarak deneysel modelde gerçekleştirilen bu çalışma konuya farklı bir bakış açısı sağlaması bakımından önemli görülmektedir.

1.4.ARAŞTIRMANIN SINIRLILIKLARI

Bu çalışma 2018-2019 Eğitim Öğretim yılında Kocaeli ili İzmit ve Kandıra ilçelerinde MEB'e bağlı ortaokullarda görev yapan 59'u kadın, 47'si erkek toplam 106 8. Sınıf Şube Rehber Öğretmeni ile sınırlıdır.

Bu araştırma 2018-2019 Eğitim Öğretim yılında Kocaeli ili Kandıra ilçesindeki iki ortaokulun son sınıflarında eğitim gören 73 deney ve 80 kontrol grubundaki öğrenci ile sınırlıdır.

1.5.VARSAYIMLAR

Bu çalışmada araştırmaya katılan deney ve kontrol grubundaki öğrencilerin ön test ve son test ölçme araçlarını, 8. Sınıf şube rehber öğretmenlerinin ise kendilerine uygulanan Genel Öz Yeterlik Algısı Ölçeği ile araştırmacı tarafından geliştirilen Bilgi Formunu içtenlikle cevapladıkları varsayılmıştır.

Deney grubunda yer alan sınıf rehber öğretmenlerinin kendileriyle yapılan görüşmede sorulan sorulara gerçek duygu ve düşünceleri ile yanıt verdikleri kabul edilmiştir.

Deney ve kontrol grubunda yer alan öğrencilerin çalışmayı etkilemesi muhtemel özelliklerinin (sosyo ekonomik durum, başarı, yaşam alanı vb.) benzer olduğu ve bu öğrencilerin çalışma süreci boyunca araştırmacı tarafından kontrol edilemeyen değişkenler açısından aynı düzeyde etkilendikleri varsayılmıştır.

1.6.TANIMLAR

Sınıf Rehber Öğretmeni: Eğitim kurumlarında bir sınıfın rehberlik hizmetlerini yürüten ilkokullarda sınıf öğretmeni, ortaokullarda şube rehber öğretmeni, ortaöğretim kurumlarında ise sınıf rehber öğretmenini ifade eder (MEB, 2017),

Rehberlik Öğretmeni (Okul Psikolojik Danışmanı): Eğitim kurumlarındaki rehberlik servisleri ile rehberlik ve araştırma merkezlerinde rehberlik hizmetlerini yürüten personellerdir (MEB, 2017). Resmi kaynaklarda bu şekilde tanımlanmakla birlikte bu çalışma içerisinde çoğu zaman "Rehberlik Öğretmeni" kavramı yerine "Okul Psikolojik Danışmanı" kavramı kullanılması tercih edilmiştir.

Konsültan: Bu çalışmada konsültan "konsültasyon hizmeti veren okul psikolojik danışmanı" olarak tanımlanmıştır.

İKİNCİ BÖLÜM

2. KURAMSAL ÇERÇEVE

2.1.REHBERLİK HİZMETLERİ

Öğrenci kişilik hizmetleri çağdaş örgün eğitim kurumu olarak öğretim ve yönetimle birlikte okulda yer alan temel hizmet alanlarından biridir. Öğrenci kişilik hizmetlerinin faaliyet alanlarından biri olan rehberlik hizmetleri, eğitimin ayrılmaz ve tamamlayıcı bir parçasıdır (Yeşilyaprak, 2016: s. 10).

Rehberlik, bireylere uzman kişiler tarafından verilen ve bireyin problemlerini çözmesi, kendini tanıması, kapasitesini en uygun seviyeye geliştirmesini sağlayarak bireylere gerçekçi kararlar almalarında ve bu sayede kendilerini gerçekleştirmeleri için yapılan yardım etme sürecidir (Kepçeoğlu, 1999: s. 11).

Kuzgun'a (2014) göre rehberlik, bireyin kendini tanıması, problemlerini çözmesi, ulaşılabilir ve gerçekçi hedefler belirlemesi, çevresine sağlıklı bir uyum yapması ve özünü gerçekleştirebilmesi için bireye uzman kişiler tarafından verilen profesyonel ve sistematik yardım etme sürecidir.

Benzer şekilde Bakırcıoğlu'na (2013) göre rehberlik, çevredeki imkânları tanıması, potansiyel güçlerini kullanması, var olan sorunlarını çözebilmesi ve kendini gerçekleştirebilmesi için kişiye uzman kişilerce yapılan düzenli bir yardım sürecidir.

Tan (2000) rehberliği, bireyin en verimli şekilde gelişmesi ve tatmin edici uyumlar sağlayıcı tercihler, yorumlar, planlar yapmasına ve sağlıklı karar vermesine yarayacak bilgi ve becerileri kazanması için sistemli ve profesyonel olarak verilen yardımdır şeklinde tanımlamıştır.

Amerikan Psikolojik Danışma Derneği (American Counseling Assocation) 1997'de psikolojik danışma ve rehberliği "Ruh sağlığı, psikoloji ve gelişim ilkelerinin; bilişsel, davranışsal ve etkileşimsel müdahale stratejileri aracılığıyla, bireyin iyi oluşu, kişisel ve meslek gelişimi ile patoloji konularını ele alacak şekilde uygulanması" olarak tanımlamıştır.

Yukarıda yapılan tanımlara dikkat edildiğinde bazı ortak noktalar göze çarpmaktadır Rehberliğin farklı tanımlarındaki ortak öğeler şu şekilde sıralanabilir:

- Rehberlik hizmetleri sistemli olarak uzman kişiler tarafından verilir.
- Rehberlik çeşitli aşamalarda süreklilik gerektiren bir hizmet sürecidir.
- Rehberlik hizmetleri bireyin gelişimine ve uyum sağlamasına yöneliktir.
- Rehberlik bireye dönük amaçlı yardım faaliyetleridir.
- Rehberlik bireyin kendini tanımasına yardım etmeyi amaçlar ve bu sayede bireyin gizil güçlerini ortaya çıkararak kendini gerçekleştirmesine yardımcı olmayı hedefler (Tan, 2000: s. 16; Bakırcıoğlu, 2000: s. 9; Kuzgun, 2014: s. 12; Deniz & Erözkan, 2017: s. 15).

2.1.1. Rehberlik Hizmetlerinin Amacı

Eğitim sistemimizde rehberlik hizmetleri bireylerin kişisel, sosyal, mesleki gelişimine ve çevresine uyumuna odaklanmıştır. Rehberlik hizmetlerinin amacı bireylerin güçlü ve zayıf yönlerini tanımalarını sağlamak, çevresindeki olanakları fark etmesini ve çevresine uyum gösterebilmesine yardımcı olarak nihai amaç olan bireylerin kendilerini gerçekleştirmelerine yardımcı olmaktır (Aydın, 2012: s. 20; Şahin, 2015: s. 19; Güven: 2016, s. 14). Kendini gerçekleştirme denildiğinde bireyde hâlihazırda bulunan potansiyel güçlerin, yeteneklerin farkına varılması ve bunların uygulama alanına sokularak kullanılması ve geliştirilmesi kastedilmektedir (Yeşilyaprak, 2016: s. 24).

Rehberlik hizmetlerinden faydalanan bireyler; ilgilerini ve yeteneklerini, sağlıklı bir iletişim için toplumun beklentilerini ve meslekleri tanımış olmanın yanı sıra yaşadığı sorunların farkına varabilmeli, sorunlarına ilişkin yapıcı çözümler üretebilmeli ve yaşama karşı pozitif bir tutum sergileyebilmelidir (Bakırcıoğlu, 2000: s. 19; Yeşilyaprak, 2016: s. 24).

Kendini gerçekleştirme hedefine ulaşabilmek için bireylerin sahip olması gereken bazı nitelikler vardır. Rehberlik hizmetlerinin alt amaçları olarak sayılabilecek bazı nitelikler şunlardır:

- Verimli çalışma becerisi
- Etkili zaman yönetimi
- Etkili karar verme ve sorun çözme becerisi
- Kendini tanıma ve kabul etme
- Etkili iletişim becerileri
- Çevresinin imkan ve fırsatlarının farkında olma, meslekleri tanıma (Kuzgun, 2006: s. 33).

Milli Eğitim Bakanlığı Rehberlik Hizmetleri Yönetmeliği İkinci Bölümde yer alan 4. Maddenin 1. Bendinde rehberlik hizmetlerinin amaçları:

"*Türk Millî Eğitiminin genel amaçları çerçevesinde eğitimde rehberlik hizmetleri; kendini tanıyan, kendisine sunulan eğitsel ve mesleki fırsatları değerlendirebilen, sorumluluk alabilen bireyler yetiştirilmesinin ve bireylerin toplum içinde sağlıklı bir birey olarak yaşamlarını sürdürerek kendini gerçekleştirmelerini amaçlar."*

biçiminde ifade edilmiştir (MEB, 2017).

Yukarıda yer alan amaçlar doğrultusunda temel eğitim seviyesinde yürütülen rehberlik hizmetlerinin hedefleri şu şekilde sıralanabilir;

- Öğrencilerin önce kendilerini sonra çevrelerini ve çevrelerindeki bireyleri daha iyi anlamalarına yardımcı olmak.
- Okula başlama ile birlikte aileden bağımsızlaşan çocuğun yaşadığı çevre içerisinde sağlıklı sosyalleşmesini sağlamak.
- Benlik saygısı, özyönetim, özdenetim, sorun çözme ve karar verme gibi konularda bireylerin gelişimini sağlayarak sağlıklı bir kişilik kazanmalarına yardımcı olmak.
- Özel eğitime ihtiyacı olan öğrencilerin kendilerine uygun eğitim olanaklarından haberdar edilmesi ve faydalandırılmasının sağlanması.
- Öğrencilere, kendisine ve meslek yaşamına ilişkin olumlu değer ve tutumlar geliştirmesi konusunda yol göstermek.
- Öğrencilerin güvenliği, bağımlılıklarla mücadele, ihmal-istismar gibi konularda anne-babalar ile işbirliği yapmak (Kepçeoğlu, 1999: s. 42; Kaya, 2014: s. 36; Güven, 2016: s. 33).

2.1.2. Rehberlik Hizmetlerinin Dayandığı Temel İlkeler

Rehberlik hizmetlerinin dayandığı psikolojik, toplumsal ve felsefi temeller rehberliğin ilkelerinin oluşturulmasına ışık tutmuştur (Hackney & Cormier, 2008: s. 14). Okullarda yürütülen rehberlik faaliyetlerinin hedeflere ulaşmasının en önemli şartlarından birisi de bu faaliyetleri yürüten tüm görevlilerin bu alandaki temel ilkeleri bilmesi ve çalışmalarını bu ilkeler doğrultusunda şekillendirmesidir. Rehberlikle ilgili çalışmalarda rehberliğin temel ilkeleri göz ardı edilirse istenen fayda sağlanamayacaktır (Yeşilyaprak, 2016: s. 14). Bu ilkeler şu şekilde açıklanabilir:

Rehberliğin temelinde, insan hak ve sorumlulukları ile demokratik ve insancıl bir anlayış vardır: Rehberliğin temelindeki demokratik anlayış kişilerin özerk olduğunu ve hayatlarına yön verme sorumluluklarının olduğunu, seçimler yapma ve kararlar verme hakkının bulunduğunu vurgular. Her birey kıymetlidir ve eşi benzeri olmayıp biriciktir (Aydın, 2012: s. 15; Kaya, 2014: s. 9).

Her türlü çalışmada öğrenci odaklı eğitim merkezdedir: Rehberlik hizmetlerinin temelinde öğrenci olduğu için programların ve etkinliklerin hazırlanmasında öğrencilerin gelişim özellikleri, hazır bulunuşlukları ve ihtiyaçları göz önünde bulundurulur. Sadece yetersizliği olan ya da uyum sorunu yaşayan öğrencilere değil ilgilenilen kademedeki tüm öğrencilerin bireysel farklılıklarına, problemlerine, ilgi ve ihtiyaçlarına dikkat edilerek yardım etmeye çalışılır (Kepçeoğlu, 1999: s. 13; Kuzgun, 2014: s. 16).

Bireyin gücü esastır: Rehberlik bireyleri yaşadığı sıkıntılardan kurtaran, her problemlerini çözen bir güç değildir. Bireylerin kendilerine yardım edildiğinde sorunlarını çözme ve doğru karar alma güçlerinin var olduğuna inanılır. Bu nedenle öğrencilerin öz yeterliliklerinin geliştirmeler önemlidir (Can, 2008: s. 18; Deniz & Erözkan, 2017: s. 16).

Rehberlik çalışmalarında ilgili herkesin takım çalışması önemlidir: Rehberlik hizmetleri içerisinde yer alan bireyler birbirlerinin rakibi değil takım arkadaşıdır. Bu nedenle öğrencinin faydasına olacak şekilde gerekli paydaşlar ile işbirliği yapmak önemlidir. Evde anne-baba, okulda öğretmen ve idareciler öğrencinin uyum ve gelişim sağlaması hedefi etrafında çalışmalarını yürütmelidir. Öğrencinin yararına olacağı düşünülen kişi ve kurumlar bu ekibe dâhil edilebilir (Yılmaz & Üre, 2002: s. 14; Hackney & Cormier, 2008: s. 14).

Rehberlik hizmetleri bireyin ve okulun ihtiyaçlarına uygun olarak esnek biçimde planlanır ve dinamik bir yapıya sahiptir: Okulöncesi eğitimden yüksek öğrenimin sonuna dek eğitimin her kademesinde rehberlik hizmetlerine ihtiyaç vardır. Ancak okulun türü-yapısı, çevresel imkânlar ve sınırlılıklar, öncelikli ihtiyaçlar göz önünde bulundurularak sürekli hedefler belirlenir ve çalışmalar organize edilir. Ani gelişen durumlara göre (doğal afet, salgın hastalık vb.) ihtiyaca binaen hedefler ve çalışmalar öğrencinin en yüksek düzeyde faydasına olacak biçimde şekillendirilebilir (Kaya, 2014: s. 9; Güven, 2016: s. 14).

Öğretim ve rehberlik hizmetleri birbirine bağlıdır: Birey zihinsel, sosyal ve psikolojik yapısı ile bir bütündür. Herhangi bir alanda yetersizlik gösteren öğrencinin diğer alanlarda da sorun yaşaması muhtemeldir (Sak, 1997: s. 8; Şahin, 2015: s. 13).

Rehberlik hizmetlerinde bireysel farklara saygı esastır, bireye özgüdür: Her öğrenci kapasitesinin, ilgi, yetenek ve ihtiyaçlarının farklılığı ile kendine özgüdür ve biriciktir. Öğrencilerin bu farklı nitelikleri göz önünde bulundurularak hizmetler planlanır. Bireyi tanıma çalışmaları rehberlik faaliyetlerinde önemli bir yere sahiptir. Bireyleri çeşitli yönleriyle tanımaya çalışmanın amacı öğrencinin kendi özelliklerini tanımasına ve kabul etmesine yardımcı olarak rehberlik hizmetlerinin etkililiğini artırmaktır (Bakırcıoğlu, 2000: s. 11; Hackney & Cormier, 2008: s. 14).

Rehberlik hizmetleri planlı, programlı, örgütlenmiş bir şekilde ve uzmanlıkla sunulur: *Okullarda* yürütülen rehberlik faaliyetleri yönetmelikler ve yönergeler ile örgütlenmiş ve sistemli bir yapı kazanmıştır. Bu yönetmelik ve yönergelerdeki hükümler hizmetleri yürüten kişilerin görev ve sorumluluklarını belirler. Rehberlik çalışmalarına katılan yönetici ve öğretmenlerin konuyla ilgili yeterliklere sahip olması gerekir (Uzman, 2005, s. 16; Yeşilyaprak, 2016, s. 18).

Rehberlik hizmetleri süreklidir ve gönüllülük ile gizlilik gibi etik ilkeler vardır: Sürekli gelişim halinde olan öğrenciye yönelik yapılan çalışmalar da bu kapsamda devamlılık arz etmelidir. Bu bakımdan okulöncesi kurumlarından başlayarak üniversitelere değin rehberlik birimleri etkin biçimde rol almaktadır (Karaca & İkiz, 2014: s. 21). Tüm bu hizmetler öğrenciler ancak kendi istekleri ile faaliyetlerden yararlanmak istediklerinde etkili olduğu için öğrenciler bu faaliyetlerden yararlanmaları için teşvik edilir ancak zorlanmazlar. Öte yandan rehberlik faaliyetleri ile ilgili yapılan tüm çalışmaların sonuçları sadece öğrenciye fayda sağlayacağı düşünülen kişiler ile öğrencinin bilgisi dâhilinde paylaşılır. Öğrenciye ait

bilgiler öğrencinin bilgisi ve izni olmaksızın paylaşılmaz (İşmen Gazioğlu & Mertol İlgar, 2016: s. 30; Otrar & Kemertaş, 2016: s. 24).

2.1.3. Rehberlikte Hizmet Alanları

Rehberlik hizmetleri, bireylerin her yönden bütün olarak gelişip ilerlemesini ve bu sayede kendini gerçekleştirmesini hedefleyen sistematik ve uzmanca yardım süreci olarak düşünüldüğünde bu hizmetlerin bir düzen ve bütünlük içerisinde verilmesi büyük önem arz etmektedir (Yeşilyaprak, 2016: s. 10). Rehberlik hizmet alanları birbirleriyle ilişkili olup birbirlerini tamamlar niteliktedir (Yeşilyaprak, 2016: s. 11). Okulun türüne ve ihtiyaçlarına göre rehberlik hizmet alanlarına gösterilen ağırlık farklılaşabilir (Kepçeoğlu, 1999: s. 13). Okullarda doğrudan veya dolaylı olarak öğrencilere yönelik gerçekleştirilen rehberlik faaliyetleri şunlardır (Deniz & Erözkan, 2017: s. 15):

1. **Psikolojik Danışma Hizmeti:** Psikolojik danışma, bireylerin karar almalarına ve sorun çözmelerine yardımcı olarak bu sayede gelişim ve uyumlarını devam ettirmelerini sağlama amacıyla kurulan yüz yüze psikolojik yardım ilişkisi olarak tanımlanabilir (Gibson & Mitchell, 2016: s. 18). Bu yardım ilişkisinde yardım alan kişiye "danışan", yardım veren kişiye ise "psikolojik danışman" denir (Deniz & Erözkan, 2017: s. 25). Okullarda rehberlik servislerinde okula, çevresine uyum sorunları yaşayan; yeterli başarı gösteremeyen, karar verme güçlüğü çeken öğrenciler başta olmak üzere güçlü ve zayıf yönlerini tanımak ve kendini geliştirmek isteyen tüm bireyler bu hizmetten yararlanabilir (Otrar & Kemertaş, 2016: s. 28). Bu yardım süreci kendine has ilkelere, tekniklere, etik değerlere ve kuramsal temellere sahiptir. Bu sebeple psikolojik danışma hizmeti bu alanda eğitim almış profesyonel kişiler tarafından verilmelidir (Can, 2008: s. 17; Aydın, 2012: s. 26).

2. **Oryantasyon Hizmeti:** Okul değişikliği veya yeni kayıt olma sebepleriyle okula yeni gelmiş olan öğrencilere okulun bina ve fiziksel imkanlarının tanıtılması, okulda uygulanan eğitim programının ve kuralların tanıtılması, okulun çevresel şartlarının gösterilmesi ve rehberlik hizmetlerinden ne şekilde faydalanılabileceğinin anlatılması öğrencilerin yeni girdikleri ortama daha çabuk adapte olmalarını sağlayan başlıca oryantasyon çalışmaları

rehberlik hizmetlerinin önemli bir alanını oluşturmaktadır (Aydın, 2012: s. 26; Şahin, 2015: s. 23).

Oryantasyon çalışmaları öğrencilerin yeni girdikleri bir ortamda karşılarına çıkabilecek sorunları ve akıllarında oluşabilecek soruları en aza indirme amacı güden, okul öncesi dönemden başlayarak yüksek öğrenime değin yapılması gereken sürekli bir hizmettir. Oryantasyon hizmetlerinin uyum sağlayıcı işlevinin yanında koruyucu ve önleyici bir işlevinin olduğu da söylenebilir (Yeşilyaprak, 2016: s. 11).

3. Bireyi Tanıma Hizmeti: Bireylerin sahip oldukları yetenekler, kişilik özellikleri, güçlü ve zayıf tarafları, ailesel durumu, ilgileri ve geleceğe yönelik beklentileri başta olmak üzere çeşitli yönlerden tanımak bireylerin ihtiyaçlarını saptamaya ve bireye yapılacak yardım türünü belirlemeye yarar. Bireyi tanıma çalışmalarında amaç temel olarak bireylere kendilerini tanıtmaktır. Çeşitli teknikler ile bireylerden toplanan bu bilgiler özel ve gizli olmayan bilgilerdir (Kepçeoğlu, 1999: s. 10). Başta sınıf rehber öğretmenleri olmak üzere tüm öğretmenler bireyi tanıma çalışmalarında sorumluluk sahibidir. Uzmanlık bilgisi gereken durumlarda rehberlik servisi bu çalışmalara dâhil olur. Öğrenci ile ilgili tanıma faaliyetlerinden elde edilen bilgilerin bir bütünlük içerisinde sınıflandırılması ve gerektiğinde işe koşulması önemlidir (Yılmaz & Üre, 2002: s. 14; Güven, 2016: s. 16).

4. **Bilgi Toplama ve Yayma Hizmeti:** Bilgi toplama hizmeti zaman içerisinde öğrencilerin ihtiyaç duyabilecekleri eğitsel ve mesleki her türlü bilgiyi en uygun biçimde öğrencilere sunmak suretiyle öğrencilerin gelişimine katkı sağlama çalışmalarıdır (Kaya, 2014: s. 14). Değişen sınav sistemi, üst eğitim kurumlarının özellikleri, mesleklere ilişkin giriş ve çalışma koşulları, çevredeki eğitsel ve kültürel imkânlar gibi öğrencilerin kendilerini geliştirebilmeleri için ihtiyaç duyabilecekleri her türden güncel ve yeterli bilginin toplanması ve öğrencilere sunulması bu hizmet çalışmaları kapsamına girer (Kepçeoğlu, 1999: s. 10; Yeşilyaprak, 2016:, s. 11).

5. Yöneltme ve Yerleştirme Hizmetleri: Öğrencilerin potansiyellerine uygun bir alana, üst eğitim kurumuna veya mesleğe yönelmesi için yapılan çalışmalar yöneltme ve yerleştirme hizmetleridir (Kuzgun, 2014: s. 16). Bu hizmet kapsamında öğrenciler okul içerisindeki

sosyal kulüplere, gelişimlerini destekleyecek alanlara ve kendilerine deneyim kazandıracak sosyal etkinliklere yönlendirilir. Bu hizmetinin etkili yürütülebilmesi için tüm öğretmenlerin, rehberlik servisinin, okul yöneticilerinin ve velilerin birlikte hareket etmesi ve çevre kurumlarla etkin işbirliği içinde olunması gerekir (Koçer, 2005: s. 18; Can, 2008: s. 15).

6. İzleme ve Değerlendirme Hizmeti: Bu hizmet çalışmaları rehberlik faaliyetleri kapsamında daha önce yapılmış olan çalışmaların bir devamı ve takibi olarak düşünülebilir. Rehberlik servisinden psikolojik yardım almış bir bireyde gerçekleşen değişimlerin takibi, mezun edilen öğrencilerin üst eğitim kurumlarına yerleşme ve bu yerleşenlerin güncel başarı durumlarının takibi, bir sosyal kulübe yönlendirilen öğrencinin elde ettiği verim düzeyinin izlenmesi, ortama alıştırma etkinlikleri yapılan öğrencilerin bu faaliyetlerden yararlanma düzeyinin izlenmesi bu hizmet kapsamındaki çalışmalardır (Sak, 1997: s. 9; Otrar & Kemertaş, 2016: s. 11). Bu hizmet sayesinde yapılan rehberlik hizmetlerinin verimliliği tespit edilerek faydalı hizmetlerin sürdürülmesi, yetersiz kaldığı düşünülen çalışmaların ise tekrar gözden geçirilmesi sağlanabilir (Yeşilyaprak, 2016: s. 13).

7. Çevre ve Veli ile İlişkiler: Çevre ve velilerle oluşturulacak yakın bir ilişki ve iletişim ağı okullardaki rehberlik hizmetlerinin etkililiğini olumlu yönde etkiler. Öğrencilerin okuldaki sosyal ve akademik durumunun, yetenekler ve ilgileri ile öğrenciye dair yapılan gözlemlerden elde edilen düşüncelerin bireysel görüşmeler, toplantılar, seminerler vb. şekilde velilere devam arz edecek şekilde aktarılması velilerin rehberlik hizmetlerine olan katılımını ve katkısını artırır (Güven, 2016: s. 16). Benzer şekilde öğrencilerin davranış ve kişisel özelliklerinin temellerini anlayabilmek, öğrencilerde sağlanmaya çalışılan davranış değişikliklerine destek olma anlamında ebeveynler ile ilişki kurulmalıdır (Kuzgun, 2014: s. 16). Öte yandan okuldaki rehberlik çalışmalarından okulun doğal çevresinde yer alan ve rehberlik hizmetleri ile ilişkili kişi ve kurumların haberdar ve bu çalışmalara dâhil edilmesi önemlidir (Kepçeoğlu, 1999: s. 11).

8. Araştırma ve Geliştirme Hizmeti: Rehberlik hizmetlerinin doğru planlanabilmesi için bireylerin ilgi ve ihtiyaçları ile özellikleri dikkate alınması, tüm bunların çevresel olanaklar göz önünde bulundurularak yapılması gerekir. Bunun için nitelikli araştırma çalışmalarına ihtiyaç vardır (Uzman, 2005: s. 21; Şahin, 2015: s. 23). Yapılan gözlemler ve elde edilen nicel bulgular doğrultusunda rehberlik programlarının güncellenerek geliştirilmesi

gerekir. Aynı zamanda ulaşılan verilerin rapor haline getirilerek okuldaki öğretmen ve idareciler başta olmak üzere ilgili kişi ve kurumlarla etik kurallar çerçevesinde paylaşılması gerekir (Kepçeoğlu, 1999: s. 12).

9. Müşavirlik (Konsültasyon) Hizmeti: Çevre ve veli ile ilişiler, araştırma ve geliştirme hizmetleri gibi doğrudan öğrenciye yönelik olmayan ancak rehberlik çalışmalarının niteliğini artırarak dolaylı olarak öğrenciye fayda sağlayan bir çalışma alanı da müşavirlik hizmetleridir (Otrar & Kemertaş, 2016: s. 16). Alan uzmanı olan okul rehber öğretmeninin okuldaki diğer öğretmenler ve idarecilerin rehberlik konusunda bilgi ve becerilerini destekleyerek bu kişiler arasında bir anlayış birliği sağlamaya çalışması, bu kişilere mesleki danışma bilgilerini sunması bu hizmet kapsamındadır. Müşavirlik çalışmaları sayesinde okulda ortak bir rehberlik anlayışının gelişmesi sağlanır (Özgüven, 2000: s. 15). Öğretmen ve idarecilerin rehberlik konusunda karşılaştıkları güçlüklerde okul rehber öğretmeninden destek alması ve güçlükleri birlikte çözmeye çalışmaları rehberlik faaliyetlerinin verimliliğini artırırken öte yandan bu kişilerin rehberlik hizmetleri konusunda daha istekli olmalarını ve daha olumlu bir tutum geliştirmelerini sağladığı için öğrencilere dolaylı yoldan fayda sağlamış olur (Bakırcıoğlu, 2000: s. 15).

2.1.4. Problem Alanlarına Göre Rehberlik

Rehberlik hizmetlerinin tamamı birbiriyle alakalı ve bütünlük arz etmekle beraber, bu hizmetlerin ilgili oldukları sorun alanlarına ve odaklandıkları konulara göre bazı sınıflandırmalar yapılabilir. Eğitim alanında yürütülen rehberlik hizmetlerinde üzerinde çalışılan sorun alanları eğitsel, mesleki ve kişisel rehberliktir (Can, 2008: s. 13; Aydın, 2012: s. 16).

1. Eğitsel Rehberlik: Milli Eğitim Bakanlığı Rehberlik Hizmetleri Yönetmeliğinin 6. Maddesinde eğitsel rehberlik; "*bireyin yetenek, ilgi, ihtiyaç, değer, kişilik özellikleri, imkân ve koşullarıyla uyumlu eğitsel kararlar alması; eğitime ilişkin olumlu tutum geliştirmesi ve hayat boyu öğrenme sürecinde bireyin gelişimine destek olunması amacıyla bireye ve ailesine sunulan hizmetler"* olarak tanımlanmıştır (MEB, 2017). Kuzgun (2006)'ya göre ise eğitsel rehberlik, kişinin ilgi ve yeteneklerine uygun bir eğitim hedefi içerisinde başarılı olabilmesi için bireye yapılan yardımların bütünüdür.

Öğretim kademesine göre eğitsel rehberlik ihtiyaç ve beklentileri değişmekle beraber bazı ortak amaçları da vardır. Bireylerin okul ortamına ve okullarının bulunduğu çevreye uyum göstermeleri, verimli ders çalışma becerisinin kazanmaları, doğru eğitsel kararlar alma ve seçimler yapmaları, daha başarılı olmanın önündeki engelleri ortadan kaldırmaları ya da azaltmaları, öğrencilerin kabiliyetlerine ve farklı özelliklerine uygun bir öğrenme ortamı oluşturmaları, okul ve meslek hayatı arasında bağ kurmaları gibi amaçlar doğrultusunda çeşitli ders içi ve ders dışı eğitsel rehberlik çalışmaları yapılabilir (Kepçeoğlu, 1999: s. 20; Can, 2008: s. 24). Bu doğrultuda öğrenciye yönelik yapılabilecek zamanı iyi kullanma, sınav kaygısıyla baş etme, etkili öğrenme ve çalışma becerileri kazanma, sınav stratejileri, öğrenmeyi öğrenme ve motivasyon çalışmaları eğitsel rehberlik faaliyetleridir (Aydın, 2012: s. 23). Öğrenme güçlüğü yaşayan, özel eğitime gereksinim duyan öğrenciler için düzenlemeler yapılmasını sağlamak, üstün yetenekli öğrencilere uygun öğrenme ortamları hazırlanmasını sağlamak da aynı kapsamdaki çalışmalardır (Yılmaz & Üre, 2002: s. 16). Eğitsel rehberlik kapsamında kalan çalışmalar tüm öğrencilere yönelik olması sebebiyle genel olarak sınıf rehberliği yöntemiyle grup olarak sunulur. Ancak gerekli görülen durumlarda ihtiyaç duyan öğrencilerle birebir çalışmalar da yapılabilir (Yeşilyaprak, 2016: s. 28).

2. Mesleki Rehberlik: *Öğrencilerin kendilerini ve meslekleri tanıması; yetenek, ilgi, ihtiyaç, değer ve kişilik özellikleri doğrultusunda mesleğe yönelik seçimler yapması; mesleğe hazırlanması, başlaması, mesleği sürdürmesi ve hayat boyu öğrenme sürecinde kendini geliştirmesi için öğrenci ve ailesine sunulan hizmetlere mesleki rehberlik çalışmaları denir* (MEB, 2017). Mesleki rehberliğin kişisel ve toplumsal işlevleri vardır. Mesleki rehberlik kişisel yönden bireylerin kendilerini tanımalarını ve potansiyeline en uygun mesleklere yönelmelerini sağlarken toplumsal olarak da insan gücünün yerinde kullanılmasını sağlayarak toplumun ekonomik gelişmesine katkı sağlar (Güven, 2016: s. 30). Bireylerin çeşitli meslekleri tanımalarıyla birlikte kendi ilgi ve yeteneklerine uygun meslekleri tercih etmeleri, tercih ettikleri mesleklere hazırlanmaları ve mesleki yönden kendilerini geliştirmeleri amacıyla yapılan yardım hizmetleri mesleki rehberlik kapsamındaki çalışmalardır (Kuzgun, 2014: s. 24; Yeşilyaprak, 2016: s. 25) Meslek seçiminin bireyin hayatının en önemli kararlarından biri olduğu, aynı zamanda toplum içerisinde yer alan mesleklere en uygun bireylerin yönlendirilmesinin ekonomik ve psikolojik faydaları düşünüldüğünde mesleki rehberlik çalışmalarının ne denli önemli ve gerekli olduğu görülebilir (Bakırcıoğlu, 2000: s. 21).

3. Kişisel Rehberlik: Bireyin bilişsel, sosyal, duygusal, ahlaki, ve davranışsal gelişimini desteklemek amacıyla kendini tanıması; karar verme ve problem çözme gibi sosyal beceriler ile yaşam becerilerini geliştirmesi ve sorumluluk sahibi bir birey olarak hayatına devam edebilmesi için bireylere ve ailesine sunulan hizmetler kişisel rehberlik olarak değerlendirilebilir (MEB, 2017). Kişisel rehberlik, rehberlik alanına eğitsel ve mesleki rehberlikten sonra girmiş bir boyuttur. Kişisel problemler bireylerin sosyal ilişkileri ile yakından ilgili görüldüğünden son dönemlerde bu rehberlik türüne kişisel-sosyal rehberlik tabiri de kullanılmaktadır (Kepçeoğlu, 1999: s. 28).

Rehberlik çalışmalarında hedef bireylerin var olan güçlerini en üst düzeyde kullanarak kendilerini gerçekleştirmelerine yardımcı olmaktır (Deniz & Erözkan, 2017: s. 30). Bu amaç doğrultusunda bireyler hayatları süresince türlü zorluklarla karşı karşıya gelmekte ve bu zorluklar bireylerde psikolojik destek ihtiyacı doğurmaktadır (Uzman, 2005: s. 27). Benzer şekilde eğitim hayatında da öğrenciler kişisel sorunlardan, aile içi-kişiler arası ilişki sorunlarından veya öğrenim yaşantılarından doğan türlü sosyal ve duygusal problemler yaşamaktadır. Bu doğrultuda eğitim süreci boyunca öğrencilerin duygularını tanıyıp ifade edebilmelerine, kendilerini bir amaç doğrultusunda harekete geçirebilmelerine, empati duygusunu geliştirebilmelerine ve sosyal becerileri sayesinde etkili kişiler arası ilişkiler kurabilmelerine yönelik kişisel rehberlik çalışmaları yapılır (Şahin, 2015: s. 25; Otrar & Kemertaş, 2016: s. 30). Kişisel-sosyal rehberliğin temelinde bireyin öznelliğine, biricikliğine ve içindeki potansiyele inanan insancıl eğitim yaklaşımı vardır (Yeşilyaprak, 2016: s. 17).

2.1.5. Öğretim Basamaklarına Göre Rehberlik Türleri

Eğitimin çeşitli kademelerinde bulunan bireylerin gelişim dönemleri, ilgi ve ihtiyaçları, tutumları, fiziksel-duyuşsal-zihinsel özellikleri birbirinden farklılık göstermektedir. Bu nedenle rehberlik hizmetlerinin eğitim kademelerine göre sınıflandırılması uygun görülmüştür (Kuzgun, 2014: s. 33).

Okulöncesinde Rehberlik: Bu dönemde çocuğun okula uyum sağlaması ve okula karşı olumlu duygular hissetmesi, okumaya karşı istek duyması, ihtiyaçlarını karşılamayı öğrenmesi, resim-müzik-spor gibi alanlarla tanışması, dil ve ifade becerisini geliştirmesi, özgüven kazanmasını amaçlayan rehberlik çalışmaları yapılır (Kaya, 2014: s. 36; Can G. , 2016: s. 40). Mesleki gelişim sürecinin başlangıcı olarak görülebilecek bu kademede mesleki

gelişim görevlerine ait yeterlikler, oyun ve drama etkinlikleri biçiminde kazandırılmaya çalışılır (Yeşilyaprak, 2016: s. 25).

İlkokulda Rehberlik: Okulöncesi kurumlarına gitmiş olsun veya olmasın ilkokula başlayan her çocuk aileden ayrılarak yeni bir ortama girmektedir. Bu nedenle okulu, arkadaşlarını, öğretmenlerini, okul personelini tanıma ve okula alışma ihtiyaçları vardır. Rehberlikte oryantasyon etkinliklerinin en yoğun yapıldığı dönem ilkokula başlangıç dönemidir (Kepçeoğlu, 1999: s. 28). Bunun yanı sıra okul ve sınıf kurallarına uyma, yönergeleri izleme, etkin çalışma becerisi ve sorumluluk duygusu kazanma, zamanı planlama ve etkili kullanma becerisi elde etme, işbirliği içinde çalışmayı öğrenme, kişisel nitelikler ile çalışma yaşamı arasındaki ilişkileri anlama ve meslekleri keşfetme de bu dönemde rehberlik hizmetlerinin ilgilendiği gelişim görevlerindendir (Bakırcıoğlu, 2000: s. 27).

Ortaokulda Rehberlik: İlkokulda kazandırılmaya çalışılan gelişim görevlerine ek olarak temel eğitimin ikinci kademesinde yöneltme hizmetlerine temel olacak biçimde öğrencinin ilgi ve yeteneklerinin belirlenmesi, temel eğitimin sonunda var olan eğitim alternatiflerini tanıtılması, ergenlik dönemine ilişkin farkındalık oluşturulması, etkili karar alma ve planlama becerilerinin geliştirilmesi konularına yönelik rehberlik çalışmaları yürütülür (Yılmaz & Üre, 2002: s. 30; Şahin, 2015: s. 28). Bu dönemde çocuklardan toplum yaşamında çalışmanın önem ve gereğini kavramaları, bir meslek seçip ona hazırlanma gereği hissetme becerisi kazanmaları beklenir (Yeşilyaprak, 2015: s. 33)

Ortaöğretimde Rehberlik: Bu dönemde rehberlik hizmetleri ilköğretimden ortaöğretime geçişte ortaya çıkabilecek uyum sorunlarını gidermeye, duyguları kontrol edip yönetme ve kendini tanıma becerilerinin geliştirilmesine, etkin ve başarılı akademik beceri kazandırmaya, bağımlılıklara karşı önlem alma ve bağımlılıklarla mücadeleye, uygun eğitsel ve mesleki tercih ile planlar yapmaya, yüksek öğrenim programlarının tanıtılmasına odaklanmıştır (Yeşilyaprak, 2016: s. 24; Otrar & Kemertaş, 2016: s. 26).

Yükseköğretimde Rehberlik: Yükseköğretimde rehberlik faaliyetleri genel olarak akademik danışmanlık ve kayıt, başarı, sağlık, psikolojik danışma, barınma, beslenme gibi öğrenci kişilik hizmetleri temelinde yürütülür. Bu faaliyetler öğrenci grubunun özelliklerine, fakülte veya yüksekokulun amaç ve işleyişine göre farklılıklar gösterebilir (Bakırcıoğlu, 2000: s. 30; Tan & Baloğlu, 2013: s. 22).

2.1.6. Birey Sayısına Göre Rehberlik Türleri

Okullarda yürütülen rehberlik hizmetleri aynı anda sadece bir bireye ya da benzer ihtiyaçları olan bir öğrenci grubuna veriliş biçimine göre bireysel ve grup rehberliği şeklinde ayrılabilir (Aydın, 2012: s. 26; Şahin, 2015: s. 21). Her iki faaliyet türünde de rehberliğin amaçları ve temel ilkeleri aynı şekilde geçerlidir (Kepçeoğlu, 1999: s. 61).

2.1.7. Temel İşlevlerine Göre Rehberlik Türleri

Bireylerin bir bütün olarak gelişmesini sağlayarak kendini gerçekleştirmelerine yardım etmeyi amaçlayan rehberlik hizmetleri bu amaç doğrultusunda türlü işlevlere sahiptir. Uyum sağlayıcı, yöneltici, ayarlayıcı, geliştirici, önleyici ve tamamlayıcı rehberlik bu işlevler olarak sayılabilir (Bakırcıoğlu, 2000: s. 32; Güven, 2016: s. 26). Bu işlevler birbiriyle ilişkilidir ve bir bütünlük arz etmektedir.

Uyum sağlayıcılık: Bilişsel ya da duyuşsal olarak uyum güçlüğü yaşadığı tespit edilen öğrencilere yönelik yapılan sağaltıcı rehberlik çalışmalarıyla bu öğrencilerin uyum düzeyleri yükseltilmeye çalışılır (Aydın, 2012: s. 25).

Yönelticilik: Bireylerin nitelik ve yeterliklerine uygun mesleklere, üst eğitim kurumlarına ve sosyal faaliyetlere yönelmesi bireylerin ve toplumun mutluluk düzeyini artıracaktır. Bu nedenle eğitim süreci boyunca bireyler uzmanlar tarafından uygulanan testler ve diğer ölçme araçlarından yararlanılarak tanınmaya, seçenekler gösterilmeye ve bu doğrultuda uygun kararlar alınmaya çalışılır (Deniz & Erözkan, 2017: s. 23).

Ayarlayıcılık: Daha çok eğitim programlama çalışmalarında kullanılan ayarlayıcılık işlevinde öğrencilerin gelişim özellikleri, güçlü ve zayıf yönleri, ihtiyaçları, istekleri, okulun hedefleri, sosyal ve fiziksel çevre olanakları en iyi şekilde tespit edilmesi ve bu verilerden hareketle eğitim programlarının hazırlanması sağlanır (Can, 2008: s. 31; Otrar & Kemertaş, 2016: s. 19).

Geliştiricilik: Rehberlik bireyleri bütün yönleriyle geliştirmeyi hedeflemektedir. Bu nedenle rehberlik hizmetlerinde bireylerin içinde bulundukları gelişim dönemleri dikkate alınarak bu dönemlerin gerektirdiği kazanımların elde edilmesi için bireylere doğrudan veya dolaylı olarak katkı sağlanır (Güven, 2016: s. 26).

Önleyicilik: Eğitim kurumlarında uygun olmayan bazı durumların meydana gelmeden önlenmesi, bu durumların bireyler üzerinde oluşabilecek olumsuz etkilerin görülmeden engellenmesini sağlar. Okullarda demokratik bir ortamın oluşturulması, kararların birlikte alınması ve kuralların birlikte oluşturulması, olası disiplin sorunlarının engellenmesini sağlayacağından rehberliğin önleyici işlevi kapsamında sayılabilir (İşmen Gazioğlu & Mertol İlgar, 2016: s. 25).

Tamamlayıcılık: Çağdaş örgün eğitim anlayışı düşünüldüğünde öğretim ve yönetimle birlikte öğrenci kişilik hizmetleri eğitimin önemli bir parçasıdır. Eğitim faaliyetlerinin daha verimli olabilmesi için yapılan tüm çalışmalarda rehberlik tamamlayıcı bir unsurdur (Kuzgun, 2014: s. 19; Kaya, 2014: s. 26).

2.2.KONSÜLTASYON

İlk defa 1800'lü yıllarda medikal alanda kullanılmaya başlanan konsültasyon kavramı zaman içerisinde çeşitli alanlarda kullanılmaya başlanmıştır. Konsültasyon bir alandaki bilgi, beceri ve uzmanlığı gerek kariyer alanı içinden gerekse dışından kişilere sunarak onlara yardımcı olma faaliyetleri olarak tanımlanabilir (Gibson & Mitchell, 2016: s. 337)

Konsültasyon hizmetleri okullarda yönetici ve öğretmenlerin rehberlik konusunda daha donanımlı kılmayı ve ortak bir rehberlik anlayışı içerisinde paydaşların birbirini etkilemesini ve geliştirmesini gerektiren, doğrudan öğrenciye yönelik olmayıp dolaylı olarak katkı sağlayan çalışmalar bütünüdür (Kepçeoğlu, 1999: s. 166; Karaca & İkiz, 2014: s. 112).

Konsültasyon hizmetleri ülkemizde de kullanılan kapsamlı gelişimsel rehberlik programında bulunan bir çalışma alanıdır. Bu hizmetlerdeki amaç okullarda görev yapan psikolojik danışman, öğretmen ve idareciler arasında sağlanacak bir ortak anlayış ile mevcut imkânlardan yararlanarak okullardaki rehberlik çalışmalarının en iyi şekilde yürütülmesini sağlamaktır (Yılmaz & Üre, 2002: s. 77; Otrar & Kemertaş, 2016: s. 66).

Eğitim kurumlarında konsültasyon faaliyetleri bazı varsayımlara dayanır. Bunlar:

- Yardım gerektiren konuda konsültasyon hizmeti alan kişilerin yeterlikleri sınırlıdır.
- Konsültasyon hizmeti sunan kişi, ihtiyaç duyulan konuyla ilgili kişilere yardım edecek yeterliğe ve donanıma sahiptir.

- Konsültasyon alan kişiler, konsültanın önerilerini yerine getirme kapasitesine sahiptir.
- Konsültan, konu ile ilgili geniş bir bakış açısına sahip olup önerilerinin muhtemel sonuçlarının farkındadır (Gibson & Mitchell, 2016: s. 339).

Okullarda konsültasyon hizmetlerine yer verilmesinin rehberlik çalışmalarının etkililiğini artıran çeşitli faydaları vardır. Psikolojik danışmanlar öğrenciyle ilgili kişi ve kurumlarla işbirliğine gittiklerinde;

- Zamanlarını ve enerjilerini etkili kullanma şansı yakalar,
- Öğrencilere kazandırmak istedikleri davranış değişiklikleri ile ilgili ebeveyn ve öğretmenleri sürece dâhil edebilir;
- Mevcut bir sorunun çözümünde bütüncül bir bakış açısı kazanabilir,
- Var olan bir problemin giderilmesinde aile ve öğretmenleri sürece dâhil edebilir,
- Okul ve aile arasındaki işbirliğini sağlayabilir,
- Potansiyel sorunlar ortaya çıkmadan önleyici tedbirler alabilirler.

Okullarda konsültasyon çalışmaları dâhilinde çok çeşitli etkinlikler gerçekleştirilebilir. Bunlardan bazıları şöyle sıralanabilir;

Sınıfında öğrenme güçlüğü yaşayan, özel eğitim ihtiyacı ve sorunları olan öğrencileri fark etmeleri konusunda öğretmenlerle işbirliği yapmak

Sınıf rehberlik programında yer alan etkinliklerin uygulanmasında ve kazanımların verilmesinde öğretmenlerin varsa bilgi eksiklerini gidermek ve yardımcı olmak

Sınıf rehberlik planlarının hazırlanmasında sınıf öğretmenlerine yardımda bulunmak

Sınıfındaki öğrencileri daha iyi tanımak isteyen öğretmenlere ölçme araçları konusunda yardımcı olmak,

Okulda yapılan toplantılara katılarak toplantının özüne uygun biçimde rehberlik ve psikolojik danışma hizmetleri ekseninde görüş bildirmek,

Sosyal kulüp çalışmalarını planlamada ve etkinliklerin gerçekleştirilmesinde sorumlu öğretmenle işbirliği yapmak,

Öğrencilere kazandırılması hedeflenen davranışların evde ebeveynler tarafından desteklenmesini sağlamak,

Aynı sınıf kademesindeki sınıf rehber öğretmenlerinin rehberlik çalışmalarını eşgüdüm ve işbirliği içinde yürütebilmeleri için aracılık yapmak,

İhtiyaç duyulan, önemli görülen konularla ilgili kitap, dergi, broşür vb. materyali okul personeli ve aile ile paylaşmak,

Sınıfların öğrenme ve psikolojik sağlık bakımından daha elverişli hale getirilmesi için öğretmenlerle yardımlaşmak (Yılmaz & Üre, 2002: s. 78; Kepçeoğlu, 1999: s. 167; Şahin, 2015: s. 69).

Milli Eğitim Bakanlığı'nın 10.11.2017 tarih ve 303236 sayılı Rehberlik Hizmetleri Yönetmeliğinin 34. Maddesinde okulda çalışan psikolojik danışmanların görevleri yer almaktadır. Bu madde incelendiğinde bazı görevlerin konsültasyon çalışmaları ile ilgili olduğu görülmektedir. Konsültasyon hizmetleri ile ilişkilendirilebilecek bazı görevler şunlardır:

Sınıf rehberlik planlarının hazırlanmasında, uygulanmasında, sınıf içi rehberlik uygulamalarının geliştirilmesinde sınıf rehber öğretmenlerine rehberlik eder

Rehberlik hizmetleri çerçevesinde yapılan çalışmaları raporlaştırır ve ilgililerle paylaşır.

Mesleklerin özelliklerini, ön koşullarını, eğitim, yetiştirilme ve staj olanaklarını, çalışma koşullarını; verilen bursları, eğitim ve iş gücü yetiştirme programlarını öğrenciler, öğretmenler ve velilerle paylaşır

Özel eğitim ihtiyacı olan öğrenciler ve ailelerine yönelik eğitim hizmetlerinin yürütülmesinde ilgili kişi, kurum ve kuruluşlarla iş birliği yapar.

Aile rehberliği hizmetlerini yürütür

Mesleki yönelim faaliyetlerinde güncel veri ve gelişmelerden faydalanmak için ilgili kurum ve kuruluşlarla işbirliği yapar.

İhtiyaçlar doğrultusunda, ailelere, öğrencilere, öğretmenlere ve idarecilere yönelik ilgili kurum ve kuruluşlarla iş birliği yaparak eğitim etkinlikleri gerçekleştirir

Eğitim kurumu idarecileri, öğretmenler, eğitim kurumu personeli ve ailelere yönelik rehberlik hizmetleri hakkında işbirliği sağlanması için müşavirlik yapar.

Konsültasyon çalışmalarının en üst düzeyde fayda sağlayabilmesi için okul psikolojik danışmanının uzmanlık bilgisi ve gösterdiği gayret kadar, bu hizmetlere katılan diğer bireylerin de ortak bir anlayış sağlama ve gelişime açık olma konusunda gönüllü ve istekli olması önemlidir (Kepçeoğlu, 1999: s. 168; Otrar & Kemertaş, 2016: s. 68).

2.2.1. Okullarda Kullanılan Konsültasyon Modelleri

A.) Kişi Sayısına Göre Konsültasyon Türleri

Konsültasyon çalışmaları katılan kişi sayısına bağlı olarak bireysel ve grup konsültasyonu olmak üzere ikiye ayrılmıştır (Kurpius, 1988: s. 225).

-Bireysel Konsültasyon: Psikolojik danışmanın bireysel özellik taşıyan bir duruma veya problem alanına yönelik olarak bireysel çalışmanın daha faydalı olacağını düşündüğünde başvurduğu ortak saygı ve karşılıklı güvenin büyük öneme sahip olduğu yöntemdir. Kendi içerisinde ebeveynlere ve öğretmene yönelik yapılan iki türü bulunmaktadır (Gladding, 2015: s. 278).

-Grup Konsültasyonu: Aynı konu veya problem ile ilgili kişilerin ortak bir amaç için bir araya gelmesiyle grup konsültasyonu oluşur. Grubun hedeflerini belirlemede, problemin ortaya konmasında ve işbirliğinin sağlanmasında psikolojik danışmanın çok önemli rolü ve işlevi vardır. Öte yandan grup üyelerinin işbirliğine açık olmaları, birbirlerini geribildirim konusunda desteklemeleri ve empati ile yaklaşmaları çalışmanın verimliliğini etkileyen faktörlerdir (Gladding, 2015: s. 278). Grup konsültasyonu da kendi içerisinde vaka çalışma grubu ve öğretmen grubu olmak üzere ikiye ayrılır.

-Vaka Çalışma Grubu: Sorun yaşayan öğrenci için öğrenciyle ilgili öğretmen, idareci ve ebeveynin bir araya gelerek birlikte çalışmasıdır.

-Öğretmen Grubu: Okulda karşılaşılan güçlükler ya da birlikte hareket edilmek istenen bir durum olduğunda öğretmenlerin bir araya gelerek değişik bakış açılarını ve kendi çözüm yollarını ifade ettikleri çalışmalardır.

2.2.2. Ele Alınan Konunun Özelliğine Göre Konsültasyon Modelleri

- **Gelişimsel Konsültasyon Modeli:** Konsültasyon yapılan kişiye öğrenme yaşantıları kazandırmayı amaçlayan ve en sık kullanılan modeldir
- **Krize Müdahale Edici Konsültasyon Modeli:** Aniden gelişen kriz durumlarında izlenecek yol haritasının belirlenmesi için ilgili kişi ve kurumlarla yapılan çalışmalardır.
- **Çare Bulucu Konsültasyon Modeli:** Var olan bir sorun durumu derinleşip kronik bir hal almadan önce ilgili kişi ve kurumların bir araya gelerek çözüm üretmesini amaçlayan modeldir (Dinkmeyer & Carlson, 2006: s. 166).

2.2.3. Temel Aldıkları Yaklaşımlara Göre Konsültasyon Modelleri

a. Davranışçı Konsültasyon Modeli: Bu modelde öğrencinin yaşadığı problemin davranışsal, bilişsel ve duyuşsal boyutları katılan kişilerce ele alınarak incelenir (Akman, 2002: s. 74). Problemi ortaya çıkaran nedenler, problemin o anki durumu ve olası sonuçlar ele alınarak çözüm yolları belirlenir. Öğrencide davranış değişikliği sağlayabilmek için öğrencinin çevresel şartlarında düzenleme yapılmaya çalışılır (Schmidt, 2017: s. 187). Öğrencilerin öğrenme ve davranışla ilgili problemleriyle başa çıkmada etkili bir modeldir. Öğrencinin problemini analiz etme, davranış değiştirme stratejileri geliştirme, tedavi planını uygulama ve değerlendirme aşamalarına sahiptir (Aslan, 2017: s. 47).

b. Ruh Sağlığı Konsültasyon Modeli: Caplan (1970)'ın geliştirdiği bu model kapsamlı toplum akıl sağlığı yaklaşımına dayanır. Psikodinamik kuram, bu modelin temelini oluşturmaktadır (Gladding, 2015: s. 280). Bu modelde psikolojik danışman işbirliği yaptığı kişilerle etkileşime girerek bu kişilerin problemli durum konusunda iç görü kazanmalarına yardım eder. Psikolojik danışman lider konumunda değildir. Sürece katılan kişiler arasında güç dengesizliği yoktur, herkes kendi alanında uzman kabul edilir (Akman, 2002: s. 75).

c. Adleryen Konsültasyon Modeli: Özellikle ailelerle yapılan çalışmalarda kullanılan bu modelde insan davranışlarının sosyal bir anlamı olduğu ve insan davranışlarının ancak o sosyal çevre içinde değerlendirildiğinde anlaşılabileceği kabul edilir. Bu model 4 aşamadan oluşur. İlişkinin geliştirilmesi aşamasında konsültasyon yapan ve yapılan kişiler arasında eşitlik, saygı ve güvene dayalı bir ortam tesis edilmeye çalışılır (Aslan, 2017: s. 48).

Problemin tanımlanması aşamasında söz konusu duruma ilişkin ailenin bakış açısı öğrenilmeye çalışılır. Keşfetme aşamasında öğrencinin evdeki aile ortamı ve yaşam koşulları ile eğitim gördüğü sınıfın eğitsel atmosferi öğrenilmeye çalışılır. Son olarak plan hazırlama aşamasında sürece katılan öğretmen ve veliler ile birlikte öğrenciye yardımcı olacak bir plan oluşturulur (Gladding, 2015: s. 215).

d. Çözüm Odaklı Konsültasyon Modeli: Problem yerine çözüme odaklanan yaklaşıma dayalı bu modelde yapılama aşamasında mevcut durum ortaya konduktan sonra kişinin olmak istediği duruma ait hedefler belirlenir. Sonrasında çözümlere girişilir ve kişiye sorununun çözümüne ulaşmasında yardımcı olunur. Son aşamada ise konsültasyon alan kişiye çözümü nasıl tanımladığını ve desteklediğini içeren özetleme ve tanımlama yapma fırsatı verilir.

e. Genel Konsültasyon Modeli: Daha önce bahsedilen konsültasyon modellerinin her birinin güçlü ve zayıf olduğu yönler bulunmaktadır. Psikolojik danışmanlar bu farklı modellerden faydalanarak kendi stillerini oluşturabilirler. Dougherty (1990) tarafından bu modelin dört aşaması tanımlanmıştır. Bunlar, konsültasyon alan kişinin ihtiyaçlarının ortaya çıkarıldığı ve ilişkinin kurulduğu giriş aşaması, sorunun tanımlandığı ve amaçların belirginleştiği tanı koyma aşaması, hazırlanan planın uygulandığı uygulama aşaması ve son olarak çalışmaların değerlendirilerek gözden geçirildiği tamamlama aşamasıdır (Şeyhoğlu, 2016: s. 97).

2.2.4. Konsültasyon Verenin Niteliklerini ve Rollerini Temel Alan Konsültasyon Modelleri

Kurpius ve Fuqua (1993), psikolojik danışmanlara yönelik farklı nitelik, davranış ve yeterlik gerektiren dört konsültasyon modeli belirlemiştir. Bunlar:

a. Öneri Vermeye Dayalı Konsültasyon Modeli: Bir sorunun çözüme kavuşturulmasında konsültasyon alana yardımcı olmayı ifade eder.

b. Donanım Sağlamaya Dayalı Konsültasyon Modeli: Bu modelde konsültasyon alan kişinin yeterlikleri sınırlı görüldüğü için konsültasyon veren kişi danışana doğrudan hizmet sunar.

c. **Arabuluculuğa Dayalı Konsültasyon Modeli:** Farklı düşüncede olan kişi veya grupların birbirlerini anlamalarına yardımcı olmak için yapılan çalışmaları ifade eder.

d. **İşbirliğine Dayalı Konsültasyon Modeli:** Öğrencilerin eğitsel ilgilerini en iyi biçimde planlamalarına yardımcı olma amacıyla okulda görev yapan personelin eşit bir ilişki içerisinde ihtiyaç duyulan hizmetlerin planlanıp yürütülmesinde birlikte çalıştığı modeldir (Schmidt, 2017: s. 190).

2.2.5. Okullarda Konsültasyon Yapılan Kişiler

Studer (2005)'a göre okul psikolojik danışmanının konsültasyon yaptığı kişilere göre dört tür konsültasyon vardır. Bunlar:

a. **Öğretmenlerle Konsültasyon:** Okullarda uygulanan rehberlik programlarının amacına ulaşmasında öğretmenlerin payı büyüktür. Gerek okulda tespit edilen ihtiyaçlar gerekse öğretmenlerin mesleki gereksinimleri konusunda öğretmenlerle yapılacak konsültasyon çalışmaları öğretmenlerin öğrencileri daha iyi anlamalarını aynı zamanda rehberlik çalışmalarına daha özveriyle yaklaşmalarını ve işbirliği içinde çalışma isteklerinin artmasını sağlayacaktır (Tagay & Sarı, 2012: s. 8; Karaca & İkiz, 2014: s. 118). Öğretmenler ile öğrenciler arasındaki uyum düzeyinin artması okullardaki rehberlik servislerindeki iş yükünü de hafifletecektir. Öte yandan ülkemizdeki okullarda çalışan psikolojik danışmanların mevzuatta yer alan sayıdan çok daha fazla sayıda öğrenciyle ilgilenmesi gerektiği göz önünde bulundurulduğunda öğretmenlerle yapılacak konsültasyon sayesinde kısa sürede çok sayıda öğrenciye ulaşma imkanı sağlanacağı bir gerçektir. Bireyi tanıma, veri toplama ve analiz etme konularında uzman olan psikolojik danışmanlar sınıf öğretmenleri ile yaptıkları konsültasyon çalışmalarında bu bilgileri paylaşarak öğretmenlerin öğrenci tanıma ve verimli eğitim için uygun yöntem geliştirme konularındaki yeterliklerine katkıda bulunabilirler (Gibson & Mitchell, 2016: s. 338). Öğretmenlerin rehberlik ve psikolojik danışma hizmetleri konusunda konsültasyona ihtiyaç hissetmesi ve okul psikolojik danışmanı tarafından kendisine yapılacak yardım çalışmalarının faydalı ve değerli olduğunu düşünmesi bu çalışmaların verimliliğini etkileyen unsurlardır. Böyle bir düşünce ortamının olmadığı durumlarda psikolojik danışmanlar öncelikle uygun ortamı sağlamaya çalışmaları önemlidir (Gibson & Mitchell, 2016: s. 339).

b. **Yöneticilerle Konsültasyon:** Okul idarecileri öğretmen, öğrenci ve veli ihtiyaçları ile sorunlarına ilişkin bakış açısı oluşturmak için okulun eğitimsel programlarını etkileyen konu ve problemleri hakkında yetkin olduğunu düşündüğü psikolojik danışmanın uzmanlık bilgisine başvurabilirler (Schmidt, 2017: s. 191). Okul idarecilerine yönelik konsültasyon çalışmaları yürütmek nitelikli bir psikolojik danışmanın yerine getirmesi gereken görevlerdendir (Karaca & İkiz, 2014: s. 124).

c. **Ailelerle Konsültasyon:** Öğrencilerin daha iyi ve çok yönlü tanınmasında, olumlu veya olumsuz davranışlarında, problemlerin çözümünde aile kilit bir öneme sahiptir. Öğrenciye yönelik yapılan çalışmalarda aile desteğinin alınması gerek psikolojik danışmanların gerekse öğretmenlerin işini kolaylaştırır. Diğer taraftan anne babalar çocuklarını daha iyi anlayabilmek, gelişim ve eğitim süreçlerine dair bilgi edinmek için okul ile irtibat halinde olmak isterler. Aile eğitimleri, veli toplantıları, veli görüşmeleri okullarda yürütülen konsültasyon çalışmalarının önemli bir parçasını oluşturmaktadır (Tagay & Sarı, 2012: s. 9; Gibson & Mitchell: 2016, s. 340).

d. **Toplumsal Kurumlarla Konsültasyon:** Öğrencilere dair iletişim, güvenlik, çevresel olanakların kullanımı, sağlık gibi konular başta olmak üzere görüş alış verişi ve işbirliği yapılması gereken durumlar olduğunda okul dışı kurumlar ile birlikte çalışmalar yürütülür (Gladding, 2015: s. 217).

2.2.6. Konsültasyon Veren Kişilerin Sahip Olması Gereken Nitelikler

Konsültasyon çalışmalarının etkililiğinde konsültasyon veren kişinin sahip olduğu özellikler ve becerileri ile bu niteliklerini kullanabilmesi önemlidir. Konsültasyon veren kişinin etkili iletişim becerisine sahip, bireylerin ihtiyaçlarına duyarlı, dinleme, soru sorma, problem çözme ve geri bildirim verme becerisine sahip, empati kurma becerisi gelişmiş olmasının yanı sıra; işbirlikçi, dengeleyici, arabulucu, kolaylaştırıcı, değerlendirici, organize edici, enerji verici, irtibat sağlayıcı, çatışma yöneticisi, takım oyuncusu, müzakereci ve motive edici niteliklerine sahip olması sürecin sağlıklı yürütülebilmesi açısından önemlidir (Karaca & İkiz, 2014: s. 124; Gibson & Mitchell, 2016: s. 343; Aslan, 2017: s. 36).

Yukarıda bahsedilen özelliklere bakıldığında konsültasyon veren kişinin terapötik becerilerinin gelişmiş olması gerektiği görülmektedir. Bunun yanı sıra süreç boyunca rehberlik hizmetlerinin doğasında bulunan etik ilkelere uyulması da gerekmektedir. Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Derneğinin 2006 yılında yayınladığı etik kurallar kitapçığında konsültasyon veren bireyin kişi ya da kişilerden çok çözülecek soruna odaklanması gerektiği, anlayış ve uzlaşma taraftarı olması gerektiği, konsültasyon alan kişinin veren kişiye karşı bir bağımlılık geliştirmesine müsaade edilmemesi gerektiği yer almaktadır (PDR-DER, 2006).

2.3.MESLEKİ GELİŞİM SÜRECİ

Meslek seçimi, Kuzgun (2014) tarafından "Bireyin seçebileceği meslekleri çeşitli özellikleri ile değerlendirip, kendi gereksinimleri açısından, istenilir yönü çok, istenmeyen yönleri az olan birine yönelmeye karar vermesi" olarak tanımlanmaktadır. Bireylerin mesleklerine ilişkin verdikleri bu karar, onların hayatlarının büyük bir kısmında meşgul olacakları işi tercih etmeleri bakımından son derece önemli bir yere sahiptir. Bu bölümde mesleki rehberlik-kariyer danışmanlığı konusunda kullanılan bazı önemli kavramlar tanımlanacak, mesleki gelişim süreci ele alınacak ve literatürde yer alan mesleki gelişim kuramları tanıtılacaktır.

Meslek, insanlara faydalı mal ya da hizmet üretme karşılığında para kazanmak için yapılan, belli bir eğitimle kazanılan sistemli bilgi ve becerilere dayalı, kuralları toplumca belirlenmiş etkinlikler bütünü olarak tanımlanmaktadır (Kuzgun, 2014: s. 81). Tanıma bakıldığında mesleğin, bireyin sosyal, psikolojik ve ekonomik gereksinimlerini karşılayan, eğitim ve gelişim sonrasında kazanç elde etme adına yaptığı faaliyetler olduğu görülmektedir (Şahin, 2015: s. 74).

İş, mesleki bilgi ve becerilerin uygulamaya konmasına verilen addır (Kuzgun, 2014: s. 81). Avukatlık bir meslek olmakla birlikte bu alanda çalışıyor olmak bir iştir. Hukuk fakültesi mezunu kişi avukatlık mesleğine sahiptir ancak çalışmıyorsa işi yok demektir.

Kariyer, bir ömür boyu yaşanan olaylar dizisi, bireyin meslek ve diğer yaşam rollerinin birbirini etkilemesi ve izlemesi sonucu oluşan genel örüntü ve gelişim çizgisinde,

özellikle iş ve mesleğe ilişkin rollerinde ilerleme, duraklama ve gerilemeleri de içeren bir süreçtir (Zunker, 2006; Akt. Yeşilyaprak, 2016: s. 200).

Kariyer rehberliği, okul rehberlik programına bağlı olarak okul psikolojik danışmanları tarafından yürütülen bilgi verme ve beceri kazandırma temelli çalışmalardır (Özyürek, 2016: s. 37).

Kariyer eğitimi, bireylerin uygun kariyer tercihlerini yapabilmelerini sağlayabilecek beceri, kavram ve bilgileri geliştirmek üzere planlanan deneyimleri sunma etkinlikleridir (Özdemir Yaylacı, 2007: s. 44).

Bireyde çocuklukta bir meslek fikrinin oluşmaya başlamasından itibaren, yetişkinlikte bir meslek sahibi oluncaya dek geçen gelişim evreleridir. Bireylerin meslek seçimlerinin bir anda verilen kararlarla olmadığı, mesleki gelişim süreci içerisinde şekillendiği kabul edilmektedir. Bu bakış açısı, mesleki rehberlik çalışmalarının bireye sadece meslek seçme aşamasında yardımcı olmayı değil mesleki gelişim sürecini sağlıklı yaşayabilmesi için sürekli olarak yapılan tüm yardımları içermesini gerektirmektedir (Çakır, 2011: s. 57). Bireyin hayatındaki tüm gelişim aşamaları kendisinden önceki dönemden etkilendiği gibi kendisinden sonra gelecek gelişim dönemini de etkilemektedir. Mesleki gelişim aşamaları şu şekildedir (Kuzgun, 2014: s. 84; Niles & Harris-Bowlsbey, 2013: s. 43):

1. *Uyanış ve Farkında Olma (Awareness):* Okulöncesi dönemden başlayarak ilkokulun sonuna dek devam eden ve çocukta meslek bilincinin oluşmaya başladığı dönemdir. Bu dönemde çevredeki insanların farklı uğraşları olduğunun farkına varılır, çeşitli mesleklerin varlığı görülmeye ve anlaşılmaya başlanır. Dönemin sonuna doğru ise çocuklar, kendileri ve diğer insanlar arasındaki ilgi, yetenek, amaç, motivasyon farklarına ve benzerliklerini fark etmeye başlarlar (Çakır, 2011: s. 58).
2. *Meslekleri Keşfetme ve Araştırma (Exploration):* Ortaokul dönemi olan 12-15 yaş aralığını kapsayan bu aşamada çocuklar kişilerin ve mesleklerin ortak ve farklı yönleri üzerinde bilgi sahibi olmaya, yeni yönlerini anlamaya ve keşfetmeye başlar. Meslekleri keşfetme, araştırma ve inceleme dönemi her ne kadar bu aşamada başlasa da birçok insan için ömrünün sonuna dek devam eden bir süreçtir (Kuzgun, 2014: s. 85).
3. *Karar Verme (Decision Making):* Lise eğitimine denk gelen 15-18 yaş döneminde bireyler geçmişten o ana kadar kendileri ve meslekler hakkında oluşturdukları algılara dayanarak bilgileri değerlendirerek eleştirmeye, birbirine uydurmaya ve geleceğine ilişkin idealler oluşturmaya başlar. Bu idealler başlangıçta geçici bir niteliğe sahip olabilmekle

birlikte giderek daha net bir plan haline gelerek gencin mesleki kararını oluşturur (Can G. , 2008: s. 110; Güven, 2016: s. 91).

4. *Hazırlık (Preparation):* Üniversite dönemi sayılabilecek 18-23 yaş arası dönemi kapsayan bu aşamada birey, seçtiği alan, okul veya yaptığı etkinliklerle mesleğe hazırlanmaya başlar. Mesleğe ilişkin beceriler geliştirilerek bilgi birikimi oluşturulmaya ve mesleğe hazır olmaya çalışılır. Öte yandan sahip olunan meslek alanında iş araştırmaları başlar (Kaya, 2014: s. 87).

5. *İşe Yerleşme (Employment):* Bireyin iş dünyasında yerini alarak çalışmaya başladığı dönemdir. Bireyler bu döneme kadar elde ettikleri bilgi ve becerileri uygulama imkanı bulur. Meslek hayatı sürdürülürken bir taraftan da mesleki gelişim devam eder (Yeşilyaprak, 2018: s. 121).

Mesleki Gelişim Sürecini Etkileyen Faktörler

Bireylerin kariyer/mesleki gelişim süreçleri birçok farklı faktör tarafından etkilenmektedir. Bunlar yetenek, başarı, ilgi, değerler ve kişilik özelliklerini dâhil edebileceğimiz psikolojik faktörler; aile, sosyo-ekonomik düzey kapsamındaki sosyal faktörler; cinsiyet; ekonomik ve politik yapıdır (Şahin, 2015: s. 72).

2.3.1. Mesleki Gelişim Kuramları

Bireylerin hayatları boyunca verdikleri en önemli kararlardan biri meslek seçimidir. Kişinin sahip olduğu meslek, onun yaşam tarzını, değerlerini, toplumsal konumunu belirlemede etkendir. Meslek, bireyin sadece yaşamını kazanabilmesi için değil, yaşadığı toplum içerisinde bir yer edinebilmesi konusunda da bir araçtır. Sahip olunan meslekte yapılan etkinlikler sayesinde bireyler psikolojik ihtiyaçlarını karşılama ve yaşamın nihai amacı olan kendini gerçekleştirme şansına sahip olurlar (Ünsal, 2014: s. 34; Deniz & Erözkan, 2017: s. 126). Seçilen mesleğin gerektirdiği özellikler ile sahip olunan özellikler arasındaki tutarlılık bireylerin mesleki başarı ve iş doyumu sağlamalarında önemli bir paya sahiptir (Kuzgun, 2014: s. 203). Bu nedenle birçok araştırmacı ve kuramcı bireylerin daha sağlıklı mesleki seçimler yapabilmelerini sağlamak için çalışmalar yaparak kuramlar geliştirmiştir. Bu kuramlardan öne çıkanları tanıtılacaktır.

2.3.2. Özellik-Faktör Kuramı

Meslek rehberliği çalışmaları, kuramlar ortaya çıkmadan çok daha önceleri meslek alanlarına uygun eleman yerleştirme sorununa çözüm olarak başlatılmıştır. Bu amaçla Parsons tarafından genelde ölçülebilir özellikler üzerinden yürütülen çalışmalarla ortaya çıkan bu yöntem daha sonraları Minnesota grubu olarak anılan Paterson, Williamson ve Darley tarafından geliştirilerek Özellik-Faktör Kuramı adını almıştır (Kuzgun, 2014: s. 209).

Mesleki rehberliğin ilk zamanlarında bir taraftan çeşitli meslek üyelerin özelliklerinin ölçme araçları ile saptanmasına ve böylece meslekteki başarı için gerekli faktörlerin belirlenmesine çalışılırken, bir yandan da bireylerin özellikleri değerlendirilmeye ve bu iki kaynaktan elde edilen veriler karşılaştırılarak bireyler mesleğe yönlendirilmeye çalışılmaktaydı (İşmen Gazioğlu & Mertol İlgar, 2016: s. 166; Kaya, 2014: s. 104). Bu kuram işin ve bireyin analizini yapma, bu analizden yola çıkarak uygun eşleştirmeler yapma çabası olarak görülebilir (Şahin, 2015: s. 178; Güven, 2016: s. 214). Yaklaşımın temelindeki görüşler;

- Her birey kendine özgü niteliklere sahiptir ve bu nitelikler ergenlik döneminin sonuna dek geliştikten sonra tutarlı ve kararlı bir duruma geldikten sonra pek değişmezler.
- Meslek seçimi oldukça yalın bir süreçtir. Mesleğin gerektirdiği nitelikler ile bireyin sahip olduğu nitelikleri olabildiğince eşleştirmek meslek seçiminde başarılı olmanın yoludur.
- Mesleğinde başarılı olmuş kişilere bakıldığında, her meslekte, o mesleğe özgü bazı gerekli özellikler vardır. Her meslek grubu sahip oldukları özellikler açısından birbirinden farklıdır.
- Farklı mesleklerde çalışan bireylerin temel özelliklerini objektif ölçme araçlarıyla ölçmek ve buradan yola çıkarak her meslek için gerekli temel özellikleri standart puanlarla ifade etmek mümkündür. Birey profili ile meslek profili karşılaştırılarak uygun bir eşleştirme yapılabilir (Gibson & Mitchell, 2016: s. 316; Özyürek, 2016: s. 99).

Özellik faktör kuramı bireysel özellikleri, beklentileri, çevresel imkanları sabit bir yapı içinde değerlendirdiği ve bunların zaman içerisinde farklılaşabileceği ile meslek seçiminin duygusal boyutunu göz ardı ettiği için eleştirilmektedir. Öte yandan kuramın mesleki

danışmanlığı sadece iş arama dönemindeki bireylere yardımcı olma hizmeti olarak görmesi de eleştirilen bir diğer noktadır (Niles & Harris-Bowlsbey, 2013: s. 17).

2.3.3. Holland'ın Tipoloji Kuramı

Holland eğitsel, askeri ve psikiyatrik kurumlarda meslek danışmanı olarak çalıştığı dönemlerde elde ettiği tecrübe ve yaptığı gözlemlerden yola çıkarak insanların, kişilik özellikleri bakımından kategorize edilebileceğini, bu kategorilerin niteliklerine uygun çevrelerde mutlu ve başarılı olabilecekleri sonucuna vararak kuramını oluşturmuştur (Ünsal, 2014: s. 55).

Holland bireyleri kişilik özellikleri bakımından 6 gruba ayırmıştır (Kaya, 2014: s. 106) (Şahin, 2015: s. 181; Güven, 2016: s. 216): *Gerçekçi, Araştırıcı, Sosyal, Gelenekçi, Girişimci, Sanatçı.* Kurama göre birbirine benzeyen insanlar bir çevre oluşturur ve bu çevrede bulunan insanların dağılımına bakarak çevrenin özellikleri hakkında bilgi edinmek mümkündür. Holland'ın kuramının bazı varsayımları vardır. Bunlar:

- İnsanlar altı kişilik tipinden biri ile karakterize edilebilirler,
- Altı kişilik tipinin karşılığı olarak altı tür mesleki çevre vardır,
- İnsanlar sahip oldukları beceri, yetenek, tutum ve değerleri kullanmalarına izin veren ortamlarda olmak isterler,
- Kişilerin meslek seçim davranışlarını; kişilik tipi ve çevrenin özellikleri arasındaki etkileşim belirler (Özyürek, 2016: s. 200).

Holland'a göre insanlar yeteneklerini, becerilerini kullanabilmelerine, tutum ve değerlerini ifade etmelerine uygun çevrelerde bulunmak isterler. İnsanların bu çevre arayışları bilincin değişik düzeylerinde gerçekleşir ve uzun zaman alır. Bir kimsenin davranışı onun kişiliği ile çevrenin özelliklerinin etkileşimi ile belirlenir. Buradan yola çıkarak bir bireyin kişilik özellikleri ve çevre örüntüsü bilinirse onun hangi mesleği seçeceği tahmin edilebilir (Deniz & Erözkan, 2017: s. 130; Sharf, 2017: s. 199).

Holland kuramını geliştirirken şu ilkeleri benimsemiştir:

- Meslek seçimi kişiliğin bir ifadesidir.
- İlgi envanterleri aynı zamanda kişilik envanterleridir.

- Bir mesleğin üyeleri benzer kişilik özelliklerine ve öz geçmişe sahiptir. Bir meslek grubundaki insanlar birbirlerine benzedikleri için birçok uyarıcıya ve soruna benzer şekilde tepkide bulunurlar ve kendilerine özgü bir kişiler arası çevre oluştururlar.
- Mesleki doyum, meslekte karar kılma ve başarılı olma, bireyin kişiliği ile bulunduğu çevre arasındaki bağdaşıma bağlıdır.
- Mesleki kalıplar güvenilir, önemli psikolojik ve sosyolojik anlama sahiptir (Şahin, 2015: s. 182; Özyürek, 2016: s. 201).

Holland yaptığı araştırmalardan elde ettiği bulgulara göre insanları altı tipe ayırmış, insanların çoğu zaman bir tipe yakın olmakla beraber kimi zaman bunun yanında başka bir iki tipe daha benzerlik gösterebileceğini vurgulamış bu tipleri ve çevresel özelliklerini şöyle açıklamıştır (Deniz & Erözkan, 2017: s. 132; Güven, 2016: s. 215):

Gerçekçi (realistic) tip: Pratik becerilere sahip, makine ve araçlarla çalışmayı seven, eğitsel ve terapötik etkinliklerden hoşlanmayan, güce ve statüye önem veren kişilerdir. Bu tiplerin etrafında bireyi yönlendiren makineler vardır. Nesnelerle çalışma becerisi gerektirir. Ulaştırma, tarım, orman, imalat vb. alanlarda çalışan teknisyenler ve vasıflı teknik elemanlar bu gruba giren tipik meslekleri temsil eder (Can, 2008: s. 121).

Araştırıcı (investigate) tip: Analitik düşünce yapısına sahip, rasyonel ve araştırmacı kişilerdir. Düşünceler üzerinde çalışmayı severler. İnsanların problemlerine akademik bilgiler ve araştırmalarla çözüm ararlar. Başkalarını ikna etmekten, sosyal ilişkilere girmekten kaçınırlar. Başlıca ilgi alanları bilimsel çalışmalardır. Kimyager, astronot, araştırmacı vb. gibi doğa, toplum ve insan bilimleri alanında bilimsel bilgi üreten kişiler bu gruptadır (Şahin, 2015: s. 183).

Sanatçı (artistik) tip: Artistik, yaratıcı, esnek, özgür ve hayal gücünü kullanan kişilerdir. İç gözlem yaparlar. İdealist ve özgündürler. Sistematik ve düzenli faaliyetlerden kaçınırlar. Özgür ve açık bir çevrede ürün ortaya koymak isterler. Bağımsız, yaratıcı çalışmalar yaparlar. Karşılaştıkları sorunları artistik yeteneklerini kullanarak çözmeye çalışan idealist, hayal gücü zengin, bağımsız kişilerdir. Müzik, plastik sanatlar, edebiyat gibi alanlarda eser üreten kişiler bu gruptadır (Ünsal, 2014: s. 56).

Sosyal (socail) tip: Sosyal becerilere sahip, başkalarını bilgilendirmeyi ve geliştirmeyi, kişisel destek sağlamayı seven, başkalarını yardım etmeyi seven kişilerdir. Yardımsever, sorumluluk sahibi, ikna edici ve sabırlı kişilerdir. Kişiler arası ilişkilerde beceri kazanmaya

önem verirler. El veya makine ile yapılan teknik işlerde becerileri zayıftır. İş birliğine yatkın, dost canlısı, idealist, sorumluluk sahibi, sosyal, nazik, anlayışlı gibi kişilik özellikleri ile betimlenebilecek bu tipteki bireyler genelde öğretmen, sosyal çalışmacı, psikolojik danışman vb. olmayı tercih ederler (Ünsal, 2014: s. 56).

Girişimci (enterprising) tip: Başkalarını ikna etmekten ve onlara liderlik etmekten hoşlanırlar. Ekonomik kazanç için başkalarını yönlendirmeyi gerektiren etkinlikleri tercih ederler. Kendi yeteneklerini abartabilirler. Bilimsel yeteneklerden yoksun oldukları için karşılaştıkları problemleri girişimci yetenekleri ile çözmeye çalışırlar. Bu kişiler için ekonomi ve finans konuları, güç ve statü çok önemlidir. İstediklerini elde edebilmek için maceracı, hırslı, tartışmacı, atak, enerjik, girişken, konuşkan ve özgüvenli olurlar. İşletme, pazarlama, ticaret, emlakçılık ve avukatlar bu tipin özelliklerini gösteren meslek alanlarındandır (Güven, 2016: s. 215).

Gelenekçi (conventional) tip: Verilerle ilgilenmekten, daha önceden belirlenen bir düzene göre sistematik olarak çalışmaktan, kuralları ve düzeni takip etmekten hoşlanırlar. Durumun kontrolleri altında olmasını isterler. Ayrıntıyı algılama ve hesaplama becerileri olduğundan büro işlerinden hoşlanırlar. Organizasyon ve planlamanın önemli olduğu ortamlarda daha rahat çalışırlar. Bu tipteki kişiler emir alan, itaatkar, dürüst, düzenli, becerikli, katı, tutuk, kendini denetleyen, hayal gücü kısır kişilerdir. Bankacılık, kütüphanecilik, vergi ve tapu memurluğu bu tipteki bireylerin çalışma alanlarından bazılarıdır (Gibson & Mitchell, 2016: s. 317).

2.3.4. Roe'nun İhtiyaç Kuramı

Roe'ya göre meslekler, psikolojik ihtiyaçları karşılamak amacıyla seçilirler (Yeşilyaprak, 2016: s. 213). Yaşamın ilk yıllarında geçirilen yaşantılar, ilgiler ve tutumlar arasındaki ilişkiler, ihtiyaçların karşılanma derecesi ve yöntemleri meslek seçiminde belirleyici etkenlerdir düşüncesini savunur. Roe, Maslow'un ihtiyaçlar hiyerarşisini temel alarak bazı hipotezler ileri sürmüştür (Ünsal, 2014: s. 60). Kurama göre düzenli olarak doyurulan gereksinimler davranışın bilinç dışı güdüleyicileri olmazlar. Nadiren ve en az düzeyde doyurulan üst düzey ihtiyaçlar ise zamanla kaybolur. Doyurulmamış temel ihtiyaçlar ise üst düzeydeki ihtiyaçların ortaya çıkmasını önler ve kısıtlayıcı türde egemen güdüler olmaya başlar. Eğer bir ihtiyacın giderilmesi şiddetle engellenmez ama geciktirilirse,

hissedilen doyumsuzluğun derecesine bağlı olarak bu ihtiyaçlar bilinç dışı güdüleyiciler haline gelir. Böylece yaşamın ilk dönemlerindeki yaşantılar hangi ihtiyacın öncelik kazanacağını veya hangisinin diğerine göre daha güçlü olacağını belirlerken, yaşanan doyum ya da hayal kırıklıkları ileride meslek alanına yönelişi belirlemektedir (Şahin, 2015: s. 185; Güven, 2016: s. 219; Deniz & Erözkan, 2017: s. 135).

Roe çocukluk yaşantılarını incelerken özellikle anne babaların çocuklarına karşı tutumları üzerinde durmakta ve anne baba tutumlarını sevgi-kontrol değişkenlerinin derecesine göre sınıflandırmıştır. Roe'nun ileride meslek seçimlerine etki ettiğini ileri sürdüğü anne baba tutumları şunlardır (Kuzgun, 2014: s. 138; Gibson & Mitchell, 2016: s. 320):

Çocuğun üzerine aşırı düşme: Çocuğun anne-babanın her şeyi olduğu bu tutumda çocuğun gereksinimlerine anında cevap verilmesi söz konusudur. Çocuğun kendi başına yaşantılar kazanması ve bağımsız bir kişilik yapısı geliştirmesi güçtür. Tutumun sonucu olarak ebeveynlerde aşırı koruyuculuk veya aşırı beklenti oluşabilir. Aşırı korunan çocuklar bağımlı bir kişilik yapısı geliştirirler. Diğer taraftan ise statüye ve prestije çok önem verme sonucunda mükemmeliyetçilik ve tatminsizlik duyguları gelişebilir.

Çocuğa soğuk davranma: Reddetme ve ihmal etme şeklinde iki biçimde gelişebilir. Reddetmede çocuğun fizyolojik gereksinimleri giderilse bile çocuk sevgi, ilgi, kabul, bağlılık gibi ihtiyaçlardan yoksun kalır. Bunun sonucu olarak sevgisiz bir ortamda yetiştikleri için saldırgan eğilim geliştirebilir ve olumsuz eğilimlerine toplumca kabul edilebilir tatmin yolları ararlar. İhmal etme tutumunda da benzer senaryolar gerçekleşebilir.

Çocuğu kabul etme: Çocuğun temel fizyolojik ve psikolojik ihtiyaçlarının sağlıklı biçimde karşılandığı, çocuğun gelişimine ve özerklik kazanmasına izin verilen bu tutumda bireyler sevilme ve saygı görme gereksinimlerini çocuklukta yeterince giderdiği için bu ihtiyaçlar ileride davranışlarını belirlemede bir güdü haline dönüşmeyecektir (Kuzgun, 2014: s. 140).

Roe, meslekleri "insanla uğraşmayı" ve "insan olmayanla uğraşmayı" gerektiren meslekler olmak üzere ikiye ayırır. Kişinin çocukluğunda ana babası ile ilişkilerinde sağladığı doyumun bu seçeneklerden birine yönelmesine etki ettiğini savunur (Sharf, 2017: s. 166).

Roe'nun kuramının doğasının büyük oranda geçmişe bağlı olması nedeniyle kuramın varsayımlarının test edilmesinin güçlüğü bu kuramın bir sınırlılığı olarak değerlendirilmektedir (Niles & Harris-Bowlsbey, 2013: s. 63).

2.3.5. Ginzberg'in Mesleki Gelişim Kuramı

Ginzberg, meslek seçiminin sadece belli bir anda gerçekleşen bir olay değil, çocukluktan ergenliğe, hatta yetişkinliğe uzanan bir dönemi kapsayan gelişim süreci olduğunu ileri süren ilk kişidir. Ginzberg, ergenlerin meslek seçimlerini nasıl ve neden yaptıklarına ilişkin geliştirdiği kuramını üç temel unsur üzerine inşa etmiştir (İşmen Gazioğlu & Mertol İlgar, 2016: s. 170; Güven, 2016: s. 220). Bunlar:

- Meslek seçimi bir süreçtir.
- Meslek seçim süreci, büyük ölçüde geri dönülmezdir.
- Meslek seçim süreci daima bir "uzlaşma"yı içerir.

Ginzberg mesleki karar verme sürecini, bireyin çocukluktan itibaren dürtülerini ve ihtiyaçlarını bir meslek seçimine dönüştürme sürecinin bir parçası olarak görmüş ve bu süreci Hayal-Deneme-Gerçeklik ismini verdiği dönemlere ayırmıştır (Kaya, 2014: s. 110; Şahin, 2015: s. 186; Yeşilyaprak, 2016: s. 216).

Hayal (Fantezi) Dönemi (5-11 yaş): Bu dönemdeki çocukların oyun ağırlıklı etkinliklerinde seçimlerini rastgele ve hem kendi hem de çevresel gerçeklerden bağımsız şekilde yaparlar. Hayal döneminde oyun amaçlı oynanan yetişkin rolleri çocuklara meslekleri deneme ve yaşama şansı verir (Güven, 2016: s. 221).

Geçici Seçimler (Deneme) Dönemi (11-17 yaş): İlgi, yetenek, değer gibi öznel özelliklerin fark edilmeye başlandığı bu dönem kendi içinde ilgi-kapasite-değer ve geçiş aşamalarından oluşuru. İlgi basamağı, 11-12 yaş aralığındaki çocukların meslek seçiminde ilgilerin önemini anlamaya ve tercihlerini ilgilerine göre yapmaya başladığı, sevdiği ve sevmediği etkinlikleri fark etmeye başladığı dönemdir. Kapasite basamağı, 13-14 yaşlarındaki çocukların yetenekleri üzerinde düşünmeye, meslek seçiminde yeteneklerin rolünü fark etmeye başladıkları dönemdir. Bu dönem öncesinde etkinliklerden alınan haz ve ilgiler ön planda iken bu dönemde gerçekçiliğin ilk işaretleri olarak yetenek önemsenmeye başlanır. Değer aşaması, 15-16 yaş aralığındaki gencin değer yargılarının oluştuğu, topluma yararlı olma isteğinin belirdiği ve meslek konusunda bu faktörleri göz önünde bulundurduğu dönemdir. Geçiş aşaması ise 17-18 yaşlarındaki gencin mesleki geleceğine ilişkin somut ve gerçekçi kararlar aldığı, sorumluluk üstlendiği dönemdir (Deniz & Erözkan, 2017: s. 138; Kaya, 2014: s. 111).

Gerçekçi Seçimler Dönemi (18-24 yaş): Bireyi etkileyen öznel etkenlerin yanı sıra çevresel faktörlerin ve toplumsal değerlerin de önem kazandığı bu dönem kendi içinde araştırma-billurlaşma-belirleme (kristalleşme) basamaklarına ayrılır. Araştırma aşaması üniversiteye girişle başlayıp hedeflerin daralması ile son bulur. Yine bu aşamada bireyler mesleki tercihlerini destekleyecek ilgi alanlarına ve yaşantılara yönelirler. Ardından gelen billurlaşma aşamasında kişisel ve çevresel tüm faktörler göz önünde bulundurularak bir meslek tercihi yapılır. Belirleme aşamasında ise çalışma alanı seçilir ve bu seçimi pekiştirici eğitimlere, faaliyetlere yönelme vardır (Can, 2008: s. 150; Şahin, 2015: s. 188).

2.3.6. Super'ın Yaşam Boyu Meslek Gelişimi Kuramı

Super'a göre meslek seçimi, belli bir gelişim süreci içinde bireyle çevrenin etkileşimi sonucu oluşan benlik tasarımının bir mesleğe yansıması ve ifadesidir (Kaya, 2014: s. 114). Mesleki gelişim hayat boyu devam eden bir süreç olup meslek seçimi bir sentez yapma işidir. Meslek seçimi ve kariyer gelişiminin; bireyin fiziksel ve zihinsel gelişiminin, deneyimlerinin ve çevresiyle etkileşiminin bir ürünü olan benlik kavramının gelişimiyle paralel ilerlediği kabul edilir. Benlik kavramı kişinin yaşantıları sayesinde hayat boyu değişiklik gösterir (Ünsal, 2014: s. 68). Bu değişiklikler kimi zaman bireylerin mesleklerine uyum sağlayamamalarına ve mesleklerinden memnun olmamalarına yol açabileceğinden mesleki rehberlik hizmetlerine yaşam boyu ihtiyaç duyulur. Super'a göre meslek seçimi, kişinin benlik kavramının bir yansımasıdır (Şahin, 2015: s. 190; Özyürek, 2016: s. 203).

Super, mesleki benlik tasarımının oluşması ve mesleki tercihe dönüşme sürecini aynı zamanda bir mesleki gelişim süreci olarak görmüş ve bu süreci beş döneme ayırmıştır (Niles & Harris-Bowlsbey, 2013: s. 48; Kaya, 2014: s. 116). Bunlar:

Büyüme Evresi (0-14 yaş): Çocuğun edindiği benlik kavramı ile meslek kavramları arasında ilişki kurmaya başladığı dönemdir. Ginzberg'in kuramına paralel olarak kendi içinde fantezi, ilgi ve yetenek dönemlerine ayrılır.

Araştırma Evresi (15-24 yaş): Ergenlikten ilk yetişkinliğe kadar uzanan, bireyin kendini tanıma çalışmaları, meslek araştırmaları ve rol denemeleri yaptığı dönemdir. Kişisel özellikler, mesleki roller ve iş dünyası keşfedilmeye çalışılır. Kendi içinde deneme, geçiş ve sınama basamaklarına ayrılır.

Yerleşme Evresi (25-44 yaş): Genç yetişkinlik ve olgunluk dönemlerini kapsayan, iş ve aile hayatının kurulduğu dönemdir. İşe bağlanma ve uzlaşma yolları aranarak işe yerleşme görülür. Mesleki benlik kavramı sağlamlaştıkça meslekte ilerleme adına daha çok gayret sarf edilir. Kendi içinde sınama ve sağlamlaştırma basamaklarına ayrılır.

Koruma Evresi (45-64 yaş): İş hayatında oluşturulan mesleki benlik kavramı korunmaya çalışılır. Başarılı olunduğu takdirde kişinin umutlarını gerçekleştirmesi ve doyuma ulaşması sağlanabilir.

Çöküş Evresi (65 yaş ve sonrası): Fiziksel ve zihinsel süreçlerin gücünü yitirdiği ve enerjinin azaldığı bu dönemde bireyler daha az sorumluluk alarak geçmiş deneyimlerden yararlanabilecekleri alanlara yönelirler. Tam zamanlı yerine yarı zamanlı işlere geçilen yavaşlama basamağı ile meslekten ayrılma ve işi tümüyle bırakmayı içeren emeklilik basamağını içerir (Niles & Harris-Bowlsbey, 2013: s. 53; Deniz & Erözkan, 2017: s. 140; Özyürek, 2016: s. 204).

2.3.7. Gottfredson'un Daraltma ve Uzlaştırma Kuramı

Değişik sosyal sınıf ve etnik gruplardaki bireylerin birbirlerinden çok farklı tercihler yapmaları, bu ayrışmanın yaşamın çocukluk döneminin ilk zamanlarında başlaması, kimi insanların ilgilerine uymayan alanlara yönelmeleri Gottfredson'un dikkatini çekmiş ve kariyer gelişiminde sosyal faktörlerin etkisini vurgulayan kuramına temel oluşturmuştur (Şahin, 2015: s. 190; Ünsal, 2014: s. 145).

Bu kuram bireylerin kariyer seçimi yaparken kendilerini daha geniş bir sosyal düzen içerisine yerleştirmeye, prestijli mesleklere sahip olmaya çalıştıklarına vurgu yapar. (Niles & Harris-Bowlsbey, 2013: s. 64; Kuzgun, 2014: s. 204). Gottfredson'a göre bireyin özüne ait algıları aynı zamanda onun kararlarını da etkilemektedir. Öz kavramı cinsiyet, dış görünüm, yetenekler, değerler gibi özelliklerden oluşur. Bu kurama göre insanlar meslekleri bazı boyutlara göre sınıflandırma eğilimindedir: *Mesleğin erkeksiliği-kadınsallığı, mesleğin saygınlık düzeyi, çalışma (iş) alanı.*

Gottfredson'a göre mesleğin saygınlık düzeyi, mesleğin gerektirdiği zeka seviyesi ile paraleldir. Zeka, mesleğin elde edilmesinde önemli bir faktördür ve aynı zamanda mesleğin erişebilirliğinin bir göstergesidir (Kuzgun, 2014: s. 205).

Kabul edilebilir meslek alternatiflerinin bulunduğu bölge olarak tarif edilebilecek olan sosyal alan, bazı ilkeler doğrultusunda oluşur:

Bireyin soyutlama gücünün artması: bireyler gelişim süreçleri boyunca gerek kendilerine gerekse çevrelerine ilişkin somut bilgilerden sonra soyut bilgilere de sahip olmaya başlarlar. Önceleri meslek elemanlarına ilişkin yalnızca kıyafetlerine yönelik bir farkındalığı olan çocuk büyüdükçe çeşitli mesleklerdeki kişilerin çalışma şartlarına, psikolojik niteliklerine, yetenek alanlarına vb. dikkat etmeye başlar (Sharf, 2017: s. 170).

Öz ile heveslerin etkileşimli gelişimi: Meslek, bireylerin kendilerini topluma kabul ettirmelerinin en önemli yollarından biridir. Meslek tercihleri ile öz kavramının birbirini etkileyerek karşılıklı geliştirdiği söylenebilir.

Ayrıştırma ve birleştirmede örtüşme: Çocuklar kendileri ve meslekler hakkındaki bilgileri karmaşıklık düzeyine göre anlar ve özümserler. Cinsiyet rolleri gibi somut kavramlarla birlikte sosyal sınıflar gibi daha soyut özellikleri de birlikte kavrayabilirler.

Aşamalı, geri dönülemez eleme: Bireyler gelişim süreçleri boyunca edindikleri somut ve soyut kavramlar sayesinde mesleki tercihlerine ilişkin bazı seçeneklerin uygun olmadığını görüp bunları listeden çıkartabilirler. Ancak sosyal çevrede oluşabilecek ciddi bir değişiklik bu seçeneklere yeniden dönülmesini sağlayabilir (Kuzgun, 2014: s. 205; Niles & Harris-Bowlsbey, 2013: s. 65; Ünsal, 2014: s. 146).

Mesleki gelişim evrelerini dörde ayıran kuram bu evreleri şöyle açıklamıştır:

1. *Büyüklük ve güce yöneliş (3-5 yaş):* Okul öncesi döneme denk gelen aşamada çocuk sezgisel düşünce düzeyine ulaşır ve nesne değişmezliği kavramıyla birlikte bireylerin dış görünüşlerinin değişmesiyle cinsiyetlerinin değişmediğini bilirler. Bu dönemde çocuklar yetişkinlerin bir dünyası olduğunu ve meslek sahibi olmanın bu dünyanın bir parçası olduğunu kavramaya başlar.
2. *Cinsiyet rollerine yöneliş (6-8 yaş):* Somut düşüncesinin kendini gösterdiği bu evrede çocuklar çalışma dünyasını daha iyi fark ederler, meslekleri cinsiyetlerine uygun olarak tercih ederler, mesleklerin saygınlığı ile ilgilenmezler.
3. *Sosyal değerlere yöneliş (9-13 yaş):* Soyut düşünme becerisinin gelişmeye başlamasıyla birlikte çocuklar ve ergenler sosyal değerlendirmelere karşı hassas olmaya başlarlar, meslek tercihlerinde cinsiyetten ziyade sosyal sınıfa dikkat ederler. Sosyal sınıf farklılıklarını ifade eden sembollere daha çok dikkat ederler. 13 yaşına doğru meslekleri

saygınlık düzeyine göre yetişkinler gibi sınıflandırabilirler, gelir-eğitim-yetenek-meslek ilişkisini kavrayabilecek bilişsel olgunluğa erişirler. Bu dönemde üst sosyo-ekonomik düzeydeki ailelerin çocukları daha statülü meslek beklentisi oluştururken, alt sosyo-ekonomik düzeydeki ailelerde büyüyen çocuklar kısa sürede elde edebilecekleri, daha düşük saygınlık düzeyine sahip mesleklere yönelirler.

4. *Benliğe yöneliş (14 yaş ve üstü):* Kimlik bulma arayışlarının olduğu bu dönemde ergenlerde karşı cinse yönelik artan ilgi, cinsiyet ve statü algılarını pekiştirir. Bilişsel olarak soyut kavramları algılayabilecek düzeydeki ergenler artan benlik algısına uygun mesleki amaçlara yönelirler. Bu evredeki ergenlerin bazıları ilgi, yetenek ve değerleri gibi kişisel nitelikleri hakkında karmaşa yaşarken bazıları da gelecekteki yaşam biçimlerine, sorumluluklarına, kendi kişisel özelliklerine uygun mesleki tercih yapabilecek olgunluğa ulaşırlar (İşmen Gazioğlu & Mertol İlgar, 2016: s. 174; Şahin, 2015: s. 191; Güven, 2016: s. 226).

Gottfredson'un kuramına göre meslek seçimi bir uzlaşma sürecidir. Bu süreç; uygun görülmeyen seçeneklerin listeden çıkarılması olan daraltma ve en çok istenen seçeneklerle dış gerçeklerin uygunluğunun sağlanması olan uzlaşma kavramlarından oluşur (Patton & McMahon, 2014: s. 241). Psikolojik özellikler kariyer seçimlerinde önemli bir yere sahip olmakla birlikte bir engelle karşılaşıldığında sosyal kimliğin korunabilmesi için fedakârlık yapılabilir. Uzlaşma kavramında insanlar ilgilerine uygun, saygınlığı yüksek meslekler arasında tercih yaparken küçük fedakârlıklar yapmaları gerektiğinde ilgi alanlarından fedakârlık yaparlar. Orta dereceli bir fedakârlık gerektiğinde ise insanların çoğu mesleğin cinsiyet tipine ilişkin fedakârlık yaparak daha çok karşı cinse uygun olduğu düşünülen mesleği tercih etmektedirler. Buradan anlaşılacağı üzere prestij ve mesleğin cinsiyet tipi, meslek ilgilerinden daha büyük önem taşımaktadır. Erkekler, mesleğin cinsiyet tipine uygunluğuna kadınlara göre daha fazla önem vermektedir (Ünsal, 2014: s. 148; Sharf, 2017: s. 172).

Gottfredson'un kuramı kadın ve erkek sosyal, mesleki etkinlik özelliklerinin birbirinden büyük ölçüde ayrıldığı kültürlerle sınırlı olmakla eleştirilmektedir. Kadınların çalışma yaşamında giderek daha fazla katılımı ile birlikte meslekleri kadın ve erkek meslekleri olarak sınıflandıran geleneksel görüş zayıflamaktadır. Benzer şekilde meslekler arasında kazanç, çalışma ortamı ve şartları bakımından farkların azalması durumunda prestij faktörünün de etkisini yitireceği belirtilmektedir (Kuzgun, 2014: s. 202; Niles & Harris-Bowlsbey, 2013: s. 66).

2.3.8. Krumboltz'un Kariyer Psikolojik Danışmanlığında Sosyal Öğrenme Kuramı

Krumboltz ve arkadaşları kendilerinden önce ortaya atılan mesleki gelişim kuramlarını bütünleştirip bu bilgilerin pratikte daha etkin kullanılma amaçlarının bir sonucu olarak Mesleki Karar Vermede Sosyal Öğrenme Kuramını oluşturmuşlardır. Bu kuram meslek seçiminin kökenlerini açıklamaya çalışan Kariyer Kararı Vermede Sosyal Öğrenme Kuramı (KKVSÖK) ve kariyer seçimi ile ilgili sorunlarla karşılaşan danışmanlara yol gösterici nitelikte olan Kariyer Psikolojik Danışmanlığında Öğrenme Kuramı (KPDÖK) olmak üzere iki kısma ayrılmaktadır (Kuzgun, 2014: s. 203).

Bu yaklaşımda bireylerin meslek seçimlerinin ve kariyer gelişimlerinin, bireyin daha önceki öğrenme yaşantılarından etkilendiği savunulur (Ünsal, 2014: s. 154). Bu kuram bireylerin eğitim yaşantılarına, kariyer seçimlerine neden yöneldiklerini araştırmakla birlikte yaşamlarının bazı dönemlerinde duyulan kariyer planı değiştirme isteklerinin sebeplerini açıklamaya çalışmaktadır (Kuzgun, 2014: s. 204). İnsanlar, bir mesleğe ilişkin çalışmalarda iyi olduklarını düşündüklerinde, bir meslekteki başarısının pekiştirildiğini gördükleri bir rol modelleri olduğunda ve çevrelerinden bir meslekle ilgili olumlu şeyler duymaları veya gözlemlemeleri sayesinde o mesleğe karşı yakınlık duyarlar. Öte taraftan bir mesleğe ilişkin çalışmalarda yetersizlik hissi duydukları tecrübeleri olduysa, meslekte görev yapan kişilerin cezalandırıldıklarını veya göz ardı edildiklerini görmüşlerse ve bir meslekle ilgili olumsuz şeyler duymuş ya da görmüşlerse o meslekten kaçınırlar (Niles & Harris-Bowlsbey, 2013: s. 80).

Bu kurama göre kariyer planı şu dört faktörden etkilenerek belirlenir (Ünsal, 2014: s. 154; Kuzgun, 2014: s. 204; Niles & Harris-Bowlsbey, 2013: s. 80):

Genetik özellikler ve özel yetenekler: Irk, cinsiyet, fiziksel görünüm gibi doğuştan gelen özelliklerle birlikte zekâ, müzik-spor-sanat becerileri, atletik beceriler gibi özel yetenekler bireylerin mesleki planlarını etkiler. Kas gücü fazla olan kişilerin halter, güreş vb. gibi sporlara yönelmesi buna örnektir. Öte yandan bu özellikler bazen, çoğu toplumda kadınların mekanik ve yönetim alanlarında kendilerini geliştirmelerinin pek desteklenmemesi, kadınların iş yaşamında bu alanlara mesafeli olmalarını beraberinde getirmesi gibi kısıtlayıcı nitelikte de olabilmektedir.

Çevre koşulları ve olaylar: Kültürel, sosyal, ekonomik, politik, teknolojik gelişmeler, doğal afetler, coğrafi konum, eğitim ve iş yaşamındaki düzenlemeler, sosyal politikalar vb.

gibi bireylerden bağımsız olarak gelişen faktörlerin meslek kararı vermede önemli rolü vardır. Bundan birkaç yıl öncesine kadar helikopter ile havadan çekim yapan kameramanlar mevcutken, drone araçlarının bu amaçla kullanılmaya başlanmasının ardından bu alanda çalışacak kameramanlara ihtiyaç kalmamıştır. Dünya genelinde yaşanan pandemi süreci, önümüzdeki dönemde mesleki tercihleri etkileyen bir faktör olacaktır.

Öğrenme yaşantıları: Bireylerin farkında olmadan gerçekleştirdikleri örtük öğrenme süreçleri ile bilinçli olarak gerçekleştirdikleri açık öğrenme yaşantıları; bireylerin mesleki karar alma süreçlerine etki eder. Kişiye doyum sağlayan ya da maddi-manevi ödüllendirilen davranışlar pekişirken, doyum sağlamayan ya da cezalandırılan davranışlar söner. Bu şekilde bireyler önceki öğrenme yaşantılarından yola çıkarak kendilerine ait genel yargılara varırlar. Konuşkan, arkadaş canlısı, hareketli birinin masa başı ve rutin gerektiren işlerden hoşlanmaması buna örnektir (Sharf, 2017: s. 180). Bu kurama göre öğrenme yaşantıları, kişinin olumlu bir sonuç elde edebilme amacıyla çevresi üzerinde etki ettiği vasıtalı öğrenme ve kişinin çevredeki uyaranlar arasında gerçekçi ya da yakıştırma yollu bağlantılar kurduğu çağrışımsal öğrenme olmak üzere iki türdür (Patton & McMahon, 2014: s. 255).

Göreve yaklaşım becerileri: Doğuştan gelen genetik özellikler ve özel yetenekler ile sonradan oluşan öğrenme yaşantıları ve çevresel faktörler arasındaki etkileşim göreve yaklaşım becerilerini oluşturur. Karar verme, problem çözme, amaç belirleme, bilgi toplama kavramları göreve yaklaşım becerileri olarak sayılabilir (Niles & Harris-Bowlsbey, 2013: s. 80). Bu beceriler her yeni işte tekrar gündeme gelirken hem görevin sonucunu etkiler hem de bazen görevden etkilenerek değişirler (Kuzgun, 2014: s. 205).

Krumboltz kuramında bireylerin inançlarını etkileyen ve davranışlarına şekil veren yukarıdaki faktörlerin, bireylerin kariyer kararlarına şu dört biçimde yansıdığını ifade eder:

1. *Kendine ilişkin genellemeler:* Bireyler geçmişteki tecrübeleri ve bilgilerinden yola çıkarak, bireysel performanslarını hem kendi hedefleriyle hem de başkalarının performanslarıyla kıyaslayarak kendilerine ilişkin genellemelerde bulunurlar. Bu genellemelerin doğruluğu ya da yanlışlığı, kişinin oluşturduğu ölçüte göre değişkenlik gösterebilir (Yeşilyaprak, 2018: s. 222). İlgiler ve değerlerle ilgili olmak üzere iki çeşittir (Niles & Harris-Bowlsbey, 2013: s. 81).
2. *Dünya görüşü genellemeleri:* Önceki yaşantı ve gözlemlerden yola çıkılarak yapılan genellemelerdir. Söz konusu bu genellemeler çevre koşullarından büyük ölçüde

etkilenir. Yeterince deneyim ve bilgiye sahip olunması bu genellemelerin doğruluğunu önemli ölçüde etkiler.

3. *Göreve yaklaşım becerileri:* Mesleki karar verme sürecinde yararlanılan eyleme yönelik becerilerdir. Bilgi, beceri ve duygusal yatkınlıklar bu kapsamda değerlendirilebilir. Mühendis olmak isteyen birinin bu alanda araştırmalar yapması, kendini geliştirmeye çalışması, bu mesleğe sahip olan kişilerle birlikte olmaya çalışması sonucu bu meslekte karar kılması buna örnektir.

4. *Eylemler:* Önceki yaşantılar sonucu oluşan genellemeler bireylerin seçtikleri bir kariyere yönelik tercih yapmasını, eğitime başvurmasını, işe girmesini vb. sağlar.

Krumboltz'a göre kariyer danışmanlığının amacı bireylerin mesleki yaşantılarında ve kişisel yaşamlarında tatmin olmalarını sağlamak amacıyla gelişimlerine yardımcı olabilmektir. Krumboltz, Parsons'un Özellik-Etmen Kuramının önemli etkileri olduğunu kabul etmekle birlikte günümüzde artık yetersiz kaldığını düşünmüş ve çeşitli yönlerden bu kuramı eleştirerek kendi kuramını oluşturmuştur. Bunları şöyle sıralayabiliriz:

Özellik-etmen kuramı sayesinde geliştirilen ölçme araçları bireylerin var olan düzeylerini ölçmekle beraber bu özelliklerini geliştirmeleri konusunda yol gösterici olmazlar. Krumboltz'a göre bireylerin geliştirmek istedikleri özelliklerinin üzerine odaklanmak ve bu konuda danışanlara yardımcı olmak gerekir (Ünsal, 2014: s. 156).

Özellik-etmen kuramı bireylerin kendilerine uygun mesleğe girdikten sonra hayatları boyunca o meslekte kalacaklarını varsaymaktadır. Oysa günümüzün endüstriyel özellikleri mesleki çeşitliliği ve mesleki gereklilikleri artırmıştır. Krumboltz'un kuramına göre ortaya çıkan yeni ilgiler ve becerileri belirleyebilme, değişen çalışma görevlerine hazırlanma ve bu değişikliklere uyum sağlama konularında danışanlara yardım edilmelidir (Yeşilyaprak, 2018: s. 226).

Bireyi çeşitli yönlerden tanıyıp mesleki gerekliliklerle eşleştirdikten sonraki dönem üzerinde pek durmayan özellik-etmen kuramının aksine Krumboltz bireyleri mesleki süreçlerinde izleme ve gerektiğinde bu kişilere duygusal destek sağlamanın önemini vurgular (Ünsal, 2014: s. 155).

2.3.9. Psikoanalitik Kariyer Kuramı

Psikoanalitik temelli araştırmacılar mesleğin bilinçdışı ihtiyaçları doyurmanın bir yolu olduğuna vurgu yapmışlardır. Bu araştırmacılara göre meslek seçimi zevk ve gerçeklik ilkelerine göre yapılan eylemlerdir. Zevk ilkesi doğrultusunda birey ileride karşılaşacağı durumları hesaba katmadan en yakın sürede hoşuna giden sonuçları elde edeceği seçimlere yönelmekte, gerçeklik ilkesi sayesinde ise elde edilecek zevkin bedeli ve süresine dikkat etmektedir. Bu kurama göre bireyler meslek seçimi yaparken hem kısa hem uzun vadede elde edecekleri hazzı temel alırlar. Hangi uğraşlardan zevk alınacağını belirleme konusunda ise içgüdüler bireye rehberlik yapar (Kuzgun, 2014: s. 133).

Kuramın ileri sürdüğü düşüncelere göre çocuklukta geçirilen yaşantılar bireylerde gereksinimler oluşturmakta, bu gereksinimler ise bireylerin hayata yaklaşım tarzını belirleyerek meslek seçiminde bilinçdışı bir yol gösterici rolü üstlenmektedir (İşmen Gazioğlu & Mertol İlgar, 2016: s. 180).

Psikoanalitik kuramcılara göre özdeşim kavramı meslek seçiminde önemli bir etkendir. Çocukluk döneminde anne ve baba başta olmak üzere çevredeki kişiler ile kurulan özdeşimler, ilerleyen süreçte bireylerin meslek seçim kararlarını etkilemektedir. Yapılan araştırmalar baba ile güçlü bir özdeşim kurmuş olan çocukların büyüdüklerinde iş ayrıntıları alanına, baba ile özdeşimleri zayıf olan çocukların ise edebiyat, sanat gibi alanlara ilgi duyduklarını göstermiştir (Kuzgun, 2014: s. 134).

Bu kurama göre psikanalitiğin önemli kavramlarından biri olan ego ile meslek seçimi arasında da bir ilişki bulunmaktadır. Yapılan araştırmalarda ego gücü yüksek bireylerin daha net bir ilgi örüntüsü ve mesleki taslağa sahip oldukları, ego gücünün ise yaşa bağlı olarak arttığı sonucuna ulaşılmıştır (Ünsal, 2014: s. 160; Şahin, 2015: s. 193).

2.3.10. Savickas'ın Kariyer Yapılandırma Kuramı

Kariyer Yapılandırma Kuramının kurucusu olan Savickas, kariyerlerin kişiler arası süreçlerle birlikte kurulduğunu öne sürer. KYK, yaşam döngüsü boyunca mesleki davranışların anlaşılması için bir model sunmanın yanında, kariyer danışmanlarının danışanların mesleki seçimler yapmalarına, hem başarılı hem de tatmin edici iş yaşamları

sürdürmelerine yardımcı olmak için kullanılabilecek yöntem ve materyaller de sunmaktadır. KYK, kariyere bireyin kendi çalışma yaşamını anlattığı bir hikaye olarak bakmaktadır.

Kariyer Yapılandırma Kuramında bireylerin kariyerlerini mesleki davranış ve profesyonel yaşantılarına bir anlam verme sayesinde yapılandırdıkları ifade edilir. Kurama göre kariyerler, bireyin çalışma yaşamındaki örüntülerini yaşam teması içinde dokuyarak, geçmişteki anılarına, şu andaki yaşantılarına ve gelecekteki umutlarına kişisel bir anlam vermesini etkilemektedir (Niles & Harris-Bowlsbey, 2013: s. 107)

Bireylerin mesleki davranışlarına ve iş faaliyetlerine anlam veren kimlik kazanması ile kariyer uyumuna sahip olabilme KYK'da temel amaçlardır. Kariyer uyumu ise kaygı, kontrol, merak ve güven olmak üzere dört boyuttan oluşmaktadır (Ulaş-Kılıç, 2019: s. 66).

2.3.11. Lent, Brown ve Hackett'in Sosyal Bilişsel Kariyer Kuramı

Lent ve arkadaşları insanların kariyer ilgilerinin nasıl geliştiği, mesleki seçimlerini nasıl yaptıkları, kariyer başarısı ve istikrarına nasıl ulaştıkları üzerinde durmuşlardır. Lent'e göre insanların zaman içerisinde farklı durumlarda davranışlarının nasıl değiştiği, geliştiği ve davranışlarını nasıl düzenledikleri önemlidir. SBKK, ilkesel olarak Krumboltz'un da kuramına temel dayanak olarak aldığı Bandura'nın görüşleri üzerine inşa edilmiştir (Kaya, 2014: s. 134; Ünsal, 2014: s. 162). SBKK; bireyin kişisel özelliklerinin, çevresel etkenlerin ve gözlenen davranışlarının birbirlerini sürekli etkilediğini belirtir (karşılıklı üçlü nedensellik). Kuram, bireylerin çevrelerini etkiledikleri gibi aynı zamanda çevrelerinin de bir ürünü olduğu görüşü ile davranışı birey ve çevre etkileşiminin bir sonucu olarak gören özellik-faktör yaklaşımlı kuramlardan ayrılmaktadır (Kuzgun, 2014: s. 149).

SBKK, kariyer gelişim sürecinde ilgi, yetenek ve değerlere önem göstermekle beraber; bireylerin oldukça dinamik ve duruma özgü özellikleri (benlik algıları, gelecek beklentileri, davranışları vb.) ve çevrelerine ilişkin özelliklerinin de (sosyal destek, ekonomik engeller vb.) kariyer seçim sürecindeki önemini vurgulamaktadır.

Öte yandan SBKK, kariyer gelişimini inşa eden üç bloktan bahseder. Bunlar; öz yeterlik inançları, sonuç beklentileri ve kişisel hedeflerdir (Niles & Harris-Bowlsbey, 2013: s. 95; Şahin, 2015: s. 199).

Öz yeterlik inançları kapsamında bireylerin sahip oldukları yetenekler hakkındaki inançları, kariyer karar verme sürecinde önemli bir etkiye sahiptir. Bireyler bir meslekte gerekli olduğunu düşündükleri kapasiteye sahip olduklarında ya da bu alanda gelişim sağlayabileceklerini düşündüklerinde o mesleğe yönelirler. Gereken kapasiteye sahip olunmadığı durumlarda ya da gelişme sağlanamayacağı düşünüldüğünde ise o meslekten uzaklaşılır. Öz yeterlik inançları başarılı kişisel performanslar, dolaylı öğrenmeler, sosyal ikna ile fizyolojik ve duyuşsal tepkiler tarafından şekillendirilir.

Sonuç beklentileri, bir davranışı gerçekleştirmenin sonucunda karşılaşılması beklenen durumlarla ilgili beklentilerdir. Beklentinin kişide oluşturacağı doyum düzeyi davranışın gerçekleştirilme ihtimalini etkiler. Sonuç beklentilerinin gerçekleşmesi davranışın meydana gelmesine bağlıdır. Sonuç beklentileri, davranış üzerinde öz yeterlik inançlarına göre daha az etkilidir.

Kişisel hedefler, belli sonuçlara ulaşabilmek için yapılan belli etkinlikleri gerçekleştirmedeki kararlılıkla ilgilidir. Belirlenen kişisel hedefler, amaca ulaşabilmek için davranışların düzenlenmesini ve yönlendirilmesini sağlar.

2.3.12. Tiedeman ve O'Hara'nın Meslek Gelişim Kuramı

Tiedeman ve O'Hara'ya göre bir kimsenin kariyer gelişimi, benliği ile ilgili krizleri çözdükçe oluşan genel bilişsel gelişim sürecine paralel olarak gerçekleşir. Bu da kişinin özünün farkına vardığı andan başlayarak yaşantıların değerlendirme, geleceği tasarlama ve deneyimlerini belleğinde, gelecek çerçevesinde depolama gücüne eriştiği noktaya kadar devam eder.

Tiedeman meslek seçimi sorununu kavramsallaştıran bir paradigma oluşturmuştur. Bu paradigma iki döneme ayrılmıştır. Birinci dönem bekleme ve hazırlık, ikinci dönem uygulama ve uyum dönemlerinden oluşur. Bekleme ve hazırlık dönemi kendi içerisinde; araştırma, billurlaştırma, seçme ve açıklığa kavuşturma basamaklarına ayrılır. Uygulama ve uyum dönemi ise kendi içinde mesleğe kabul edilme, yeniden biçimlenme ve bütünleşme olarak ayrılır (Kuzgun, 2014: s. 199).

2.3.13. Kariyer Tekeri Modeli

Yapılandırmacı yaklaşım temel alınarak oluşturulan kariyer tekeri modelinde, kariyer seçeneklerinde etkili olan etmenler tekerin merkezine alındıktan sonra kariyeriyle ilgili özellikleri gözden geçirebilmesi için bireylere yol haritası sunulur. Kariyer tekeri, bireylerin kariyer seçeneklerinde etkili olan sekiz alt boyuttan oluşmaktadır. Her bir boyutun önemi aynı olup tekerdeki alanları eşittir. Bu boyutlar; *ilgiler, beceriler, değerler, kişisel özellikler, önemli kişiler, öğrenim deneyimleri, yaşam/iş deneyimleri ve kariyer fırsatlarıdır* (Amundson & Poehnell, 2014: s. 76).

Kariyer planlama sürecinde bu boyutlardan her biri test dışı tekniklerle ele alınarak bireylerin farkındalıklarının artması hedeflenmektedir. Kariyer tekerinde yer alan boyutlar zamana, bireyin ihtiyaçlarına ve yaşam koşullarına göre değişiklikler göstermesi kariyer planlamanın hayat boyu devam eden, dinamik bir süreç olduğunu göstermektedir (Dönmezoğulları, 2019: s. 16). Öte yandan kariyer tekerinin merkezinin çevresinde farklı ve çok sayıda boyut bulunması kariyer seçim sürecine bütüncül bir bakış açısı ile bakılmasını kolaylaştırmakta ve Kariyer Tekeri Modelinin bu yönüyle son dönemde uygulanma pratikliği ve faydası açısından tercih edilen bir model olmasını sağlamaktadır (Amundson & Poehnell, 2014: s. 85).

2.3.14. Kariyer Yelkenlisi Modeli

Kariyer Yelkenlisi Modeli, kariyer seçimini etkileyen bireysel, sosyal, politik, ekonomik, yasal ve sisteme ilişkin özellikler ve şans etmenleri temel alınarak oluşturulan bir modeldir (Korkut-Owen, 2015: s. 26). Modelde, bireyin kendini ve fırsatları keşfetmesinin ardından kariyer hedeflerini belirlemesi ve kararlar alma süreci ele alınır. Kariyer seçme süreci, temsili olarak rotasını belirlemeye çalışan ve bu rotada ilerlemek isteyen bir yelkenlinin yolculuğuna benzetilmektedir. Sahip olunan bireysel özellikler kariyer yolculuğunun en önemli etmenlerinden biri olarak görülerek yelkenlinin gövdesi olarak temsil edilmiştir. Bireyin sosyal özellikleri bir yelkeni; politik, ekonomik, yasal ve sisteme ilişkin özellikler ise diğer yelkeni oluşturmaktadır. Öte yandan kariyer seçim sürecinde önemli bir etkisi olan şans faktörü, yelkenliyi hareket ettirecek dalga ve rüzgâr ile sembolize edilmiştir (Korkut Owen, 2015: s. 28).

Kendini tanıma, eğitimsel ve kariyer olanaklarının farkına varma ve kariyer planlaması aşamaları bu modelde yer almaktadır. Ayrıca bu model bireylerin kendi hikâyelerini oluşturarak gitmeyi istedikleri limanları belirlemelerine yönelik tekniklerle desteklenmiştir (Korkut-Owen, 2015: s. 36).

2.4. REHBERLİK VE KARİYER PLANLAMA DERSİ

Eğitime genel olarak bireylerin her alanda gelişmeleri, yaşamlarındaki rolleri ve sorumluluklarını en güzel biçimde yerine getirebilmeleri için gerekli olan tutum ve davranışları edinme süreci olarak bakıldığında eğitim hizmetlerinin en önemli hedeflerinden birisinin doğru meslek seçimi yapmak olduğu, bu durumun da bireyler ve toplum için büyük öneme sahip olduğu söylenebilir (Kuzgun, 2014: s. 11; Yeşilyaprak, 2016: s. 16). Okul öncesinden başlayarak eğitim sistemimizin bir çalışma alanı da mesleki gelişim ve dolayısıyla mesleki rehberliktir (Can, 2008: s. 136; Güven, 2016: s. 163).

Bireylerin var olan güçlerinin farkına vararak bunları etkin kullanarak kendilerini gerçekleştirmeleri, bu sayede hayata etkin katılımları ve üreterek hayata değer katmaları mesleki rehberliğin hedefleridir. Kariyer kavramı ise yaşam boyunca bireylerin kendilerini tanımalarını, ilgilerini, yapmak istedikleri işleri, mesleklerini, üretkenliklerini ve sonuçta ulaşılan tatmin duygusunu içeren bir kavramdır. Kariyer tanımına ve rehberliğin hedeflerine bakıldığında eğitimin rehberlik ve kariyer gelişimi kavramlarını içermesi gerektiği, bu alanlarda bireylerin kendilerini geliştirmelerine yardımcı olunmasının gerekliliği görülmektedir (MEB, 2014).

Mesleki yaşantılarına yönelik olarak kariyer planlamasını uygun biçimde yapan kişiler, potansiyellerinin kullanılamaması, zaman kaybı, psikolojik uyumsuzluklar, maddi zorluklar gibi olumsuz durumlardan etkilenmeden kendi hayat doyumlarının yükselmesini sağlarken içerisinde yaşadıkları topluma da en üst düzeyde fayda sağlayabilir. Bu sayılan nedenler göz önünde bulundurularak bireylerin kendilerini tanımalarına, yeteneklerini daha verimli biçimde kullanarak kendilerini gerçekleştirmelerine, özgür ve üreten bireyler olmalarına destek olmak amacıyla Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığının 26/11/2014 tarih ve 101 sayılı kararı ile Ortaokul RKP Dersi Öğretim Programının 2015-2016 eğitim öğretim

yılından itibaren 8. Sınıflarda okutulmasına karar verilmiştir (MEB, 2014). Bu çalışmada konsültasyon hizmeti verilerek etkililiği sınanan RKP Ders Planının kazanım ve etkinlikleri ile bunları uygulama biçimleri Ek XI'de sunulmuştur.

2.4.1. Programın Genel Amaçları

Kendini tanıyan, potansiyel güçlerini fark eden, içinde yaşadığı toplumda yer alan mesleklerin önemini ve özelliklerini bilerek kariyer planlaması yapan fertler yetiştirme vizyonu ile hazırlanan RKP dersi programını tamamlayan öğrencilerden;

- Kendi gizil güçlerini fark etmeleri,
- Alacakları eğitimlerin kişisel gelişimlerine ve gelecek hayatına etkisini fark etmeleri,
- Hayatı planlamanın değerini bilmeleri,
- Geleceğe ilişkin planlama yapma yeterliliği kazanmaları,
- Bireysel kariyer gelişimlerine ilişkin seçenekleri değerlendirebilmeleri,
- Mesleklerin hayattaki yer ve önemlerini kavramaları,
- Toplumda var olan tüm mesleklerin kıymetli ve önemli olduğunu bilmeleri,
- Etrafındaki imkânları fark edip bunları değerlendirme becerisine sahip olmaları beklenmektedir (MEB, 2014).

2.4.2. Programın Genel Yapısı

Rehberlik hizmetleri bireylere okula ve çevreye uyum, akademik başarı, öz kabul, bireyler arası ilişkiler, aile ve toplum, güvenli ve sağlıklı yaşam, eğitsel ve mesleki gelişim gibi yeterlikler kazandırmaya çalışmaktadır. Ülke genelindeki 8. Sınıflarda bir ders saati olarak okutulacak olan RKP dersi yukarıda bahsedilen amaçlar doğrultusunda ve rehberlik hizmet alanları olan kişisel, eğitsel ve mesleki rehberlikle bağdaştırılmıştır (MEB, 2014).

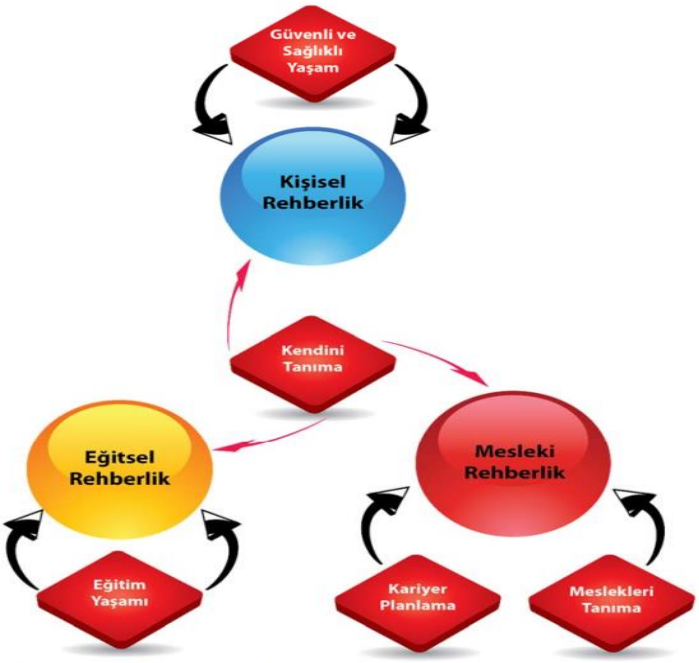

Şekil 1. Rehberlik ve Kariyer Planlama Dersi konu alanlarıyla PDR hizmet alanlarının ilişkisi

Özel eğitim ve rehberlik hizmetleri genel müdürlüğünün 2014 yılında yayınladığı RKP dersi programına göre bu ders programının kazanımlarının konulara göre dağılımı şu şekildedir:

Konular	Kazanım Sayısı
Kendini tanıma	9
Güvenli ve Sağlıklı Yaşam	6
Eğitim Yaşamı	6
Meslekleri Tanıma	14
Kariyer Planlama	9
Toplam	**44**

2.4.3. Programın Uygulanması

RKP Dersi programının uygulanması konusunda şu noktalara dikkat edilmelidir:

- Tüm resmi ve özel ortaokulların 8. Sınıflarında "RKP Dersi" haftada bir saat okutulacak bir derstir. Bu dersi okutmakla görevli kişi şube rehber öğretmenidir. Şube rehber

öğretmeni, ders programında yer alan kazanımların dağılımını bu dersin toplam ders saatini baz alarak planlar.

- Okul rehber öğretmeni ders kazanımlarının ölçülmesinde, öğrencilerin ilgi, yetenek ve değerlerinin belirlenmesinde şube rehber öğretmenlerine gereken katkıyı sağlar.
- Ders içeriklerinde yer alan "güvenli ve sağlıklı yaşam" ve "kendini tanıma" konuları işlenirken öğrencilerin gelişim dönemi özellikleri ve ihtiyaçları, çevrelerine ve sosyal hayata uyumları, yönelimlerini ve kabiliyetlerini keşfetmeleri, kötü alışkanlıklardan korunmaları gibi konulara özen gösterilir.
- Ders içeriklerinde yer alan "eğitim yaşamı" ve "kendini tanıma" konuları verilirken kişiler arası benzerliklerle birlikte farklılıkları fark etme, ilgi ve yeteneklerini keşfetme, güçlü öğrenme stilinin farkına varma ve istedikleri gibi bir akademik hayata sahip olma gibi konular üzerinde durulur.
- Programda yer alan "Meslekleri Tanıma" ve "Kariyer Planlama" konularının etkili biçimde verilebilmesi için öğrencilerin farklı üst eğitim kurumlarını, işyerlerini ve çevrelerinde gördükleri meslek erbaplarını ziyaret etmeleri sağlanarak derste elde ettikleri kazanımları yaşam becerisi haline getirmeleri hedeflenir. Bu imkanların olmadığı durumlarda bahsi geçen konulara ilişkin yazılı ve görsel materyaller kullanılabilir.
- Programdaki "kariyer planlama", "meslekleri tanıma" ve "kendini tanıma" temaları verilirken meslekler, meslek hayatı, ilgi ve yeteneklere göre seçilmiş bir kariyere yönelme gibi hususlar temel alınır.
- Programın etkililiğinin ve verimliliğinin en yüksek düzeyde sağlanabilmesi için şube rehber öğretmenlerinin; okul yönetimi, rehberlik servisi ve ebeveynler ile yakın ilişkide bulunması, okulun çevresindeki olanakları programa dâhil etmesi gerekmektedir.
- Programın sınıf içinde uygulanması sırasında proje çalışmaları, bireysel çalışma, beyin fırtınası, ikili ve grup çalışması, eğitsel oyunlar, gezi-gözlem, rol oynama, soru cevap, benzetim ve kariyer planlama dosyası gibi yöntemler başta olmak üzere çeşitli yöntem ve teknikler kullanılabilir.
- Programın işlenmesinde, kazanımların standart bir düzen yerine bir bütünlük içerisinde, birbiri ile alakalı olacak biçimde verilmesine dikkat edilir. Şube rehber öğretmeni, rehberlik öğretmeni ile birlikte hazırlayacağı etkinliklerle ders kazanımlarının elde edilmesini sağlar.

- Etkinlikler uygulanırken karışık gruplarla çalışıldığı için öğrencilerin bireysel özellikleri hakkında bilgi sahibi olmalıdır. Etkinlikler sırasında öğrenciler arasındaki bireysel farklılıklara özen gösterilerek her ferdin biricik ve kıymetli olduğu ifade edilir.
- Etkinliklerin işlenişi sırasında güncel olaylar ve konularla ilgili bağdaştırmalar yapılır, örnekler verilir.
- Rehberlik servisi ile işbirliği yapılarak uygulanan anket ve bireyi tanıma teknikleri sayesinde öğrencilerin kendilerini tanımaları, potansiyellerine uygun hedef belirlemeleri, ileride seçmeleri muhtemel mesleğin özelliklerini ve bu mesleğe en uygun üst öğrenim kurumunu araştırmaları hedeflenerek kariyer planlama kavramının önemi vurgulanır.
- Program boyunca öğrenciye verilecek olan kariyer dosyası hazırlama, öz geçmiş yazma, meslekleri araştırma gibi çalışmalar öğrencilerin sorumluluk duygusunun gelişmesini sağlar.
- Özel eğitime ihtiyacı olan öğrenciler için bu öğrencilerin özellikleri, performans düzeyleri ve ihtiyaçları göz önünde bulundurularak RKP Dersi Programı temelinde "Bireyselleştirilmiş Eğitim Programları" hazırlanır ve bu öğrencilere uygulanır (MEB, 2014).

2.4.4. Ölçme ve Değerlendirme

Her ne kadar öğrencilerin karnelerinde yer alan dersler başlığı altında RKP dersi adı yer alsa da bu dersin bir not karşılığı yoktur. Dersin programında yer alan hedeflerin öğrenciler tarafından ne kadar elde edildiği önemlidir. Bunu tespit edebilmek için ağırlıklı olarak duyuşsal ölçme ve değerlendirme süreçlerinin uygulanması gerekir.

Öğrencilerin bu dersten ne kadar yararlanabildiğini ölçebilmek adına çeşitli test (kişilik, ilgi, tutum vb.) ve test dışı teknikler (gözlem, görüşme, günlük yazma, drama, rol oynama vb.) kullanılabilir. Özel bilgi ve beceri gerektiren teknikleri okul rehber öğretmeni uygular ve sonuçlarını şube rehber öğretmenleri ile paylaşır. Öğrenci ile ilgili arkadaşları ve ebeveynleri ile görüşme, ev ziyaretleri yaparak öğrenciyi aile yaşantısında görme, diğer öğretmenlerin öğrenci ile ilgili görüşlerine başvurma gibi çeşitli yöntemlerle türce zengin bir ölçme ve değerlendirme yapılabilir (MEB, 2014).

2.5. REHBERLİK VE KARİYER PLANLAMA DERSİNİN MESLEKİ GELİŞİM KURAMLARI AÇISINDAN DEĞERLENDİRMESİ

2014 yılında hazırlanan ve 2015-2016 eğitim öğretim yılından itibaren tüm ortaokullarda uygulanacağı duyurulan RKP dersinin amacının, vizyonunun, konu ve kazanımlarının yer aldığı, uygulanma usulleri ile ölçme ve değerlendirmesinin nasıl yapılacağına ilişkin bilgileri de içeren program incelendiğinde programın altyapısının sadece bir kişilik kuramını ya da mesleki gelişim kuramını baz almadığı birçok farklı kuramdan izler taşıyarak eklektik bir yapıya sahip olduğu göze çarpmaktadır.

Mesleki gelişim aşamalarından 12-15 yaş aralığındaki dönemi ifade eden Meslekleri Keşfetme ve Araştırma (Exploration) Evresinde yer alan öğrencilere yönelik hazırlanan bu programda Kendini ve Meslekleri Tanıma alt boyutları yer almaktadır.

Programda 9 kazanıma sahip kendini tanıma ile 14 kazanıma sahip meslekleri tanıma boyutları düşünüldüğünde tarihteki ilk mesleki gelişim kuramı olarak karşımıza çıkan Özellik-Faktör Kuramının RKP ders içeriklerinde önemli bir yeri olduğu görülmektedir. Öğrencilerin bireysel özelliklerini, güçlü ve zayıf yönlerini, ilgi, yetenek ve değerlerini ortaya çıkarmaya odaklanan kazanımlar ile meslekleri tanımaya ve bu meslekleri kendi özellikleri ile ilişkilendirmeye odaklanan kazanımlar birlikte düşünüldüğünde program üzerinde Parsons'un öncülük ettiği yaklaşımın etkileri görülebilmektedir.

"İlgi duyduğu meslekler ile bireysel özelliklerinin ortak noktalarını belirler ." kazanımına bakıldığında meslek seçimi ve kişilik yapısı arasında bir bağ olduğunu ileri süren ve buna ilişkin birbirinden farklı özellikler sergileyen 6 kişilik tipinden bahseden Holland'ın kuramından izler görülmektedir.

Henüz kariyer seçimlerinin başında olan öğrencilerin ortaokul döneminde kişisel özelliklerini keşfetmeleri, meslekleri tanımaları ve üst eğitim kurumuna geçerken bu kazanımları elde etmiş olmaları beklenmektedir. Öte yandan bu sınıfta elde edilen kazanımlar ortaöğretim kurumları ders programında yer alan "Rehberlik ve Yönlendirme Dersi"ne de temel oluşturmaktadır. Bu bakımdan meslek seçiminin anlık bir olay olmaktan ziyade bir süreç gerektirdiğini belirten Ginzberg'in bu savı ile RKP Dersi programına etki ettiği söylenebilir. Ginzberg'e göre 11-17 yaş dönemini kapsayan Geçici Seçimler (Deneme) Döneminin 13-14 yaş dönemindeki Kapasite alt basamağı, çocukların yetenekleri üzerinde

düşünmeye, meslek seçiminde yeteneklerin rolünü fark etmeye başladıkları dönemdir. RKP ders programında bu görüşe ilişkin kazanım ve etkinlikler göze çarpmaktadır.

Super'ın mesleki gelişim konusunda yaptığı sınıflamada ülkemizdeki sekizinci sınıf öğrencileri Büyüme Evresinin Yetenek alt basamağında yer almaktadır. Super bu dönemi çocuğun benlik kavramı ile meslek kavramı arasında bağ kurduğu dönem olarak nitelendirmektedir. RKP dersi hedeflerinden birinin de çocuğun benlik kavramı ile meslek seçimi arasında bağ kurabilmesi olduğu göz önünde bulundurulduğunda bu ders programında Super'ın kuramından da yararlanıldığı söylenebilir.

Gottfredson'un Daraltma ve Uzlaştırma Kuramına göre bireylerin mesleki tercihlerini etkileyen faktörlerden birisi de mesleğin saygınlık düzeyidir. RKP dersi programında yer alan "Mesleklerin toplum yaşamındaki yeri ve önemini fark eder." Ve "Mesleklerin uzun vadede istihdam ve kariyer olanaklarını değerlendirir." Kazanımları ile Gottfredson'un görüşleri arasında bir bağ kurulabilir.

Roe'nun geçmişte giderilmemiş ihtiyaçların ileriki dönemde bilinç dışı güdüleyiciler olduğu ve anne baba tutumlarındaki sevgi-kontrol değişkenlerinin ağırlıklarının meslek seçimine etki ettiği tezini programda direkt işaret eden bir kazanım veya etkinlik olmamakla birlikte bu sürecin ailelerle birlikte yürütülmesi gerektiği ve aynı zamanda hem sınıf rehber öğretmeni hem okul psikolojik danışmanı tarafından öğrencilerin yakından tanınmaya çalışılması ve öğrencilerin duyuşsal boyutunun da önemli olduğu düşüncesi program üzerinde Roe'nun kuramının etkileri olarak kabul edilebilir.

2.6. ÇALIŞMADA YÜRÜTÜLEN KONSÜLTASYON ETKİNLİKLERİNİN ŞEKLİ VE DÂHİL OLDUĞU MODELLER

Okullarda yürütülen rehberlik faaliyetlerinin bir hizmet alanı olan konsültasyon çalışmaları, doğrudan öğrenciye dönük olmayıp okul psikolojik danışmanının öğrenci ile ilişki halinde bulunan kişi veya kurumlarla işbirliği içerisinde olmasını ve rehberlik ve psikolojik danışma alanındaki uzmanlık bilgisini öğrencilerin faydasına olacak biçimde paylaşmasını ifade etmektedir.

Milli Eğitim Bakanlığına bağlı tüm ortaokulların son sınıfında 2015/2016 eğitim öğretim yılından bu yana uygulanmakta olan RKP dersi sınıf rehber öğretmenleri tarafından yürütülmektedir. Gerek ergenlik dönemi içerisinde yer alan öğrencilerin kendi güçlü ve zayıf

yönlerini fark edebilmeleri gerekse sene sonunda yapacakları lise tercihlerini daha bilinçli yapabilmeleri adına bu sınıfta okutulan bu ders büyük önem arz etmektedir. Her ne kadar Milli Eğitim Bakanlığı Özel Eğitim ve Rehberlik Hizmetleri Genel Müdürlüğü tarafından hazırlanan ve duyurusu yapılan programda ilgili dersin vizyonu, genel amaçları, yapısı, uygulama biçimi konu ve kazanımları ile ölçme ve değerlendirme başlıklarında bilgilendirmeler olsa da bu derse girmeleri gereken sınıf rehber öğretmenlerinin genel olarak bu ders hakkında yeterli donanıma sahip olmadıklarını düşündükleri, alanları dışında bir derse girme konusunda gönülsüzlük yaşadıkları, rehber öğretmeni bulunan okullarda bu dersin rehber öğretmenin alanı olduğu ve onun girmesi gerektiğini ifade ettikleri, öğrencilere yeterince faydalı olamayacaklarını düşündükleri, kendi istekleri dışında bu derse girmek zorunda olmaları nedeniyle bu derse kaygıyla yaklaştıkları hatta bazılarının haftada bir saat olan RKP dersinde kendi branşındaki dersi işledikleri gözlenmiştir. Yukarıda bahsedilen duygu ve düşüncelere sahip olan öğretmenlere okullarda görev yapan psikolojik danışmanlar tarafından belli aralıklarla bilgilendirme yapılmasının ilgili ders özelinde öğretmenlerin motivasyonunu ve öğrencilerin kazanım düzeylerini etkileyip etkilemeyeceği sorusundan hareketle bu çalışma yürütülmüştür.

2018-2019 eğitim öğretim yılında Kandıra Kız Anadolu İmam Hatip Lisesi'nde 8. Sınıftaki dört şubede toplam 73 öğrenci ve 4 sınıf rehber öğretmeni ile "Konsültasyon Temelli Yürütülen RKP Dersinin Öğrenci Kazanımlarına Etkisinin İncelenmesi" konulu çalışma yürütülmüştür. Aynı dönemde benzer özellikler (sosyo ekonomik durum, başarı, yaşam alanı vb.) taşıdığı varsayılan Kandıra Tasvire Hurşit Güneş Ortaokulundaki dört şubede sekizinci sınıf öğrencisi 80 kişi ve bu sınıfların sınıf rehber öğretmenliğini yapan dört öğretmen kontrol grubu olarak çalışmanın içerisinde yer almıştır.

Çalışmanın yürütülebilmesi amacıyla Kocaeli Üniversitesi gerekse İl Milli Eğitim Müdürlüğünden gerekli resmi izinler alındıktan sonra deney grubunu oluşturacak öğretmen grubu ile yapılan toplantıda yürütülmesi planlanan çalışmanın amacı, yöntemi, kapsamı ve olası sonuçları paylaşılmış olup programla ilgili akıllarındaki soru işaretleri cevaplandıktan sonra çalışmaya katılmak konusunda gönüllü oldukları bilgisi alınmıştır. Her haftanın ilk iş gününde rehberlik servisinde sekizinci sınıf rehber öğretmenliği yapan dört öğretmen ve bir psikolojik danışman o hafta RKP dersinde işlenecek konu ve verilmesi hedeflenen kazanımla alakalı görüşme gerçekleştirmiştir. Bu görüşmelerde psikolojik danışman uzman rolü üstlenerek o haftaki kazanım ve konuyla ilgili bilgileri öğretmenlere aktarmıştır. Psikolojik danışman o haftaki konuyla alakalı uygulanacak bir form var ise bunun uygulama ve

değerlendirme şeklini öğretmenlere ifade etmiş, öğrencilerden gelmesi muhtemel soruları cevaplandırarak sınıf rehber öğretmenlerinin o haftaki konuya ilişkin farkındalıkları ve hazırbulunuşlukları ile birlikte motivasyonlarını da artırmaya çalışmıştır. Öğretmenlerin bu ön hazırlık ile ilgili haftaya ilişkin bilgileri kendi becerilerini kullanarak öğrencilere aktarmaları beklenmiştir.

Öğretmenlerle yapılan konsültasyon toplantıları aynı konu veya problemle ilgili kişilerin ortak amaç için bir araya geldikleri bir çalışmayı içerdiğinden grup konsültasyonu olarak kabul edilebilir. Öte yandan bu çalışma, okulda karşılaşılan bir güçlük karşısında ya da birlikte hareket etmek istendiği durumlarda yürütülen bir çalışma türü olduğundan grup konsültasyonunun alt dallarından olan "Öğretmen Konsültasyon Grubu" şeklindedir.

Literatüre bakıldığında ele alınan konunun özelliğine göre konsültasyon modelleri sınıflandırmasının yapıldığı görülmektedir. Bu alt boyut özelinde bakıldığında ise yürütülen çalışma öğretmenlere öğrenme yaşantıları sağlaması bakımından "Gelişimsel Konsültasyon Modeli" içerisinde yer almaktadır.

Çalışmada yürütülen konsültasyon etkinlikleri temel aldıkları yaklaşımlara göre yapılan konsültasyon modelleri sınıflandırmasında sorun yerine çözüme ve kazanıma odaklanması açısından "Çözüm Odaklı Konsültasyon Modeli"ne girmektedir.

Konsültasyon modelleri konusunda yapılan bir diğer sınıflandırmada ise konsültasyon verenin nitelikleri ve rolleri temel alınmaktadır. Bu açıdan bakıldığında yürütülen çalışma öğrencilerin daha üst düzey kazanımlarını hedeflemesi bakımından okuldaki paydaşların birlikte hareket etmeleri olarak değerlendirildiğinde "İşbirliğine Dayalı Konsültasyon Modeli" kapsamına girmektedir.

Konsültasyon sınıflamaları bağlamında öğretmenlere yönelik gelişimsel, çözüm odaklı ve işbirliğine dayalı bir konsültasyon hizmeti sunulduğu söylenebilir.

2.7. ÜLKEMİZDE GÖREV YAPAN REHBER ÖĞRETMEN İSTATİSTİKLERİ İLE BU SAYILARIN RKP DERSİNE OLASI ETKİLERİ

TÜİK işbirliği ile 06.09.2019 tarihinde yayınlanan 2018/2019 Eğitim Öğretim yılı Milli Eğitim İstatistikleri Örgün Eğitim kitabında yer alan resmi sayılara göre ülkemizde

54.036'sı resmi, 12.809'u özel ve 4'ü açık öğretim olmak üzere toplam 66.849 örgün eğitim kurumu bulunmaktadır (MEB, 2019). 2014 yılına ait istatistiki bilgilerde ülkemizde görev yapan rehber öğretmen sayısının 25.903 olduğu görülmektedir (Aktüelpdr, "MEB'de Görev Yapan Rehber Öğretmen Sayısı" (Erişim 19.03.2020) . Bu sayısal verilere bakıldığında kurum sayısına oranla görevde bulunan rehber öğretmen sayısının son derece yetersiz olduğu görülmektedir. Söz konusu bu açık çoğu illerimizde rehber öğretmenlerin çalıştıkları kurumlara ek olarak başka kurumlarda da görevlendirmeleri ile azaltılmaya çalışılmaktadır. Bu durum çoğu sınıf/branş öğretmeni ile öğrenci okulunda ya rehber öğretmene hiç ulaşamamasına ya da başka okula verilen görevlendirmeler neticesinde rehberlik servisinden kısıtlı olarak yararlanılabilmesine neden olmaktadır.

Araştırmamıza konu olan RKP dersine ilişkin sınıf rehber öğretmenlerine yönelik yapılan çalışma göz önünde bulundurulduğunda sınıf rehber öğretmenlerinin söz konusu derse ilişkin yeterlik algılarının ve bu derse girme motivasyonlarının zayıf olduğu; bu öğretmenlerin okul rehber öğretmeni ile bu ders özelinde işbirliği ve konsültasyon yapmak istediği ancak birçoğunun bu işbirliğini yapamadığı düşünülmektedir. Bu durum RKP dersinden ülke çapındaki tüm öğrencilerin eşit düzeyde faydalanması önündeki bir engel olarak görülebilir.

2.8. LİTERATÜRDE YAPILAN ARAŞTIRMALAR

2.8.1. Eğitim Kurumlarında Yürütülen Konsültasyon Hizmetlerine İlişkin Yurt İçinde Yapılmış Çalışmalar

İlköğretim ve ortaöğretim kurumlarında rehberlik hizmetlerinin yürütülmesinde okul yöneticisi, psikolojik danışman ve sınıf öğretmenleri arasında kurulan işbirliğinin incelenmesi konulu araştırmada (Akbaş, 2001) yönetici desteğinin yüksek olması, psikolojik danışmanların motivasyon düzeylerinin yüksek olması ve iletişime açık olması, rehberlik hizmetlerine yönelik olumlu tutumun benimsenmiş olması, öğrenci sayısının azlığı ve yüksek veli katılımı söz konusu işbirliğini artıran etkenler olarak belirlenmiştir. Benzer şekilde düşük idare desteği, engelleyici iletişim, olumsuz rehberlik anlayışı, okul psikolojik danışmanının düşük motivasyonu ve veli katılımının azlığı ile öğrenci sayısının fazlalığı rehberlik hizmetlerinde işbirliğini olumsuz etkileyen faktörler olarak bulunmuştur.

Öğretmenlerin kapsamlı gelişimsel rehberlik programlarına yönelik algılarının incelendiği araştırmaya katılan 112 öğretmenin %79'u rehberlik servisleri tarafından kendilerine sunulan konsültasyon hizmetlerini yeterli bulduğu, %21'lik dilimin bu hizmetleri kısmen yeterli gördüğü sonucuna ulaşılmıştır (Nazlı, 2003).

Atıcı (2006) tarafından yapılan çalışmada ilköğretim öğrencilerinin davranış problemleriyle baş etmede öğretmen ve rehberlik servisi arasında sağlanan işbirliği araştırılmıştır. Sınıf içinde söz almadan konuşma, dikkat dağınıklığı, derse ilgisizlik, argo konuşma, çevreye zarar verme, öğrenme güçlüğü ve içe kapanıklık gibi konularda öğretmenlerin rehberlik servisinden destek aldıkları; bu desteğin bazen öğrenciyi rehberlik servisine yönlendirme, bazen ise psikolojik danışmandan bilgi ve öneri alma şeklinde olduğu öğrenilmiştir. Öte yandan psikolojik danışmanların öğretmenlerle konsültasyon hizmetleri kapsamında problemli davranışla başa çıkmada öğrenciyle görüşme, aile ile görüşme, seminer düzenleme, grup rehberliği yapma gibi etkinliklerde bulundukları tespit edilmiştir. Ayrıca hem psikolojik danışmanların hem de öğretmenlerin ilgili konuya dair aralarında yaptıkları işbirliği çalışmalarının genel olarak yeterli düzeyde olduğunu düşündükleri belirlenmiştir.

Ünal (2006) yaptığı çalışmada davranım bozukluğu tanısı olan ilköğretim öğrencilerine okullarda sunulan danışmanlık hizmetlerini incelemiştir. Araştırmaya son bir yıl içerisinde davranım bozukluğu tanısı alan 52 ilköğretim öğrencisi ile bu okullarda görev yapan 22 okul psikolojik danışmanı katılmıştır. Okul psikolojik danışmanlarının genel olarak araştırmaya katılan öğrencilerle ilgili sağlık kuruluşları ile işbirliği çalışmaları yürütmedikleri; bu öğrencilerin ailelerine yönelik olarak ise bireysel görüşme, bilgilendirme, öğrencileri ilgili sağlık kuruluşlarına yönlendirme, seminer verme ve ev ziyaretleri şeklinde işbirliği çalışmaları yürüttükleri tespit edilmiştir. Söz konusu öğrenciler ile ilgili okul psikolojik danışmanlarının öğretmenlerle işbirliğinde bulundukları ancak bu işbirliğinin istenen düzeyde olmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Benzer şekilde bu öğrencilerle ilgili rehberlik servisi ve okul idaresi arasında yapılan işbirliği çalışmalarının da yetersiz olduğu görülmüştür.

Atıcı ve Çekici (2007) yaptıkları araştırmada ortaöğretimde görev yapan öğretmenlerin önemli bir kısmının (%80) daha çok sınıf içindeki istenmeyen öğrenci davranışlarıyla baş etmede okul psikolojik danışmanından yardım istediklerini belirlemiştir. Ayrıca bu çalışmada öğretmenlerin rehberlik servisi ile işbirliği kurma konusundaki isteksizliklerinin, bu konuda direnç kullanmalarının konsültasyon çalışmalarının etkililiğini ve okul psikolojik danışmanının motivasyonunu düşürdüğü tespit edilmiştir.

Yüksel-Şahin (2008) tarafından gerçekleştirilen çalışmada "Okul Rehberlik Hizmetleri Ölçeği" aracılığı ile 235 ortaöğretim öğrencisinden kendilerine göre rehberlik hizmetlerini en çok verilenden en az verilene göre sıralamaları istenmiştir. Sonuç olarak %57,9 ile konsültasyon hizmetleri birinci sırada yer almış, bunu %56,6 ile yöneltme ve yerleştirme hizmeti, %55,9 ile izleme hizmeti, %55,8 ile çevre-veli ile ilişkiler hizmeti takip etmiştir.

Okul psikolojik danışmanlarının rol ve işlevlerinin incelendiği çalışmada Korkut-Owen ve Owen (2008) 90 okul yöneticisi ve 243 okul psikolojik danışmanından veriler toplamış ve bu kişilerden rehberlik servislerinin on rol ve işlevini kendilerince önem derecesine göre sıralamaları istenmiştir. Araştırma bulgularına göre "öğrencilerin amaçlarını ve başarılarını artırmak için öğretmen ve velilere müşavirlik yapmak" olarak nitelendirilen konsültasyon işlevini psikolojik danışmanların üçüncü, okul idarecilerinin ise dördüncü en önemli işlev olarak gördükleri sonucuna ulaşmıştır.

İlköğretim okullarında çalışan psikolojik danışmanların sınıf öğretmenleri ve sınıf rehber öğretmenleri ile yaptığı konsültasyon çalışmalarını inceleyen Karakuş (2008) çalışmasını 17 okulda görev yapan 19 psikolojik danışman, 167 sınıf öğretmeni ve 100 sınıf rehber öğretmeni ile yürütmüştür. Anket ve görüşme formu aracılıyla veriler toplanmıştır. Elde edilen bulgulara göre okul psikolojik danışmanları diğer öğretmenler ile en çok sınıf rehberliği çalışmaları, öğrencilerde görülen davranış sorunlarıyla başa çıkma ve özel eğitime ihtiyaç duyan öğrenciler için bireyselleştirilmiş eğitim planı hazırlama konularında konsültasyon çalışmaları yürütmektedir. Öğretmenlerin; öğrencilerdeki başarı düşüklüğü, davranış sorunları ve ailevi sorunlarla ilgili konularda psikolojik danışmandan yardım aldıkları ve okul psikolojik danışmanının öğretmenin yanı sıra öğrenci ve ebeveynlerle de görüşmeler yaptığı belirlenmiştir. Sınıf öğretmeni ve sınıf rehber öğretmenlerinin çoğunluğunun öğrenci sorunlarıyla ilgili olarak okul psikolojik danışmanınından aldıkları yardımları faydalı buldukları belirlenmiştir. Okul psikolojik danışmanlarının kullandıkları belirli bir konsültasyon modelinin bulunmadığı ve konsültasyon modelleri hakkında yeterli bilgiyle sahip olmadıkları sonucuna ulaşılmıştır. Okul psikolojik danışmanlarının konsültasyon hizmetlerini çoğunlukla bireysel görüşme yapma, seminer verme, toplantı yapma, doküman hazırlayıp sunma şeklinde yürüttükleri tespit edilmiştir.

Okul psikolojik danışmanlarının yürüttükleri konsültasyon çalışmalarının incelendiği araştırmada Gültekin ve Arıcıoğlu (2009), okul psikolojik danışmanlarının %71'inin konsültasyon konusunda eğitim aldığı, %29'unun ise bu konuda herhangi bir eğitim almadığı;

eğitim aldığını ifade edenlerin %44'ünün aldığı eğitimi yeterli gördüğü, %56'sının ise aldığı eğitimi kısmen yeterli gördüğü bulgusuna ulaşmıştır. Konsültasyon konusunda eğitim aldığını belirten psikolojik danışmanların %88'i lisans eğitimindeki çeşitli derslerin içerisinde bu eğitimi aldığını, %12'si ise bu eğitimi üniversite dışında farklı yollardan aldığını ifade etmiştir. Çalışmaya katılan psikolojik danışmanların %63'ü yönetici ve öğretmenlerden rehberlik hizmetleri konusunda destek gördüğünü, %37'si ise destek görmediğini belirtmiştir. Bu araştırmada ayrıca okul psikolojik danışmanlarının %97'si konsültasyon çalışmaları yürüttüğünü ve bu çalışmalara haftada en az 2-3 saat ayırdıkları tespit edilmiştir. Psikolojik danışmanların yürüttükleri konsültasyon çalışmalarını ne derece yeterli gördüklerine ilişkin olarak %12'sinin çok, %72'sinin oldukça, %16'sının ise biraz yeterli buldukları görülmüştür. Konsültasyon çalışmalarında öğretmenlerden görülen destek hususunda psikolojik danışmanların %6'sı çok, %48'i oldukça, %40'ı biraz ve %6'sı hiç yanıtını vermiştir. Rehberlik servisi ile sınıf öğretmenlerinin en çok konsültasyon yaptıkları konular olarak öğrencilerin ders içi durumları, sınıf yönetimi, iletişim becerileri, kaynaştırma eğitimi, kullanılacak test ve envanterler, sınıf rehberlik programlarının hazırlanması ve uygulanması ile özel eğitime ihtiyaç duyan öğrencilerin belirlenmesi olarak öne çıkmaktadır. Veliler ile yapılan konsültasyon çalışmalarını ise çoğunlukla aile içi iletişim, teknolojinin bilinçli kullanımı, okulda öğrenciye kazandırılan davranışların evde desteklenmesi ve kaynaştırma eğitimi alan öğrencilere yönelik işbirliği çabaları oluşturmaktadır. Öte yandan konsültasyon konusunun öğretmenler tarafından önemsenmesi ve okul idaresinin bu konudaki desteğinin okul psikolojik danışmanları tarafından önemli görüldüğü sonucuna ulaşılmıştır.

Hatipoğlu'nun (2010) okullarda yürütülen psikolojik danışmanlık ve rehberlik uygulamalarını çeşitli değişkenler açısından incelendiği araştırmaya 46 ilden 445 okul psikolojik danışmanı katılmıştır. Araştırmaya katılan kişilerin tamamına yakını (%95) okullarındaki öğretmen ve veliler ile öğrenciler hakkında konsültasyon çalışmaları yürüttüklerini dile getirmiştir.

Tuzgöl-Dost ve Keklik (2012) tarafından yapılan çalışmada psikolojik danışma ve rehberlik alanında çalışan kişilerin alanlarıyla ilgili algıladıkları sorunlar araştırılmıştır. 108 okul psikolojik danışmanı ile yürütülen araştırmada okul yöneticisi ve öğretmenlerin rehberlik hizmetlerine ilişkin önyargılı tutumu, bu kişilerin rehberlikle ilgili bilgi ve işbirliği eksikliği ile okul psikolojik danışmanlarının görev tanımlarının net olmaması öne çıkan zorluklar olarak dikkat çekmektedir. Okul psikolojik danışmanlarının kendilerini yetersiz hissettikleri

konuların başında psikolojik danışma gelirken konsültasyon konusu da belirtilen yetersizlik alanlarından biri olarak göze çarpmaktadır.

Güven ve Küçükbasmacı (2015) yürüttükleri çalışmada 15 okul psikolojik danışmanı ile görüşerek bu kişilerin okuldaki konsültasyon hizmetleriyle ilişkili görüşlerini belirlemeye çalışmışlardır. Görüşme yapılan katılımcıların tümü okullardaki konsültasyon hizmetlerinin önemli ve gerekli olduğunu ifade etmişlerdir. Araştırma bulgularına göre velilerle yapılan konsültasyon çalışmalarının aile içi iletişime, çocukların olumlu davranışlar kazanmasına katkı sağladığı görüşü öne çıkmıştır. Psikolojik danışmanların okul yöneticileri ile öğrenci sorunları, okulun olumlu iklim oluşmasını sağlayacak sosyal ve kültürel etkinlikler; öğretmenler ile etkili öğretim teknikleri, öğrencileri tanıma, sınıf rehberlik etkinlikleri ve sınıf içi davranış sorunları; veliler ile aile içi iletişim, çocukla nitelikli zaman geçirme, başarıda ailenin rolü, sınav sistemi, meslek seçimi gibi konularda konsültasyon çalışmaları yürüttükleri belirlenmiştir. Katılımcılar konsültasyon çalışmalarını bireysel görüşmeler, seminerler, grup rehberliği, sosyal etkinlikler ve veli ziyaretleri şeklinde gerçekleştirdiklerini ifade etmişlerdir. Öte yandan psikolojik danışmanlar okul yöneticisi ve öğretmenlerin rehberlik hizmetleri konusundaki bilgi ve sorumlulukları, aile danışmanlığı, 7-18 yaş arası bireyleri tanımaya yönelik teknikler ve kişiler arası ilişkiler gibi konularda hizmet içi eğitime ihtiyaç duyduklarını belirtmiştir.

Okul psikolojik danışmanlarının hizmet içi eğitim ihtiyaçlarının belirlenmesine yönelik yapılan çalışmada okul psikolojik danışmanlarının %65,7'sinin konsültasyon türü ve modelleri, %61,3'ünün konsültasyon çalışmalarının planlanması, %61'inin okul yöneticilerine yönelik konsültasyon çalışmaları, %60,7'sinin öğretmenlere yönelik konsültasyon çalışmaları, %56,5'inin ise velilere yönelik konsültasyon çalışmaları konularında hizmet içi eğitime ihtiyaç duydukları belirlenmiştir (Güven, Kılıç, Hayran ve Büyüksevindik, 2016).

Şeyhoğlu (2016), ilköğretim ve ortaöğretim okullarında çalışan okul psikolojik danışmanlarının yaptıkları konsültasyon uygulamalarını belirlemek ve bu uygulamaları çeşitli değişkenler açısından incelemek amacıyla yaptığı çalışmasına 163 okul psikolojik danışmanı katılmıştır. Anket ve bilgi formu aracılığıyla elde edilen veriler doğrultusunda okul psikolojik danışmanlarının özel eğitime ihtiyacı olan öğrencilerin tespiti ve yönlendirmesinin yapılmasında materyallerin sağlanması, uygulanan anket ve envanter sonuçlarının paylaşımı, toplantılarda görüş belirtme, kaynaştırma öğrencilerinin özellikleri konusunda bilgilendirme, akademik yönden başarısız öğrencilerin belirlenmesi ve verimli ders çalışma konusunda

bireysel görüşme, problemli öğrencilerin tespiti ve problemlerin çözümüne yönelik konsültasyon çalışmalarını ağırlıklı olarak yaptıkları belirlenmiştir. Öte yandan okul psikolojik danışmanlarının sınıf öğretmenleri ile sınıf rehberlik planlarının hazırlanması ve etkinliklerin uygulanması; okul idarecileri ile rehberlik hizmetleri ile ilgili bilgi paylaşımı ve oryantasyon programının hazırlanması; velilere yönelik ise üst eğitim kurumlarının tanıtımı ve ortak rehberlik anlayışı oluşturulması konularında konsültasyon çalışmaları yürüttükleri sonucuna ulaşılmıştır.

Aslan'ın (2017), okul psikolojik danışmanlarının ailelere yönelik konsültasyon çalışmalarının nasıl yürütüldüğünü belirlemek ve ailelerin bu çalışmalara ilişkin yeterlik algılarını çeşitli değişkenlere göre incelemek amacıyla yürüttüğü çalışmaya Ankara'da görev yapan 20 okul psikolojik danışmanı ile bu okullarda eğitim gören öğrencisi olan 392 ebeveyn katılmıştır. Araştırmadaki veriler okul psikolojik danışmanları ile yarı yapılandırılmış görüşmelerden elde edilen bilgiler ve ebeveynlere uygulanan "Ailelerle Yürütülen Konsültasyon Hizmetlerini Değerlendirme Anketi" aracılığıyla toplanmıştır. Araştırmada okul psikolojik danışmanlarının konsültasyon hizmetlerini önemli ve gerekli gördükleri; konsültasyona ilişkin aldıkları eğitimleri yetersiz gördükleri ve bu konuda hizmet içi eğitime ihtiyaç duydukları sonuçlarına ulaşılmıştır. Ayrıca bu araştırmada okul psikolojik danışmanlarının ailelerle yürüttükleri konsültasyon çalışmalarının en çok ebeveyn tutumları, ergenlik dönemi ve özellikleri, aile içi iletişim, davranış problemleri, üst eğitim kurumlarına geçiş sınavları temelinde yürütüldüğü belirlenmiştir. Okul psikolojik danışmanlarının konsültasyon sürecini yürütürken çoğunlukla bireysel görüşmeler, seminer çalışmaları, ev ziyaretleri ve grup çalışması yöntemlerini kullandıkları; bu süreç boyunca hem velilerden hem de diğer öğretmenlerden gerekli desteği gördükleri sonucuna ulaşılmıştır. Buna ek olarak bu çalışmada ebeveynlerin en çok öğrencilerin kişisel problemlerine yönelik yapılan bireysel görüşmeleri ve okul başarında ailenin rolüne yönelik yapılan konsültasyon çalışmalarından memnuniyet duydukları; üst eğitim kurumları ve bunlara giriş koşulları, öğrencilerin mesleki gelişimine yardımcı olma, sınava hazırlık sürecinde öğrencilere ve ailelere yardımcı olma konularında sunulan konsültasyon çalışmalarına yönelik memnuniyet algılarının ise düşük olduğu tespit edilmiştir. Ebeveynlerin eğitim düzeyleri arttıkça, okul psikolojik danışmanları tarafından sunulan konsültasyon hizmetlerini yetersiz algılama eğilimlerinin arttığı bu araştırmada ulaşılan bir diğer sonuçtur.

Doğan ve Ark. (2017) tarafından yapılan çalışmada yönetici, öğretmen, veli ve öğrencilere göre okul psikolojik danışma ve rehberlik hizmetlerinin durumu araştırılmıştır.

317 okul psikolojik danışmanının, 252 okul yöneticisinin, 153 öğretmenin, 723 öğrencinin ve 686 velinin katıldığı çalışmada bireyi tanıma, psikolojik danışma, bireysel rehberlik, bilgi toplama ve yayma, yönlendirme ve yerleştirme ile konsültasyon hizmetlerinin istendik şekilde yürütüldüğü; izleme, oryantasyon, araştırma ve değerlendirme hizmetlerinin ise sistemli ve verimli biçimde sunulmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Gene bu araştırmada okullardaki rehberlik çalışmalarının ağırlıklı olarak problem odaklı yürütüldüğü, tüm öğrencilerin ihtiyaçlarının temel alındığı gelişimsel çalışmaların nispeten göz ardı edildiği sonucuna ulaşılmıştır.

Bozkur (2019), doktora çalışmasında ülkemizdeki okullarda psikolojik danışmanlar tarafından yürütülen konsültasyon çalışmalarının mevcut durumunu ve okul psikolojik danışmanlarının konsültasyon vermeye yönelik yeterlik algılarını incelemiştir. Gene bu çalışma kapsamında "Konsültasyon Yeterlik Ölçeği"nin Türkçeye uyarlama çalışması yapılmıştır. 787 okul psikolojik danışmanı ile gerçekleştirilen araştırmada konsültasyon çalışmalarına ilişkin okul psikolojik danışmanlarının kuramsal bilgilerinde ve konsültasyon uygulama pratiklerinde sınırlılıklar olduğu, aldıkları konsültasyon eğitimlerini yetersiz buldukları tespit edilmiştir. Konsültasyon konusunda ders almış olanların, meslekteki deneyimi daha fazla olanların ve PDR Lisans programlarından mezun olan okul psikolojik danışmanlarının konsültasyon yeterliklerinin anlamlı derecede yüksek olduğu bulunmuştur. Okul psikolojik danışmanlarının en sık öğretmen grubu ile konsültasyon çalışması yaptığı, bunun ardından ise veliler, okul idarecileri ve çevredeki kurumların geldiği görülmüştür. Öğretmenlerle yapılan konsültasyon çalışmalarının odak noktasını öğrencilerin durumu ve davranışları, velilerde ana baba tutumları, okul yöneticilerinde ise disiplin konuları oluşturmaktadır. Aynı araştırmada okul psikolojik danışmanlarının konsültasyon konusundaki yeterlik algılarının öğretmen, yönetici ve velilerin rehberlik hizmetlerine ilişkin tutumları ile orantılı olarak anlamlı derecede farklılaştığı tespit edilmiştir.

Güneşlice ve Yıldırım (2019) tarafından okullarda görev yapan psikolojik danışmanların konsültasyon ihtiyaçlarının ve konsültasyon kaynaklarının belirlenmesi amacıyla yürütülen çalışmada veriler 15 okul psikolojik danışmanından yarı yapılandırılmış görüşme formu aracılığı ile toplanmıştır. Elde edilen bulgulara göre ilkokul kademesinde görev yapan psikolojik danışmanlar en fazla %38,9 ile "Özel Eğitim" alanında, ardından ise %21,27 ile "Krize Müdahale Durumları" konusunda konsültasyon ihtiyaçları olduğunu belirtmişlerdir. Ortaokulda çalışan psikolojik danışmanlarda ise bu sıralama en fazla %26 ile "Kişisel-Sosyal Rehberlik" ve %24 ile "Rehberlikte Güncel Gelişmeler" şeklindedir. Ortaöğretimde görev yapan psikolojik danışmanlarının %38,3'ü "Kişisel-Sosyal Rehberlik",

%18,3'ü "Rehberlikte Güncel Gelişmeler" ve yine %18,3'ü "Krize Müdahale Durumları" konularında konsültasyon ihtiyaçları olduğunu belirtmiştir. Her üç kademede çalışan psikolojik danışmanların en az konsültasyona ihtiyaç duydukları alanlar "Eğitsel Rehberlik" ve "Mesleki Rehberlik" olarak tespit edilmiştir. Aynı araştırmada okul psikolojik danışmanları faydalandıkları konsültasyon kaynakları olarak %26,60 ile meslektaş gruplarını, %24,23 ile Rehberlik Araştırma Merkezlerini, %20,3 ile sosyal medya ve interneti tercih ettiklerini belirtmişlerdir.

2.8.2. Eğitim Kurumlarında Yürütülen Konsültasyon Hizmetlerine İlişkin Yurt Dışında Yapılmış Çalışmalar

Wilkinson (2003), okul psikologu ile öğretmenler arasında kurulan davranışçı konsültasyon modeline dayalı işbirliğinin öğrencilerin sınıftaki sorunlu davranışlara olan etkisini incelemiştir. Doğrudan gözlem ve davranışçı kontrol listesi yöntemleri kullanılarak yapılan değerlendirmede öğrencilerin olumsuz davranışlarının konsültasyon süreci boyunca azalma gösterdiği, bu iyi oluşun bir ay boyunca korunduğu gözlenmiştir.

Clark (2004), öğretmenlerin okul psikolojik danışmanlarına ilişkin algılarını ve beklentilerini incelediği araştırmasında çeşitli kademelerde görev yapan 23 öğretmenden bilgi toplamıştır. Görüşme yapılan öğretmenler okullardaki rehberlik servisleri ile birlikte gelişimsel ve önleyici bir yaklaşım oluşturmanın, okul rehber öğretmeni ile işbirliği yapmanın ve olumlu iletişim kurmanın önemli olduğunu belirtmişlerdir. Öğretmenlerin okul psikolojik danışmanı ile en çok öğrencilere yardımcı olma, sınıfta var olan olumsuz davranışları çözme ve olumlu bir öğrenme ortamı oluşturma konularında gelişimsel ve önleyici anlayışa dayalı işbirliği yapmak istedikleri tespit edilmiştir.

Hamidi ve Bagherzadeh'in 2010 yılında yaptıkları rehber öğretmenlerin okuldaki yerleri ve rolleri adlı çalışmada rehber öğretmenlerin okullardaki temel görevlerinden birinin de diğer öğretmenler ve veliler ile konsültasyon yapmak olduğu belirlenmiştir. Etkin konsültasyon süreçlerinin yürütüldüğü okulların başarılarının daha yüksek olduğu, konsültasyon yapılmasının öğretmenlerin verimliliğini ve konsültasyon süreçlerine katılma isteklerini artırdığı gözlenmiştir.

Perera-Diltz ve ark. (2011) okul psikolojik danışmanlarının yaptıkları konsültasyon çalışmalarının farklı değişkenlere göre incelenmesi amacıyla yaptıkları çalışmaya katılan 264 okul psikolojik danışmanının %79'unun konsültasyon çalışmaları yaptığı, %21'inin yapmadığı; en sık konsültasyon yapılan grubun sırasıyla öğretmenler, veliler ve okul idarecileri olduğu saptanmıştır. Konsültasyon yapılan diğer gruplar olarak diğer meslektaşlar, okul psikologları, okul hemşireleri, dil ve konuşma terapistleri ve meslek danışmanları olduğu görülmüştür. Aynı çalışmada yapılan konsültasyon çalışmaları eğitim kademelerine göre incelendiğinde en yoğun konsültasyon yapılan kademenin ilkokul olduğu, buna yol açan etkenlerin okul müdürü, okul hemşiresi, okul psikologu ile dil ve konuşma terapistleri ile yapılan konsültasyon çalışmaları olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Guiney ve Zibulsky (2017) konsültasyon yeterliklerini çeşitli faktörler açısından incelediği araştırmasında konsültasyon eğitimi almamış ve bu alanda deneyimi olmayan 17 kişi ve hem bu alanda eğitim almış hem de deneyimi olan 35 kişi ile bir çalışma yürütmüş bu kişilere on beş haftalık süreç boyunca konsültasyon becerilerini artırıcı etkinlikler yapmış ve araştırmanın sonunda her iki gruptaki kişilerin de hem süreç hem de sorun odaklı konsültasyon becerilerinde anlamlı bir artış olduğunu tespit etmiştir. Ayrıca bu çalışmada daha önce konsültasyon eğitimi almamış olan kişilerin artış puanlarının daha önce bu alanda eğitim almış kişilerin artış puanlarından fazla olduğunu saptanmıştır.

Sheridan ve ark. (2012) tarafından gerçekleştirilen çalışmada olumsuz öğrenci davranışlarının azaltılması ve davranış yeterliğinin artırılması amacıyla geliştirilen ve uygulanan aile-okul konsültasyon modelinin etkililiği araştırılmıştır. Araştırmaya 207 öğrenci, bu öğrencilerin öğretmenleri ve aileleri katılmıştır. Deney ve kontrol gruplarının yer aldığı çalışma sonucunda 8 haftalık konsültasyon alan deney grubundaki öğretmenlerin kontrol grubundaki öğretmenlere oranla ebeveynlerle olan iletişimlerinde daha fazla ilerleme kaydettikleri tespit edilmiştir. Öte yandan ebeveyn-öğretmen iletişiminde sağlanan ilerlemenin öğrencilerin uyum davranışlarında ve sosyal becerilerinde olumlu değişimlere yol açtığı sonucuna ulaşılmıştır.

Warren (2013) 19 ilkokul öğretmeni ile Akılcı Duygusal Davranışçı Terapi temeline dayalı altı oturumluk grup konsültasyon süreci yürütmüş ve konsültasyon almanın öğretmenleri nasıl etkilediğini araştırmıştır. Grup konsültasyon oturumlarına katılan ilkokul öğretmenlerinin iyi oluş düzeylerinin arttığı ve kişiler arası ilişkilerinde düzelmeler olduğu belirlenmiştir. Öte yandan çalışmaya katılan öğretmenlerin %91'i dâhil oldukları bu grup

konsültasyon sürecinin sınıftaki duygu, düşünce ve davranışlarını olumlu yönde etkilediğini belirtmişlerdir.

Guiney ve ark. (2014) tarafından yapılan çalışmada okul psikolojik danışmanlarının konsültasyon yeterlikleri; konsültasyon deneyimleri, konsültasyona yönelik ders alıp almama durumları, konsültasyon yapılan kişilere ayrılan zaman gibi değişkenlere göre incelenmiştir. Ayrıca bu çalışmada okul psikologlarına yönelik hazırlanan "Konsültasyon Yeterlik Ölçeği"nin geçerlik ve güvenirlik çalışması yapılmıştır. Konsültasyon yeterliğin konsültasyon konusunda ders alma ve alanda çalışma deneyimi ile doğru orantılı şekilde değiştiği gözlenmiştir. Benzer şekilde mesleki deneyim süresinin, konsültasyona ayrılan zamanın konsültasyon yeterliğinin anlamlı yordayıcıları olduğu tespit edilmiştir.

Hurwitz ve ark. (2015) yaptığı çalışmada öğretmenlerle yürütülen probleme dayalı konsültasyon sürecinin öğrencilerin akademik, sosyal ve davranışsal durumuna etkisini incelemiştir. 124 konsültan ve 302 öğretmenin katılımıyla gerçekleşen çalışma sonucunda öğretmenlerle yapılan konsültasyon çalışmalarının dolaylı olarak öğrencilerde akademik, sosyal ve davranışsal olarak olumlu değişikliklere yol açtığı saptanmıştır. Öte yandan öğrencilerdeki olumlu etki derecesinin konsültasyon veren kişilere göre anlamlı oranda farklılaştığı görülmüştür.

2.8.3. Türkiye'de Mesleki Karar Verme Kavramına İlişkin Yapılmış Çalışmalar

İlköğretim öğrencilerinin algılanan anne baba tutumları ve rehberlik ihtiyaçları ile mesleki karar verme zorlukları arasındaki ilişkiyi araştıran çalışma Kesici, Hamarta ve Arslan (2007) tarafından 574 ilköğretim 8. Sınıf öğrencisinin katılımı ile yürütülmüştür. Araştırmada ilköğretim öğrencilerinin kişisel ve eğitsel rehberlik ihtiyaçlarının mesleki karar verme zorluklarının önemli bir yordayıcısı olduğu sonucuna varılmıştır. Öte yandan öğrencilerin algıladıkları anne baba tutumları ile mesleki karar verme zorlukları arasında anlamlı bir ilişki tespit edilememiştir (Kesici, Hamarta, & Arslan, 2008).

Mesleki olgunluk ve mesleki kararsızlığın akılcı olmayan inançlarla ilişkisini inceleyen araştırma 2007 yılında Gaziantep ilindeki 282 lise öğrencisi ile yürütülmüştür. Araştırma sonucunda mesleki olgunluk ve mesleki kararsızlığın genel akılcı olmayan inançlardan çok, meslek seçimine ilişkin akılcı olmayan inançlarla ilişkili olduğu sonucuna

varılmıştır (Hamamcı & Çoban, 2007). Aynı araştırmada meslek seçimine ilişkin akılcı olmayan inançların mesleki olgunluktan çok mesleki kararsızlıkla ilişkili olduğu bulunmuştur.

İlköğretim 8. Sınıf öğrencilerinin mesleki karar düzeylerinin zaman içerisindeki değişimlerini çeşitli faktörler açısından inceleyen Yazıcıoğlu (2008), aynı envanteri aynı öğrencilere birer yıl arayla uygulamış ve araştırmasında ikinci uygulamadaki mesleki karar düzeylerinin ilkine oranla anlamlı derecede yüksek olduğu sonucuna varmıştır. Cinsiyet, anne baba mesleği, anne baba eğitim düzeyi, kardeş sayısı, çalışma ortamı ve ailenin çocuğun okul başarısına duyduğu ilginin öğrencilerin mesleki karar düzeyinde etkili olduğu görülmüştür (Yazıcıoğlu, 2008).

Lise öğrencilerinin mesleki kararsızlıklarının belirlenmesi çeşitli değişkenlere göre değerlendirilmesi amacıyla 268 lise öğrencisinin katılımıyla yürüttüğü çalışmada Akkoç (2012), meslek seçimine ilişkin akılcı olmayan inanç puanlarında erkeklerin kızlara oranla daha yüksek puan aldığını, öğrencilerin anne ve babalarının eğitim durumları ile mesleki karar envanteri toplam puanları arasında bir ilişki bulunmadığını ve öğrencilerin mesleki kararsızlıklarının orta düzeyde olduğunu ortaya koymuştur.

Öztemel (2012) kariyer kararsızlığı ile mesleki karar verme öz yetkinlik ve kontrol odağı arasındaki ilişkileri incelediği çalışmasında erkek öğrencilerin kız öğrencilere, meslek ve teknik lise öğrencilerinin genel lise öğrencilerine, kariyer kararı vermemiş öğrencilerin vermiş öğrencilere, sosyoekonomik düzeyi düşük algılayanların orta ve yüksek algılayanlara oranla kariyer kararsızlığı ortalama puanlarının anlamlı olarak yüksek olduğu sonucuna varmıştır.

Lise öğrencilerinin kariyer karar verme güçlüklerinin çeşitli değişkenlere göre incelendiği araştırmada Bacanlı, Eşici ve Özünlü (2013); 1760 kişiden oluşan çalışma grubunda yer alan kız öğrencilerin Kariyer Kararı Verme Güçlükleri Ölçeğinin tüm boyutlarında erkek öğrencilere kıyasla anlamlı derecede düşük puan aldıkları sonucuna varmıştır. Öte yandan bu araştırmada kız öğrencilerin sınıf düzeyi yükseldikçe kariyer karar verme güçlüklerinin erkek öğrencilerden anlamlı derecede azaldığı ve algılanan sosyo ekonomik düzey yükseldikçe öğrencilerin kariyer karar verme güçlük düzeylerinin düştüğü sonuçlarına ulaşılmıştır.

Kariyer karar verme grup rehberliği programının 9. Sınıf öğrencilerinin kariyer karar verme güçlük düzeylerine etkisini inceleyen Doğan (2010), grup rehberliği etkinlikleri

uyguladığı deney grubunun kariyer karar verme güçlükleri puanlarının kontrol grubundaki öğrencilere oranla anlamlı derecede azaldığı sonucuna ulaşmıştır.

8. sınıf öğrencilerinin meslek kararı verme yetkinlik algılarının çeşitli değişkenler açısından incelendiği çalışmada erkek öğrencilerin puan ortalamalarının kız öğrencilerinin puan ortalamalarından anlamlı düzeyde yüksek olduğu görülmüştür (Akdeniz, 2009). MKVYÖ puanları ile öğrencilerin algıladıkları sosyo ekonomik düzey arasında pozitif yönlü anlamlı bir ilişki belirlenmiştir. Araştırma bulguları bireysel ve mesleki özellikleri doğru olarak değerlendirme puanlarının baba eğitim düzeyine göre farklılaştığını göstermiştir. Babası lise mezunu olan öğrencilerin bireysel ve mesleki özellikleri doğru olarak değerlendirme puan ortalamaları, babası ilkokul mezunu olan öğrencilerin puan ortalamalarından anlamlı düzeyde yüksektir. Araştırma bulgusuna göre; babası üniversite mezunu olan öğrencilerin bireysel ve mesleki özellikleri doğru olarak değerlendirme puan ortalamaları, babası ilkokul mezunu olan öğrencilerin puan ortalamalarından anlamlı düzeyde yüksektir.

Bozgeyikli, Bacanlı ve Doğan (2009) tarafından ilköğretim 8. Sınıf öğrencilerinin kariyer gelişimleri ve cinsiyetlerinin meslek kararı verme öz yetkinlik algıları arasındaki ilişkiyi belirlemek amacıyla 756 öğrenci ile yürütülen çalışmada Çocuklar İçin Kariyer Gelişim Ölçeği ve Meslek Kararı Verme Yetkinlik Ölçeği kullanılmıştır. Araştırma sonucunda kariyer gelişimi ve cinsiyetin, meslek kararı verme yetkinlik inançlarını anlamlı derecede yordadığı sonucuna varılmıştır.

Şekerci'nin (2016) yürüttüğü ve 8. sınıf öğrencilerinin kariyer karar verme güçlüklerinin yaşa, cinsiyete, anne baba eğitim düzeyine ve algılanan sosyo ekonomik düzeye göre farklılaşmasının incelendiği araştırmada ortaokul 8. Sınıf öğrencilerinin Kariyer Kararı Verme Güçlükleri Ölçeği'nden aldıkları toplam puanlar, öznel akademik başarı algısı, benlik saygısı düzeyi, sosyo ekonomik düzey ve lise tercihine karar vermiş olma durumuna göre anlamlı farklılık göstermiştir. Buna göre benlik saygısı, akademik başarı algısı ve sosyo ekonomik düzeyi yüksek olan öğrenciler ile lise tercihine karar vermiş olanlar daha az kariyer karar verme güçlükleri yaşamaktadır. Ortaokul 8. Sınıf öğrencilerinin Kariyer Karar Verme Güçlükleri Ölçeği'nden aldıkları toplam puanlar yaşa, cinsiyete, anne babanın eğitim durumuna göre anlamlı farklılık göstermemiştir.

2.8.4. Türkiye'de Okullarda Yürütülen Rehberlik Çalışmalarına Yönelik Yapılmış Çalışmalar

Ersöz (2001) YİBO'larda görev yapan öğretmenlerin rehberlik görevlerine ilişkin rol algılarını incelediği araştırmasında kadın öğretmenlerin erkek öğretmenlere göre, öğretmenlik eğitimleri sırasında rehberlik dersi alanların almayanlara göre, rehberlik konusunda hizmet içi eğitime katılanların katılmayanlara göre rehberlik görevlerine ilişkin rol algılarının daha yüksek olduğu sonucuna ulaşmıştır. Bu çalışmada öğretmenlerin branşlarının, meslekteki kıdemlerinin ve idarecilik yapıp yapmamalarının ise rehberlik görevlerine ilişkin rol algılarını anlamlı derecede etkilemediği görülmüştür.

İlköğretim birinci kademesinde görev yapmakta olan sınıf öğretmenlerinin, sınıf içi rehberliğe ilişkin görüş ve uygulamalarını belirleyip bir değerlendirmeye varmak amacıyla yaptığı çalışmasında Kılıç (2002), cinsiyetin, rehberlik konusunda hizmet içi eğitime katılma durumunun ve meslekteki kıdemin öğretmenlerin veri toplama aracından aldıkları puanları anlamlı boyutta etkilemediği sonucuna ulaşmıştır.

İstanbul'da görev yapan ilköğretim birinci kademedeki sınıf rehber öğretmenleri ile yaptığı çalışmada bu öğretmenlerin rehberlik görevleri ile ilgili görüş ve uygulamalarını inceleyen Boran (2003), öğretmenlerin büyük çoğunluğunun ilköğretimde rehberlik çalışmalarının faydasına inandığını ancak okullarda yürütülen rehberlik faaliyetlerinin yeterince etkili olmadığını düşündüklerini ortaya koymuştur. Bu araştırmada öğretmenlerin rehberlikle alakalı görev ve sorumluluklarının cinsiyetlerine (kadın öğretmenler lehine), kıdemlerine (kıdemi az olanlar lehine) ve mezun oldukları kurumlar (eğitim fakültesi lehine) ile bu kurumlarda rehberlik dersi alıp almamalarına (alanlar lehine) göre anlamlı düzeyde farklılaştığı ortaya konulmuştur.

Teker (2007) tarafından yapılan çalışmada ilköğretim birinci kademede görev yapan sınıf öğretmenlerinin rehberlikle ilgili görüşleri belirlenmeye çalışılmıştır. Araştırma kapsamında sınıf öğretmenlerinin rehberlik görüşleri ile uygulamaları arasında cinsiyetlerine ve bu alanda hizmet içi eğitim alıp almama durumlarına göre anlamlı bir farklılık bulunmamıştır.

Gür (2010) ortaokullarda görev yapan sınıf rehber öğretmenleri ile okul psikolojik danışmanlarının rehberlikle ilgili görev kabul durumlarını araştırdığı çalışmasında rehberlik görev kabul durumlarının cinsiyete, kıdeme ve branşa göre farklılaşmadığını; rehberlik

konusunda hizmet içi eğitim alıp almama ve rehberlik hizmetlerini yararlı görüp görmeme durumuna göre anlamlı düzeyde farklılaştığını belirlemiştir.

İlköğretim okullarında rehberlik ve psikolojik danışma hizmetlerine ilişkin sınıf öğretmenlerinin görüşlerinin incelendiği çalışmada 22 öğretmen ile yapılan görüşmelerden elde edilen bulgular ışığında öğretmenlerin çoğunluğunun rehberlik hizmetlerinin öğrenciler açısından yararlı olduğunu düşündüğü ancak bir kısmının rehberlik derslerine girme konusunda isteksizlik yaşadığı, hatta bazen rehberlik derslerinde soru çözmeyi tercih ettikleri belirlenmiştir (Taşkaya ve Kurt, 2010). Yine bu çalışmada okullarda görev yapan kadrolu rehber öğretmen sayısının azlığının rehberlik hizmetlerinin niteliğini düşürdüğü ve sınıf rehber öğretmenleri ile rehberlik servisleri arasındaki işbirliğinin artırılması gerektiği görüşlerine yer verildiği görülmüştür.

Yumrutaş (2010) ilköğretim okullarında görev yapan öğretmenlerin rehberlikle ilgili görüşlerini incelediği araştırmasında öğretmenlerin büyük bir bölümünün rehberlik çalışmalarının yararına inandığını ancak okullarındaki rehberlik faaliyetlerinin etkililiğinden memnun olmadıkları sonucuna ulaşmıştır. Öte yandan bu çalışmada cinsiyetin, mezun olunan kurum ile rehberlik konusunda hizmet içi eğitim alıp almamanın rehberlik hizmetlerine bakış açısını anlamlı biçimde etkilediği görülmüştür.

Sınıf rehber öğretmenlerinin rehberlik anlayışları ve rehberliğe yönelik tutumlarını araştırdığı çalışmasında Demir (2010), öğretmenlerin rehberlik anlayışlarının olumlu ve tutum düzeylerinin oldukça yüksek olduğu bulgusuna erişmiştir. Öğretmenlerin rehberlik hizmetlerine yönelik olumlu tutumlarının üniversitede rehberlik dersi alma durumuna, rehberlik konusunda hizmet içi eğitime katılma durumuna ve cinsiyete göre anlamlı farklılıklar gösterdiği bulunmuştur. Buna göre üniversitede rehberlik dersi alanların puanları almayanlardan, rehberlik konusunda hizmet içi eğitim alanların puanı almayanlardan ve kadınların puanı erkeklerden daha yüksek bulunmuştur.

Berber (2010) ortaöğretim kurumlarında onuncu sınıf rehberlik programı uygulamalarının sınıf rehber öğretmenleri ve okul psikolojik danışmanlarının görüşleri doğrultusunda değerlendirme çalışması yaptığı araştırmasında öğretmen görüşlerinin cinsiyete, okul türüne, branşa göre anlamlı farklılık göstermediği; yalnızca kıdem konusunda tecrübesi fazla olan öğretmenlerin lehine bir fark oluştuğu sonucuna varılmıştır.

Sınıf rehber öğretmenleri ile okul psikolojik danışmanlarının sınıf rehberlik planlarına ilişkin görüşlerinin araştırıldığı çalışmada Yazgünoğlu (2012) öğretmenlerin genel olarak sınıf rehberlik programını olumlu karşıladıkları, rehberlik programlarına bakış açısının cinsiyete ve kıdeme göre farklılık göstermediği sonucuna ulaşmıştır. Yine bu çalışmada okul ve sınıf rehber öğretmenlerinin programa ilişkin görüşleri arasında, okul rehber öğretmenlerinin lehine anlamlı bir farklılık bulunmuştur. Bu araştırma kapsamında öğretmenlerin rehberlik etkinliklerine ayrılan sürenin yetersiz olduğunu düşündükleri ve ders saatinin artırılması gerektiği ile sınıf rehber öğretmeni-okul rehberlik servisi işbirliğinin sağlanması, okullarda görev yapan psikolojik danışmanların niteliğinin ve niceliğinin artırılması gerektiği önerilerinde bulundukları görülmüştür.

Erdem ve Gürol (2020) RKP dersinin öğretim programının paydaş görüşlerine göre değerlendirilmesi konulu çalışmasında bu dersin hedef, içerik, eğitim durumu ve değerlendirme öğeleri konusunda sekizinci sınıf rehber öğretmenleri, okul rehber öğretmenleri, sekizinci sınıf öğrenci ve velileri ile görüşmeler gerçekleştirmiştir. Çalışmada yer alan paydaşların RKP dersine ilişkin olumlu ve olumsuz görüşleri ile birlikte önerileri öğrenilmeye çalışılmıştır. Sınıf rehber öğretmenlerinin RKP derslerinin amacına uygun olarak işlemekte zorlandıkları, bazı kazanımlar konusunda yetersiz kaldıkları, ders saatini az buldukları ve sürece veli katılımının yetersiz gördükleri tespit edilmiştir. Öte yandan sınıf rehber öğretmenleri RKP dersinin faydalı bulduklarını belirtmekle birlikte daha önceki sınıflardan başlaması gerektiği, sınıf rehber öğretmeni ile okul rehber öğretmeni arasında koordinasyonun artırılması gerektiği, ders saati ve sürece veli katılımının artması gerektiği gibi önerilerde bulunmuşlardır.

2.8.5. Türkiye'de Sınav Kaygısına Yönelik Yapılmış Çalışmalar

Yalçınkaya (2011)'nın ilköğretim sekizinci sınıf öğrencilerinin Türkçe dersine yönelik tutumları ile sınav kaygısı düzeyleri arasındaki ilişkiyi incelediği araştırmasında çalışmaya katılan 345 sekizinci sınıf öğrencisinin anne ve baba öğrenim düzeyi ve aile aylık gelirine bağlı olarak sınav kaygısı düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık görülmezken cinsiyete göre sınav kaygısı düzeyleri arasında kız öğrenciler lehine anlamlı bir farklılık belirlenmiştir.

İlköğretim 8.sınıf öğrencilerinde sınav kaygısı ve ders çalışma yaklaşımları arasındaki ilişki üzerine çalışma gerçekleştiren Bükülmez (2015) alt gelir düzeyinde olan öğrencilerin

orta ve üst gelir düzeyine sahip öğrencilerden anlamlı biçimde yüksek sınav kaygısına sahip olduğunu belirlemiştir. Yine bu araştırmada sınav kaygısının gerginlik, bedensel belirtiler ve endişe alt boyut puanlarında kızların erkeklere oranla anlamlı derecede yüksek puan aldıkları görülmüştür.

Ortaöğretime geçiş sistemi ortak sınavlarına girecek ortaokul 8. sınıf öğrencilerinin bağlanma stilleri ile sınav kaygı düzeyleri arasındaki ilişkiyi inceleyen Kaya (2015), öğrencilerin sınav kaygı düzeylerinin, anne-babanın öğrenim durumu, ailenin aylık geliri, kardeş sayısı, ailedeki doğum sırası, 0-6 yaş arası bakım veren kişi, anne-babanın birlikte ya da ayrı yaşaması gibi değişkenlere göre anlamlı düzeyde farklılaşmadığı; buna karşılık cinsiyet, yaş, dershaneye-kursa gitme durumu ve okuldaki başarı algısı değişkenlerine göre ise anlamlı düzeyde farklılık gösterdiği sonuçlarına ulaşmıştır.

Kartalkıyı (2016) ortaokul düzeyindeki çocukların ebeveynlerinin tutum biçimlerinin sınav kaygısı üzerine etkisini incelediği araştırmada kızlarla erkeklerin sınav kaygılarının arasında anlamlı bir fark bulunmamıştır. Kız ve erkek çocukların anne babalarının demokratik tutum ile koruyucu tutumun ortalamaları arasında anlamlı fark çıkmamıştır. Ancak kızlarla erkeklerin otoriter tutumları arasında anlamlı fark bulunmuştur. Anne baba eğitim düzeylerine göre sınav kaygısının anlamlı şekilde farklılaşmadığı bulunmuştur.

Ortaokul 8. Sınıf öğrencilerinde anne baba tutumları ile depresyon ve sınav kaygısı arasındaki ilişkiyi inceleyen Özcan (2017), kızların depresyon ve sınav kaygısı düzeylerinin erkeklerin depresyon ve sınav kaygısı düzeylerinden daha yüksek olduğu, kızların anne babalarından algıladıkları demokratik tutum düzeylerinin erkeklerin anne babalarından algıladıkları demokratik tutum düzeylerinden daha yüksek olduğu, erkeklerin anne babalarından algıladıkları koruyucu ve otoriter tutum düzeylerinin kızların anne babalarından algıladıkları koruyucu ve otoriter tutum düzeylerinden daha yüksek olduğu, bireylerin yaşları arttıkça anne babalardan algılanan otoriter tutum düzeylerinde artmakta olduğu sonuçlarına ulaşmıştır. Öğrencilerin ebeveynlerinin mesleklerine ve gelir düzeylerine ilişkin ise anlamlı farklılıklara ulaşılmamıştır.

Küçüker'in (2018) yaptığı 7. Ve 8. Sınıf öğrencilerinin sınav kaygısı ile ana-baba tutumları ve mükemmeliyetçi kişilik özellikleri arasındaki ilişkinin incelenmesi konulu çalışmada öğrencilerin sınav kaygı düzeylerinin cinsiyetlerine ve aile gelir düzeylerine göre farklılaşmadığı ancak akademik başarısı düşük olan öğrencilerin kaygı düzeylerinin akademik başarısı yüksek olan öğrencilere göre anlamlı derecede fazla olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Aba (2018) öğrencilerin sınav kaygısı ile akademik başarıları arasındaki cinsiyet farklılığı konulu çalışmasına 5-8. sınıflar arasında eğitim gören 50 kız ve 50 erkek öğrenci katılmıştır. Kız öğrencilerde sınav kaygısı ve akademik başarı düzeyinin erkeklere göre daha yüksek olduğu; kız öğrencilerin sınav kaygısı ile akademik başarıları arasında anlamlı bir ilişki olmadığı, erkeklerde ise sınav kaygı düzeyi ile akademik başarı arasında negatif yönlü, orta kuvvette ve anlamlı bir ilişki olduğu belirlenmiştir.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

3. YÖNTEM

Araştırmanın bu bölümünde araştırma deseni, örneklem, veri toplama amacıyla kullanılan ölçme araçları, verilerin toplanması ve analizi ile ilgili bilgiler yer almaktadır.

3.1.ARAŞTIRMANIN MODELİ

Bu araştırmanın ilk bölümünde sınıf rehber öğretmenlerinin RKP dersine ilişkin genel durumunu ortaya koyabilmek amacıyla genel tarama modelinde çalışılmıştır. "*Bir konuya ya da olaya ilişkin katılımcıların görüşlerinin ya da ilgi, beceri, yetenek, tutum vb özelliklerin belirlendiği, genellikle diğer araştırmalara göre görece daha büyük örneklemler üzerinde yapılan araştırmalara tarama araştırmaları denir*." (Büyüköztürk vd., 2018: s. 177).

Araştırmanın diğer kısmında konsültasyon temellü yürütülen RKP dersinin öğrenci kariyer farkındalıklarına etkisini incelemek amacıyla ön test – son test kontrol gruplu seçkisiz deneysel desen kullanılmıştır. Deneysel araştırmalarda, araştırmacı tarafından meydana getirilen farkların bağımlı değişken üzerindeki etkisi incelenmektedir. Böylece ortaya konulan farklılıklar ve değişkenler arasında neden sonuç ilişkisini inceleme olanağı bulunur (Büyüköztürk vd., 2018: s. 185). Gerçek deneysel desenlerde denek havuzundan seçkisizlik yoluyla iki grup oluşturulur ve bu gruplar yine seçkisiz atama yoluyla deney ve kontrol gruplarına yerleştirilir. Araştırma öncesinde hem deney hem de kontrol grubunun ön test puanları belirlendikten sonra deney grubuna yönelik çalışma, etkinlik, uygulama vb. yapılırken kontrol grubuna herhangi bir müdahalede bulunulmaz. Deney grubuna uygulanan işlemin ardından iki gruba da son test uygulanarak aradaki farka bakılır. Böylece deney grubuna yapılan uygulamanın etkisi test edilmiş olur (Daşdemir, 2019).

Şekil 2. Araştırmada kullanılan Ön Test-Son Test Kontrol Gruplu Seçkisiz Deneysel Desenin Simgesel Gösterimi

	Grup	Ön Test	İşlem	Son Test
R	D	$Ö_1$	X	S_1
R	K	$Ö_2$		S_2

Yukarıdaki şekilde R yansız atamayı, D deney grubunu, K kontrol grubunu, $Ö_1$ deney grubuna uygulanan ön testi, $Ö_2$ kontrol grubuna uygulanan ön testi, X deney grubunun öğretmenlerine yönelik uygulanan konsültasyon sürecini, S_1 deney grubuna ait son testi, S_2 kontrol grubuna uygulanan son testi temsil etmektedir.

3.2.ETKİLİLİĞİ SINANAN REHBERLİK VE KARİYER PLANLAMA DERSİ KONSÜLTASYON UYGULAMA PLANI

Toplantı Tarihi-Saati-Süresi-Yeri	01/10/2018 – 12.30 – 30 dakika – Rehberlik Servisi
Etkinliğin Adı	Okul Hayatından İyi Bir Vatandaşlığa Adım
Kazanım	Okuldaki görev ve sorumluluklarını yerine getirir. (Kazanım Numarası -17-)
Geribildirim/Özet: Sınıf rehber öğretmenleri ile bu yıl birlikte yürütülmesi planlanan süreç hakkında daha önceden konuşulduğu ve bilgi verildiği vurgulanarak küçük hatırlatmalar yapıldı. Her haftanın ilk iş günü öğle arasında yaklaşık 30 dakika sürecek toplantılar yapılması uygun görüldü. Önceden birbiri ile tanışan öğretmenlerin tekrar birbirlerini tanıtmalarına gerek görülmedi. Tüm öğretmenlerin gönüllü oldukları dile getirildi. Bundan sonraki görüşmelerde öğretmenlerden bir önceki haftaya ilişkin gözlem ve düşüncelerini not etmeleri ve sonrasında toplantılarda ifade etmeleri istendi. İlk RKP dersinde öğretmenlerden bu dersin anlamını ve önemini öğrencilere aktararak öğrencilerin dikkatini ve ilgisini cezbetmelerinin önemli olduğu vurgulandı. Bu haftaki etkinlikte okul hayatının iyi bir vatandaş olma üzerindeki etkisinin vurgulanmasının yararlı olacağı belirtildi. Öğretmenlerden RKP dersi dışında kendi branşlarında işleyecekleri derslerde de bu konuyla ilgili küçük hatırlatmalar yapmaları, gündelik hayattan gerçekçi örnekler vermeleri istendi. Öğretmenlerden hayatta hak ve özgürlükler olduğu kadar görev ve sorumlulukların da	

bulunduğunu vurgulamaları istendi. Kazanımla ilgili yapılandırılmış etkinlik ve uygulama yönergesi dağıtıldı.

Toplantı Tarihi-Saati-Süresi-Yeri	08/10/2018 – 12.30 – 30 dakika – Rehberlik Servisi
Etkinliğin Adı	Nasıl Öğreniyorum?
Kazanım	Kendi öğrenme stilini belirler. (Kazanım Numarası -16-)
Geribildirim/Özet: Bir önceki hafta girilen derse ilişkin gözlem ve düşünceler soruldu. Söz alan bir sınıf rehber öğretmeni öğrencilerden bazılarının bu dersi işlevsiz olarak gördüğünü, bunun yerine sınavda çıkan derslerden soru çözmek istediklerini dile getirdi. Diğer öğretmenler de benzer düşüncelere sahip öğrencileri olduğunu söyledi. Öğrencilerin ilk defa bir rehberlik dersi ile karşılaştıkları ve bu konuda yeterli bilince sahip olamadıkları için böyle düşündükleri ancak bizim kararlı duruşumuz sayesinde onların da fikirlerini değiştirecekleri söylendi. Tüm öğretmenler önceki haftanın etkinliğini sınıfta uygulamaya çalıştıklarını ancak sürenin yetersiz geldiğini ifade etti. Bu haftanın etkinliğinden önce öğrencilere uygulanan öğrenme stilleri testi sonuçları öğretmenler ile paylaşıldı. Ardından öğrenme stillerinin güçlü ve zayıf yönleri tanıtıldıktan sonra kişinin öğrenme stilini fark etmesinin ve buna uygun çalışma yöntemleri belirlemesinin öneminden bahsedildi. Öğretmenlere, sınıflarda uyguladıkları öğretim tekniklerini öğrencilerin ağırlıklı öğrenme stillerini göz önünde bulundurarak seçtiklerinde ders içi etkinliklerin artacağı ve öğrenci başarı düzeylerinin yükseleceği anlatıldı. Ardından kazanımla ilgili yapılandırılmış etkinlik öğretmenlere dağıtıldı ve öğretmenlerden etkinliği yönergesine uygun biçimde sınıfta işlemeleri istendi.	

Toplantı Tarihi-Saati-Süresi-Yeri	15/10/2018 – 12.30 – 25 dakika – Rehberlik Servisi
Etkinliğin Adı	Başarılıyım Çünkü…
Kazanım	Okul başarısını arttırmak için planlı çalışmaya özen gösterir.(Kazanım Numarası -18-)
Geribildirim/Özet: Sınıf rehber öğretmenleri bir önceki hafta işlenen öğrenme stilleri konusunun öğrencilerde merak uyandırdığını, öğrenme stillerine göre çalışma biçimlerinin öğrencilerin dikkatini çektiğini ifade etti. Önceki haftalarda uygulanan öğrenme stilleri testi	

ile ağırlıklı öğrenme stilini gören ve bu öğrenme stillerinin güçlü taraflarını fark eden öğrencilere daha başarılı olmak için verimli ders çalışma yolları okul psikolojik danışmanı tarafından anlatılmıştır. Bu toplantıda öğretmenlere verimli ders çalışmanın ne demek olduğu ve faydaları anlatıldıktan sonra verimli ders çalışmayı etkileyen kişisel, çevresel ve sosyal nedenlerden bahsedildi. Sağlıklı beslenmenin, düzenli uykunun, düzenli çalışmanın, hedef belirlemenin, motivasyonun, not tutmanın, etkili dinlemenin, zamanı planlamanın verimli ders çalışma üzerindeki etkisinden bahsedildi ve öğretmenlere verimli ders çalışma teknikleri konusunda bilgilendirme broşürü verildi. Öğretmenlerden konuyla ilgili yapılandırılmış etkinlik dağıtıldı ve yönergesine uygun biçimde bu etkinliği sınıfta uygulamaları istendi.

Toplantı Tarihi-Saati-Süresi-Yeri	22/10/2018 – 12.30 – 20 dakika – Rehberlik Servisi
Etkinliğin Adı	Neden Stres
Kazanım	Stresin nedenlerini ve belirtilerini açıklar. (Kazanım Numarası -13-) Stresle başa çıkmada uygun yöntemler kullanır. (Kazanım Numarası -15-)
Geribildirim/Özet: Bu etkinlik özel bilgi ve deneyim gerektirdiği için okul rehber öğretmeni tarafından uygulanmıştır. Bununla birlikte yapılan haftalık toplantıda konuya ilişkin sınıf rehber öğretmenleri ile bilgi alış verişinde bulunuldu. Bu toplantıda stresin kavramsal tanımı yapıldıktan sonra stresin fiziki, psikolojik ve davranışsal belirtileri anlatıldı. Stresin nedenlerini ve belirtilerini bilmenin psikolojik ve fiziksel sağlık açısından önemli olduğu vurgulandı. Öğretmenlerden dersine girdikleri öğrencilerde stresle baş etmede güçlük yaşadığını gözlemledikleri öğrenciler olduğu takdirde bu öğrencileri rehberlik servisine yönlendirmeleri istendi. Stres konusunda öğretmenlerin farkındalığının artmasının bu konuda sorun yaşayan öğrencileri gözlemlemeleri konusunda yardımcı olacağı ifade edildi.	

Toplantı Tarihi-Saati-Süresi-Yeri	29/10/2018 – 12.30 – 25 dakika – Rehberlik Servisi
Etkinliğin Adı	Eğitsel Alanlar
Kazanım	Bireysel özelliklerini tanımaya istekli olur.(Kazanım Numarası -6-)

Geribildirim/Özet: Sınıf rehber öğretmenlerinden biri önceki hafta işlenen stres konusunda öğrencilerde bir farkındalık oluşmaya başladığını ifade etti. Psikolojik danışman, stres ile başa çıkmada sorun yaşadığı düşünülen öğrencilerden rehberlik servisine yönlendirilenler olduğunu belirterek bu konuda öğretmenlere teşekkür etti. Bu haftanın gündemine dair öğrencilerin ileride yönelebilecekleri eğitsel alanların neler olduğu ve bu alanlarda başarılı olabilmek için hangi özelliklerin niçin gerekli olduğu üzerinde duruldu. Öğrencilerin güçlü ve zayıf yönlerini fark etmelerinin önemi vurgulandı. Konuyla ilgili yapılandırılmış etkinlik öğretmenlere dağıtıldı ve incelemeleri istendi. Etkinlik ve kazanımla ilgili sorular cevaplandırıldı.

Toplantı Tarihi-Saati-Süresi-Yeri	05/11/2018 – 12.30 – 30 dakika – Rehberlik Servisi
Etkinliğin Adı	Toplumdaki Rolüm
Kazanım	Bireysel özelliklerin toplumda üstlendiği rollere etkisini kavrar. (Kazanım Numarası -8-) Güçlü ve zayıf yönlerini listeler. (Kazanım Numarası -7-)
Geribildirim/Özet: Öğretmenlerle yapılan görüşmede bireysel farklılıkların neler olduğu (zekâ, yetenek, kişilik özellikleri, öğrenme stilleri vb.), bu farklılıkların içerisinde yaşanan toplum işçin neden önemli ve gerekli olduğu üzerinde duruldu. Öğretmenlerin bu konuda kendi aralarında paylaşımlarda bulunmaları sağlandı. Konunun bazı öğrenciler için soyut kalabileceği ifade edildi. Bu öğrenciler için toplantı sonunda dağıtılacak olan örnek etkinliğin uygulanmasının faydalı olacağı belirtildi. Sınıfta uygulanacak etkinlik sonrasında gönüllü öğrencilerin paylaşımda bulunmasına izin verilmesi, paylaşımlar sırasında sınıf kontrolünün paylaşım yapan öğrenciyi zor duruma düşürmeyecek şekilde sağlanması gerektiği ifade edildi. Ardından öğrencilere dağıtılacak form aracılılığı ile güçlü ve zayıf yönlerini listeleme etkinliğinin yapılacağı belirtildi. Bir öğretmen tarafından hem etkinliği uygulama hem de paylaşımda bulunma ve dönüt verme işlemlerinin epey zaman alabileceği ve süre sıkıntısı yaşanabileceği söylendi. Öğretmenlerden önemli gördükleri noktalar üzerinde ağırlıklı olarak durmaları ve paylaşımlar konusunda süreye dikkat etmeleri istendi.	

Toplantı Tarihi-Saati-Süresi-Yeri	12/11/2018 – 12.30 – 25 dakika – Rehberlik Servisi
Etkinliğin Adı	Sınavlar ve Ben
Kazanım	Sınav kaygısının performansına etkisini kavrar. (Kazanım Numarası -19-) Sınav kaygısı yaşadığında gerekli yardım almaya istekli olur. (Kazanım Numarası -21-)
Geribildirim/Özet: Bir önceki haftada yer alan etkinlikler ve bu etkinliklerin paylaşımının uzun zaman aldığı ve sürenin yetersiz kaldığı konusunda sınıf öğretmenlerinin hemfikir olduğu görüldü. Bu haftanın konusunun özel bilgi ve deneyim gerektirdiği için okul psikolojik danışmanı tarafından işleneceği söylendi. Yine de bu toplantıda öğretmenlere sınav kaygısının nedenleri, belirtileri ve çözüm yollarına ilişkin bilgiler verildi. Öğretmenlerden yaşadığı sınav kaygısı nedeniyle potansiyeline uygun düzeyde başarı gösteremediği düşünülen öğrencilerin gözlenerek rehberlik servisine yönlendirilmesinin sağlanması istendi. Öğrencilere uygulanan sınav kaygısı ölçeğinin sonuçları öğretmenlerle paylaşıldı. Gerek duyulan öğrencilere ilişkin hem veli hem öğrenci görüşmelerinin yapılmasının faydalı olacağı vurgulandı.	

Toplantı Tarihi-Saati-Süresi-Yeri	19/11/2018 – 12.30 – 20 dakika – Rehberlik Servisi
Etkinliğin Adı	Sınav Kaygısıyla Başa Çıkma
Kazanım	Sınav kaygısıyla baş etme yollarını açıklar. (Kazanım Numarası -20-)
Geribildirim/Özet: Önceki hafta konuşulan sınav kaygısı konusuna ilişkin öğretmenlerin hafta içinde gözlemlerde bulundukları öğrenildi. Öğretmenler derslerine girdikleri öğrenciler hakkında fikir alış verişinde bulunarak öğrencilerin kaygı düzeylerine ilişkin bilgi sahibi olmaya çalıştılar. Sınav kaygısına yönelik yardım alması gerektiği düşünülen öğrenciler listelendi. Bu konunun sınav başarısında büyük önem arz ettiği vurgulandı. Öğrencilerle yapılacak etkinlikte konuşulacak sınav kaygısıyla başa çıkma yollarından bahsedildi. Sınav kaygısıyla baş etme konusunda öğretmen-öğrenci-rehberlik servisi ve veli işbirliğinin önemi ve gerekliliği vurgulandı.	

Toplantı Tarihi-Saati-Süresi-Yeri	26/11/2018 – 12.30 – 35 dakika – Rehberlik Servisi
Etkinliğin Adı	Yetenek, İlgi ve Değerler
Kazanım	Yetenek, ilgi ve değer kavramını açıklar. (Kazanım Numarası -3-) Değerlerle, ilgileri ayırt eder. (Kazanım Numarası -4-) Kendi yetenek, ilgi ve değerlerini fark eder. (Kazanım Numarası -5-)
Geribildirim/Özet: Öğretmenlerle yapılan toplantıda "İlgi-Yetenek-Değer-Kişilik Tipleri" kavramları ayrıntılı biçimde tanıtılmış ve her birinin okul-ders-meslek seçiminde oynadığı kritik rol vurgulanmıştır. Yetenek, ilgi ve değer kavramları örneklerle anlatıldı. Her bir mesleğin gerektirdiği kendine özgü ilgi, yetenek ve değerler olduğu ifade edilmiştir. Literatürde yer alan ilgi türleri ve bunların ilişkili olduğu meslekler, yetenek türleri ve bunların her birini gerektiren meslek çeşitleri, değerler kavramı ve değer-meslek seçimi ilişkisi, Holland'ın kuramında yer alan kişilik tipleri ayrıntılı olarak konuşuldu. Öğretmenlerden öğrencilerini ilgi, yetenek, değer ve kişilik özellikleri ile seçmeyi düşündükleri lise türü ve meslek arasında bağlantı kurmaya çalışmaları, her mesleğin gerektirdiği ilgi, yetenek, değer ve kişilik özellikleri olduğuna dair farkındalık kazanmaları konusunda yönlendirmeleri istendi. Öğretmenlerin sınıf içindeki etkinlik sırasında kendi hayatlarından gerçek örnekler vermelerinin öğrencilerin dikkatini çekme konusunda etkili olabileceği söylendi.	

Toplantı Tarihi-Saati-Süresi-Yeri	03/12/2018 – 12.30 – 30 dakika – Rehberlik Servisi
Etkinliğin Adı	Zararlı Alışkanlıklar
Kazanım	Zararlı alışkanlıkların duygusal ve bedensel yönden insan hayatına etkilerini fark eder. (Kazanım Numarası -10-) Kendini zararlı alışkanlıklardan korur. (Kazanım Numarası -11-)
Geribildirim/Özet: İki sınıf rehber öğretmeni önceki hafta işlenen konunun öğrencilerin dikkatini çektiğini ifade ederken diğer iki öğretmen öğrencilerin ilgisini konu üzerinde	

toplamakta güçlük çektiğini belirtti. Öğretmenlere bu haftaki ders öncesinde geçen haftanın konusuna atıfta bulunmaları önerildi. Bu haftaki etkinlik öncesinde öğretmenlerle yapılan toplantıda bağımlılığın tanımı yapılarak çeşitlerinden ve oluşum sürecinden bahsedildi. Erkek sınıfı öğretmenleri sınıflarındaki öğrencilerden sigara kullanan öğrenciler olduğunu bildiklerini ifade etti. Toplantıda bağımlılıkla ilgili Yeşilay Cemiyeti işbirliği ile hazırlanan TBM (Türkiye Bağımlılıkla Mücadele) materyallerinden yararlanıldı. Bağımlılıkla ilgili güncel ve dikkat çekici istatistikler ile haberler öğretmenlerle paylaşıldı. Öğretmenlerden işleyecekleri ders esnasında zararlı alışkanlıkların hayatımızın pek çok alanını olumsuz etkileyebileceğini ve öğrencilerin çevrelerinde bu alışkanlıklara sahip insanları gözleyerek de bu zararlara ilişkin bilgi edinebileceklerini vurgulamaları istenmiştir. Bu haftanın etkinliği kapsamında öğrencilere dağıtılacak olan formların bazı öğrenciler için hassas olabileceği uyarısında bulunuldu. Bu haftaki etkinlik içerisinde öykü yazma ve paylaşma, beyin fırtınası gibi teknikler kullanılmasının faydalı olacağı vurgulanarak öğretmenlerden bu konudaki grup etkileşimine ve öğrenci paylaşımlarına fırsat tanımaları istendi.

Toplantı Tarihi-Saati-Süresi-Yeri	10/12/2018 – 12.30 – 20 dakika – Rehberlik Servisi
Etkinliğin Adı	Sağlıklı Hayat ve Alışkanlıklarım
Kazanım	Güvenli ve sağlıklı hayat için gerekli alışkanlıkları edinir. (Kazanım Numarası -12-)

Geribildirim/Özet: Öğretmenler arasında bir önceki hafta işlenen zararlı alışkanlıklar konusunda bazı erkek öğrencilerin ciddiye almadığı konuşuldu. Bağımlılık düzeyinde olmasa da zararlı alışkanlıklara sahip olduğu bilinen ya da düşünülen öğrencilerin rehberlik servisine yönlendirilmeleri istendi. Ardından güvenli ve sağlıklı hayatın ne anlama geldiği, neden önemli olduğu üzerinde duruldu. Aynı zamanda kişiliğin oluşmaya ve oturmaya başladığı ergenlik döneminde olumlu alışkanlıklar edinmenin öneminin örneklerle vurgulanması istendi. Öğretmenlerden bu görüşmede edindikleri bilgileri kendilerine verilen örnek etkinlik yardımıyla ve kendi birikimlerini de kullanarak öğrencilere kazandırmaya çalışmaları istendi. Örnek etkinlik öğretmenlere dağıtıldı. Öğretmenlerin etkinliği incelemelerine ve kendi aralarında paylaşımlarda bulunmalarına fırsat tanındı.

Toplantı Tarihi-Saati-Süresi-Yeri	17/12/2018 – 12.30 – 25 dakika – Rehberlik Servisi
Etkinliğin Adı	İlgilerim ve Mesleğim
Kazanım	İlgilerin meslek seçimindeki rolünü fark eder. (Kazanım Numarası -22-
Geribildirim/Özet: Önceki haftalarda üzerinde durulmuş olan meslek seçiminde ilgiler konusunda biraz daha ayrıntılı bilgiler verildi. Super'ın kuramında yer alan ilgi türleri üzerinde duruldu. Öğretmenlerden öğrencilerinin ilgilerini fark etmelerini sağlamaları, bu sırada kendilerinin de öğrenciler gözlemleyerek her biri hakkında fikir sahibi olmaya çalışmaları önerildi. Bu haftanın kazanımına dair örnek etkinlik dağıtıldı. Etkinliğin incelenmesine ve öğretmenler arasında tartışılmasına fırsat tanındı. Yapılandırılmış etkinliğin yönergesine uygun biçimde sınıfta işlenmesi önerildi.	

Toplantı Tarihi-Saati-Süresi-Yeri	24/12/2018 – 12.30 – 20 dakika – Rehberlik Servisi
Etkinliğin Adı	Meslek Seçimim
Kazanım	Meslek sahibi olmanın önemini açıklar. (Kazanım Numarası -23-)
Geribildirim/Özet: Ders öncesi öğretmenlerle yapılan toplantıda meslek kavramından, meslek seçim sürecinden, meslek seçiminin iletideki yaşam biçimini belirleyeceğinden bahsedildi. Mesleki gelişim süreci ve belli başlı mesleki kuramların temel kavramları öğretmenlere tanıtılarak öğretmenlerin bu konudaki hazırbulunuşluk düzeyleri yükseltilmeye, öğrencilerden gelmesi muhtemel sorulara tatmin edici cevaplar verebilmeleri sağlanmaya çalışıldı. Öğretmenlere yapacakları etkinlikte senaryo yazma ve sınıfta paylaşma teknikleri kullanılacağı için zamanı dikkatli kullanmaları önerildi. Kazanımla ilgili yapılandırılmış etkinlik öğretmenlere dağıtıldı ve öğretmenlerin kendi aralarında etkinliğe ilişkin paylaşımda bulunmalarına fırsat tanındı	

Toplantı Tarihi-Saati-Süresi-Yeri	02/01/2019 – 12.30 – 25 dakika – Rehberlik Servisi
Etkinliğin Adı	Ortaöğretim Kurumumu Seçerken
Kazanım	Üst öğrenim kurumlarına geçiş sistemini araştırır. (Kazanım Numarası -24-)

Geribildirim/Özet: Sınıf rehber öğretmenleri ile yapılan görüşmede sekizinci sınıf öğrencilerinin bu yıl girecekleri Liselere Geçiş Sınavı'na (LGS) ilişkin ayrıntılı bilgiler verilmiştir. LGS'nin hangi konuları ve dersleri kapsadığı, ne tür soruların yer aldığı, derslerin soru sayıları ve katsayıları, sınavın tarihi, süresi ve uygulanma biçimi, hangi okullara gidebilmek için bu sınava girmenin zorunlu olduğu gibi konular hakkında öğretmenler bilgilendirildi. Önceki haftada derste öğrencilere verilmiş olan LGS hakkındaki bilgi edinme ödevi konusunda öğrencilerde bilgi eksiklikleri varsa öğretmenlerin bu görüşmede edindikleri kazanımları ile bunları gidermeleri istendi. Ardından kazanımla ilgili yapılandırılmış etkinlik öğretmenlere verildi ve yönergesine uygun biçimde sınıfta uygulamaları istendi.

Toplantı Tarihi-Saati-Süresi-Yeri	07/01/2019 – 12.30 – 30 dakika – Rehberlik Servisi
Etkinliğin Adı	Seçebileceğim Liseler
Kazanım	Ortaöğretim program türleri hakkında bilgi toplar. (Kazanım Numarası -25-)
Geribildirim/Özet: Bu haftaki etkinlik özel bilgi ve deneyim gerektirdiği için okul rehber öğretmeni tarafından uygulanacaktır. Bununla birlikte sınıf rehber öğretmenlerinin de konuya ilişkin bilgi sahibi olmaları açısından bilgilendirme yapıldı. Ortaöğretim kurum türleri tek tek tanıtılarak bu okul türlerinin öğrenci alım koşulları, seçilebilecek alan-dallar, eğitim programları, sundukları imkânlar, avantajlı ve dezavantajlı yönleri tanıtıldı.	

Toplantı Tarihi-Saati-Süresi-Yeri	14/01/2019 – 12.30 – 30 dakika – Rehberlik Servisi
Etkinliğin Adı	Lise Seçimimde Kişisel Özelliklerim
Kazanım	İlgi, yetenek ve değerlerin ortaöğretim program türü seçimindeki rolünü fark eder. (Kazanım Numarası -26-)
Geribildirim/Özet: Öğretmenler arasında üst öğrenim kurumları konusunun öğrencilerin çok ilgisini çektiği konuşuldu. Lise ziyaretleri yapmanın sınava hazırlanan öğrencileri motive edeceği söylendi. Okul psikolojik danışmanı tarafından öğrencilerin ilgi, yetenek ve değerlerinin ortaöğretim program türü seçerken nasıl kullanılması gerektiği konusunda	

bilgilendirme çalışması yapıldı. Birinci dönemin son dersinde ilk dönemin genel bir değerlendirmesinin yapılmasının faydalı olacağı söylendi. Söz alan öğretmenlerden biri süreçten memnun olduğunu, önceki yıllara göre öğrencilere daha faydalı olduğunu hissettiğini ifade etti. Bir başka öğretmen haftalık toplantılar ile sistematik biçimde bu dersi işlemenin faydalı olduğunu düşündüğünü dile getirdi. İkinci dönem de sürecin benzer şekilde yürütüleceği vurgulanarak görüşme sonlandırıldı.

Toplantı Tarihi-Saati-Süresi-Yeri	04/02/2019 – 12.30 – 15 dakika – Rehberlik Servisi
Etkinliğin Adı	Bana Uygun Meslekler
Kazanım	İlgi duyduğu mesleklerin gerektirdiği eğitimin neler olduğunu kavrar. (Kazanım Numarası -27-)
Geribildirim/Özet: Bu haftaki etkinliğin okul psikolojik danışmanı tarafından uygulanacağı belirtildi. Sahip olunmak istenen mesleklerin gerektirdiği eğitimler olduğu üzerinde durulacağı söylendi.	
Toplantı Tarihi-Saati-Süresi-Yeri	11/02/2019 – 12.30 – 20 dakika – Rehberlik Servisi
Etkinliğin Adı	Hangi Meslek Hangi Yetenek
Kazanım	Yeteneklerin meslek seçimindeki rolünü fark eder (Kazanım Numarası -28-)
Geribildirim/Özet: Öğretmenlerle yapılan görüşmede yetenek kavramı enine boyuna konuşuldu. Yeteneğin kariyer seçimine etkisi, yetenek türleri, yeteneğin doğuştan mı geldiği yoksa çevrenin etkisiyle mi geliştiği gibi konularda fikir alışverişinde bulunuldu. Öğretmenlere etkinlik formu dağıtılarak incelemelerine fırsat tanındı. Etkinlikte soru-cevap yönteminin kullanılacağı; ancak istenen cevaplara ulaşılamadığında öğrencilere doğru bilgileri bulmaları adına yönlendirici sorular sormak gerektiği ifade edildi. Kazanımla ilgili yapılandırılmış etkinlik öğretmenlere verildi ve öğretmenlerden yönergesine uygun biçimde sınıfta işlemeleri istendi.	

Toplantı Tarihi-Saati-Süresi-Yeri	18/02/2019 – 12.30 – 25 dakika – Rehberlik Servisi
Yeterlik Alanı	Meslekleri Tanıma
Kazanım	Ortaöğretim program türü seçiminde ailesinin ve

	çevresinin beklentileriyle kendi beklentilerini ayırt eder. (Kazanım Numarası -29-)
Geribildirim/Özet: Sınıf rehber öğretmenleri ile yapılan görüşmede daha önceki tercih dönemlerinde karşılaşılan ve aileler ile öğrenciler arasında anlaşmazlığa neden olduğu görülen durumlarla ilgili konuşuldu. Ortaokulda çok iyi arkadaş olan iki öğrencinin ilgi ve yetenek alanlarının, başarı düzeylerinin farklı olmasına rağmen aynı okula gitmek isteyebilecekleri ya da kulaktan dolma bilgiler ile ebeveynlerin bazı okul türlerine karşı önyargılı bazılarına ise aşırı kabullenici bakış açısına sahip olabilecekleri üzerinde duruldu. Kariyer seçiminde zaman zaman ailelerin beklentilerinin bireyin beklentilerinin önüne geçtiği durumlara örnekler verilerek bunun sakıncaları anlatıldı. Önemli olanın öğrencilerin yetenekleri ölçüsünde uygun bir okula gitmeleri olduğu, böyle yaptıklarında başarı sağlamalarının mümkün olduğunun vurgulanması istendi.	

Toplantı Tarihi-Saati-Süresi-Yeri	25/02/2019 – 12.30 – 30 dakika – Rehberlik Servisi
Yeterlik Alanı	Meslekleri Tanıma
Kazanım	İlgi duyduğu mesleklerle bireysel özelliklerinin ortak noktalarını belirler. (Kazanım Numarası -30-)
Geribildirim/Özet: Daha önceki derslerde uygulanan "Bana Uygun Meslekler" etkinliğinden elde edilen veriler ışığında öğrencilerin ilgi duyduklarını düşündükleri meslekler ile kendi bireysel özellikleri arasında ilişki kurmasının, bu konuda bir değerlendirme yapma becerisine sahip olmasının önemi vurgulandı. Etkinliğin sınıf içerisinde soru-cevap yöntemi ile işleneceği ifade edildi. Hayal edilen meslek ile bu mesleğin gerektirdiği özellikler arasındaki ilişki konusunda öğretmenlerin fikir alış verişinde bulunmasının ardından toplantı sonlandırıldı.	

Toplantı Tarihi-Saati-Süresi-Yeri	04/03/2019 – 12.30 – 30 dakika – Rehberlik Servisi
Yeterlik Alanı	Meslekleri Tanıma
Kazanım	Eğitimini sürdüreceği ortaöğretim program türünün meslek seçimine etkisini fark eder. (Kazanım Numarası -31-)

Geribildirim/Özet: Öğrencilerin önünde bulunan lise türü seçiminin geri dönülemez, kesin bir tercih olmamakla birlikte ileride seçmeleri muhtemel meslek gruplarını şekillendirdiği anlatıldı. Sayısal ağırlık bir meslek düşünen öğrencilerin (tıp, mühendislik vb.) sözel ağırlıklı eğitim verilen kurumlar olan Sosyal Bilimler Liseleri tercih etmemeleri bunun yerine Fen liseleri ya da bunları kazanamadıkları durumlarda Anadolu Liselerine gitmelerinin işlerini daha kolaylaştırıcı olduğu belirtildi. Genel lise türlerinin ve mesleki teknik eğitimin içeriğinden, öğrenciyi ulaştırmaya çalıştığı hedeflerden bahsedildi. Kesinlikle bir lisans eğitimi almayı düşünen öğrencilerin her ne kadar LGS'de başarı gösterememiş olsalar da mesleki eğitim kurumları yerine genel lise türlerini tercih etmeleri gerektiği anlatıldı. Hangi lise türünün hangi meslekler konusunda öğrencilerin işini kolaylaştırdığı ya da zorlaştırdığı örneklerle anlatıldı. Sınıf rehber öğretmenlerinden özellikle toplumsal cinsiyet rolleri ve meslek seçiminde cinsiyete ilişkin önyargılara değinmeleri ve öğrencilerin akıllarındaki olası kalıp düşünceler üzerinde durmaları istendi.

Toplantı Tarihi-Saati-Süresi-Yeri	11/03/2019 – 12.30 – 25 dakika – Rehberlik Servisi
Yeterlik Alanı	Meslekleri Tanıma
Kazanım	Meslekler hakkında bilgi toplayacağı kaynakları fark eder. (Kazanım Numarası -32-)

Geribildirim/Özet: Etkinlik öncesi öğretmenlerle yapılan görüşmede deyim yerindeyse bilgi bombardımanı altında yaşanan bir dönemde fark yaratacak özelliğin doğru ve işe yarar bilgiye nasıl ulaşılacağını bilmek olduğu konuşuldu. Meslekler hakkında doğru ve güncel bilgilere sahip olmanın önemi anlatıldı. Bu konuda İşkur'dan, Meslek Odalarından, meslek çalışanlarından, kitle iletişim araçlarından, ÖSYM Meslekler Rehberinden, Ulusal Mesleki Bilgi Sistemi'nden ve okulların rehberlik servislerinden bilgi edinilebileceği anlatıldı. Bilgisayar üzerinden Ulusal Mesleki Bilgi Sistemi'nin nasıl kullanılacağı öğretmenlere gösterildi. Öğrencilerin mesleklerle ilgili başka bildikleri bilgi toplama yolları varsa bunların ortaya çıkarılması ve ders boyunca üzerinde durulan tüm yolların tahtaya yazılarak görselleştirilmesi istendi. Öğretmenlerden dersin sonunda mesleki bilgi kaynakları hakkında bilgi toplamanın doğru mesleği seçme konusundaki önemine vurgu yapmaları önerildi.

Toplantı Tarihi-Saati-Süresi-Yeri	18/03/2019 – 12.30 – 20dakika – Rehberlik Servisi
Yeterlik Alanı	Meslekleri Tanıma
Kazanım	Meslekler hakkında bilgi toplar. (Kazanım Numarası -33-)
Geribildirim/Özet: Öğretmenlerle yapılan görüşmede günümüzde değişen sosyolojik, ekonomik ve teknolojik yapıyla birlikte meslek ve kariyer algısının da değişikliğe gittiği; şu an öğretmenlik yapan kişilerden farklı olarak öğrencilerin tamamının "Z Kuşağı"na mensup olduğu vurgulandı ve Z Kuşağının başlıca özelliklerinden bahsedildi. Bu noktada ortaya çıkan yeni mesleklerden, bu mesleklerin gerektireceği öğrenme düzeyleri ve bireysel özelliklerden bahsedildi. Aynı zamanda geçmişte çok popüler olmakla birlikte günümüzde değeri azalan, gelecekte de ortadan kalkması muhtemel olan mesleklerden bahsedilerek öğretmenlerden öğrencilerin mesleklerle ilgili kalıp yargılarını kırmaları ve öğrencilerin çok yönlü gelişimlerine önem göstermeleri gerektiğinin vurgulanması istendi. Önemi artan ve azalan mesleklerle ilgili İşkur başta olmak üzere kurum ve kuruluşların internet sayfalarından ve sosyal medya hesaplarından yararlanılabileceği söylendi. Mesleklerin önemini artıran ya da azaltan etmenlerin neler olduğunun sınıfta tartışılması istendi. Dönemsel olarak mesleklerin önem derecesinin değişebileceği ve bu nedenle mesleklere ilişkin güncel bilgi ve gelişmeleri takip etmenin önemine vurgu yapılması istendi.	

Toplantı Tarihi-Saati-Süresi-Yeri	25/03/2019 – 12.30 – 30 dakika – Rehberlik Servisi
Yeterlik Alanı	Meslekleri Tanıma
Kazanım	Her mesleğin toplum yaşamındaki önemini fark eder. (Kazanım Numarası -34-) Mesleklerin uzun vadede istihdam olanaklarını değerlendirir. (Kazanım Numarası -35-)
Geribildirim/Özet: Etkinlik öncesi öğretmenlerle yapılan ön çalışmada iyi-kötü değil kişiye uygun olan veya olmayan mesleklerin bulunduğu üzerine konuşuldu. Toplumda yer alan her mesleğin önemli ve değerli olduğu, bu mesleği yerine getirirken gösterilecek çabanın ve duyulacak tatmin duygusunun fark yaratan unsurlar olduğunun vurgulanması istendi. Geleceğin mesleklerinden ve gelecekte ihtiyaç duyulacak insan tipi ve özelliklerinden bahsedilerek öğretmenlerden işleyecekleri derste iş piyasası ve çalışma alanlarına	

öğrencilerin seviyelerine uygun biçimde vurgu yapmaları istendi. Ayrıca okulumuzda sene başından beri her ay uygulanan kariyer günleri kapsamında okulumuza gelen ve mesleğini tanıtan kişiler hatırlatılarak öğrencilerin dikkatini çekmeye çalışmaları istendi.

Toplantı Tarihi-Saati-Süresi-Yeri	01/04/2019 – 12.30 – 30 dakika – Rehberlik Servisi
Yeterlik Alanı	Kariyer Planlama
Kazanım	Günlük yaşamında olumlu iletişim kurmanın önemini açıklar. (Kazanım Numarası -36-)
Geribildirim/Özet: Öğretmenlerle yapılan görüşmede iletişimin tanımından, iletişim türlerinden, olumlu ve olumsuz iletişimden, olumlu iletişim kurma yollarından bahsedildi. Ben dili kullanmanın önemi örneklerle aktarıldı. Empati kurmanın, jest ve mimikleri etkili kullanmanın, göz teması kurmanın, etkili dinlemenin öneminden bahsedildi ve öğretmenlerden bu konular üzerinde sınıfta paylaşımda bulunmaları istendi.	

Toplantı Tarihi-Saati-Süresi-Yeri	08/04/2019 – 12.30 – 15 dakika – Rehberlik Servisi
Yeterlik Alanı	Kariyer Planlama
Kazanım	Kendini tanıtmada özgeçmişin önemini fark eder. (Kazanım Numarası -37-)
Geribildirim/Özet: Öğretmenlerle yapılan çalışmada özgeçmişin tanımından ve iş yaşamında neden gerekli olduğundan, özgeçmişe hangi bilgilerin yazılması gerektiğinden bahsedildi. Bu hafta işlenecek derste bu konular hakkında öğrencilerde farkındalık oluşturmaları istendi. Öğretmenlerden gelecek haftaki derste özgeçmiş yazma etkinliği yapılacağı için öğrencilerden buna hazırlıklı olarak gelmeleri gerektiğini söylemeleri istendi.	

Toplantı Tarihi-Saati-Süresi-Yeri	15/04/2019 – 12.30 – 20 dakika – Rehberlik Servisi
Yeterlik Alanı	Kariyer Planlama
Kazanım	Öz geçmişini yazar. (Kazanım Numarası -38-)
Geribildirim/Özet: Bir önceki haftadan duyurusu yapılan etkinliğin uygulanmasının	

ardından öğretmenlerden öğrencilerden yazdıklarını sınıf ile paylaşmak isteyenlere izin vermeleri, paylaşımları kısaca değerlendirmeleri, eksik gördükleri yerleri tamamlamaları, hatalı gördükleri yerleri düzeltmeleri istendi. Dersin sonunda öğretmenlerden kendi yazdıkları özgeçmişleri sınıfa okuyabilecekleri önerisinde bulunuldu.

Toplantı Tarihi-Saati-Süresi-Yeri	22/04/2019 – 12.30 – 20 dakika – Rehberlik Servisi
Yeterlik Alanı	Kariyer Planlama
Kazanım	Kariyer planlama basamaklarını açıklar. (Kazanım Numarası -39-)
Geribildirim/Özet: Öğretmenler arasında önceki hafta yapılan özgeçmiş yazma etkinliğinin öğrencilerin ilgisini çektiği ve verimli olduğu konuşuldu. Öğretmenlerle yapılan toplantıda kendini tanıma ve anlama konusunda farkındalık geliştirme, kariyer seçeneklerini araştırma ve bilgi toplama, bilgi-beceri-deneyim edinme ve kariyer planına dair uzmandan yardım alma kavramları üzerinde duruldu.	

Toplantı Tarihi-Saati-Süresi-Yeri	29/04/2019 – 12.30 – 25 dakika – Rehberlik Servisi
Yeterlik Alanı	Kariyer Planlama
Kazanım	Bireysel kariyer planlama dosyası hazırlar. (Kazanım Numarası -40-)
Geribildirim/Özet: Öğretmenlerle yapılan görüşmede Bireysel Kariyer Planlama Dosyasının ne olduğundan, neden gerekli olduğundan, ne işe yaradığından, öneminden ve içerisinde yer alması gereken belgelerden bahsedildi. Bireysel Kariyer Planlama dosyası hazırlamanın kişinin eğitsel, mesleki ve kişisel gelişimini düzenli olarak izlemesini sağladığı anlatıldı. Bireysel Kariyer Planlama Dosyası içerisinde öğrencinin aldığı belgelerin, karnelerin, ödüllerin, hazırladıkları ödevlerin, katıldıkları gönüllü çalışmaların, kendilerine ilişkin okulda yapılmış test-anket-envanterlerin sonuçlarının, geleceğe ilişkin planlarının ve özgeçmişinin yer alabileceği söylendi. Bu görüşmede öğretmenlere, öğrencilerine bu dosyayı muhafaza etmeleri ve zaman zaman içerisine eklemeler yaparak güncelliğini korumaya çalışmalarını söylemeleri önerildi.	

Toplantı Tarihi-Saati-Süresi-Yeri	06/05/2019 – 12.30 – 25 dakika – Rehberlik Servisi
Etkinliğin Adı	Tercihimi Yaparken
Kazanım	Ortaöğretim tercihlerini kariyer planlama dosyasındaki verilerden yararlanarak belirler. (Kazanım Numarası -41-
Geribildirim/Özet: Hazırlanan Kariyer Planlama Dosyasında yer alan bilgilerin değerlendirilip sene sonunda yapılacak olan tercihlerde göz önünde bulundurulmasının sağlanması adına öğretmenlere yapılandırılmış bir etkinlik verilmiş ve yönergesine uygun biçimde sınıfta uygulanması istenmiştir.	

Toplantı Tarihi-Saati-Süresi-Yeri	13/05/2019 – 12.30 – 20 dakika – Rehberlik Servisi
Yeterlik Alanı	Kariyer Planlama
Kazanım	Kariyer Planlamanın gelişim dönemlerinde farklılık gösterebileceğini fark eder. (Kazanım Numarası -42-)
Geribildirim/Özet: Birkaç etkinlikte üzerinde durulan kariyer planlama kavramının durağan, statik bir kavram olmadığı ve zaman içerisinde değişiklik gösterebileceği anlatıldı. Yeni becerilerin keşfi, yeni ilgilerin edinilmesi ve bulunulan ortamın etkisiyle beraber kariyer planlama hedeflerinde değişikliğe gidilmesinin normal olduğu vurgulandı. Öğretmenlerden kariyer planlamasında asıl önemli olanın gerçekçi dayanaklar edinmek olduğunu öğrencilerine aktarmaları istendi.	

Toplantı Tarihi-Saati-Süresi-Yeri	20/05/2019 – 12.30 – 15 dakika – Rehberlik Servisi
Yeterlik Alanı	Kariyer Planlama
Kazanım	Mevcut kariyer hedeflerinin gerçekleşebilirliğini değerlendirir. (Kazanım Numarası -43-)
Geribildirim/Özet: Öğretmenlere bir yıldan bu yana birlikte oldukları öğrencilerin kariyer hedeflerinin sınıf içerisinde değerlendirmesini yapmaları, eksik görülen yerlerin tamamlanması konusunda soru-cevap yöntemini kullanmaları önerildi.	

Toplantı Tarihi-Saati-Süresi-Yeri	27/05/2019 – 12.30 – 30 dakika – Rehberlik Servisi
Yeterlik Alanı	Kariyer Planlama
Kazanım	Kariyer planlamada alternatifleri değerlendirir. (Kazanım Numarası -44-)
Geribildirim/Özet: Öğretmenlerle yapılan görüşmede alternatifli düşünmenin önemine değinildi. Tek hedefin olmasının sakıncalarına vurgu yapılarak önyargı ve olumsuz düşüncelerin kariyer planlamaya yaptığı olumsuz etkilerden bahsedildi. Öğretmenlerden sınıf içerisinde işleyecekleri derste bir hedef belirleyip buna ulaşma adına çaba sarf etmenin önemli olduğundan; ancak hedefe ulaşılamadığında ya da hedefin farklılaştığı durumlarda alternatif seçenekler oluşturmanın değerli olduğundan söz etmeleri istendi. Ayrıca ilk dönem yapılan lise gezilerine ve meslek erbapları ziyaretlerine atıflar yapılması ve önlerinde fazla sayıda seçenek bulunduğunu fark etmelerinin sağlanması istendi. Bu oturumun son toplantı olduğu ifade edilerek öğretmenlerin süreç hakkındaki görüşleri soruldu. Genel olarak tüm öğretmenler süreçten memnun kaldıklarını, sıkılmadıklarını, öğrencilere faydalı olabildiklerini, işbirliği yapmanın kendilerine iyi geldiğini ifade ettiler. Sürece dair değerli katılımları için tüm öğretmenlere teşekkür edildi. Çalışma sonucunun öğretmenlere iletileceği belirtilerek toplantı sonlandırıldı.	

3.3.ÇALIŞMA GRUBU

Araştırma sonuçlarının genellendiği, ortak özellikleri olan kümelerinn bütününe evren denir. Evren içerisinden belli özelliklere ve kurala göre seçilen ve evreni temsil ettiği varsayılan küçük kümeler ise örneklemlerdir. Örneklem üzerinde yapılan çalışmalar zaman ve enerji konusunda daha ekonomiktir. Örnekleme yönteminde yansızlığın olması ve küme örneklemesinin olması gerekmektedir. Yansızlık, evrendeki parçaların örnekleme alınarak evreni temsil etme gücünün sağlanabilmesiyle gerçekleşir (Karasar, 2013, s. 97).

8. Sınıf rehber öğretmenlerinin RKP dersine ilişkin özelliklerini belirleyebilmek adına yapılan çalışma 2018-2019 eğitim öğretim yılında Kocaeli ilinin İzmit ve Kandıra ilçelerinde görev yapan 106 sınıf rehber öğretmeninin katılımı ile gerçekleştirilmiştir. Katılımcılara ait demografik veriler Tablo 1'de gösterilmiştir:

Tablo 1. Araştırmaya Katılan 8. Sınıf Rehber Öğretmenlerinin Demografik Özellikleri

		N	%
Cinsiyet	Kadın	59	55,7
	Erkek	47	44,3
Branş	Arapça	2	1,9
	Beden Eğitimi	3	2,8
	DKAB	10	9,4
	Fen Bilimleri	22	20,8
	İngilizce	9	8,5
	Matematik	23	21,7
	Sosyal Bilgiler	11	10,4
	Teknoloji ve Tasarım	2	1,9
	Türkçe	24	22,6
Mesleki Tecrübe	0-5 yıl	10	9,4
	6-10 yıl	32	30,2
	10-15 yıl	35	33,0
	16+ yıl	29	27,4

RKP dersine ilişkin öğretmenlerin bakış açılarının ve öz yeterlik algılarının çeşitli faktörler açısından değerlendirildiği çalışmanın katılımcılarının demografik özelliklerine bakıldığında 59'unun kadın (%55,7), 47'sinin erkek (%44,3) olduğu; branş bazında bakıldığında 2'sinin Arapça öğretmeni (%1,9), 3'ünün Beden Eğitimi Öğretmeni (%2,8), 10'unun Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Öğretmeni (%9,4), 22'sinin Fen Bilimleri Öğretmeni (%20,8), 9'unun İngilizce Öğretmeni (%8,5), 23'ünün Matematik Öğretmeni (%21,7), 11'inin Sosyal Bilgiler Öğretmeni (%10,4), 2'sinin Teknoloji ve Tasarım Öğretmeni (%1,9), 24'ünün Türkçe Öğretmeni (%22,6) olduğu; mesleki tecrübe düzeylerine göre değerlendirildiğinde ise öğretmenlikteki hizmet süresi 0-5 yıl arasında olanların 10 (%9,4), 6-10 yıl arasında olanların 32 (%30,2), 10-15 yıl arasında olanların 35 (%33,0), 16 yıl ve üzeri olanların 29 (%27,4) kişi olduğu görülmektedir.

Araştırmanın deneysel kısmında Kandıra Kız Anadolu İmam Hatip Lisesinin ortaokul kısmındaki 73 sekizinci sınıf öğrencisi deney grubunda, Tasvire Hurşit Güneş Ortaokulunun sekizinci sınıfındaki 80 öğrenci ise kontrol grubunda yer almıştır. İçerisinde hem erkek hem de kız öğrenciler barındıran Kandıra İmam Hatip Ortaokulu'nun 2016-2017 eğitim öğretim yılında Kandıra Kız Anadolu İmam Hatip Lisesi'nin bünyesine katılması ile birlikte bu okulda öğrenim gören erkek öğrenciler tamamen başka okullara gönderilmemiş okulun adında "kız" ibaresi olmasına karşın erkek ortaokul öğrenciler mezun olana dek bu okulda öğrenim görmeye devam etmiştir. Bu sebeple araştırmanın yapıldığı 2018-2019 eğitim öğretim yılında Kandıra Kız Anadolu İmam Hatip Lisesi'nin 8. Sınıfında bulunan tüm kız ve erkek öğrenciler deney grubunu oluşturmuştur. Deney ve kontrol grubuna ilişkin demografik bilgiler Tablo 2'de görülmektedir:

Tablo 2. Araştırmada Deney ve Kontrol Grubunda Yer Alan Öğrencilerin Demografik Bilgileri

		Deney Grubu		Kontrol Grubu	
Değişkenler		N	%	N	%
Cinsiyet	Kız	39	53,4	45	56,3
	Erkek	34	46,6	35	43,8
Gelir Düzeyi	Düşük	4	5,5	2	2,5
	Orta	60	82,2	68	85,0
	Yüksek	9	12,3	10	12,5
Anne Eğitim Durumu	Okuryazar	2	2,7	1	1,3
	İlkokul	10	13,7	9	11,3
	Ortaokul	36	49,3	28	35,0
	Lise	21	28,8	31	38,8
	Ön Lisans	3	4,1	4	5,0
	Lisans	0	0,0	5	6,3
	Yüksek Lisans	1	1,4	2	2,5
Baba Eğitim Durumu	Okuryazar	1	1,4	1	1,3
	İlkokul	2	2,7	5	6,3
	Ortaokul	23	31,5	16	20,0
	Lise	26	35,6	36	45,0
	Ön Lisans	14	19,2	5	6,3
	Lisans	6	8,2	14	17,5
	Yüksek Lisans	1	1,4	3	3,8

Araştırmanın deneysel kısmında kontrol grubunda 80, deney grubunda 73 öğrenci yer almıştır. Kontrol grubu öğrencilerinin %56,3'ü kız (45 kişi), %43,8'i (35 kişi) erkektir. Deney grubunun ise %53,4'ü kız (39 kişi) ve %46,6'sı (34 kişi) erkektir. Cinsiyet dağılımına göre her iki grubun da benzer oranlara sahip olduğu söylenebilir. Araştırmaya katılan öğrencilerin gelir düzeylerine bakıldığında deney grubunda bulunan öğrencilerin %5,5'i (4 kişi) düşük, %82,2'si (60 kişi) orta ve %12,3'ü (9 kişi) yüksek gelir düzeyine sahip olduklarını belirttikleri görülmektedir. Benzer bir durum kontrol grubu için de geçerlidir. Kontrol grubundaki öğrencilerin %85 gibi (68 kişi) büyük çoğunluğu orta gelir düzeyine sahip olduğunu ifade

etmiştir. Kontrol grubundaki öğrencilerin %2,5'i düşük (2 kişi), %12,5'i (10 kişi) yüksek gelir düzeyine sahiptir. Anne eğitim düzeylerine göre deney grubu öğrencilerinin annelerinin %2,7'si okuryazar, %13,7'si ilkokul, %49,3'ü ortaokul, %28,8'i lise, %4,1'i ön lisans ve %1,4'ü yüksek lisans mezunudur. Kontrol grubu öğrencilerinin annelerinin %1,3'ü okuryazar, %11,3'ü ilkokul, %35'i ortaokul, %38,8'i lise, %5'i ön lisans, %6,3'ü lisans ve %2,5'i yüksek lisans mezunudur. Baba eğitim düzeylerine göre deney grubu öğrencilerinin babalarının %1,4'ü okuryazar, %2,7'si ilkokul, %31,5'i ortaokul, %35,6'sı lise, %19,2'si ön lisans, %8,2'si lisans ve %1,4'ü yüksek lisans mezunudur. Kontrol grubu öğrencilerinin annelerinin %1,3'ü okuryazar, %6,3'ü ilkokul, %20'si ortaokul, %45'i lise, %6,3'ü ön lisans, %17,5'i lisans ve %3,8'i yüksek lisans mezunudur.

3.4.VERİ TOPLAMA SÜRECİ

Araştırmanın yapılabilmesi için yetkili kişi ve merciilerden gereken izinler alındıktan sonra İzmit ve Kandıra ilçelerindeki ortaokullara gidilerek öncelikle okul idarecileri ile iletişme geçilmiş ve ulaşılabilen öğretmenlere araştırmacı tarafından hazırlanan ve bir akademisyen ile Türkçe öğretmeni tarafından incelenip onaylanan 8. Sınıf Rehber Öğretmenleri Bilgi Formu ve Genel Öz Yeterlik Algısı Ölçeği araştırmacı tarafından uygulanmıştır.

Öte yandan araştırmanın deneysel boyutu için deney ve kontrol grupları ile bu grupların sınıf rehber öğretmenleri belirlenerek bu kişilere araştırmanın amacı ve sürecinden bahsedilmiş ve bu kişilerden çalışmaya katılma konusunda gönüllü olduklarına dair belgeler alınmıştır. Araştırmanın deneysel tarafı öğrenci ve öğretmenlerle olmak üzere iki boyutlu yürütülmüştür. Araştırmacı 2018 yılının Eylül ayının son haftası içerisinde hem deney hem de kontrol grubunda yer alan öğrencilerin sınıflarına giderek "Çocuklar İçin Kariyer Gelişim Ölçeği", "Mesleki Karar Verme Yetkinlik Ölçeği", "Genel Öz Yeterlik Ölçeği" ve "Sınav Kaygısı Ölçeği"nin uygulanmasını sağlamıştır. Bu tarihte elde edilen veriler ön test sonuçları olarak kaydedilmiştir. Ardından deney grubunun sınıf rehber öğretmenleri ile her haftanın ilk iş günü içerisinde bir araya gelinmiş, RKP ders planında o hafta yer alan kazanım ve etkinliğe dair paylaşımlarda bulunulmuştur. Bu toplantılarda sınıf rehber öğretmenlerinin o haftaki konuya dair bilgi eksiklikleri olduğu durumlarda bilgilendirme çalışmaları yapılmış, sınıf içindeki etkinliklerin uygulanması konusunda fikir alış verişinde bulunulmuş, öğretmenlerin

eşgüdüm içerisinde bu dersi yürütmeleri sağlanmaya çalışılmış ve en önemlisi öğretmenlerin bu derse ilişkin farkındalıkları ve motivasyonları canlı tutulmaya çalışılmıştır. Konsültasyon sınıflamaları bağlamında sınıf rehber öğretmenleri ile gelişimsel, çözüm odaklı ve işbirliğine dayalı konsültasyon çalışmaları yürütülmüştür. Süreç iki dönem boyunca bu şekilde devam ettirildikten sonra 2019 yılı Haziran ayının ikinci haftasında yukarıda sayılan ölçekler (Sınav Kaygısı Ölçeği hariç) aynı öğrencilere aynı şekilde uygulanarak elde edilen veriler son test olarak kaydedilmiştir. Yalnızca Sınav Kaygısı Ölçeği son testi üst öğrenime geçiş sınavlarına hazırlık sürecine yön vermesi bakımından 2019 Nisan ayı içerisinde uygulanmıştır. Süreç boyunca sınıf rehber öğretmenleri ile konsültasyon çalışmaları yürütülmüş, kontrol grubu ile herhangi bir etkinlikte bulunulmamıştır. Araştırma sürecinin sonunda deney grubu sınıf rehber öğretmenleri ile yürütülen sürece ilişkin görüşlerinin, fikirlerinin ve değerlendirmelerinin öğrenilebilmesi amacıyla görüşme gerçekleştirilmiş ve bu şekilde nitel veri elde edilmiştir.

3.5.VERİ TOPLAMA ARAÇLARI

3.5.1. Çocuklar İçin Kariyer Gelişimi Ölçeği (ÇKGÖ)

Araştırmaya katılan öğrencilerin kariyer gelişim düzeylerini belirlemek için 0-14 yaşlar arasındaki çocukların kariyer gelişimlerini ölçmek amacıyla orijinali Schultheiss ve Stead (2004) tarafından geliştirilen ve Türkçe'ye uyarlaması Bacanlı, Sürücü ve Özer (2006) tarafından yapılan Çocuklar İçin Kariyer Gelişimi Ölçeği (ÇKGÖ) kullanılmıştır. ÇKGÖ'nün teorik temeli Super'ın çocukluktaki kariyer gelişim modeline dayanmaktadır. ÇKGÖ 52 maddeden oluşan 3'lü likert tipi bir ölçek olup 8 alt boyuttan oluşmaktadır. Türkçe ÇKGÖ'nün yapı geçerliğini belirlemek için n=2500 ilköğretim öğrencisinden (4., 5., 6., 7. Ve 8. Sınıflardaki) elde edilen verilere açıklayıcı ve doğrulayıcı faktör analizleri uygulanmıştır. Her iki analiz sonucunda Türkçe ÇKGÖ'nün orijinaline uygun biçimde 8 faktörlü bir yapıya sahip olduğu ortaya konmuştur. Bu sekiz faktörlü yapı hem ölçeğin dayandırıldığı teorik modelle (Super, 1990) hem de orijinal ÇKGÖ'nün yapısı ile uyum göstermiştir. ÇKGÖ'nün faktörleri; *planlama* (çocukların geleceği planlamalarının önemini içeren) 11 maddeden, *benlik kavramı* (benlik bilgisinin farkındalığını değerlendiren) 6 maddeden, *bilgi* (meslekler hakkındaki bilgileri kullanmayı ve öneminin farkında olmayı içeren) 6 maddeden, *ilgiler* (çocukların hoşlandıkları etkinliklerin farkında olmalarını içeren) 6 maddeden, *denetim odağı*

(çocukların yaşamlarında karşılaştıkları olaylara ilişkin içsel kontrollerini değerlendiren) 7 maddeden, *merak/araştırma* (çocukların okulda ve oyunlardaki merak ve araştırma davranışlarını içeren) 7 maddeden, *anahtar figürler* (çocukların rol modellerini yani kime benzemek istediklerini içeren) 5 maddeden, *zaman perspektifi* (çocukların içinde bulundukları anı geleceklerine nasıl yansıttıklarını içeren) 4 maddeden oluşmaktadır. ÇKGÖ'nün Türkçe formunun güvenirliğini belirlemek için Cronbach'ın Alpha katsayısı ile ölçeği tümü ve alt ölçeklere ilişkin iç tutarlılık katsayıları hesaplanmıştır. Türkçe ÇKGÖ'nün geçerlik ve güvenirlik çalışmalarına ilişkin bulgular bu ölçeğin doyurucu geçerlik ve güvenirlik değerlerine sahip olduğunu göstermiştir.

3.5.2. Meslek Kararı Verme Yetkinlik Ölçeği

Meslek Kararı Verme Yetkinlik Ölçeği (MKVYÖ), Bozgeyikli (2004) tarafından ilköğretim 8. Sınıf düzeyindeki öğrencilerin meslek kararı vermede yetkinlik düzeylerini ölçmek amacıyla sosyal bilişsel kariyer kuramını temel alarak geliştirilmiştir. Ölçek 27 maddeden ve üç alt ölçekten oluşmaktadır. Ölçekteki alt boyutlar; *Bireysel ve mesleki özellikleri doğru olarak değerlendirme* (11 madde), *Mesleki bilgi toplama* (8 madde) ve *Gerçekçi plan yapma* (8 madde)'dır. Bu ölçek bireysel ya da gruba uygulanabilen 5'li likert tipi bir ölçektir. Ölçek formunun başında bir paragraflık yönerge vardır. Her ifadendin devamında "Kendime hiç güvenmiyorum", Kendime pek güvenmiyorum", "Kendime biraz güveniyorum", "Kendime güveniyorum" ve "Kendime çok güveniyorum" şeklinde beş seçenek bulunmakta ve öğrencilerden bunlardan birini işaretlemesi beklenmektedir (Bozgeyikli, 2004).

MKVYÖ' nün madde havuzunu oluşturmak için, ilköğretim sekizinci sınıfta öğrenim gören 100 kişilik bir öğrenci grubuna ölçeğin alt boyutlarına ilişkin açık uçlu sorular (Geleceğe yönelik planlarınız nelerdir? Planlarınızı gerçekleştirmek için yapılması gerekenler nelerdir? Bunları yapabileceğinize inanıyor musunuz? vb) verilerek görüşleri alınmıştır. Öğrencilerden elde edilen veriler bir araya getirilmiş ve bu veriler, kendini değerlendirme, mesleki bilgi toplama, hedef belirleme, gelecek planı yapma, problem çözme kategorilerine ayrılarak, 120 maddelik bir madde havuzu oluşturulmuştur. Bu madde havuzundaki ifadelerden benzer olan ifadeler elendikten sonra 78

maddelik bir form oluşturulmuştur. Oluşturulan bu form 85 kişilik bir gruba uygulanarak anlaşılmayan ifadeler belirlenmiştir. Bu uygulama sonucunda anlaşılmayan maddeler elenerek madde sayısı 61'e düşürülmüştür. Bu ön çalışma sonunda elde edilen form PDR alanında çalışan 5 uzmanın görüşüne sunulmuştur. Uzmanların, maddelerin meslek kararı verme yetkinliğini betimleyip betimlemedikleri konusundaki, görüşleri doğrultusunda ölçekteki maddelerden 10'u daha çıkarılmıştır. Bu düzenlemelerden sonra, 51 maddelik MKVYÖ deneme formu oluşturulmuştur (Bozgeyikli, 2004).

Ölçekle ilgili yapılan çalışmalara bakıldığında MKVYÖ'nün kendilerine uygun orta öğretim kurumu seçimi aşamasındaki öğrencilerin meslek kararı verme yetkinlik düzeylerinin ölçülmesinde geçerli ve güvenilir bir araç olduğu söylenebilir (Bozgeyikli, 2004).

3.5.3. Kariyer ve Yetenek Gelişimi Öz Yeterlik Ölçeği

Türkçe'ye udyarlaması, geçerlik ve güvenirlik çalışmaları Yıldız (2015) tarafından 506 öğrencinin (236 kız, 270 erkek) katılımıyla yapılan Kariyer ve Yetenek Gelişimi Öz Yeterlik Ölçeği 14 maddeden oluşan 6'li likert tipi bir ölçektir. Ölçek ortaokul öğrencilerinin kariyer ve yetenek gelişimi öz yeterlik düzeylerini saptamaya dönük ve bireyin kendisi hakkında bilgi vermesi esasına dayalı olan bir ölçme aracıdır. Ölçeğin orijinali üç alt boyuttan oluşmaktayken ülkemizdeki uyarlamasında ortaya çıkan iki boyut ayrı ayrı isimlendirilmemiş olup ölçeğin toplam puanının dikkate alınması önerilmiştir (Yıldız, 2015). Ölçekten alınabilecek en düşük puan 14, en yüksek puan ise 84'tür. Puanların yüksek olması öğrencinin kariyer ve yetenek gelişimi öz yeterlik düzeyinin yüksek olduğu anlamına gelmektedir. Kariyer ve Yetenek Gelişimi Öz Yeterlik Ölçeği'nin geçerliği; faktör analizi, ayırt edici geçerlik ve benzer ölçekler geçerliği ile belirlenmiştir. Ayırt edici geçerlik çalışması sonucunda ölçekte yer alan 14 maddenin alt grupla üst grubu birbirinden anlamlı düzeyde ayırt ettiği görülmüştür. Kariyer ve Yetenek Gelişimi Öz Yeterlik Ölçeği'nin güvenirlik çalışmalarında Cronbach-Alpha, madde toplam korelasyonu katsayısı .91, test-tekrar test güvenirlik katsayısı .62 olarak bulunmuştur. Yapılan çalışmalar sonucunda elde edilen bulgular bu ölçeğin öğrencilerin kariyer ve yetenek gelişimi öz yeterlik düzeylerini ölçmede geçerli ve güvenilir bir araç olduğu sonucuna varılmıştır (Yıldız, 2015).

3.5.4. Sınav Kaygısı Ölçeği (SKÖ)

Öğrencilerin sınav kaygı düzeylerini belirlemek amacıyla geliştirilen ölçek 7 alt boyutla ilişkili 50 adet doğru-yanlış tipi maddeden oluşmaktadır. Ölçeğin alt boyutları "Başkalarının sizi nasıl gördüğüyle ilgili endişeler" 8 madde, "Kendinizi nasıl gördüğünüzle ilgili endişeler" 7 madde, "Gelecekle ilgili endişeler" 6 madde, "Yeterince hazırlanamamakla ilgili endişeler" 6 madde, "Bedensel tepkiler" 7 madde, "Zihinsel tepkiler" 10 madde ve "Genel sınav kaygısı" 6 madde ile ilişkilidir (Baltaş, 1991). İşaretlenen madde sayısının öğrencinin sınav kaygı düzeyi ile doğru orantılı olduğu kabul edilmektedir.

3.5.5. Genel Öz Yeterlik Ölçeği (GÖYÖ)

Matthias Jerusalem ve Ralf Schwarzer tarafından 1981 yılında Almanya'da geliştirilen ölçeğin Türkçe'ye uyarlaması Aypay (2007) tarafından yapılmıştır. GÖYÖ dörtlü likert tipi ölçek formundaki 10 maddeden oluşmaktadır. Bu ölçek 12 yaş ve üzeri herkese uygulanabilmektedir. Ölçeğin geçerlik çalışmalarında Aypay tarafından, benzer ölçekler geçerliği için GÖYÖ ile Stresle Başa Çıkma Ölçeği (SBÖ) Soruna Yönelme Alt Ölçeği puanları arasında ($r=.40$, $p<.001$); ölçüt geçerliği için de Rosenberg Özsaygı Ölçeği puanları arasında ($r=.38$, $p<.001$) anlamlı ve pozitif yönde ilişki bulunmuştur. Ölçeğin güvenirliği için hesaplanan Alfa iç tutarlılık katsayısı on maddenin toplamı için .83 olarak bulunmuştur. Ölçeğin test tekrar test güvenirliği için hesaplanan korelasyon katsayısı ($r=.80$, $p<.001$)'dir. Elde edilen bulgulardan GÖYÖ'nün geçerli ve güvenilir bir ölçme aracı olduğu sonucuna ulaşılmıştır (Aypay, 2010).

3.5.6. Sınıf Rehber Öğretmenleri Bilgi Formu

Örneklemde yer alan sınıf rehber öğretmenlerinin bazı özelliklerini belirlemek amacıyla araştırmacı tarafından geliştirilen Sınıf Rehber Öğretmenleri Bilgi Formu kullanılmıştır. Form ile ilgili Psikolojik Danışmanlık ve Rehberlik alanından bir akademisyenin, resmi okullarda çalışmakta olan iki psikolojik danışman ve bir Türkçe öğretmeninin görüşleri alınmış ve forma son şekli verilmiştir. Formun ilk kısmında

öğretmenlerin demografik bilgileri yer alırken ikinci kısımda 7'li likert tipinde maddeler bulunmaktadır.

3.6.VERİLERİN ANALİZİ

Araştırma kapsamında elde edilen tüm verilere öncelikle normallik testi yapılmış veri sayısı 50'den fazla olduğundan Kolmogorov-Smirnov testi sonuçları dikkate alınmıştır (Büyüköztürk, 2007). Çalışmadaki tüm istatistiksel analizler SPSS 22 paket program aracılığıyla yapılmıştır. Sekizinci sınıf rehber öğretmenlerine uygulanan bilgi formundan elde edilen verilere normallik testleri yapıldıktan sonra bu veriler Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA), Kruskal Wallis-H Testi, Mann-Whitney U Testi ve Pearson Korelasyon Katsayısı yöntemleri kullanılarak analiz edilmiştir.

Deney ve kontrol grubuna uygulanan ön teste ilişkin veriler non-parametrik testlerden Mann-Whitney U Testi ile analiz edilmiştir. İki dönem boyunca yürütülen konsültasyon çalışmaları neticesinde hem deney hem de kontrol grubuna son testler uygulanmıştır. Deney ve kontrol grubunun son test puanlarını karşılaştırmak için tekrar Mann-Whitney U Testi kullanılmıştır. Deney grubunun ön test ve son test puanları Wilcoxon İşaretli Sıralar Testi ile analiz edilmiştir. Aynı şekilde kontrol grubunun da ön test ve son test puanlarının karşılaştırılmasında Wilcoxon İşaretli Sıralar Testi kullanılmıştır. Elde edilen son test puanlarının gelir düzeyi, anne-baba eğitim düzeyine göre analizi Kruskal Wallis-H Testi ile yapılmıştır. Öğrencilerin akademik başarı puanları ile ölçeklerin son testlerinden elde ettikleri puanlar arasındaki ilişkinin analizinde Pearson Korelasyon Katsayısı yöntemi kullanılmıştır (Can, 2013).

Araştırmaya katılan sınıf rehber öğretmenlerinden elde edilen nitel veriler betimsel analiz yöntemi kullanılarak değerlendirilmiştir.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

4. BULGULAR

Bu bölümde araştırmanın alt problemlerini çözümlemek için kullanılacak analiz yöntemlerinin varsayımları karşılayıp karşılamadıklarına ve alt problemlere ait bulgulara yer verilmiştir.

4.1.8. SINIF REHBER ÖĞRETMEN BİLGİ FORMUNA İLİŞKİN BULGULAR

Tablo 3. 8. Sınıf Rehber Öğretmeni Bilgi Formuna Göre Öğretmenlerin RKP Dersi Kazanımlarına Sahip Olma Konusundaki Yeterlik Algı Puanlarının Betimsel Analizi

	N	Minimum	Maksimum	Ortalama	Standart Sapma
Yetkinlik Düzeyi	106	1	7	4,64	1,259

Formda 8. Sınıf Rehber Öğretmenlerinden RKP dersi kazanımlarına ilişkin hissettikleri yetkinlik düzeyine göre 1 ile 7 arasında puan vermeleri istenmiştir. Elde edilen sonuçlara göre öğretmenlerin yetkinlik puan ortalamaları ($\bar{X}_{(Yetkinlik)}$= 4,64; 1259) olarak bulunmuştur.

Tablo 4. 8. Sınıf Rehber Öğretmeni Bilgi Formuna Göre Sınıf Rehber Öğretmenlerinin Öğrencileri Tanıma Düzeylerinin Betimsel Analizi

	N	Minimum	Maksimum	Ortalama	Standart Sapma
Başarı Düzeyleri	106	3	7	6,26	,876
Ailevi Özellikleri	106	2	7	5,06	1,218
Fiziksel Özellikleri	106	3	7	6,04	,915
İlgileri	106	3	7	5,38	,930
Yetenekleri	106	1	7	5,35	1,104
Değerleri	106	3	7	5,51	,939
Kişilik Özellikleri	106	3	7	5,71	1,032

8. Sınıf Rehber Öğretmenlerinin öğrencilerin özelliklerini tanıma düzeylerine ilişkin yapılan değerlendirmede öğretmenlerin öğrencilerini en fazla başarı düzeyleri ($\bar{X}_{(\text{Kişilik Özellikleri})}$= 6,26) ve fiziksel özellikleri ($\bar{X}_{(\text{Fiziksel Özellikleri})}$= 6,04) açısından, en az ise yetenekleri ($\bar{X}_{(\text{Yetenekleri})}$= 5,35) ve ilgileri ($\bar{X}_{(\text{İlgileri})}$=5,38) açısından tanıdıkları belirlenmiştir.

Tablo 5. 8. Sınıf Rehber Öğretmeni Bilgi Formuna Göre Öğretmenlerin RKP Dersi Kazanımlarına Sahip Olma Konusundaki Gönüllülük Puanlarının Betimsel Analizi

	N	Minimum	Maksimum	Ortalama	Standart Sapma
Gönüllülük Düzeyi	106	1	7	4,75	1,800

8. Sınıf Rehber Öğretmenlerinin RKP dersine girme konusundaki gönüllülük puan ortalamaları ($\bar{X}_{(\text{Gönüllülük})}$= 4,75; 1,800) olarak bulunmuştur.

Tablo 6. 8. Sınıf Rehber Öğretmeni Bilgi Formuna Göre Öğretmenlerin RKP Ders İçeriğine İlişkin Bilgi Sahibi Olma Puanlarının Betimsel Analizi

	N	Minimum	Maksimum	Ortalama	Standart Sapma
Ders İçeriğine İlişkin Bilgi Sahibi Olma Düzeyi	106	1	7	4,74	1,652

8. Sınıf Rehber Öğretmenlerinin RKP ders içeriklerine ilişkin bilgi sahibi olma puan ortalaması ($\bar{X}_{(\text{Bilgi Sahibi Olma})}$= 4,74; 1652) olarak bulunmuştur.

Tablo 7. 8. Sınıf Rehber Öğretmeni Bilgi Formuna Ait RKP Dersine İlişkin Okul Rehber Öğretmeni İle İşbirliği Yapıp Yapmama Durumuna Göre Hissedilen Yetkinlik Puanlarının Normallik Testi

	Kolmogorov-Smirnov[a]			Shapiro-Wilk		
	İstatistik	sd	P	İstatistik	sd	P
Yapıyor	,208	68	,000	,919	68	,208
Yapmıyor	,194	38	,001	,936	38	,194

RKP Dersi için okul rehber öğretmeni ile işbirliği yaptığını belirten 68 öğretmenin yetkinlik puanları ve işbirliği yapmadığını belirten 38 öğretmenin yetkinlik puanları Kolmogorov-Smirnov testi dikkate alındığında normal dağılım göstermemektedir ($p<0,05$).

Tablo 8. 8. Sınıf Rehber Öğretmeni Bilgi Formuna Ait RKP Dersine İlişkin Okul Rehber Öğretmeni İle İşbirliği Yapıp Yapmama Durumuna Göre Hissedilen Yetkinlik Puanlarının İstatistiksel Analizi

	N	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	U	p
Yapıyor	68	58,17	3955,5	974,5	0,030
Yapmıyor	38	45,14	1715,5		

RKP Dersine ilişkin öğretmenlerin yetkinlik puanları bu ders için okul rehber öğretmeni ile işbirliği yapıp yapmama durumuna göre anlamlı bir farklılık göstermektedir (U= 974,5; p<0,05). Buna göre okul rehber öğretmeni ile işbirliği yaptığını belirten öğretmenlerin yetkinlik puanları, işbirliği yapmadığını belirten öğretmenlerin yetkinlik puanlarından anlamlı derecede daha yüksektir.

Tablo 9. 8. Sınıf Rehber Öğretmeni Bilgi Formuna Göre Sınıf Öğretmenlerinin Diğer 8. Sınıf Şube Rehber Öğretmenleri ile Yaptıkları İşbirliği Puanlarının Betimsel Analizi ve Yetkinlik Algısı Puanlarının İstatistiksel Analizi

	N	$\bar{X}$	S	sd	t	p
Evet İşbirliği Yapıyorum	57	4,64	1,177	104	1,762	0,81
Hayır İşbirliği Yapmıyorum	49	4,47	1,590			

RKP Dersine ilişkin öğretmenlerin yetkinlik puanları bu ders için okuldaki diğer sekizinci sınıf rehber öğretmenleri ile işbirliği yapıp yapmama durumuna göre anlamlı bir farklılık göstermemektedir ($t_{(104)}$=1,762; p>0,05). Buna göre diğer sekizinci sınıf rehber öğretmenleri ile işbirliği yaptığını belirten öğretmenlerin yetkinlik puanları ($\bar{X}$=4,64; 1,177) ile işbirliği yapmadığını belirten öğretmenlerin yetkinlik puanları ($\bar{X}$=4,47; 1,590) anlamlı derecede birbirinden farklı değildir.

Tablo 10. 8. Sınıf Rehber Öğretmeni Bilgi Formuna Ait RKP Dersine İlişkin Hissedilen Yetkinlik Algısının Cinsiyet Değişkenine Göre Normallik Testi

	Kolmogorov-Smirnov[a]			Shapiro-Wilk		
	İstatistik	sd	P	İstatistik	sd	P
Kadın	,225	59	,000	,925	59	,001
Erkek	,193	47	,000	,918	47	,003

RKP Dersine ilişkin yetkinlik algısı puanları 59 kişilik kadın ve 47 kişilik erkek alt gruplarında normal dağılım göstermemektedir (p<0,05).

Tablo 11. 8. Sınıf Rehber Öğretmeni Bilgi Formuna Ait RKP Dersine İlişkin Hissedilen Yetkinlik Algısının Cinsiyet Değişkenine Göre İstatistiksel Analizi

	N	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	U	p
Kadın	59	51,47	3037	1267	,430
Erkek	47	56,04	2634		

RKP Dersine ilişkin duyulan yetkinlik algısı cinsiyete göre anlamlı bir farklılık göstermemektedir (U=,430; p>0,05). Kadın öğretmenlerin yetkinlik puanları ile erkek öğretmenlerin yetkinlik puanları arasında anlamlı bir fark yoktur.

Tablo 12. 8. Sınıf Rehber Öğretmeni Bilgi Formuna Ait Mesleki Tecrübe Değişkenine Göre Hissedilen Yetkinlik Puanlarının Betimsel Analizi

	Mesleki Tecrübe	N	$\bar{X}$	s
Öğrencilerinize RKP dersi kazanımlarını sağlama adına kendinizi ne kadar yeterli ve yetkin hissediyorsunuz?	0-5 yıl	10	5,10	,876
	6-10 yıl	32	4,69	1,281
	10-15 yıl	35	4,43	1,220
	16+ yıl	29	4,69	1,391

Araştırmaya katılan öğretmenlerden mesleki tecrübesi 0-5 yıl arasında olan 10 öğretmenin yetkinlik puan ortalamaları 5,10; 6-10 yıl arasından olan 32 öğretmenin yetkinlik puan ortalamaları 4,69; 10-15 yıl arasında olan 35 öğretmenin yetkinlik puan ortalamaları 4,43; 16+ yıl olan 29 öğretmenin yetkinlik puan ortalamaları 4,69 bulunmuştur.

Tablo 13. 8. Sınıf Rehber Öğretmeni Bilgi Formuna Ait Mesleki Tecrübeye Göre Hissedilen Yetkinlik Puanlarının Normallik Testi

	Kolmogorov-Smirnov[a]			Shapiro-Wilk		
	İstatistik	sd	P	İstatistik	sd	P
0-5 yıl	,264	10	,047	,920	10	,359
6-10 yıl	,235	32	,000	,910	32	,011
10-15 yıl	,234	35	,000	,920	35	,014
16+ yıl	,223	29	,001	,870	29	,002

Yapılan 8. Sınıf rehber öğretmenlerinin mesleki kıdem düzeylerine göre yetkinlik puanları normallik testi sonuçları incelendiğinde sadece 0-5 yıl kategorisinin Shapiro-Wilk testine göre normal dağılım gösterdiği, Kolmogorov-Smirnov testine göre ise hiçbir örneklem grubunun normallik varsayımını sağlamadığı görülmektedir. Veri setlerinin tamamı normallik varsayımını sağlayamadığından bu verilerin analizi Kruskal-Wallis Testi kullanılarak yapılmıştır.

Tablo 14. 8. Sınıf Rehber Öğretmeni Bilgi Formuna Ait Mesleki Tecrübe Değişkenine Göre Hissedilen Yetkinlik Puanlarının İstatistiksel Analizi

	Mesleki Tecrübe	N	Sıra Ortalamaları	Ki-Kare	sd	p	Anlamlı Fark
Deney Grubu Fark Puanları	0-5 yıl	10	62,45	2,069	3	,558	-
	6-10 yıl	32	55,25				
	11-15 yıl	35	48,49				
	16+ yıl	29	54,53				

Öğretmenlerin mesleki tecrübe düzeylerine göre hissettikleri RKP Dersi yetkinlik düzeylerini karşılaştırmak amacıyla yapılan Kruskal-Wallis Testi sonucunda bu gruplar arasında anlamlı bir fark bulanamamıştır (X^2 =,558; p>0,05)

Tablo 15. 8. Sınıf Rehber Öğretmeni Bilgi Formuna Ait Üniversitede Rehberlik Dersi Alıp Almama Durumuna Göre Hissedilen Yetkinlik Puanlarının Betimsel Analizi

Üniversitede rehberlik dersi aldınız mı?	N	$\bar{X}$	s
Evet aldım	84	4,80	1,190
Hayır almadım	12	4,25	1,422
Hatırlamıyorum	10	3,80	1,317

Araştırmaya katılan öğretmenlerden 84'ü üniversitede rehberlik dersi aldığını, 12'si ise almadığını belirtmiştir. 10 kişi ders alıp almadığını hatırlamadığını ifade etmiştir.

Tablo 16. 8. Sınıf Rehber Öğretmeni Bilgi Formuna Ait Üniversitede Rehberlik Dersi Alıp Almama Durumuna Göre Hissedilen Yetkinlik Puanlarının Normallik Testi

	Kolmogorov-Smirnov[a]			Shapiro-Wilk		
	İstatistik	sd	P	İstatistik	sd	P
Ders Almış	,223	84	,056	,922	84	,078
Ders Almamış	,230	12	,078	,888	12	,112
Hatırlamıyor	,159	10	,200	,966	10	,850

Üniversitede rehberlik dersi alıp almama durumuna göre hissedilen yetkinlik puanlarına ilişkin normallik test sonuçlarına göre her bir veri setinin normal dağılım

gösterdiği görülmektedir (p>0,05). Bu verilerin analizi Tek Yönlü Varyans Analiz yöntemi ile yapılmıştır.

Tablo 17. 8. Sınıf Rehber Öğretmeni Bilgi Formuna Ait Üniversitede Rehberlik Dersi Alıp Almama Durumuna Göre Hissedilen Yetkinlik Puanlarının İstatistiksel Analizi

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	p	Anlamlı Fark
Gruplar Arası	10,968	2	5,484			
Gruplar İçi	155,410	103	1,509	3,635	,030	Ders Almış-Ders Almamış Ders Almış-Hatırlamıyor
Toplam	166,377	105				

Üniversitede rehberlik dersi alıp almama durumlarına göre hissettikleri RKP Dersi yetkinlik düzeylerinin farklı olup olmadığını sınamak için ders almış olan, ders almamış olan ve ders alıp almadığını hatırlamadığını belirten grupların yetkinlik puanları ilişkisiz örneklemler tek yönlü varyans analizi ile karşılaştırılmıştır. Test sonunda en az iki grup arasında anlamlı bir farklılık olduğu görülmüştür ($F_{(2-105)}$= 3,635; p<0,05). Yapılan ikili karşılaştırmalar sonucunda üniversitede rehberlik dersi almış olanların yetkinlik puanlarının ($\bar{X}_{(\text{Ders Almış})}$= 4,80; 1,1190) üniversitede rehberlik dersi almamış olanların yetkinlik puanlarından ($\bar{X}_{(\text{Ders Almamış})}$= 4,25; 1,422) ve ders alıp almadığını hatırlamayanların yetkinlik puanlarından ($\bar{X}_{(\text{Hatırlamıyor})}$= 3,80; 1,317) anlamlı derecede yüksek olduğu görülmüştür.

Tablo 18. 8. Sınıf Rehber Öğretmeni Bilgi Formuna Göre Öğretmenlerin Üniversitede Aldıkları Rehberlik Dersi Değerlendirmesi

	N	Minimum	Maksimum	Ortalama	Standart Sapma
Sınıf rehber öğretmenlerine göre üniversitede aldıkları rehberlik dersinin yeterlilik düzeyi	84	1	7	4,38	1,597

Üniversitede rehberlik dersi aldığını belirten 84 sınıf rehber öğretmeninin aldıkları bu dersin RKP dersi kazanımlarını öğrencilerine sağlama adına yeterlik puan ortalaması 4,38, standart sapması 1,597 olarak bulunmuştur.

Tablo 19. 8. Sınıf Rehber Öğretmeni Bilgi Formuna Ait Daha Önce RKP Dersine Girip Girmeme Durumuna Göre Hissedilen Yetkinlik Puanlarının Normallik Testi

	Kolmogorov-Smirnov[a]			Shapiro-Wilk		
	İstatistik	sd	P	İstatistik	sd	P
Girmiş	,198	49	,000	,908	49	,001
Girmemiş	,205	57	,000	,933	57	,004

Daha önce RKP Dersine girdiğini belirten 49 öğretmenin yetkinlik puanları ile bu derse daha önce girmediğini belirten 57 öğretmenin bu derse ilişkin yetkinlik puan ortalamaları normal dağılım göstermemektedir ($p<0,05$).

Tablo 20. 8. Sınıf Rehber Öğretmeni Bilgi Formuna Ait Daha Önce RKP Dersine Girip Girmeme Durumuna Göre Hissedilen Yetkinlik Puanlarının İstatistiksel Analizi

	N	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	U	p
Girmiş	49	60,62	2970,5	1047,5	,022
Girmemiş	57	47,38	2700,5		

RKP Dersine ilişkin öğretmenlerin yetkinlik puanları daha önce bu derse girip girmeme durumuna göre anlamlı bir farklılık göstermektedir (U= 1047,5; p<0,05). Buna göre daha önce bu derse girdiğini belirten öğretmenlerin yetkinlik puanları daha önce bu derse girmemiş öğretmenlerin yetkinlik puanlarından anlamlı derecede daha yüksektir.

Tablo 21. 8. Sınıf Rehber Öğretmeni Bilgi Formuna Göre Öğretmenlerin Özyeterlik Puanları İle RKP Dersine İlişkin Hissettikleri Yeterlik Düzeyinin İncelenmesi

		RKP Dersine İlişkin Hissedilen Yeterlik Düzeyi Puanları
Genel Öz Yeterlik Ölçeği Puanları	P. Corr.	.179*

*İlişki 0,05 düzeyinde anlamlı değildir.

Yapılan istatistiksel analiz sonucunda 8. Sınıf Rehber Öğretmenlerinin Genel Öz Yeterlik Ölçeği puanları ile RKP Dersine ilişkin hissedilen yeterlik düzeyi puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmamıştır (r=,179; p>0,05).

4.2.ÇOCUKLAR İÇİN KARİYER GELİŞİM ÖLÇEĞİNE İLİŞKİN BULGULAR

Tablo 22. Çocuklar İçin Kariyer Gelişim Ölçeğine İlişkin Betimsel İstatistikler

	N	Minimum	Maksimum	Ortalama	Standart Sapma
Deney Grubu Ön Test	73	81,00	151,00	126,41	15,29
Deney Grubu Son Test	73	106,00	155,00	137,72	9,75
Kontrol Grubu Ön Test	80	91,00	148,00	125,51	11,20
Kontrol Grubu Son Test	80	86,00	153,00	133,57	12,15

Tablo 22 incelendiğinde deney grubu ön test puan ortalamalarının 126,41 ve standart sapmasının 15,29 olduğu; deney grubunun son test puan ortalamalarının 137,72 ve standart sapmasının 9,75 olduğu; kontrol grubunun ön test puan ortalamalarının 125,51 ve standart sapmasının 11,20 olduğu; kontrol grubunun son test puan ortalamalarının 133,57 ve standart sapmasının 12,15 olduğu görülmektedir. Her iki grup için de son test puan ortalamaları ön test puan ortalamalarından fazladır. Ön test puanlarında deney ve kontrol grubu arasındaki puan farkı son test ölçümlerinde deney grubu lehine artmıştır.

Tablo 23. Çocuklar İçin Kariyer Gelişim Ölçeği'nde Deney ve Kontrol Grubunun Ön Test Puanları Normallik Testi Sonuçları

	Kolmogorov-Smirnov[a]			Shapiro-Wilk		
	İstatistik	sd	P	İstatistik	sd	P
Deney Grubu	,105	73	,046	,940	73	,002
Kontrol Grubu	,106	80	,028	,973	80	,090

Deney ve kontrol gruplarına ait Çocuklar İçin Kariyer Gelişim Ölçeği Ön Testlerinden elde edilen bulguların normallik testi sonuçlarına bakıldığında (veri sayısı 50'nin üzerinde olduğu için Kolmogorov-Smirnov Normallik Testi dikkate alınmıştır) her iki gruba ait

puanların da normal dağılıma sahip olmadıkları görülmektedir (p<0,05). Bu nedenle deney ve kontrol grubunun ön test puanlarını karşılaştırmak amacıyla Man Whitney U testi kullanılacaktır.

Tablo 24. Deney ve Kontrol Grubuna Ait Çocuklar İçin Kariyer Gelişim Ölçeği Ön Test Puanlarının Mann-Whitney U Testi Sonuçları

	N	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	U	p
Deney Grubu	73	80,77	5896	2645	0,315
Kontrol Grubu	80	73,56	5885		

Deney ve kontrol grubunun Çocuklar İçin Kariyer Gelişim Ölçeği Ön Test puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmamaktadır (U=2645, p>0,05). Bu açıdan deney ve kontrol gruplarının çalışma öncesinde birbirine benzer olduğu söylenebilir.

Tablo 25. Çocuklar İçin Kariyer Gelişim Ölçeği'nde Deney Grubunun Ön Test-Son Test Puanlarının Normallik Testi

	Kolmogorov-Smirnov[a]			Shapiro-Wilk		
	İstatistik	sd	P	İstatistik	sd	P
Deney Grubu Ön Test	,105	73	,046	,940	73	,002
Deney Grubu Son Test	,101	73	,065	,949	73	,005

Deney grubuna uygulanan Çocuklar İçin Kariyer Gelişim Ölçeğinden elde edilen son test ve ön test ölçüm puanlarına normallik testi yapılmış ve Kolmogorov-Smirnov testi sonuçlarına göre son test puanlarının normal dağılım göstermesine karşın (p>0,05) ön test puanlarının normal dağılmadığı görülmüştür (p<0,05). Bu nedenle bu ilişkili iki ölçüm setine ait puanlar arasındaki farkın anlamlılığını test etmek amacıyla non parametrik bir test olan Wilcoxon İşaretli Sıralar Testi uygulanmıştır.

Tablo 26. Deney Grubunun Çocuklar İçin Kariyer Gelişim Ölçeği'ne Ait Ön Test-Son Test Puanlarının Wilcoxon İşaretli Sıralar Testi Sonuçları

Deney Grubu Son Test-Ön Test	N	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	Z	p
Negatif Sıralar	8	14,13	113	-6,613	0,000
Pozitif Sıralar	62	38,26	2372		
Fark Olmayan	3				

Analiz sonuçlarına göre deney grubunda yer alan öğrencilerin Çocuklar İçin Kariyer Gelişim Ölçeği son testinden elde ettikleri puanlar ön test puanlarından anlamlı derecede farklıdır ($Z= -6,613$, $p<0,05$). Fark puanlarının sıra ortalaması ve toplamları dikkate alındığında, gözlenen bu farkın pozitif sıralar, yani son test puanları lehinde olduğu görülmektedir. Bu sonuçlara göre, konsültasyon temelli yürütülen RKP dersinin öğrencilerin Çocuklar İçin Kariyer Gelişim Ölçeği puanları üzerinde anlamlı bir etkisi olduğu söylenebilir. Yukarıdaki sonuçlara bakıldığında ön test sonuçlarına kıyasla 8 öğrencinin son test puanları düşmüş, 62 öğrencinin artmış ve 3 öğrencinin aynı kaldığı görülmektedir.

Tablo 27. Çocuklar İçin Kariyer Gelişim Ölçeği'nde Kontrol Grubunun Ön Test-Son Test Puanlarının Normallik Testi

	Kolmogorov-Smirnov[a]			Shapiro-Wilk		
	İstatistik	sd	P	İstatistik	sd	P
Kontrol Grubu Ön Test	,106	80	,028	,973	80	,090
Kontrol Grubu Son Test	,122	80	,005	,915	80	,000

Kontrol grubuna uygulanan Çocuklar İçin Kariyer Gelişim Ölçeğinden elde edilen son test ve ön test ölçüm puanlarına normallik testi yapılmış ve ön test puanlarının Shapiro-Wilk

testine göre normal dağılıma sahip olduğu (p>0,05) görülmekle beraber her iki ölçüme ait puanların da Kolmogorov-Smirnov testine göre normal dağılmadığı görülmüştür (p<0,05). Bu nedenle bu ilişkili iki ölçüm setine ait puanlar arasındaki farkın anlamlılığını test etmek amacıyla non parametrik bir test olan Wilcoxon İşaretli Sıralar Testi uygulanmıştır.

Tablo 28. Kontrol Grubunun Çocuklar İçin Kariyer Gelişim Ölçeği'ne Ait Ön Test-Son Test Puanlarının Wilcoxon İşaretli Sıralar Testi Sonuçları

Kontrol Grubu Son Test-Ön Test	N	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	Z	p
Negatif Sıralar	19	31,37	596	-4,913	0,000
Pozitif Sıralar	61	43,34	2644		
Fark Olmayan	0				

Yapılan analiz sonuçlarına göre kontrol grubunda yer alan öğrencilerin Çocuklar İçin Kariyer Gelişim Ölçeği son testinden elde ettikleri puanlar ön test puanlarından anlamlı derecede farklıdır (Z= -4,913, p<0,05). Fark puanlarının sıra ortalaması ve toplamları dikkate alındığında, gözlenen bu farkın pozitif sıralar, yani son test puanları lehinde olduğu görülmektedir. Bu sonuçlara göre, konsültasyon temelli yürütülen RKP dersinin öğrencilerin Çocuklar İçin Kariyer Gelişim Ölçeği puanları üzerinde anlamlı bir etkisi olduğu söylenebilir. Yukarıdaki sonuçlara bakıldığında ön test sonuçlarına kıyasla 19 öğrencinin son test puanlarının düşmüş buna karşılık 61 öğrencinin artmış olduğu görülmektedir.

Tablo 29. Çocuklar İçin Kariyer Gelişim Ölçeği'nde Deney ve Kontrol Grubunun Son Test Puanları Normallik Testi

	Kolmogorov-Smirnov[a]			Shapiro-Wilk		
	İstatistik	sd	P	İstatistik	sd	P
Deney Grubu	,101	73	,065	,949	73	,005
Kontrol Grubu	,122	80	,005	,915	80	,000

Deney ve kontrol gruplarına ait Çocuklar İçin Kariyer Gelişim Ölçeği Son Testlerinden elde edilen bulguların normallik testi sonuçlarına bakıldığında deney grubu puanlarının normal dağıldığı ($p>0,05$); ancak kontrol grubu son test puanlarının normal dağılmadığı ($p<0,05$) görülmektedir. Her iki ölçüm normallik varsayımını birlikte sağlayamadığı için iki ölçümün karşılaştırılması non parametrik bir test olan Man Whitney U testi ile yapılacaktır.

Tablo 30. Deney ve Kontrol Grubuna Ait Çocuklar İçin Kariyer Gelişim Ölçeği Son Test Puanlarının Mann-Whitney U Testi Sonuçları

	N	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	U	p
Deney Grubu	73	85,37	6232	2309	0,026
Kontrol Grubu	80	69,36	5549		

Yapılan istatistiksel analiz sonucunda deney ve kontrol grubunun Çocuklar İçin Kariyer Gelişim Ölçeği Son Test puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmuştur ($U=2309$, $p<0,05$). Deney grubuna ait son test puanları kontrol grubundan elde edilen puanlara göre istatistiksel olarak anlamlı derecede daha fazladır. Çalışma öncesinde yapılan ön testlerde deney ve kontrol grubu arasında fark bulunmaması ve çalışma sonunda yapılan son testlerden elde edilen sonuçlarda deney grubunun anlamlı derecede daha yüksek puan alması konsültasyon temelli yürütülen RKP dersinin Çocuklar İçin Kariyer Gelişim Ölçeği puanları üzerinde anlamlı derecede etkili olduğunu göstermektedir.

Tablo 31. Çocuklar İçin Kariyer Gelişim Ölçeği Deney ve Kontrol Grubu Son Test Betimsel İstatistikleri

ÇİKGÖ Son Test Puanları		N	Ortalama	Standart Sapma
Deney Grubu Son Test	Kız	39	137,56	10,21
	Erkek	34	137,91	9,34
Kontrol Grubu Son Test	Kız	45	136,73	10,10
	Erkek	35	129,51	13,45

Tablo 32. Çocuklar İçin Kariyer Gelişim Ölçeği'nde Deney ve Kontrol Grubunun Cinsiyet Değişkenine Göre Son Test Puanlarının Mann-Whitney U Testi Sonuçları

	Cinsiyet	N	Sıra Ortalamaları	Sıra Toplamları	U	p
Deney Grubu Son Test Puanları	Kız	39	37,03	1444	662	0,991
	Erkek	34	36,97	1257		
Kontrol Grubu Son Test Puanları	Kız	45	47,11	2120	490	0,004
	Erkek	35	44,88	1660,50		

Çocuklar İçin Kariyer Gelişim Ölçeği son test puanlarının cinsiyete göre değişiminin gösterildiği Tablo 32 incelendiğinde deney grubu son test puanlarının (U=662; p>0,05) cinsiyet değişkenine göre anlamlı bir farklılık göstermediği ancak kontrol grubu son test puanlarına göre kız öğrencilerin puan ortalamalarının ($\bar{X}$=136,73; 10,10) erkek öğrencilerin puan ortalamalarından ($\bar{X}$=129,51; 13,45) istatistiksel olarak anlamlı derecede fazla olduğu sonucuna ulaşılmıştır (U=490; p<0,05).

Tablo 33. Çocuklar İçin Kariyer Gelişim Ölçeği'nde Deney ve Kontrol Grubunun Sosyo Ekonomik Düzey Değişkenine Göre Ön Test Son Test Fark Puanlarının Kruskal-Wallis Testi Sonuçları

	Sosyo Ekonomik Düzey	N	Sıra Ortalamaları	Ki-Kare	sd	p	Anlamlı Fark
Deney	Düşük	4	49,13				
Grubu Fark	Orta	60	37,35	2,521	2	,284	-
Puanları	Yüksek	9	29,28				
Kontrol	Düşük	4	58,88				
Grubu Fark	Orta	67	38,53	5,425		,066	-
Puanları	Yüksek	9	51,56				

Çocuklar İçin Kariyer Gelişim Ölçeğinin son puanları öğrencilerin sahip olduklarını belirttikleri sosyo ekonomik düzeye göre incelendiğinde hem deney grubunda hem de kontrol grubunda düşük sosyo ekonomik düzeye sahip 4'er, yüksek sosyo ekonomik düzeye sahip 9'ar öğrenci olduğu, büyük kısmının ise (127 öğrenci) orta sosyo ekonomik düzeye sahip oldukları görülmektedir. Çalışmada yer alan deney grubu öğrencilerinin puanları (X^2 =2,521; p>0,05), kontrol grubu öğrencilerinin puanları (X^2 =5,425; p>0,05) olarak bulunduğundan her iki grubun Çocuklar İçin Kariyer Gelişim Ölçeği son test puanlarının sosyo ekonomik düzey değişkenine göre istatistiksel olarak anlamlı derecede farklılaşmadığı söylenebilir.

Tablo 34. Çocuklar İçin Kariyer Gelişim Ölçeği'nde Deney ve Kontrol Grubunun Anne Eğitim Durumu Değişkenine Göre Son Test Puanlarının Kruskal-Wallis Testi Sonuçları

	Anne Eğitim Durumu	N	Sıra Ortalamaları	Ki-Kare	Sd	p	Anlamlı Fark
Deney Grubu Fark Puanları	Okuryazar	2	62,00	11,281	5	,053	
	İlkokul	10	35,55				
	Ortaokul	36	38,74				
	Lise	21	28,14				
	Ön Lisans	3	61,50				
	Lisans	0	-				
	Y. Lisans	1	51,50				
Kontrol Grubu Fark Puanları	Okuryazar	1	44,00	2,585		,859	
	İlkokul	9	40,00				
	Ortaokul	28	38,45				
	Lise	31	39,63				
	Ön Lisans	4	57,25				
	Lisans	5	41,20				
	Y. Lisans	2	48,00				

Çocuklar İçin Kariyer Gelişim Ölçeğinin son test puanları öğrencilerin anne eğitim düzeylerine göre istatistiksel olarak karşılaştırıldığında her iki grupta da ortaokul ve lise cevaplarının ağırlıklı olduğu görülmekle birlikte deney grubunun son test puanlarının (X^2 =11,281; p>0,05), kontrol grubu öğrencilerinin son test puanlarının (X^2 =2,585; p>0,05) anne eğitim düzeyine göre istatistiksel olarak farklılaşmadığı bulunmuştur.

Tablo 35. Çocuklar İçin Kariyer Gelişim Ölçeği'nde Deney ve Kontrol Grubunun Baba Eğitim Durumu Değişkenine Göre Son Test Puanlarının Kruskal-Wallis Testi Sonuçları

	Baba Eğitim Durumu	N	Sıra Ortalamaları	Ki-Kare	Sd	p	Anlamlı Fark
Deney Grubu Son Test Puanları	Okuryazar	1	55,50	3,415	6	,755	
	İlkokul	2	21,00				
	Ortaokul	23	36,28				
	Lise	26	35,52				
	Ön Lisans	14	42,04				
	Lisans	6	34,25				
	Y. Lisans	1	51,50				
Kontrol Grubu Son Test Puanları	Okuryazar	1	44,00	3,629		,727	
	İlkokul	5	31,60				
	Ortaokul	16	43,00				
	Lise	36	37,85				
	Ön Lisans	5	47,70				
	Lisans	14	47,07				
	Y. Lisans	3	30,00				

Çocuklar İçin Kariyer Gelişim Ölçeğinin son test puanları öğrencilerin baba eğitim düzeylerine göre istatistiksel olarak karşılaştırıldığında her iki grupta da en çok lise cevabı verildiği görülmüş (deney grubu=26, kontrol grubu=36); deney grubu puanlarının (X^2 =3,415; p>0,05), kontrol grubu öğrencilerinin puanlarının (X^2 =3,629; p>0,05) baba eğitim düzeyine göre istatistiksel olarak farklı olmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

Tablo 36. Çocuklar İçin Kariyer Gelişim Ölçeği'ne Ait Deney Grubu Son Test Puanları ile Not Ortalamaları Arasındaki Pearson Korelasyon Katsayısı

		Deney Grubu Son Test Puanları
Not Ortalaması	P. Corr.	-,137*

*İlişki 0,05 düzeyinde anlamlı değildir.

Yapılan istatistiksel analiz sonucunda deney grubunun Çocuklar İçin Kariyer Gelişim Ölçeği son test puanları ile bu grup öğrencilerinin not ortalamaları arasında anlamlı bir ilişki bulunmamıştır (r=-,137; p>0,05).

Tablo 37. Çocuklar İçin Kariyer Gelişim Ölçeği'ne Ait Kontrol Grubu Son Test Puanları ile Not Ortalamaları Arasındaki Pearson Korelasyon Katsayısı

		Kontrol Grubu Son Test Puanları
Not Ortalaması	P. Corr.	,050*

*İlişki 0,05 düzeyinde anlamlı değildir.

Çocuklar İçin Kariyer Gelişim Ölçeği kontrol grubu son test puanları ile bu grup öğrencilerinin not ortalamaları arasında anlamlı bir ilişki bulunmamıştır (r=-,050; p>0,05).

4.3.KARİYER VE YETENEK GELİŞİMİ ÖZ YETERLİK ÖLÇEĞİNE İLİŞKİN BULGULAR

Tablo 38. Kariyer ve Yetenek Gelişimi Öz Yeterlik Ölçeği'nde Deney ve Kontrol Grubunun Ön Test Puanları Normallik Testi

	Kolmogorov-Smirnov[a]			Shapiro-Wilk		
	İstatistik	sd	P	İstatistik	sd	P
Deney Grubu	,120	73	,011	,957	73	,014
Kontrol Grubu	,155	80	,000	,916	80	,000

Deney ve kontrol gruplarına ait Kariyer ve Yetenek Gelişimi Öz Yeterlik Ölçeği ön testlerinden elde edilen bulguların normallik testi sonuçlarına bakıldığında her iki gruba ait verilerin de normal dağılmadığı görülmektedir ($p<0,05$). Bu sebeple deney ve kontrol grubunun ön test puanlarının karşılaştırılmasında Man Whitney U Testi kullanılmıştır.

Tablo 39. Deney ve Kontrol Grubuna Ait Kariyer ve Yetenek Gelişimi Öz Yeterlik Ölçeği Ön Test Puanlarının Mann-Whitney U Testi Sonuçları

	N	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	U	p
Deney Grubu	73	74,78	5459	2758	0,554
Kontrol Grubu	80	79,03	6322		

Çalışma öncesinde deney ve kontrol gruplarına uygulanan Kariyer ve Yetenek Gelişimi Öz Yeterlik Ölçeği ön test puanları arasında istatistikler olarak anlamlı bir farklılık bulunmamaktadır ($U=2758$, $p>0,05$).

Tablo 40. Kariyer ve Yetenek Gelişimi Öz Yeterlik Ölçeği'nde Deney Grubunun Ön Test-Son Test Puanlarının Normallik Testi

	Kolmogorov-Smirnov[a]			Shapiro-Wilk		
	İstatistik	sd	P	İstatistik	sd	P
Deney Grubu Ön Test	,120	73	,011	,957	73	,014
Deney Grubu Son Test	,116	73	,016	,928	73	,000

Deney grubuna uygulanan Kariyer ve Yetenek Gelişimi Öz Yeterlik Ölçeğinden elde edilen son test ve ön test ölçüm puanlarına normallik testi yapılmış ve her iki puanın da normallik varsayımını sağlamadığı görülmüştür ($p<0,05$).

Tablo 41. Deney Grubunun Kariyer ve Yetenek Gelişimi Öz Yeterlik Ölçeği'ne Ait Ön Test-Son Test Puanlarının Wilcoxon İşaretli Sıralar Testi Sonuçları .

Son Test-Ön Test	N	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	Z	p
Negatif Sıralar	16	21,06	337	-5,301	0,000
Pozitif Sıralar	54	39,78	2148		
Fark Olmayan	3				

Analiz sonuçlarına göre deney grubunda yer alan öğrencilerin Kariyer ve Yetenek Gelişimi Öz Yeterlik Ölçeği son testinden elde ettikleri puanlar ön test puanlarından anlamlı derecede farklıdır ($Z=-5,301$; $p<0,05$). Fark puanlarının sıra ortalaması ve toplamları dikkate alındığında, gözlenen farkın pozitif sıralar, yani son test puanları lehinde olduğu görülmektedir. Bu sonuçlara göre deney grubunda konsültasyon temelli yürütülen RKP dersinin öğrencilerin Kariyer ve Yetenek Gelişimi Öz Yeterlik Ölçeği puanları üzerinde anlamlı bir etkisi olduğu söylenebilir. Yukarıdaki sonuçlara bakıldığında ön test sonuçlarına göre 16 öğrencinin puanı düşmüş, 54 öğrencinin artmış ve 3 öğrencinin puanı aynı kaldığı görülmektedir.

Tablo 42. Kariyer ve Yetenek Gelişimi Öz Yeterlik Ölçeği'nde Kontrol Grubunun Ön Test-Son Test Puanlarının Normallik Testi

	Kolmogorov-Smirnov[a]			Shapiro-Wilk		
	İstatistik	sd	P	İstatistik	sd	P
Kontrol Grubu Ön Test	,155	80	,000	,916	80	,000
Kontrol Grubu Son Test	,079	80	,200	,971	80	,064

Kontrol grubuna uygulanan Kariyer ve Yetenek Gelişimi Öz Yeterlik Ölçeğinden elde edilen ön test ve son test ölçüm puanlarının normallik testini gösteren Tablo 42'ye bakıldığında son test puanlarının normallik varsayımını sağladığı ($p>0,05$) ancak ön test puanlarının normal dağılmadığı görülmektedir ($p<0,05$).

Tablo 43. Kontrol Grubunun Kariyer ve Yetenek Gelişimi Öz Yeterlik Ölçeği'ne Ait Ön Test-Son Test Puanlarının Wilcoxon İşaretli Sıralar Testi Sonuçları .

Son Test-Ön Test	N	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	Z	p
Negatif Sıralar	25	33,58	839,50	-3,364	0,001
Pozitif Sıralar	52	41,61	2163,50		
Fark Olmayan	3				

Yapılan analiz sonuçlarına bakıldığında kontrol grubunda yer alan öğrencilerin Kariyer ve Yetenek Gelişimi Öz Yeterlik Ölçeği son testinden elde ettikleri puanların ön test puanlarından anlamlı derecede farklı olduğu söylenebilir ($Z=-3,364$; $p<0,05$). Fark puanlarının sıra ortalaması ve toplamları dikkate alındığında, gözlenen farkın pozitif sıralar, yani son test puanları lehinde olduğu görülmektedir. Yukarıdaki sonuçlara bakıldığında ön test sonuçlarına göre 25 öğrencinin puanı düşmüş, 52 öğrencinin artmış ve 3 öğrencinin puanı aynı kaldığı görülmektedir.

Tablo 44. Kariyer ve Yetenek Gelişimi Öz Yeterlik Ölçeği'nde Deney ve Kontrol Grubunun Son Test Puanları Normallik Testi

	Kolmogorov-Smirnov[a]			Shapiro-Wilk		
	İstatistik	sd	P	İstatistik	sd	P
Deney Grubu	,116	73	,016	,928	73	,000
Kontrol Grubu	,079	80	,200*	,971	80	,064

Kariyer ve Yetenek Gelişimi Öz Yeterlik Ölçeği ön test sonuçlarının normallik testi değerlerine bakıldığında kontrol grubu puanlarının normal dağılım gösterdiği ($p>0,05$); ancak kontrol grubu puanlarının normal dağılıma sahip olmadığı görülmektedir ($p<0,05$). Parametrik bir test kullanabilmek için her iki gruba ait verilerin de normal dağılım göstermesi gerektiğinden bu verilerin analizinde non parametrik test kullanılacaktır (Büyüköztürk, 2014).

Tablo 45. Deney ve Kontrol Grubuna Ait Kariyer ve Yetenek Gelişimi Öz Yeterlik Ölçeği Son Test Puanlarının Mann-Whitney U Testi Sonuçları

	N	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	U	p
Deney Grubu	73	87,77	6407	2134	0,004
Kontrol Grubu	80	67,18	5374		

Yapılan Man Whitney U Testi analizi sonucunda deney grubunun sıra ortalaması 87,77; sıra toplamı 6407 ve kontrol grubunun sıra ortalaması 67,18; sıra toplamı 5374 olarak bulunmuştur. Kritik p değerine bakıldığında iki grup arasında istatistiksel olarak anlamlı bir puan farkının olduğu görülmektedir ($U=2134$; $p<0,05$). Çalışma öncesi ön test ortalamaları arasında anlamlı bir farklılık olmamasına karşın çalışma sonunda deney grubuna ait son test puanlarının kontrol grubundan elde edilen puanlara göre istatistiksel olarak anlamlı derecede daha yüksek olması konsültasyon temelli yürütülen RKP dersinin Kariyer ve Yetenek Gelişimi Öz Yeterlik Ölçeği puanları üzerinde anlamlı bir etkisi olduğunu ortaya koymaktadır.

Tablo 46. Kariyer ve Yetenek Gelişimi Öz Yeterlik Ölçeği'nde Deney ve Kontrol Grubunun Cinsiyet Değişkenine Göre Son Test Puanlarının Mann-Whitney U Testi Sonuçları

	Cinsiyet	N	Sıra Ortalamaları	Sıra Toplamları	U	p
Deney Grubu Son Test Puanları	Kız	39	37,91	1478,50	627,50	0,694
	Erkek	34	35,96	1222,50		
Kontrol Grubu Son Test Puanları	Kız	45	44,62	2008	602	0,072
	Erkek	35	35,20	1232		

Kariyer ve Yetenek Gelişimi son test puanlarının cinsiyete göre değişimin yer aldığı Tablo 46 incelendiğinde hem deney hem de kontrol grubu son test puanlarının cinsiyete göre istatistiksel olarak anlamlı bir fark göstermediği görülmektedir (U=627,50, p>0,05; U=602, p>0,05).

Tablo 47. Kariyer ve Yetenek Gelişimi Öz Yeterlik Ölçeği'nde Deney ve Kontrol Grubunun Sosyo Ekonomik Düzey Değişkenine Göre t Son Test Puanlarının Kruskal-Wallis Testi Sonuçları

	Sosyo Ekonomik Düzey	N	Sıra Ortalamaları	Ki-Kare	sd	p	Anlamlı Fark
Deney Grubu Fark Puanları	Düşük	4	29,50	1,341	2	,511	-
	Orta	60	38,33				
	Yüksek	9	31,50				
Kontrol Grubu Fark Puanları	Düşük	4	27,75	2,691		,260	-
	Orta	67	40,01				
	Yüksek	9	49,83				

Çalışmada yer alan deney grubu öğrencilerinin son test puanları (X^2 =1,341; p>0,05), kontrol grubu öğrencilerinin fark puanları (X^2 =2,691; p>0,05) olarak bulunduğundan her iki

grubun Kariyer ve Yetenek Gelişimi Öz Yeterlik Ölçeği son test puanlarının sosyo ekonomik düzey değişkenine göre istatistiksel olarak anlamlı derecede farklılaşmadığı söylenebilir.

Tablo 48. Kariyer ve Yetenek Gelişimi Öz Yeterlik Ölçeği'nde Deney ve Kontrol Grubunun Anne Eğitim Durumu Değişkenine Göre Son Test Puanlarının Kruskal-Wallis Testi Sonuçları

	Anne Eğitim Durumu	N	Sıra Ortalamaları	Ki-Kare	Sd	p	Anlamlı Fark
Deney Grubu Fark Puanları	Okuryazar	2	50,25	1,386	5	,926	
	İlkokul	10	38,40				
	Ortaokul	36	36,88				
	Lise	21	35,90				
	Ön Lisans	3	37,67				
	Lisans	0	-				
	Y. Lisans	1	22,00				
Kontrol Grubu Fark Puanları	Okuryazar	1	29,00	6,028		,420	
	İlkokul	9	33,17				
	Ortaokul	28	41,64				
	Lise	31	38,69				
	Ön Lisans	4	58,38				
	Lisans	5	36,90				
	Y. Lisans	2	64,50				

Kariyer ve Yetenek Gelişimi Öz Yeterlik Ölçeği son puanları öğrencilerin anne eğitim düzeylerine göre istatistiksel olarak karşılaştırıldığında deney grubunun son test puanlarının (X^2 =1,386; p>0,05), kontrol grubu öğrencilerinin son test puanlarının (X^2 =6,028; p>0,05) anne eğitim düzeyine göre istatistiksel olarak farklılaşmadığı bulunmuştur.

Tablo 49. Kariyer ve Yetenek Gelişimi Öz Yeterlik Ölçeği'nde Deney ve Kontrol Grubunun Baba Eğitim Durumu Değişkenine Göre Son Test Puanlarının Kruskal-Wallis Testi Sonuçları

	Baba Eğitim Durumu	N	Sıra Ortalamaları	Ki-Kare	Sd	p	Anlamlı Fark
Deney Grubu Son Test Puanları	Okuryazar	1	52,50	3,213	6	,782	
	İlkokul	2	30,00				
	Ortaokul	23	34,41				
	Lise	26	35,67				
	Ön Lisans	14	43,86				
	Lisans	6	38,92				
	Y. Lisans	1	22,00				
Kontrol Grubu Son Test Puanları	Okuryazar	1	29,00	5,101		,531	
	İlkokul	5	35,70				
	Ortaokul	16	40,69				
	Lise	36	37,26				
	Ön Lisans	5	53,40				
	Lisans	14	48,79				
	Y. Lisans	3	30,00				

Kariyer ve Yetenek Gelişimi Öz Yeterlik Ölçeğinin son test puanları öğrencilerin baba eğitim düzeylerine göre istatistiksel olarak karşılaştırıldığında deney grubu puanlarının (X^2 =3,213; p>0,05), kontrol grubu öğrencilerinin puanlarının (X^2 =5,101; p>0,05) baba eğitim düzeyine göre istatistiksel olarak farklı olmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

Tablo 50. Kariyer ve Yetenek Gelişimi Öz Yeterlik Ölçeği'ne Deney Grubu Son Test Puanları ile Not Ortalamaları Arasındaki Pearson Korelasyon Katsayısı

		Deney Grubu Son Test Puanları
Not Ortalaması	P. Corr.	,102*

*İlişki 0,05 düzeyinde anlamlı değildir.

Yapılan istatistiksel analiz sonucunda deney grubunun Kariyer ve Yetenek Gelişimi Öz Yeterlik Ölçeği son test puanları ile bu öğrencilerin not ortalamaları arasında anlamlı bir ilişki bulunmamıştır (r=,102; p>0,05).

Tablo 51. Kariyer ve Yetenek Gelişimi Öz Yeterlik Ölçeği'ne Kontrol Grubu Son Test Puanları ile Not Ortalamaları Arasındaki Pearson Korelasyon Katsayısı

		Kontrol Grubu Son Test Puanları
Not Ortalaması	P. Corr.	,127*

*İlişki 0,05 düzeyinde anlamlı değildir.

Kontrol grubuna ait Kariyer ve Yetenek Gelişimi Öz Yeterlik Ölçeği son test puanları ile bu gruptaki öğrencilerin not ortalamaları arasında anlamlı bir ilişki bulunmamıştır (r=,127; p>0,05).

4.4.MESLEKİ KARAR VERME YETKİNLİK ÖLÇEĞİNE İLİŞKİN BULGULAR

Tablo 52. Mesleki Karar Verme Yetkinlik Ölçeği'nde Deney ve Kontrol Grubunun Ön Test Puanları Normallik Testi

	Kolmogorov-Smirnov[a]			Shapiro-Wilk		
	İstatistik	sd	P	İstatistik	sd	P
Deney Grubu	,093	73	,195	,951	73	,007
Kontrol Grubu	,127	80	,003	,930	80	,000

Mesleki Karar Verme Yetkinlik Ölçeği deney ve kontrol grubu ön test puanlarının normallik testleri yapıldığında deney grubu puanlarının normal dağılım gösterdiği (p>0,05); ancak kontrol grubu puanlarının normal dağılmadığı (p<0,05) görülmüştür. İki veri grubu birden normallik varsayımını sağlayamadığından bu verilerin karşılaştırılması Man Whitney U Testi ile yapılmıştır.

Tablo 53. Deney ve Kontrol Grubuna Ait Mesleki Karar Verme Yetkinlik Ölçeği Ön Test Puanlarının Mann-Whitney U Testi Sonuçları

	N	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	U	p
Deney Grubu	73	75,75	5529,50	2858,50	0,738
Kontrol Grubu	80	78,14	6251,50		

Araştırma öncesinde uygulanan Mesleki Karar Verme Yetkinlik Ölçeği ön test puanlarına göre deney grubu sıra ortalamaları 78,75, sıra toplamları 5529,50; kontrol grubunun sıra ortalamaları 78,14 ve sıra toplamları 6251,50 bulunmuştur. P değerine bakıldığında iki grubun Mesleki Karar Verme Yetkinlik Ölçeği ön test puanları arasında anlamlı bir farklılık olmadığı görülmüştür (U=2858,50; p>0,05)

Tablo 54. Mesleki Karar Verme Yetkinlik Ölçeği'nde Deney Grubunun Ön Test-Son Test Puanlarının Normallik Testi

	Kolmogorov-Smirnov[a]			Shapiro-Wilk		
	İstatistik	sd	P	İstatistik	sd	P
Deney Grubu Ön Test	,093	73	,195	,951	73	,007
Deney Grubu Son Test	,124	73	,007	,971	73	,094

Deney grubuna uygulanan Mesleki Karar Verme Yetkinlik Ölçeğinden elde edilen ön test ve son test puanlarının normallik testine bakıldığında ön test puanlarının normal dağılım gösterdiği (p>0,05); son test puanlarının ise normal dağılmadığı görülmektedir (p<0,05).

Tablo 55. Deney Grubunun Mesleki Karar Verme Yetkinlik Ölçeği'ne Ait Ön Test-Son Test Puanlarının Wilcoxon İşaretli Sıralar Testi Sonuçları .

Son Test-Ön Test	N	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	Z	p
Negatif Sıralar	10	13,30	133	-6,695	0,001
Pozitif Sıralar	63	40,76	2568		
Fark Olmayan	0				

Analiz sonuçlarına göre deney grubunda yer alan öğrencilerin Mesleki Karar Verme Yetkinlik Ölçeği son testinden elde ettikleri puanlar ön test puanlarından anlamlı derecede farklıdır (Z= -6,695, p<0,05). Fark puanlarının sıra ortalaması ve toplamları dikkate alındığında, gözlenen bu farkın pozitif sıralar, yani son test puanları lehinde olduğu görülmektedir. Bu sonuçlara göre, konsültasyon temelli yürütülen RKP dersinin öğrencilerin Mesleki Karar Verme Yetkinlik Ölçeği puanları üzerinde anlamlı bir etkisi olduğu söylenebilir. Yukarıdaki sonuçlara bakıldığında ön test sonuçlarına kıyasla 10 öğrencinin son test puanları düşmüş buna karşın 63 öğrencinin puanları artmıştır.

Tablo 56. Mesleki Karar Verme Yetkinlik Ölçeği'nde Kontrol Grubunun Ön Test-Son Test Puanlarının Normallik Testi

	Kolmogorov-Smirnov[a]			Shapiro-Wilk		
	İstatistik	sd	P	İstatistik	sd	P
Kontrol Grubu Ön Test	,127	80	,003	,930	80	,000
Kontrol Grubu Son Test	,100	80	,065	,970	80	,084

Kontrol grubunun Mesleki Karar Verme Yetkinlik Ölçeğine ait ön test puanları normal dağılım göstermezken ($p<0,05$) son test puanları normal dağılım göstermektedir $p>0,05$).

Tablo 57. Kontrol Grubunun Mesleki Karar Verme Yetkinlik Ölçeği'ne Ait Ön Test-Son Test Puanlarının Wilcoxon İşaretli Sıralar Testi Sonuçları .

Son Test-Ön Test	N	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	Z	p
Negatif Sıralar	16	27,22	435,50	-5,321	0,000
Pozitif Sıralar	60	41,51	2490,50		
Fark Olmayan	4				

Yapılan analiz sonuçlarına bakıldığında kontrol grubunda yer alan öğrencilerin Mesleki Karar Verme Yetkinlik Ölçeği son testinden elde ettikleri puanların ön test puanlarından anlamlı derecede farklı olduğu söylenebilir ($Z=-5,321$; $p<0,05$). Fark puanlarının sıra ortalaması ve toplamları dikkate alındığında, gözlenen farkın pozitif sıralar, yani son test puanları lehinde olduğu görülmektedir. Yukarıdaki sonuçlara bakıldığında ön test sonuçlarına göre 16 öğrencinin puanı düşmüş, 60 öğrencinin artmış ve 4 öğrencinin puanı aynı kaldığı görülmektedir.

Tablo 58. Mesleki Karar Verme Yetkinlik Ölçeği'nde Deney ve Kontrol Grubunun Son Test Puanları Normallik Testi

	Kolmogorov-Smirnov[a]			Shapiro-Wilk		
	İstatistik	sd	P	İstatistik	sd	P
Deney Grubu	,124	73	,007	,971	73	,094
Kontrol Grubu	,100	80	,065	,970	80	,084

Mesleki Karar Verme Yetkinlik Ölçeği son test puanlarının normallik testi sonuçlarına bakıldığında kontrol grubu puanlarının normal dağılım sergilediği (p>0,05); fakat deney grubu puanlarının normal dağılmadığı görülmektedir.

Tablo 59. Deney ve Kontrol Grubuna Ait Mesleki Karar Verme Yetkinlik Ölçeği Son Test Puanlarının Mann-Whitney U Testi Sonuçları

	N	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	U	p
Deney Grubu	73	85,18	6218	2323	0,029
Kontrol Grubu	80	69,54	5563		

Mesleki Karar Verme Yetkinlik Ölçeği son test puanlarına ilişkin yapılan analizde deney grubu puanlarının kontrol grubu puanlarından istatistiksel olarak anlamlı düzeyde farklı olduğu sonucuna varılmıştır (U=2323; p<0,05). Deney grubuna ait son test puanları kontrol grubuna ait son test puanlarına göre anlamlı derecede fazladır. Araştırma öncesinde uygulanan ön testler arasında bir fark bulunmadığı ve son testler arasında deney grubu lehine anlamlı bir fark olduğu göz önünde bulundurulduğunda deney grubu üzerinde uygulanan konsültasyon temelli RKP dersi eğitiminin etkili olduğu

Tablo 60. Mesleki Karar Verme Yetkinlik Ölçeği'nde Deney ve Kontrol Grubunun Cinsiyet Değişkenine Göre Son Test Puanlarının Mann-Whitney U Testi Sonuçları

	Cinsiyet	N	Sıra Ortalamaları	Sıra Toplamları	U	p
Deney Grubu Son Test Puanları	Kız	39	40,14	1565,50	540,50	0,175
	Erkek	34	33,40	1135,50		
Kontrol Grubu Son Test Puanları	Kız	45	43,69	1966	644	0,164
	Erkek	35	36,40	1274		

Mesleki Karar Verme Yetkinlik Ölçeği son test puanlarının cinsiyete göre değişimin gösterildiği Tablo 60 incelendiğinde hem deney hem de kontrol grubu son test puanlarının cinsiyete göre istatistiksel olarak anlamlı bir fark göstermediği görülmektedir (U=540,50, p>0,05; U=644, p>0,05).

Tablo 61. Mesleki Karar Verme Yetkinlik Ölçeği'nde Deney ve Kontrol Grubunun Sosyo Ekonomik Düzey Değişkenine Göre Son Test Puanlarının Kruskal-Wallis Testi Sonuçları

	Sosyo Ekonomik Düzey	N	Sıra Ortalamaları	Ki-Kare	sd	p	Anlamlı Fark
Deney Grubu Fark Puanları	Düşük	4	47,50	1,978	2	,372	-
	Orta	60	35,43				
	Yüksek	9	42,78				
Kontrol Grubu Fark Puanları	Düşük	4	36,50	,569		,752	-
	Orta	67	40,06				
	Yüksek	9	45,56				

Çalışmada yer alan deney grubu öğrencilerinin son test puanları (X^2 =1,978; p>0,05), kontrol grubu öğrencilerinin fark puanları (X^2 =,569; p>0,05) olarak bulunduğundan her iki

grubun Mesleki Karar Verme Yetkinlik Ölçeği son test puanlarının sosyo ekonomik düzey değişkenine göre istatistiksel olarak anlamlı derecede farklılaşmadığı söylenebilir.

Tablo 62. Mesleki Karar Verme Yetkinlik Ölçeği'nde Deney ve Kontrol Grubunun Anne Eğitim Durumu Değişkenine Göre Son Test Puanlarının Kruskal-Wallis Testi Sonuçları

	Anne Eğitim Durumu	N	Sıra Ortalamaları	Ki-Kare	Sd	p	Anlamlı Fark
Deney Grubu Son Test Puanları	Okuryazar	2	34,50	4,247	5	,514	
	İlkokul	10	33,05				
	Ortaokul	36	41,07				
	Lise	21	31,64				
	Ön Lisans	3	46,17				
	Lisans	0	-				
	Y. Lisans	1	20,00				
Kontrol Grubu Son Test Puanları	Okuryazar	1	41,50	3,574		,734	
	İlkokul	9	29,22				
	Ortaokul	28	41,71				
	Lise	31	40,50				
	Ön Lisans	4	52,88				
	Lisans	5	40,70				
	Y. Lisans	2	48,50				

Mesleki Karar Verme Yetkinlik Ölçeği son puanları öğrencilerin anne eğitim düzeylerine göre istatistiksel olarak karşılaştırıldığında deney grubuna ait son test puanlarının (X^2 =4,247; p>0,05), kontrol grubu öğrencilerinin son test puanlarının (X^2 =3,574; p>0,05) anne eğitim düzeyine göre istatistiksel olarak farklılaşmadığı bulunmuştur

Tablo 63. Mesleki Karar Verme Yetkinlik Ölçeği'nde Deney ve Kontrol Grubunun Baba Eğitim Durumu Değişkenine Göre Son Test Puanlarının Kruskal-Wallis Testi Sonuçları

	Baba Eğitim Durumu	N	Sıra Ortalamaları	Ki-Kare	Sd	p	Anlamlı Fark
Deney Grubu Son Test Puanları	Okuryazar	1	32,50	1,847	6	,933	
	İlkokul	2	34,00				
	Ortaokul	23	34,50				
	Lise	26	38,35				
	Ön Lisans	14	41,50				
	Lisans	6	34,83				
	Y. Lisans	1	20,00				
Kontrol Grubu Son Test Puanları	Okuryazar	1	41,50	2,412		,878	
	İlkokul	5	32,60				
	Ortaokul	16	38,56				
	Lise	36	38,92				
	Ön Lisans	5	45,30				
	Lisans	14	47,68				
	Y. Lisans	3	41,17				

Mesleki Karar Verme Yetkinlik Ölçeğinin son test puanları öğrencilerin baba eğitim düzeylerine göre istatistiksel olarak karşılaştırıldığında deney grubu puanlarının (X^2 =1,847; p>0,05), kontrol grubu öğrencilerinin puanlarının (X^2 =2,412; p>0,05) baba eğitim düzeyine göre istatistiksel olarak farklı olmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

Tablo 64. Mesleki Karar Verme Yetkinlik Ölçeği'ne Ait Deney Grubu Son Test Puanları ile Not Ortalamaları Arasındaki Pearson Korelasyon Katsayısı

		Deney Grubu Son Test Puanları
Not Ortalaması	P. Corr.	,124*

*İlişki 0,05 düzeyinde anlamlı değildir.

Yapılan istatistiksel analiz sonucunda deney grubunun Mesleki Karar Verme Yetkinlik Ölçeği son test puanları ile bu gruptaki öğrencilerin not ortalamaları arasında anlamlı bir ilişki bulunmamıştır (r=,124; p>0,05).

Tablo 65. Mesleki Karar Verme Yetkinlik Ölçeği'ne Ait Kontrol Grubu Son Test Puanları ile Not Ortalamaları Arasındaki Pearson Korelasyon Katsayısı

		Kontrol Grubu Son Test Puanları
Not Ortalaması	P. Corr.	,122*

*İlişki 0,05 düzeyinde anlamlı değildir.

Mesleki Karar Verme Yetkinlik Ölçeği kontrol grubu son test puanları ile bu gruptaki öğrencilerin not ortalamaları arasında anlamlı bir ilişki bulunmamıştır (r=,122; p>0,05).

4.5.SINAV KAYGISI ÖLÇEĞİNE İLİŞKİN BULGULAR

Tablo 66. Sınav Kaygısı Ölçeği'nde Deney ve Kontrol Grubunun Ön Test Puanları Normallik Testi

	Kolmogorov-Smirnov[a]			Shapiro-Wilk		
	İstatistik	sd	P	İstatistik	sd	P
Deney Grubu	,160	73	,000	,936	73	,001
Kontrol Grubu	,132	80	,001	,915	80	,000

Deney ve kontrol gruplarının Sınav Kaygısı Ölçeği ön test puanları normal dağılım göstermemektedir ($p<0,05$). Bu nedenle bu verilerin karşılaştırılması non parametrik test ile yapılmıştır.

Tablo 67. Deney ve Kontrol Grubuna Ait Sınav Kaygısı Ölçeği Ön Test Puanlarının Mann-Whitney U Testi Sonuçları

	N	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	U	p
Deney Grubu	73	72,60	5300	2599	0,240
Kontrol Grubu	80	81,01	6481		

Sınav Kaygısı Ölçeği ön testinden elde edilen sonuçlara göre deney grubunun sıra ortalaması 72,60 ve sıra toplamı 5300, kontrol grubunun sıra ortalaması 72,60 ve sıra toplamı 6481 bulunmuştur. İki grubun ön test puanları karşılaştırıldığında bu puanlar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olmadığı görülmektedir ($U=2599$; $p>0,05$).

Tablo 68. Sınav Kaygısı Ölçeği'nde Deney Grubunun Ön Test-Son Test Puanlarının Normallik Testi

	Kolmogorov-Smirnov[a]			Shapiro-Wilk		
	İstatistik	sd	P	İstatistik	sd	P
Deney Grubu Ön Test	,160	73	,000	,936	73	,001
Deney Grubu Son Test	,099	73	,073	,959	73	,017

Deney grubuna ait Sınav Kaygısı Ölçeğinin ön test puanları normal dağılım göstermezken ($p<0,05$) son test puanları normal dağılıma sahiptir ($p>0,05$).

Tablo 69. Deney Grubunun Sınav Kaygısı Ölçeği'ne Ait Ön Test-Son Test Puanlarının Wilcoxon İşaretli Sıralar Testi Sonuçları

Son Test-Ön Test	N	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	Z	p
Negatif Sıralar	29	30,66	889	-2,231	0,026
Pozitif Sıralar	42	39,69	1667		
Fark Olmayan	4				

Analiz sonuçlarına göre deney grubunda yer alan öğrencilerin Sınav Kaygısı Ölçeği son testinden elde ettikleri puanlar ön test puanlarından anlamlı derecede farklıdır ($Z= -2,231$ $p<0,05$). Fark puanlarının sıra ortalaması ve toplamları dikkate alındığında, gözlenen bu farkın pozitif sıralar, yani son test puanları lehinde olduğu görülmektedir. Bu sonuçlara göre deney grubunda yer alan öğrencilerin son test kaygı düzeylerinin ön test ölçümlerine göre daha fazla olduğu söylenebilir. İlk ölçüme oranla 29 öğrencinin sınav kaygısı seviyesi düşmüş, 42 öğrencinin yükselmiş ve 4 öğrencininki değişmemiştir.

Tablo 70. Sınav Kaygısı Ölçeği'nde Kontrol Grubunun Ön Test-Son Test Puanlarının Normallik Testi

	Kolmogorov-Smirnov[a]			Shapiro-Wilk		
	İstatistik	sd	P	İstatistik	sd	P
Kontrol Grubu Ön Test	,132	80	,001	,915	80	,000
Kontrol Grubu Son Test	,095	80	,070	,961	80	,016

Kontrol grubunda sınav Kaygısı Ölçeği ön test puanları normal dağılmazken ($p<0,05$) son test puanları normal dağılım göstermektedir ($p>0,05$)

Tablo 71. Kontrol Grubunun Sınav Kaygısı Ölçeği'ne Ait Ön Test-Son Test Puanlarının Wilcoxon İşaretli Sıralar Testi Sonuçları .

Son Test-Ön Test	N	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	Z	p
Negatif Sıralar	32	32,09	1027	-2,412	0,016
Pozitif Sıralar	45	43,91	1976		
Fark Olmayan	3				

Analiz sonuçlarına göre kontrol grubunda yer alan öğrencilerin Sınav Kaygısı Ölçeği son testinden elde ettikleri puanlar ön test puanlarından anlamlı derecede farklıdır ($Z= -2,412$ $p<0,05$). Fark puanlarının sıra ortalaması ve toplamları dikkate alındığında, gözlenen bu farkın pozitif sıralar, yani son test puanları lehinde olduğu görülmektedir. Bu sonuçlara göre deney grubunda yer alan öğrencilerin son test kaygı düzeylerinin ön test ölçümlerine göre daha fazla olduğu söylenebilir. İlk ölçüme oranla 32 öğrencinin sınav kaygısı seviyesi düşmüş, 45 öğrencinin yükselmiş ve 3 öğrencininki değişmemiştir.

Tablo 72. Sınav Kaygısı Ölçeği'nde Deney ve Kontrol Grubunun Son Test Puanları Normallik Testi

	Kolmogorov-Smirnov[a]			Shapiro-Wilk		
	İstatistik	sd	P	İstatistik	sd	P
Deney Grubu	,099	73	,073	,959	73	,017
Kontrol Grubu	,095	80	,070	,961	80	,016

Deney ve kontrol gruplarına uygulanan Sınav Kaygısı Ölçeğinin son test sonuçlarına ait puanların normallik testinde hem deney grubu puanlarının ($p>0,05$), hem de kontrol grubu puanlarının ($p>0,05$) normal dağıldığı görülmektedir. Her iki grup veri de normal dağılım gösterdiği için bu puanların karşılaştırılmasının parametrik testlerle yapılması gerekmektedir (Can, 2013: s. 116)

Tablo 73. Deney ve Kontrol Grubuna Ait Sınav Kaygısı Ölçeği Son Test Puanlarının Bağımsız Örneklem T-Testi Sonuçları

	N	$\bar{X}$	S	sd	t	p
Deney Grubu	73	33,57	7,15	151	-1,017	0,311
Kontrol Grubu	80	34,72	6,82			

Sınav Kaygısı Ölçeği son test sonuçlarına göre deney grubu puan ortalamaları ($\bar{X}=33,57$) kontrol grubu puan ortalamalarına göre ($\bar{X}=34,72$) anlamlı bir farklılık göstermemektedir ($t_{(151)}=-1,017$, $p>0,05$).

Tablo 74. Sınav Kaygısı Ölçeği'nde Deney ve Kontrol Grubunun Cinsiyet Değişkenine Göre Son Test Puanlarının Mann-Whitney U Testi Sonuçları

	Cinsiyet	N	Sıra Ortalamaları	Sıra Toplamları	U	p
Deney Grubu Son Test Puanları	Kız	39	34,77	1356	576	0,335
	Erkek	34	39,56	1345		
Kontrol Grubu Son Test Puanları	Kız	45	39,40	1773	738	0,631
	Erkek	35	41,91	1467		

Sınav Kaygısı Ölçeği son test puanlarının cinsiyete göre değişiminin yer aldığı Tablo 74 incelendiğinde hem deney hem de kontrol grubu son test puanlarının cinsiyete göre istatistiksel olarak anlamlı bir fark göstermediği görülmektedir (U=576,50, p>0,05; U=738, p>0,05).

Tablo 75. Sınav Kaygısı Ölçeği'nde Deney ve Kontrol Grubunun Sosyo Ekonomik Düzey Değişkenine Göre Son Test Puanlarının Kruskal-Wallis Testi Sonuçları

	Sosyo Ekonomik Düzey	N	Sıra Ortalamaları	Ki-Kare	sd	p	Anlamlı Fark
Deney Grubu Fark Puanları	Düşük	4	51,88	3,222	2	,200	-
	Orta	60	37,19				
	Yüksek	9	29,11				
Kontrol Grubu Fark Puanları	Düşük	4	52,38	2,325		,313	-
	Orta	67	35,80				
	Yüksek	9	38,17				

Çalışmada yer alan deney grubu öğrencilerinin son test puanları (X^2 =3,222; p>0,05), kontrol grubu öğrencilerinin fark puanları (X^2 =2,325; p>0,05) olarak bulunduğundan her iki

grubun Sınav Kaygısı Ölçeği son test puanlarının sosyo ekonomik düzey değişkenine göre istatistiksel olarak anlamlı derecede farklılaşmadığı söylenebilir.

Tablo 76. Sınav Kaygısı Ölçeği'nde Deney ve Kontrol Grubunun Anne Eğitim Durumu Değişkenine Göre Son Test Puanlarının Kruskal-Wallis Testi Sonuçları

	Anne Eğitim Durumu	N	Sıra Ortalamaları	Ki-Kare	Sd	p	Anlamlı Fark
Deney Grubu Son Test Puanları	Okuryazar	2	28,50	1,200	5	,945	
	İlkokul	10	32,90				
	Ortaokul	36	39,32				
	Lise	21	35,90				
	Ön Lisans	3	35,67				
	Lisans	0	-				
	Y. Lisans	1	38,50				
Kontrol Grubu Son Test Puanları	Okuryazar	1	57,00	5,071		,535	
	İlkokul	9	46,94				
	Ortaokul	28	42,54				
	Lise	31	40,81				
	Ön Lisans	4	27,13				
	Lisans	5	25,00				
	Y. Lisans	2	35,50				

Sınav Kaygısı Ölçeği son puanları öğrencilerin anne eğitim düzeylerine göre istatistiksel olarak incelendiğinde deney grubunun son test puanlarının (X^2 =1,200; p>0,05), kontrol grubu öğrencilerinin son test puanlarının (X^2 =5,071; p>0,05) anne eğitim düzeyine göre istatistiksel olarak farklılaşmadığı bulunmuştur

Tablo 77. Sınav Kaygısı Ölçeği'nde Deney ve Kontrol Grubunun Baba Eğitim Durumu Değişkenine Göre Son Test Puanlarının Kruskal-Wallis Testi Sonuçları

	Baba Eğitim Durumu	N	Sıra Ortalamaları	Ki-Kare	Sd	p	Anlamlı Fark
Deney Grubu Son Test Puanları	Okuryazar	1	18,50	5,355	6	,499	
	İlkokul	2	42,50				
	Ortaokul	23	32,96				
	Lise	26	43,96				
	Ön Lisans	14	33,68				
	Lisans	6	31,08				
	Y. Lisans	1	38,50				
Kontrol Grubu Son Test Puanları	Okuryazar	1	57,00	8,197		,224	
	İlkokul	5	39,60				
	Ortaokul	16	44,19				
	Lise	36	43,21				
	Ön Lisans	5	24,70				
	Lisans	14	40,18				
	Y. Lisans	3	12,17				

Sınav Kaygısı Ölçeğinin son test puanları öğrencilerin baba eğitim düzeylerine göre istatistiksel olarak analiz edildiğinde deney grubu puanlarının (X^2 =5,355; p>0,05), kontrol grubu öğrencilerinin puanlarının (X^2 =8,197; p>0,05) baba eğitim düzeyine göre istatistiksel olarak farklı olmadığı görülmüştür.

Tablo 78. Sınav Kaygısı Ölçeği'ne Ait Deney Grubu Son Test Puanları ile Not Ortalamaları Arasındaki Pearson Korelasyon Katsayısı

		Deney Grubu Son Test Puanları
Not Ortalaması	P. Corr.	,225*

*İlişki 0,05 düzeyinde anlamlıdır.

Deney grubunun Sınav Kaygısı Ölçeği son test puanları ile bu öğrencilerinin geçmiş yıla ait sene sonu not ortalamaları arasında düşük düzeyde, pozitif ve anlamlı bir ilişki vardır (r=,225; p<0,05). Sınav Kaygısı Ölçeğindeki puanların değişiminin %0,05'i öğrencilerin not ortalamasından kaynaklanmaktadır (r^2=0,05).

Tablo 79. Sınav Kaygısı Ölçeği'ne Ait Kontrol Grubu Son Test Puanları ile Not Ortalamaları Arasındaki Pearson Korelasyon Katsayısı

		Kontrol Grubu Son Test Puanları
Not Ortalaması	P. Corr.	,258*

*İlişki 0,05 düzeyinde anlamlıdır.

Kontrol grubuna ait Sınav Kaygısı Ölçeği son test puanları ile gruptaki öğrencilerin önceki yıl sene sonu başarı puanları arasında düşük düzeyde, pozitif ve anlamlı bir ilişki vardır (r=,258; p<0,05). Sınav Kaygısı Ölçeğindeki puanların değişiminin %0,06'sı öğrencilerin not ortalamasından kaynaklanmaktadır (r^2=0,05).

4.6.SÜRECE İLİŞKİN ÖĞRETMEN GÖRÜŞLERİNE YÖNELİK BULGULAR

Süreç boyunca sınıf rehber öğretmenleri ile yapılan çalışmalarda öğretmenlerin bu derse ilişkin bakış açılarının giderek daha da olumluya döndüğü, ilk haftalarda haftalık toplantılara gelmeleri yönünde çağrı bekleyen öğretmenlerin ileriki haftalarda belirlenen gün ve saatte kendi istekleri ile toplantı yerinde oldukları gözlenmiştir. Süreç sonunda deney

grubu öğretmenlerinden biri "RKP dersine gireceği kendisine tebliğ edildiğinde ilk defa gireceği için bu dersin kazanım ve etkinliklerine yönelik yeterli donanıma sahip olmadığını düşündüğünü ve bu nedenle bu derse girme konusunda sene başında isteksizlik yaşadığını ancak yürütülen çalışma sayesinde hem diğer sekizinci sınıf öğretmenleri ile işbirliği yapma fırsatı yakaladığını hem de etkinlik ve kazanımlara yönelik yetkinlik düzeyi arttığı için sınıfa daha istekli girdiğini ifade etmiştir." Süreç sonunda yapılan değerlendirmede bir başka deney grubu sınıf öğretmeni RKP dersine "daha önce bir defa girdiğini bunun öncesinde de birkaç defa çeşitli sınıfların rehberlik derslerine girdiğini belirterek genelde bu derslerin plandaki kazanımlarını ders defterine işledikten sonra ya öğrencileri serbest bıraktığını ya da sınıf içerisindeki problemlerin konuşulduğunu, dersin sohbetten öteye gitmediğini ifade etmiştir." Aynı öğretmen bu yıl kendisini bu ders konusunda daha rahat hissettiğini, hangi gün ne yapılacağını, ne anlatılacağını bilmenin ve bu konuda uzman olduğunu düşündüğü okul rehber öğretmeni ile işbirliği yapmanın kendisini iyi hissettirdiğini söylemiştir. Bir başka sınıf rehber öğretmeni ifadesinde "İlk haftalarda RKP dersine girdiğimde öğrencilerin bir kısmı test çözmek, kitap okumak için kendilerini serbest bırakmamı istedi. Bir kısmı da buna itiraz ederek sınıf içi konulardan sohbet etmek istediklerini belirtti. Ben dersimizin boş bir ders olmadığını bir planının ve yapılması gereken etkinliklerinin olduğundan bahsettim. Biraz gönülsüz de olsa kabul ettiler ancak etkinliklere katılma konusunda pek istekli olmadılar. Ancak haftalar geçtikçe hem ben hem de öğrenciler bu derse ve etkinliklere alıştık. Gelecekte yapacakları seçimlerin doğruluğunun bu dersten edinecekleri kazanımlarla doğru orantılı olacağını belirtmem onları sanırım biraz daha motive etti. Yetiştirmemiz gereken yoğun bir müfredatın olduğu, neredeyse nefes almadan soru çözerek geçen derslerin yanında haftada bir de olsa RKP ders etkinliklerini uygulamak hem bana hem de öğrencilerime iyi geldi." demiştir.

TARTIŞMA ve SONUÇ

Bu araştırmada Milli Eğitim Bakanlığına bağlı tüm ortaokullarda 2015-2016 eğitim öğretim yılından bu yana sekizinci sınıf müfredatında okutulmakta olan RKP Dersine ilişkin sınıf rehber öğretmenlerinin bu derse bakış açılarını öğrenebilmek, yeterlik düzeylerini çeşitli faktörler açısından incelemek amacıyla bir veri toplama çalışması gerçekleştirilmiştir. Ardından oluşturulan deney grubunun öğretmenleri ile konsültasyon çalışmaları yürütülmüş ve bu çalışmaların öğrencilerin kariyer farkındalık düzeylerine etkileri kontrol grubu öğrencileri ile karşılaştırılarak belirlenmeye çalışılmıştır. Bu bölümde, yapılan çalışmalarda araştırmanın alt problemlerine ilişkin elde edilen bulgular alan yazına göre tartışılmıştır.

Öğrenimlerini 8. Sınıfta sürdüren öğrencilerin sınıf rehber öğretmenlerinden RKP dersi kazanımlarına sahip olma ve bu bilgileri öğrencilerine aktarabilme konusunda hissettikleri yeterlik düzeylerini düşünerek olumsuzdan olumluya doğru 1 ile 7 arasında puanlamaları istenmiştir. 106 öğretmenin ortalama puanı 4,64 bulunmuştur. Orta düzeyde değerlendirilebilecek bu puanı oluşturan verilerin dağılımına bakıldığında sadece 7 öğretmenin tam puanı işaretlediği görülmektedir. Öğretmenlerin tamamına yakınının RKP dersine ilişkin az ya da çok tereddütleri olduğu görülmektedir. Bu sonuç yaptıkları araştırmada sınıf rehber öğretmenlerinin bazı kazanımlar konusunda kendilerini yetersiz hissettikleri sonucuna ulaşan Erdem ve Gürol (2020)'u desteklemektedir.

Yapılan çalışmanın ilgili kısmında öğretmenlerin sınıf rehber öğretmenliğini yaptıkları öğrencileri çeşitli yönlerden (okul başarısı, ailevi özellikler, ilgiler, yetenekler, değerler, kişilik özellikleri) ne düzeyde tanıdıkları araştırılmıştır. En çok tanınan özellik 6,26 ile başarı düzeyleri olurken bunu 6,04 ile fiziksel özellikler ve 5,71 ile kişilik özellikleri takip etmiştir. Bunların ardından ise 5,51 ile değerler, 5,38 ile ilgiler ve 5,35 ile yetenekler gelmektedir. En az tanınan özellik ise 5,06 ile ailevi özelliklerdir. Sınıf öğretmenlerinin öğrencilerin akademik durumu ve fiziksel özellikleri gibi fazla çaba sarf etmeden de öğrenilebilecek özellikleri hakkında daha fazla fikir sahibiyken mesleki rehberlik konusunda son derece önemli bir yeri olan ilgi, yetenek ve değerlere ilişkin daha az bilgi sahibi olmaları öğrencilerin bu özelliklerini keşfetmelerine olanak sağlayan RKP dersinin gereği gibi işlenmesinin önemini ortaya koymaktadır.

RKP dersini branşı fark etmeksizin sınıf rehber öğretmenlerinin görevlendirilebileceği belirtilmiştir (MEB, 2014). Kendi branşı dışında kalan RKP dersine girme konusunda sınıf

öğretmenlerinin gönüllülük dereceleri araştırılmış ve gönüllülük puan ortalaması 4,75 olarak bulunmuştur. Hiç gönüllü olmadığını belirten 9 kişiye karşılık 20 kişi tamamen gönüllü olduğunu ifade etmiştir. Öğretmenlerin gönüllülük ortalama puanları (4,75), yeterlik puan ortalamalarına (4,64) yakın düzeyde bulunmuştur. Öğretmenlerin RKP dersine ilişkin yetkinlik inançlarının bu derse yönelik bakış açılarıyla paralellik gösterdiği söylenebilir. Araştırmada ulaşılan bu sonuçlar Taşkaya ve Kurt'un, 2010 yılında yaptıkları araştırmada öğretmenlerin pek çoğunun rehberlik faaliyetlerini önemli gördüğü ancak rehberlik etkinlikleri yapma konusunda yüksek bir motivasyona sahip olmadıkları, hatta bazı rehberlik derslerinde üst öğrenim kurumu sınavlarına hazırlık yapmayı tercih ettikleri sonucunu destekler niteliktedir. Benzer şekilde Atıcı ve Çekici (2007) de sınıf rehber öğretmenlerinin rehberlik servisi ile işbirliği kurma konusundaki isteksizliklerinin ve bu konuda direnç kullanmalarının rehberlik faaliyetlerinin niteliğini düşürdüğü sonucuna ulaşmıştır. Yapılacak çalışmalarla öğretmenlerin yeterlik düzeylerinin artırılması bu derse daha yüksek motivasyonla girmelerini sağlayacaktır.

Araştırma kapsamında sınıf rehber öğretmenlerine RKP ders programına ilişkin kazanımlar, etkinlikler ve bu dersin içeriğine yönelik ne derece bilgi sahibi oldukları sorulmuştur. 106 öğretmenin bu soruya verdikleri cevapların ortalaması 4,74 olarak bulunmuştur. Bu sonuçlar, yaptığı araştırmada sınıf rehber öğretmenlerinin bazılarının RKP ders içeriklerine tam hakim olamadığı sonucuna ulaşan Erdem ve Gürol (2020) ile paralellik göstermektedir. Bundan önceki sonuçlarla birlikte değerlendirildiğinde öğretmenlerin bilgi puan ortalamaları ile gönüllülük puan ortalamalarının neredeyse aynı olduğu görülmektedir. Bir önceki tartışma maddesi ışığında bakıldığında öğretmenlerin RKP dersine yönelik bilgi, yetkinlik ve gönüllülük düzeylerinin birbirini etkiler nitelikte olduğu söylenebilir. Bu alanların herhangi biri ile ilgili yapılacak çalışmaların doğrudan diğer iki değişkeni de etkilemesi muhtemeldir.

RKP dersine dair okul psikolojik danışmanı ile işbirliği yaptığını belirten öğretmenlerin sayısı 68'dir (%64,1). Geriye kalan 3'te 1'lik kesim bu ders özelinde rehberlik servisinden yardım almadığını ifade etmiştir. Bu veriler Yüksel-Şahin 'in (2008) okullarda öğretmenlerin konsültasyon hizmetlerinden yararlanma oranının %59,1 bulunduğu çalışmalarını destekler niteliktedir. Öte yandan bu çalışmada ulaşılan sonuç Perera-Diltz'in (2011) rehberlik servisinin sınıf rehber öğretmenleri ile konsültasyon yapma oranının %79 olarak bulunduğu araştırmaya oranla düşük kalmaktadır. Buna neden olarak bu araştırmada yapılan konsültasyon çalışmalarının sadece RKP dersi ile sınırlandırılmış olması

gösterilebilir. İlgili sorunun genel olarak rehberlik servisi ile işbirliği yapıyor musunuz şeklinde sorulduğunda Perera-Diltz'in sonucuna benzer bir sonuca ulaşılacağı tahmin edilmektedir. Çalışmanın yapıldığı bölgelere bakıldığında İzmit ilçesi nüfusu yoğun olmakla birlikte ortaokullarının neredeyse tamamında psikolojik danışman olan bir yöredir. Ancak Kandıra ilçesi nüfus yoğunluğunun az olduğu ve genelde kırsal ve dağınık yerleşimin yaygın olduğu bir ilçedir. Bu nedenle Kandıra ilçesinin birçok ortaokulunda rehberlik normu bulunmamaktadır. RKP dersi hakkında psikolojik danışmanla işbirliği yapmadığını belirten öğretmenlerin tamamına yakını kadrolu psikolojik danışman olmayan okullarda çalışmakta ve öğrenciler rehberlik hizmetleri konusunda işbirliği yapabileceği, yardım isteyebileceği bir uzmana ulaşmakta güçlük çekmektedir. Milli Eğitim Bakanlığı verilerine göre ülkemizde 2019 yılı itibariyle 66.849 örgün eğitim kurumu bulunmasına karşın 2014 verilerine göre 25.903 rehber öğretmen bulunması bu görüşü destekleyen istatistikî bilgilerdir (Aktüelpdr, "MEB'de Görev Yapan Rehber Öğretmen Sayısı", MEB, 2019). Taşkaya ve Kurt (2010), Yazgünoğlu (2012), Erdem ve Gürol (2020) da yaptıkları çalışmalarda okullarda görevli rehber öğretmen sayısının azlığına vurgu yaparak bu sayının artması gerektiği önerisinde bulunmuşlardır.

RKP dersinin amacına uygun ve daha verimli olabilmesi için sınıf rehber öğretmenleri ve rehberlik servislerinin işbirliği yapması büyük önem taşımaktadır. Atıcı'nın (2006) ulaştığı sınıf rehber öğretmenlerinin okul rehberlik servisleri ile yaptıkları işbirliğinin yeterli düzeyde olduğu sonucunun aksine bu çalışmada rehberlik ders saatlerinin artırılması ve sınıf rehber öğretmenleri ile okul psikolojik danışmanları arasındaki işbirliğinin güçlendirilmesi gerektiği sonucuna varan Akbaş (2001), Ünal (2006), Yazgünoğlu (2012), Erdem ve Gürol (2020)'u destekleyen bir sonuca ulaşılmıştır.

Çalışmaya katılan öğretmenlerin %53,8'i (57 kişi) RKP dersi için diğer sekizinci sınıf rehber öğretmenleriyle işbirliği yaptığını, %42,2'si (49 kişi) ise yapmadığını belirtmiştir. Çalışmanın verilerinin toplandığı 38 okulun 12'si her sınıf seviyesinde tek şubeye sahip olan okullardır. Dolayısıyla bu 12 okul öğretmenlerinin işbirliği yapabilecekleri bir diğer öğretmen bulunmadığı için bu seçeneği işaretlemişlerdir. Bu sayı dışarıda tutulduğunda dahi 37 öğretmenin okullarında aynı sınıf seviyesinin rehberliğini yapan öğretmenler olmasına karşın işbirliği yapmadıkları ortaya çıkmaktadır. Bu duruma RKP dersi konusunda öğretmenlerin kendilerini yeterince yetkin hissetmemelerinden ötürü emin olamadıklar bilgileri başkaları ile paylaşmaktan kaçınmalarına yol açmakta ve bu dersin okul içinde ortak bir politika olarak görülmesini ve birlikte yürütülmesini engellemektedir. Literatürde bu sonucun

karşılaştırılabileceği bir çalışmaya rastlanmamıştır. Bu anlamda araştırmada ulaşılan bu sonuç sonraki yapılacak çalışmalar için referans oluşturabilecektir.

RKP dersine ilişkin yeterlik algısı puan ortalamalarının kadın öğretmenlerde (4,56), erkek öğretmenlerde (4,74) bulunmasına karşın yapılan istatistiksel analizde bu iki ortalamalar arasında anlamlı bir fark olmadığı görülmüştür. Benzer şekilde Teker (2007), Berber (2010), Gür (2010) ve Yazgünoğlu (2012) cinsiyetler arasında anlamlı fark olmadığı sonucuna varmıştır. Bunun aksine Demir (2010) ve Yumrutaş (2006) ise yaptıkları çalışmalarda kadın öğretmenlerin erkek öğretmenlere göre rehberlik dersine yönelik öz yeterlik düzeylerinin yüksek olduğu bulgusuna erişmişlerdir.

Mesleki tecrübe değişkenine göre öğretmenlerin yetkinlik puanları incelendiğinde kıdemler bazında puan ortalamaları arasında anlamlı bir fark olmadığı görülmüştür. Benzer şekilde Kılıç (2002), Gür (2010) ve Berber (2010) de sınıf rehber öğretmenlerinin kıdemlerinin rehberlik algıları konusunda fark oluşturan bir unsur olmadığı sonucuna ulaşmıştır. Ulaşılan bu sonucun aksine literatürde Yumrutaş (2016) ve Boran'ın (2003) çalışmaları gibi mesleki kıdem süresinin rehberlik algısını anlamlı biçimde etkilediğini gösteren çalışmalar da bulunmaktadır. Mesleğe yeni başlamış öğretmenlerin atanmaları için girmek zorunda oldukları KPSS'nin ana konularından biri olan Rehberlik konusundaki bilgilerinin güncel olması ve bu bilgilerin RKP dersi sayesinde işe koşulmasının bu araştırmadaki sonucu ortaya çıkardığı söylenebilir. Öte yandan mesleğe yeni başlayan öğretmenlerin birçoğunun üniversite eğitimlerini yeni tamamladıkları varsayıldığında eğitim fakültelerinde verilen rehberlik dersinin öğretmenlerin bu konudaki yeterliklerini olumlu yönde etkilediği söylenebilir. Mesleğe yeni başlayan öğretmenlerden sonra en yüksek ortalamaya sahip grup 6-10 yıl arası tecrübeye sahip olan gruptur. 6-10 yıl arası dönem lisans döneminde alınan eğitimin ve KPSS dönemindeki çalışmaların mesleğe başladıktan sonra edinilen tecrübeler ile birleştiği zaman dilimi olarak düşünülebilir. Bununla birlikte 10-15 yıl arası tecrübeye sahip olan öğretmenlerin yeterlik puan ortalamaları 4,43 ile en düşük dönem olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu dönemde mesleğin ilk dönemlerine oranla heyecanın azalmasının, lisans eğitiminde edinilen bilgilerin güncelliğini yitirmesinin, öğretmenlerin kendilerini yenileme konusunda sıkıntı yaşamalarının buna sebep olduğu söylenebilir.

8. Sınıf Rehber Öğretmenler Bilgi Formunda öğretmenlere üniversitede rehberlik dersi alıp almadıkları sorulmuştur. Alınan cevaplara göre üniversitede rehberlik dersi aldığını belirten 84 öğretmenin yeterlik puan ortalaması (4,80), rehberlik dersi almadığını belirten 12

öğretmenin yeterlik puan ortalaması (4,25) ve rehberlik dersi alıp almadığını hatırlamayan 10 öğretmenin yeterlik puan ortalaması (3,80) olarak bulunmuştur. Ersöz (2001), Kılıç (2002) ve Gür (2010) yaptıkları çalışmalarda rehberlik konusunda eğitim alıp almamanın rehberlik hizmetlerine bakış açısını ve yeterlik düzeyini anlamlı biçimde etkilemediği sonucuna varmıştır. Bu sonucun aksine Boran (2003), Yumrutaş (2006) ve Demir (2010) ise rehberlik konusunda gerek üniversite döneminde gerekse meslekte çalışırken hizmet içi eğitim almanın rehberliğe yönelik tutumları olumlu yönde etkilediği sonucunu ortaya koymuştur. Ülkemizde üniversitelerin eğitim fakülteleri öğretmen yetiştirmekle görevli kurumlar olmakla birlikte Fen-Edebiyat, İlahiyat gibi farklı fakülte mezunu kişiler de pedagojik formasyon alarak öğretmen olma hakkı elde etmektedir. Bu araştırmaya katılan 12 öğretmenin bu sebeple üniversitede rehberlik dersi almadığını ifade ettiği düşünülebilir. Bu kişiler her ne kadar pedagojik formasyon döneminde rehberlik konusunda eğitim almış olsalar da yeterlik algısı konusunda üniversitede rehberlik dersi alanlar kadar yüksek puana sahip olmadıkları görülmektedir. Öte taraftan 10 kişi rehberlik dersi alıp almadığını hatırlamadığını belirtmiştir. Bu kişilerin lisans eğitimlerinde ya da sonradan aldıkları pedagojik formasyonlarda rehberlik dersi görseler dahi bunu hatırlayamamış olmaları aslında o dersten yeterince kazanım elde edemediklerini göstermektedir. Bu öğretmenler 3,80 yeterlik puan ortalaması ile kendini en az yetkin hisseden grup olarak karşımıza çıkmaktadır. Üniversitede rehberlik dersi alan öğretmenlerin yeterlik puan ortalamalarının hem rehberlik dersi almadığını ifade edenlerden hem de alıp almadığını hatırlamadığını belirtenlerden anlamlı derecede daha yüksek olması öğretmen adaylarının rehberlik konusundaki eğitimlerinin ne denli önemli olduğunu gözler önüne sermektedir.

Araştırmadaki bir diğer madde sadece üniversitede rehberlik dersi almış olan kişilere (84) yöneltilmiş ve bu derse dair memnuniyet dereceleri araştırılmıştır. 5 kişi üniversitede aldıkları rehberlik dersinin şu anki RKP dersine ilişkin kesinlikle hiç yararlı olmadığını, 6 kişi pek yararlı olmadığını düşünmektedir. Diğer taraftan 10 kişi kesinlikle çok yararlı olduğunu, 9 kişi ise oldukça yararlı olduğunu düşünmektedir. Öğretmenlerin birçoğu uç değerlerde yanıt vermekten çekinmiş ve büyük çoğunluğu "Biraz faydalı olduğunu düşünüyorum" seçeneğinde yoğunlaşmıştır. Bu sonuçlardan öğretmenlerin üniversitede aldıkları rehberlik dersini tamamen gereksiz veya yetersiz görmedikleri ancak bu derste edindikleri bilgiler ve bunları kullanma konusunda kendilerine tam güvenmedikleri yorumu yapılabilir.

Çalışmaya katılan öğretmenlerin %46,2'si (49 kişi) daha önce RKP dersine girdiğini %53,8'i (57 kişi) ise bu yıl ilk defa girdiğini ifade etmiştir. Daha önce bu dersi vermiş

olanların yetkinlik puan ortalamaları 4,98 olarak, vermemiş olanların ise 4,35 olarak bulunmuştur. Bu iki ortalama puan arasında istatistiksel analizler sonucunda anlamlı bir fark olduğu ortaya çıkmıştır. Dolayısıyla bu derse daha önce girmiş olmanın dersin kazanımları ve etkinlikleri konusunda öğretmenlere tecrübe sağladığı, bunun da öğretmenlerin yetkinlik puanını olumlu yönde etkilediği söylenebilir.

Araştırmaya katılan öğretmenlere bilgi formu ile birlikte aynı anda 10 maddelik Genel Öz Yeterlik Ölçeği de uygulanmıştır. Yapılan analizlerde Genel Öz Yeterlik Ölçeğinden elde edilen puanlar ile öğretmenlerin RKP dersine ilişkin yeterlik puanları arasında anlamlı bir ilişki bulunmamıştır. Karşılaşılan zorlukların üstesinden gelebilme, beklenmedik olaylarla başa çıkabilme, farklı çözüm yolları bulabilme gibi başlıkların yer aldığı ölçekten öğretmenler her ne kadar yüksek puan alsalar da bu durumun öğretmenlerin RKP dersine yönelik yeterlik algılarını anlamlı düzeyde olumlu yönde etkilemediği görülmüştür. Bu açıdan bakıldığında öğretmenlerden RKP dersine ilişkin kendi güçlü yönlerini kullanmalarını beklemekten ziyade öğretmenlerin bu derse yönelik yeterliklerini artıracak çalışmaların yapılması gerekmektedir.

RKP dersi etkinliklerinin içeriği ve uygulanması konusunda okul rehber öğretmeninden destek almak ister misiniz sorusuna öğretmenlerin tamamı (%100) olumlu yanıt vermiştir. Bu sonuç sınıf rehber öğretmenlerinin rehberlik faaliyetleri konusunda okul rehber öğretmeni ile işbirliğine duydukları ihtiyacı ve konsültasyon çalışmalarına yönelik olumlu bakış açılarını gözler önüne sermektedir. Literatüre bakıldığında Clark (2004), Taşkaya ve Kurt (2010), Yazgünoğlu (2012), Erdem ve Gürol (2020) da sınıf rehber öğretmenlerinin rehberlik konusunda okul psikolojik danışmanı ile yapılan işbirliğini önemli gördükleri ve bu konuda destek almak istedikleri sonucuna ulaşmıştır.

Çalışma öncesinde 52 maddeden oluşan Çocuklar İçin Kariyer Gelişim Ölçeği hem deney hem de kontrol grubu öğrencilerine uygulanmıştır. Yapılan analiz sonucu iki grubun ön test puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmamış, çalışma öncesinde iki grubun birbirine benzer olduğu görülmüştür. Ön testin ardından yapılan konsültasyon sürecinin sonunda her iki gruba aynı ölçek bir kez daha uygulanmıştır. Hem deney hem de kontrol grubunun test puan ortalamalarının artış gösterdiği görülmüştür. Her iki grubunun da son test puanları ön test puanlarına göre istatistiksel olarak anlamlı derecede daha fazladır. Burada bir yıl boyunca RKP dersi görmenin hem deney hem de kontrol grubu öğrencilerinin Çocuklar İçin Kariyer Gelişim Ölçeği puanlarını olumlu yönde etkiledikleri görülmekte ve bu dersin bu anlamda faydalı olduğu sonucuna ulaşılmaktadır. Öte taraftan çalışmaya katılan

öğrencilerin son test puanları karşılaştırıldığında deney grubu son test puanlarının kontrol grubunun son test puanlarından anlamlı derecede fazla olduğu görülmüştür. Deney ve kontrol gruplarının ön test puan ortalamaları arasında anlamlı bir fark bulunmazken son testler karşılaştırmasında deney grubu lehine anlamlı bir farkın ortaya çıkması deney grubuna yönelik RKP dersinin konsültasyon temelinde işlenmesinin etkili olduğunu göstermektedir. Ulaşılan bu sonuç Hurwitz'in (2015) rehberlik servisleri ve öğretmenlerin konsültasyon çalışmaları yürütmesinin dolaylı olarak öğrencilerde akademik, davranışsal ve sosyal yönde olumlu değişikliklere yol açtığı sonucunu destekler niteliktedir. Bozgeyikli, Bacanlı ve Doğan (2009)'ın cinsiyetin öğrencilerin ÇKGÖ ve MKVYÖ puanlarını anlamlı düzeyde etkilediği sonucunun aksine bu çalışmada deney ve kontrol grubundaki öğrencilerin son test puanlarının öğrencilerin cinsiyetlerine, gelir düzeylerine, anne ve babalarının eğitim durumlarına göre anlamlı derecede farklılaşmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Aynı zamanda öğrencilerin bir önceki yıla ait başarı puanları ile ÇKGÖ son test puanları arasında anlamlı bir ilişki bulunmamıştır. Hangi gelir düzeyinden, sosyo ekonomik çevreden gelirse gelsin, hangi başarı düzeyine sahip olursa olsun tüm öğrencilerin RKP dersinden benzer oranlarda faydalandığı söylenebilir.

Çalışma öncesinde deney ve kontrol grubu öğrencilerine 14 maddeden oluşan ve bu maddelere 1 ile 6 arasında puan vermelerinin istendiği Kariyer ve Yetenek Gelişimi Öz Yeterlik Ölçeği uygulanmıştır. Öğrenciler henüz RKP dersi görmeden önce uygulanan ölçeğin ön test sonuçlarında deney ve kontrol grubu arasında anlamlı bir farka rastlanmamıştır. Ön testin ardından kontrol grubu öğrencileri ve sınıf rehber öğretmenleri ile sene sonunda son test uygulamasına kadar herhangi bir etkileşime girilmemiştir. Deney grubu öğrencilerinin sınıf rehber öğretmenleri ile konsültasyon temelli haftalık çalışmalar yürütülmüştür. Süreç sonunda uygulanan son test puanları hem deney grubunda hem de kontrol grubunda ön test puanlarından anlamlı derecede daha yüksektir. RKP dersinin öğrencilerin Kariyer ve Yetenek Gelişimi Öz Yeterlik Ölçeği puanlarına olumlu etki ettiği söylenebilir. Deney ve kontrol gruplarının ön test puanları arasında anlamlı bir fark bulunmazken bu iki grubun son testleri arasında deney grubu lehine anlamlı bir fark ortaya çıkmıştır. RKP dersi başlı başına öğrencilerin Kariyer ve Yetenek Gelişimi Öz Yeterlik Ölçeği puanlarını olumlu etkilemekle birlikte bu dersin okul rehber öğretmeni ile sınıf rehber öğretmeninin işbirliğini içeren konsültasyon temelli yürütülmesinin çok daha fazla olumlu etki sağladığı görülmüştür. RKP ders içeriklerinin öğrencilerin kendilerini daha iyi tanımaları, potansiyellerini keşfetmeleri ve kariyer kavramına ilişkin bir farkındalık oluşturmaları bakımından faydalı olduğu görülmüştür. Öğrencilerin Kariyer ve Yetenek

Gelişimi Öz Yeterlik Ölçeği son test puanlarından aldıkları puanlar öğrencilerin cinsiyetlerine, gelir düzeyine, anne-baba eğitim durumlarına göre farklılaşmamakta olup ölçek puanları ile öğrencilerin bir önceki yılın sene sonu başarı puanları arasında anlamlı bir ilişki bulunmamıştır. Literatür incelendiğinde benzer şekilde Şekerci'nin (2016) de cinsiyet ve anne baba eğitim düzeyinin kariyer karar verme becerilerini anlamlı biçimde etkilemediği sonucuna ulaştığı; ancak bunun aksine Yazıcıoğlu'nun (2008) cinsiyet, anne-baba eğitim düzeyi ve kardeş sayısının öğrencilerin kariyer karar verme becerilerine anlamlı derecede etki ettiği sonucuna ulaştığı görülmektedir. Bununla birlikte Şekerci (2016), gelir düzeyi ile öğrencilerin akademik başarı algısının kariyer kararı verme üzerindeki anlamlı etkisinin aksine bu çalışmada gelir düzeyi ve akademik başarı puanları arasında anlamlı bir ilişki bulunmamıştır. Bu çalışmaya katılan öğrencilerin büyük çoğunluğunun orta gelir düzeyinde yoğunlaşmış olması ve alt-üst gelir gruplarında çok az öğrencinin yer alması gelir düzeyi ile ölçek puanları arasında anlamlı bir sonuç çıkmasını engellemiş olabileceği söylenebilir.

Bozgeyikli (2004) tarafından 8. sınıf öğrencilerinin meslek kararı vermede yetkinlik düzeylerini "bireysel ve mesleki özellikleri doğru olarak değerlendirme", "mesleki bilgi toplama" ve "gerçekçi plan yapma" alt boyutlarında ölçmek amacıyla geliştirilen Mesleki Karar Verme Yetkinlik Ölçeği (MKVYÖ) çalışma öncesinde deney ve kontrol grubuna ayrı ayrı araştırmacı tarafından uygulanmıştır. Her iki grubun ön test puanları arasında anlamlı bir farklılık bulunmamıştır. Yıl boyunca kontrol grubu ile herhangi bir ek çalışma yapılmamıştır. Eğitim öğretim yılı boyunca deney grubu öğrencilerinin sınıf rehber öğretmenleri ile konsültasyon temelli haftalık çalışmalar yürütülmüştür. Sene sonunda MKVYÖ her iki gruba tekrar uygulanmış ve kontrol grubu son test puanlarının ön test puanlarından, deney grubunun son test puanlarının ön test puanlarından anlamlı düzeyde yüksek olduğu görülmüştür. Dolayısıyla RKP dersinin öğrencilerin mesleki karar verme süreçlerine olumlu etkide bulunduğu çıkarımı yapılabilir. Diğer taraftan deney ve kontrol gruplarının MKVYÖ ön testleri arasında anlamlı bir fark bulunmaması ancak deney grubu son testinin kontrol grubu son testinden anlamlı derecede yüksek olması RKP dersinin sınıf rehber öğretmenleri ile konsültasyon temelinde yürütülmesinin öğrenci kariyer farkındalığını olumlu yönde etkilediğini göstermektedir. Benzer şekilde Doğan (2010) da grup rehberliği etkinlikleri uyguladığı deney grubunun mesleki karar verme puanlarının kontrol grubuna oranla anlamlı düzeyde arttığı sonucuna ulaşmıştır. Bundan önceki ölçeklerde olduğu gibi MKVYÖ'de de son test puanlarının öğrencilerin cinsiyetlerine, gelir düzeyine ve anne-baba eğitim durumlarına göre farklılaşmadığı, son test puanları ile öğrencilerin bir önceki yılda elde

ettikleri yıl sonu başarı puanları arasında anlamlı bir ilişki bulunmadığı sonuçlarına varılmıştır. Bu araştırmada elde edilen sonuçlara benzer şekilde Akkoç (2012)'un da anne baba eğitim durumunun öğrencilerin mesleki karar verme düzeyleri üzerinde anlamlı bir etkisi olmadığı sonucuna ulaştığı görülmektedir. Akdeniz (2009), Öztemel (2012), Akkoç (2012), Bacanlı, Eşici ve Özünlü (2013) yaptıkları çalışmalarda cinsiyet bakımından kız öğrencilerin erkek öğrencilere oranla mesleki karar verme yetkinlik düzeylerinin daha yüksek olduğu bulgusuna erişmişlerdir. Öte yandan öğrencilerin anne baba eğitim durumları ve gelir düzeyleri ile mesleki karar verme puanları arasında anlamlı bir ilişkinin bulunduğu Akdeniz'in (2009) araştırmasının aksine bu çalışmada bu kavramlar arasında anlamlı bir ilişkiye rastlanmamıştır.

Araştırma kapsamında deney ve kontrol grubundaki öğrencilere sene başında Sınav Kaygısı Ölçeği (SKÖ) uygulanmıştır. Tatil dönüşü derslere öğrencilerin tam adapte olamadığı ve yazılı sınavlara uzunca bir sürenin olduğu Eylül ayı içerisinde uygulanan SKÖ ön testinde iki grup arasında anlamlı bir fark gözlenmemiştir. SKÖ dışında kalan üç ölçeğin son test uygulaması okulun son ayı olan Haziran içerisinde yapılmıştır. SKÖ son testi ise üst öğrenime geçiş sınavlarına hazırlanan öğrencilerin kaygı düzeylerini tespit etmek ve ihtiyaç duyulan grup etkinlikleri ile bireysel çalışmaların yapılabilmesi için Nisan ayı içerisinde uygulanmıştır. Kontrol grubunun ön test son test puan karşılaştırması yapıldığında ön teste nazaran son testte 42 öğrencinin sınav kaygı düzeyinin arttığı, 29'unun azaldığı ve 4'ünün aynı kaldığı görülmekle birlikte kontrol grubundaki öğrencilerin genel sınav kaygı düzeylerinin anlamlı derecede arttığı gözlenmiştir. Benzer şekilde deney grubu öğrencilerinin ön teste kıyasla 45'inin kaygı düzeyinin arttığı, 32'sinin azaldığı ve 3'ünün aynı kaldığı tespit edilmiş ve SKÖ son test puanlarının ön test puanlarından anlamlı derecede yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Haziran ayında yapılacak olan üst öğrenime geçiş sınavlarının yaklaşması, SKÖ son testinin uygulandığı Nisan ayında kurs-ders-deneme yoğunluğunun artması daha öncesinde sınıf rehber öğretmenleri ve rehberlik servisleri tarafından yapılan sınav kaygısını azaltmaya yönelik çalışma ve etkinliklere rağmen öğrencilerin sınav kaygı düzeylerinde anlamlı bir artışa neden olmuştur.

Deney ve kontrol gruplarına uygulanan SKÖ son test puanları ile yapılan analizlerde öğrencilerin gelir düzeylerinin sınav kaygısı puanlarını anlamlı biçimde etkilemediği sonucuna ulaşılmıştır. Bu çalışmadaki öğrencilerin büyük çoğunluğunun orta gelir düzeyinde olduğunu beyan etmesi ve alt-üst gelir düzeyindeki öğrenci sayısının oldukça düşük kalması istatistiksel olarak anlamlı bir sonucun çıkmasını engellemiş olabilir. Bu sonucu destekler

nitelikte literatürde öğrencilerin gelir düzeylerinin sınav kaygı düzeylerinin önemli bir belirleyicisi olmadığı sonucuna varan çalışmalar bulunmaktadır (Yalçınkaya, 2011; Kaya, 2015; Özcan, 2017; Küçüker, 2018). Bu sonuçların aksine Bükülmez'in (2015) alt gelir düzeyindeki öğrencilerin orta ve üst gelir düzeyindeki öğrencilere oranla daha yüksek sınav kaygısı yaşadığı sonucuna vardığı görülmüştür.

Deney ve kontrol grubu öğrencilerinin SKÖ son test puanları ile öğrencilerin önceki yıla ait başarı puanları karşılaştırıldığında her iki grup için de öğrencilerin SKÖ son test puanları ile bir önceki yıla ait başarı puanları arasında düşük düzeyde, pozitif ve anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Not ortalaması yüksek öğrencilerin akademik kaygılarının da yüksek olduğu göz önünde bulundurulduğunda ölçeğin uygulandığı Nisan ayında LGS'ye iki aydan az bir süre kalmış olmasının grup üyelerinin nispeten daha başarılı öğrencilerinde bir kaygı artışına neden olduğu söylenebilir. Aynı şekilde üst eğitim kurumlarının birçoğunun merkezi sınav puanı ile değil ortaokul başarı puanına göre öğrenci alması bazı öğrencilerin LGS'ye hazırlanma motivasyonlarını düşürmektedir. Yoğun bir sınava hazırlık dönemi geçirmeyen öğrencilerin sınava dair motivasyonlarının düşük olmasının bu öğrencilerin sınav kaygılarının yüksek olmamasına neden olduğu düşünülmektedir. Literatürde yapılmış çalışmalarda bu sonucu destekleyen araştırmalara (Kaya, 2015) rastlanmakla birlikte bu araştırmadaki sonucun aksine akademik başarı düzeyleri ile sınav kaygısı puanları arasında negatif yönlü ve anlamlı ilişkilerin bulunduğu çalışmalar da yer almaktadır (Küçüker, 2018; Aba, 2018).

Bu çalışmada hem deney hem de kontrol grubundaki sekizinci sınıf öğrencilerinin sınav kaygı son test puanlarının anne ve babalarının eğitim düzeyine göre anlamlı biçimde farklılaşmadığı görülmüştür. Literatürde Yalçınkaya (2011), Kaya (2015) ve Kartalkıyı'nın (2016) da benzer sonuçlara ulaştıkları görülmüştür.

SKÖ ile ilgili yapılan diğer bir analizde kaygı puanlarının Kartalkıyı (2016) ve Küçüker'in (2018) çalışmalarını destekler nitelikte cinsiyete göre anlamlı düzeyde farklılaşmadığı bulunmuştur. Literatüre bakıldığında bu çalışmada ulaşılan sonucun aksine kız öğrencilerin sınav kaygı düzeylerinin erkek öğrencilerden anlamlı düzeyde yüksek olduğu çalışmalara da rastlanmaktadır (Yalçınkaya, 2011; Bükülmez, 2015; Kaya, 2015; Özcan, 2017; Aba, 2018).

Çalışma öncesinde ve sonrasında deney ve kontrol grubu öğrencilerine uygulanan ölçeklerden elde edilen sonuçlar iki dönem boyunca sınıf rehber öğretmenleri tarafından işlenen RKP dersinin her iki grupta bulunan öğrencilerin kariyer farkındalık düzeylerini

artırdığını göstermiştir. Sekizinci sınıf öğrencileri sene sonunda lise türü seçimi yaparak bir bakıma eğitim hayatlarını şekillendirecek kararlar almaktadırlar. Bu kararların isabetli olabilmesi öğrencilerin güçlü ve zayıf yönlerini tanımalarına, geleceğe ilişkin kariyer taslak planı oluşturmalarına ve meslek seçim süreci ile ilgili yeterli bilgiye sahip olmalarına bağlıdır. Öğrencilerin bu sayılan farkındalıkları kazanabilmeleri adına sekizinci sınıflarda okutulan RKP dersinin öğrencilere katkı sağlayan, yararlı bir ders olduğu düşünülmektedir.

Araştırmaya katılan öğrencilerin bu dersten elde ettikleri düşünülen fayda düzeyinin yapılan analizler sonucu öğrencilerin gelir düzeyinden, anne-baba eğitim durumundan ve cinsiyetlerinden anlamlı derecede etkilenmemiş olması bu dersin kazanımlarının tüm öğrencilere yönelik olduğunu göstermektedir. Bu sonuç RKP dersinin güçlü yanlarından biri olarak değerlendirilebilir.

Tüm bunlar bir arada düşünüldüğünde; araştırmada deney ve kontrol grubu ön testleri arasında anlamlı derecede fark bulunmaması, çalışma sonrasında uygulanan son testlerde ise deney grubu lehine anlamlı bir farkın ortaya çıkması RKP derslerinin sınıf rehber öğretmenleri ile konsültasyon temelinde yürütülmesinin öğrenci kariyer farkındalıklarına olumlu yönde etki ettiği ve pozitif yönde fark yarattığı söylenebilir. .

ÖNERİLER

Bu kısımda araştırma bulgularından ve bu bulgulara yönelik literatür ışığında yapılan tartışmadan elde edilen sonuçlardan hareketle bazı önerilerde bulunulmuştur.

Alan Çalışanlarına Yönelik Öneriler

RKP dersi tek bir mesleki gelişim kuramına bağlı kalmayıp birçok kuramdan izler bulunduran eklektik bir program yapısına sahiptir. Bu yapının güncel yaklaşımları takip ederek içeriğini daha da zenginleştirebilmesi adına şu önerilerde bulunulabilir:

- Yapılandırmacı yaklaşımı temel alan Kariyer Tekeri Modelinde bireylerin kariyer seçeneklerini etkileyen sekiz alt boyuttan bahsedilir (Amundson & Poehnel, 2004). Bu boyutlardan ilgiler, beceriler, değerler ve kişisel özellikler RKP dersi kapsamında çeşitli etkinlikler ve test dışı teknikler ile belirlenmeye çalışılmaktadır. Öğrenim deneyimleri, yaşam/iş deneyimleri, önemli kişiler ve kariyer fırsatlarından oluşan modelin diğer boyutları ile ilişkili etkinlik ve kazanımların (Kariyer günü etkinlikleri, meslek sahibi kişi ziyaretleri, atölye ve iş yeri ziyaretleri vb.) RKP dersine dâhil edilmesi faydalı olacaktır.

- Krumboltz'un öncülük ettiği Kariyer Kararı Vermede Sosyal Öğrenme Kuramına göre bireyler çevrelerinde mesleki başarısının pekiştirildiğini gördükleri bir model olduğunda ve çevrelerinde bir meslekle ilgili olumlu şeyler duyduklarında o mesleğe karşı yakınlık duyarlar. Krumboltz'un kuramına göre birbirinden farklı alanlardaki çeşitli meslek çalışanları ile bir araya gelmek, bu kişileri olabildiğince gözlemleyerek meslekler hakkında bilgi edinmek önem taşımaktadır. RKP ders programında yukarıda bahsedilen durumlarla ilgili bir etkinliğin yer almadığı görülmektedir. Bu açıdan bakıldığında okullarda kariyer günleri etkinlikleri kapsamında çeşitli meslek çalışanlarının okula davet edilmesi, zanaat erbaplarının ziyaret edilmesi öğrencilere yaşantı zenginliği kazandırması bakımından faydalı olacaktır. Okul psikolojik danışmanı olan okulların çoğunda rehberlik servisinin mesleki rehberlik çalışmaları kapsamında gerçekleştirdiği bu etkinliklerin RKP dersi programına dâhil edilmesiyle birlikte psikolojik danışmanı olmayan okullarda da düzenli bir biçimde uygulanabilmesi sağlanabilecektir.

- Sosyal Bilişsel Kariyer Kuramı kariyer gelişim sürecinde ilgi, yetenek ve değerlere önem vermekle birlikte, kişilerin benlik algıları, gelecek beklentileri, davranışları gibi

dinamik ve duruma özgü niteliklerinin de önemli olduğunu vurgulamaktadır. İlgi, yetenek ve değerlerin belirlenebilmesine yönelik etkinlikleri içeren RKP Programının içerisine yukarıda bahsedilen dinamik süreçlerin de dâhil edilmesi faydalı olacaktır. Öte yandan yine bu kurama göre bireylerin sahip oldukları öz yeterlik inançları mesleki gelişim sürecinde önemli bir etkiye sahiptir. Öz yeterlik konusuna değinilmeyen RKP ders programı kazanımları arasına öğrencilerin öz yeterlik inançlarına ilişkin etkinlikler eklenmesi faydalı olacaktır.

Hayatın hemen her alanında teknolojinin yer aldığı yeni bin yılda doğan çocuklar " Z Kuşağı" olarak adlandırılmaktadır (Taşlıbeyaz, 2019). Günümüz itibariyle örgün eğitimde yer alan öğrencilerin tamamının Z kuşağına mensup olması bu kuşağın çok iyi tanınmasını gerektirmektedir. Kendilerinden önceki kuşakta olduğu gibi fiziki oyuncaklarla değil bilgisayar oyunları ile büyüyen, sokakta değil internette sosyalleşen ve gelişen teknolojiyi kullanma becerileri sayesinde aynı anda birçok şey ile ilgilenebilen bu kuşak gençlerinin ilgileri, ihtiyaçları ve beklentileri göz önünde bulundurularak eğitim politikalarımızın güncellenmesi gerekmektedir. Yenilikçi ve geleceğe dönük eğitim programları sayesinde gençlerin potansiyellerini en iyi şekilde değerlendirmeleri sağlanmalıdır. Teknoloji ile iç içe doğan ve büyüyen bu kuşağın kendinden önceki kuşağın aksine "garanti" diye tabir edilen ve konfor alanı içerisinde kalan mesleklerden ziyade girişimciliğin ön planda olduğu, hiyerarşiden uzak ve özgürce üretebilme kabiliyetlerini kullanabilecekleri mesleklere yönelmek istedikleri görülmektedir. Buradan hareketle Z kuşağının mesleklere ve kariyer kavramına bakış açısına uygun olarak başta RKP dersi olmak üzere örgün eğitim rehberlik programlarının gözden geçirilmesinde yarar vardır.

Bu çalışmanın da bulgularında görüleceği gibi literatürdeki birçok çalışma okullarda görevli psikolojik danışman sayısının yetersiz olmasının rehberlik hizmetlerinin profesyonelce yürütülmesini ve faydalı olmasını önleyen en büyük sorunlardan biri olduğunu ortaya koymaktadır. Halen birçok okuldaki öğretmen ve öğrenciler okul psikolojik danışmanı ile birlikte çalışma şansı yakalayamamaktadır. Ülkemizde 4+4+4 eğitim sistemine geçilmesiyle birlikte yeniden belirlenen rehberlik normlarının devlet politikaları doğrultusunda tekrar gözden geçirilerek olabildiğince fazla öğretmen ve öğrencinin okullarında psikolojik danışman ile birlikte olma fırsatı elde etmesi faydalı olacaktır. Uzun vadede ulaşılabilecek bu çözüm önerisinin yanı sıra kısa vadede Eylül ve Haziran aylarındaki mesleki çalışma dönemlerinde başta 8. sınıf rehber öğretmenleri olmak üzere tüm branş öğretmenlerinin rehberlik hizmetleri konusundaki yeterliklerini artıracak ve bu konudaki görevlerini hatırlatarak bunları daha aktif yerine getirmelerini sağlayacak çalışmalar

yapılabilir. Böyle olduğunda kadrolu psikolojik danışmanı olan okullarda rehberlik konusunda rehberlik servisi ve öğretmenler arasında bir anlayış birliği sağlanması kolaylaşacak, psikolojik danışmanı olmayan okullarda ise rehberlik çalışmalarının daha profesyonelce yürütülmesi sağlanabilecektir. Öğrencilere yönelik dolaylı hizmetler kapsamında değerlendirilebilecek bu çalışma sayesinde öğrencilerin çok yönlü gelişiminin sağlanması kolaylaşacak ve öte yandan rehberliğin önleyici işlevi daha da güçleneceğinden birçok problem henüz ortaya çıkmadan önlenebilecektir.

RKP dersinin yıllık planına bakıldığında özel uzmanlık bilgisi gerektirdiği için alan uzmanı olan okul psikolojik danışmanlarının uygulaması gereken etkinlikler olduğu görülmektedir. Okulda görevli bir psikolojik danışman olmadığı durumlarda okulun bağlı bulunduğu Rehberlik Araştırma Merkezi tarafından görevlendirilecek bir uzman tarafından bu etkinliklerin yürütüleceği belirtilmiş olsa da pratikte bu durum pek gerçekleşmemekte ve sınıf rehber öğretmenleri bu dersleri bilgileri ölçüsünde vermek durumunda kalmaktadır. RKP dersinin tam anlamıyla verimli olabilmesi için tüm ortaokullarda görevli bir psikolojik danışmanın bulunması faydalı olacaktır.

Rehberlik hizmetleri içerisinde konsültasyon hizmetlerinin yeri ve önemi gittikçe artmaktadır. Bu hizmetin niteliği konsültasyon veren kişinin bu alandaki becerilerine bağlıdır. Bu nedenle halen görevde olan psikolojik danışmanlara hizmet içi eğitimler yoluyla, üniversitede okuyan psikolojik danışmanlık öğrencilerine ise konsültasyon becerileri içerikli kapsamlı dersler verilmesi yoluyla bu alanda çalışan profesyonellerin konsültasyon yeterlik düzeyleri artırılmaya çalışılmalıdır.

Rehberlik faaliyetleri yalnızca okullarda rehberlik servislerinin kendi başlarına yürüttükleri hizmetler değildir. Okulda görevli psikolojik danışman olsun ya da olmasın tüm öğretmenlerin çağdaş bir rehberlik anlayışına sahip olması gerekmektedir. Bu çalışmada birçok öğretmen üniversitede rehberlik dersi almasına rağmen bu bilgileri şu an kullanmakta güçlük çektiğini belirtmiştir. Bu nedenle eğitim fakültelerinde verilen rehberlik derslerine azami ölçüde itina gösterilmesi, bu dersin niteliğinin artırılması, öğretmen adaylarının daha donanımlı olarak mesleğe başlamalarını sağlaması açısından önem arz etmektedir.

Bu ve daha önce yapılan çalışmalarda RKP dersinin öğrencilere faydalı olduğu konusunda öğretmen, öğrenci ve velilerin hemfikir olduğu görülmüştür. Bunun yanı sıra RKP ders müfredatının yoğun olduğu, ders saatlerinin bazen yetersiz kaldığı, özellikle sadece sınava hazırlık yılında olmasının yeterli olmadığı fikirleri de ortaya atılmıştır. Bu nedenle

rehberlik derslerinin tüm sınıf programlarına konulması ve her sınıf seviyesinde verilecek kazanımlar arasında bağlantılar kurulması rehberlik hizmetlerinin sürekliliğini sağlama açısından faydalı olacak aynı zamanda öğrencinin süreç içerisindeki gelişiminin takip edilmesini kolaylaştıracaktır.

Okul kademelerine uygun olarak işbirliğine dayalı konsültasyon programları hazırlanarak psikolojik danışmanların bu programları uygulaması sağlanabilir.

RKP ders programında öğrenci velilerinin dâhil olduğu etkinlikler ve kazanımlar yer almamaktadır. Velilerin de eğitimin önemli bir paydaşı olduğu göz önünde bulundurularak RKP ders programına velilerle işbirliği yapılabilecek, onları da sürece dâhil edebilecek çalışmaların eklenmesi sağlanabilir.

Bu çalışmada ilk defa RKP dersine giren öğretmenlerin bu derse ilişkin öz yeterlik puanları daha önce bu derse girmiş öğretmenlere göre anlamlı düzeyde düşük çıkmıştır. Buradan hareketle sene başı seminer dönemlerinde o yıl RKP dersine girecek öğretmenlerle bu dersin amacının, vizyonunun, kazanım ve etkinliklerinin tanıtıldığı çalışmalar yapılması öğretmenlerin bu derse yönelik hazırbulunuşluk seviyesinin artmasını sağlayacaktır.

Uygulayıcılara Yönelik Öneriler

RKP dersi müfredata yeni konulmuş bir ders olması nedeniyle üzerinde yapılmış pek fazla akademik çalışma bulunmamaktadır. Her ne kadar bu çalışmada sınıf rehber öğretmenlerinin bu derse karşı bakış açıları, yeterlik algıları çalışılmış olsa da bu derse yönelik okul psikolojik danışmanlarının yaklaşımlarını, bunun yanında öğrencilerin bu derse ilişkin düşüncelerini ortaya koyan çalışmaların yapılması faydalı olabilir.

Eğitim fakültesi mezunu olmamasına karşın pedagojik formasyon alarak atanan öğretmenlerin okullarda yürütülen rehberlik faaliyetlerine ilişkin görüşlerinin araştırıldığı çalışmaların yapılması yararlı olabilir.

Öğrencilerin sekizinci sınıfta aldıkları RKP dersinden edindikleri kazanımların üst sınıflarda ne derece korunduğunu belirleyebilmek adına bu konuda boylamsal çalışmaların yapılması literatüre katkı sağlayabilir.

Yurt içi ve yurt dışı literatüre bakıldığında öğretmenler ile rehberlik servisi arasındaki konsültasyon çalışmalarının genelde problem davranışların çözümüne yönelik ve krize müdahale odaklı olduğu görülmektedir (Wilkinson, 2003; Atıcı, 2006; Ünal, 2006; Atıcı ve Çekici, 2007; Hurwitz vd., 2015). Okullarda rehberliğin önleyici boyutundaki konsültasyon çalışmalarının yürütülmesi ve bu çalışmaların araştırılması literatüre katkı sağlayacaktır.

KAYNAKÇA

1. Kitaplar

Amundson, N. E., & Poehnel, G. (2004). Careerpathways. Richmond: Ergon Communications.

Amundson, N., & Poehnell, G. (2014). Mesleki teleskop (Çev. F. Korkut-Owen). Ankara: Anı Yayıncılık.

Aydın, B. (2012). Rehberlik. Ankara: Pegem Akademi.

Bakırcıoğlu, R. (2000). İlköğretim, ortaöğretim ve yükseköğretimde rehberlik ve psikolojik danışma (5. Baskı). Ankara: Anı.

Baltaş, A. (1991). Stres altında ezilmeden öğrenmede ve sınavlarda üstün başarı (5. Basım). İstanbul: Remzi Kitabevi.

Büyüköztürk, Ş. (2014). Sosyal bilimler için veri analizi el kitabı (19. Baskı). Ankara: Pegem Akademi.

Büyüköztürk, Ş. (2007). Sosyal bilimler için veri analizi el kitabı: istatistik, araştırma deseni SPSS uygulamaları ve yorum (8. Baskı). Ankara: Pegem Akademi.

Büyüköztürk, Ş., Kılıç Çakmak, E., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş., & Funda, D. (2018). Eğitimde bilimsel araştırma yöntemleri (25. Baskı). Ankara: Pegem Akademi.

Can, A. (2013). SPSS ile bilimsel araştırma sürecinde nicel veri analizi (1. Baskı). Ankara: Pegem Akademi.

Can, G. (2008). Psikolojik danışma ve rehberlik. Ankara: Pegem Akademi.

Çakır, M. A. (2011). Meslek seçimi mesleki karar ve mesleki kararsızlık (1. Baskı). Ankara: Anı.

Daşdemir, İ. (2016). Bilimsel araştırma yöntemleri (1.Baskı). Ankara: Nobel.

Deniz, M. E., & Erözkan, A. (2017). Psikolojik danışma ve rehberlik. Ankara: Pegem Akademi.

Dinkmeyer, D. J., & Carlson, J. (2006). Consultation: creating school-based interventions. New York: Routledge.

Erkan, S. (2007). İlköğretim ve ortaöğretim kurumları sınıf rehberlik programı etkinlik örnekleri. Meb: Ankara.

Gibson, R. L., & Mitchell, M. H. (2016). Psikolojik danışma ve rehberlik (Çev. Editörü S. Doğan). Ankara: Nobel Akademik.

Gladding, S. T. (2015). Psikolojik danışma kapsamlı bir meslek (Çev. N. Voltan-Acar). Ankara: Nobel Akademi.

Güven, M. (2016). Psikolojik danışma ve rehberlik. Ankara: Anı.

Hackney, H., & Cormier, S. (2008). Psikolojik danışma ilke ve teknikleri: psikolojik yardım süreci el kitabı (Çev. T. Ergene; S. Aydemir-Sevim). Ankara: Mentis.

İşmen Gazioğlu, E., & Mertol İlgar, Ş. (2016). Öğretmen ve öğretmen adayları için rehberlik. Ankara: Pegem Akademi.

Karaca, R., & İkiz, E. (2014). Psikolojik danışma ve rehberlikte çağdaş bir anlayış: yaşamla iç içe yaşam boyunca (3. Baskı). Ankara: Nobel Akademi.

Karasar, N. (2013). Bilimsel araştırma yöntemleri (23. Baskı). Ankara: Nobel.

Kaya, A. (2014). Psikolojik danışma ve rehberlik. Ankara: Anı.

Kepçeoğlu, M. (1999). Psikolojik danışma ve rehberlik (11. Baskı). İstanbul: Alkım Yayınevi.

Koçer, D. (2005). İlköğretim ve ortaöğretim kurumları için okulda uygulamalı rehberlik (1. Baskı). Ankara: Piramit.

Korkut Owen, F. (2015). Kariyer yelkenlisi modeli. Ankara: Anı Yayıncılık.

Kurpius, D. J. (1988). Handbook of consultation: an intervention for advocacy and outreach. Alexandria, VA: American Counselin Association.

Kuzgun, Y. (2006). İlköğretimde rehberlik (7. Baskı). Ankara: Nobel.

Kuzgun, Y. (2014). Meslek gelişimi ve danışmanlığı (4. Baskı). Ankara: Nobel.

Kuzgun, Y. (2013). Meslek rehberliği ve danışmanlığına giriş (2. Baskı). Ankara: Nobel.

Kuzgun, Y. (2011). Rehberlik ve psikolojik danışma (3. Baskı). Ankara: Nobel.

Kuzgun, Y., & Bacanlı, F. (2017). Rehberlik ve psikolojik danışmada kullanılan ölçekler (5. Baskı). Ankara: Nobel.

Niles, S. G., & Harris-Bowlsbey, J. (2013). 21. yüzyılda kariyer gelişimi müdahaleleri (Çev. F. Korkut-Owen). Ankara: Nobel Akademi.

Otrar, M., & Kemertaş, İ. (2016). Psikolojik danışma ve rehberlik hizmetleri (1. Baskı). Ankara: Nobel.

Özgüven, İ. E. (2000). Çağdaş eğitimde psikolojik danışma ve rehberlik (2. Baskı). Ankara: Pdrem Yayınları.

Özyürek, R. (2016). Kariyer psikolojik danışmanlığı kuramları: çocuk ve ergenler için kariyer rehberliği uygulamaları (2. Baskı). Ankara: Nobel Akademik.

Patton, W., & McMahon, M. (2014). Career development and system theory (3rd Edt). Rotterdam: Sense Publisher.

Sak, L. (1997). Okullarda rehberlik ve psikolojik danışmanlık. Ankara: Yeryüzü Yayınevi.

Schmidt, J. J. (2017). Okullarda psikolojik danışma ve rehberlik: öğrenciler için kapsamlı psikolojik danışma ve rehberlik programları (Çev. S. Doğan). Ankara: Nobel.

Sharf, R. S. (2017). Kariyer gelişim kuramlarının kariyer danışmasına uygulanması (Çev. F. Bacanlı, K. Öztemel). Ankara: Pegem Akademi.

Şahin, C. (2015). Psikolojik danışma ve rehberlik. Ankara: Pegem Akademi.

Tan, H. (2000). Psikolojik danışma ve rehberlik teori ve uygulama. Ankara: MEB Yayınları.

Tan, H., & Baloğlu, M. (2013). Psikolojik danışma ve rehberlik teori ve uygulama (4. Baskı). İstanbul: Nobel.

Uzman, E. (2005). Psikolojik danışma ve rehberlik. İstanbul: Lisans Yayıncılık.

Ünsal, P. (2014). Kariyer gelişim kuramları ve kariyer danışmanlığı (1. Baskı). Ankara: Nobel Akademik.

Yeşilyaprak, B. (2016). 21. yüzyılda eğitimde rehberlik hizmetleri (26. Baskı). Ankara: Nobel.

Yeşilyaprak, B. (2015). İlk ve ortaöğretimde gelişimsel rehberlik. Ankara: Pegem Akademi.

Yeşilyaprak, B. (2018). Mesleki rehberlik ve kariyer danışmanlığı: kuramdan uygulamaya (9. Baskı). Ankara: Pegem Akademi.

Yılmaz, H., & Üre, Ö. (2002). Rehberlik (2. Baskı). Konya: Çizgi Kitabevi.

2. Makaleler, Bildiriler, Diğer Basılı Yayınlar

Aba, D. (2018). Öğrencilerin Sınav Kaygısı İle Akademik Başarı Arasındaki Cinsiyet Farklılığı. Yüksek lisans tezi, Üsküdar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü,İstanbul.

Akbaş, S. (2001). İlköğretim ve Ortaöğretim Okullarındaki Rehberlik Hizmetlerinin Yürütülmesinde Oluşturulan İşbirliğinin İncelenmesi. Yüksek lisans tezi, Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Adana.

Akdeniz, S. (2009). Ergenlerin Meslek Kararı Verme Yetkinlik Algılarının Algılanan Ana Baba Tutumu ve Bazı Özlük Nitelikleri Açısından İncelenmesi. Yüksek lisans tezi, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.

Akkoç, F. (2012). "Lise öğrencilerinin mesleki kararsızlıkları ile kariyer inançları arasındaki ilişki". Buca Eğitim Fakültesi Dergisi , (32), 49-70.

Akman, Y. (2002). "Okullardaki konsültasyon çalışmaları ve ruh sağlığı konsültasyon modeli". Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi , 2(18), 7-13.

Aslan, A. M. (2017). Okul Psikolojik Danışmanlarının Ailelerle Yürüttükleri Konsültasyon Çalışmaları. Yüksek lisans tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

Atıcı, M. (2006). "İlköğretim öğrencilerinin davranış problemleriyle baş etme konusunda öğretmen-psikolojik danışman işbirliğine ilişkin görüşlerin karşılaştırılması". Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi , 3(25), 55-68.

Atıcı, M., & Çekici, F. (2009). "Ortaöğretimdeki öğretmen ve öğrencilerin istenmeyen davranışlarla baş etme konusundaki görüşlerinin karşılaştırılması". Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi , 15(60), 495-522.

Aypay, A. (2010). "Genel öz yeterlik ölçeğinin (GÖYÖ) Türkçe'ye uyarlama çalışması". İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi: 11(2), 113-131.

Bacanlı, F., Eşici, H., & Özünlü, B. (2013). "Kariyer karar verme güçlüklerinin çeşitli değişkenlere göre incelenmesi". Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi , 4(40), 198-211.

Bacanlı, F., Sürücü, M., & Özer, A. (2007). "Çocuklar İçin Kariyer Gelişim Ölçeğinin Faktör Yapısı ve Güvenirliği" [Bildiri]. IX.Ulusal Psikolojik Danışma ve Rehberlik Kongresi, İzmir.

Berber, D. (2010). Ortaöğretim Kurumları Onuncu Sınıf Rehberlik Programı Uygulanmalarının Sınıf Rehber Öğretmenleri ve Rehber Öğretmenler Görüşleri Doğrultusunda Değerlendirilmesi (Kayseri İli Örneği). Yüksek lisans tezi, Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kayseri.

Boran, S. (2003). İlköğretim Birinci Kademedeki Sınıf Öğretmenlerinin Rehberlik Görevleriyle İlgili Görüşleri ve Uygulamalarının İncelenmesi. Yüksek lisans tezi, Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.

Bozgeyikli, H. (2004). "Mesleki karar verme yetkinlik ölçeğinin geliştirilmesi". Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi , (11), 221-234.

Bozgeyikli, H., Bacanlı, F., & Doğan, H. (2009). "İlköğretim sekizinci sınıf öğrencilerinin mesleki karar verme yetkinliklerinin yordayıcılarının incelenmesi". Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi , (21), 125-136.

Bozkur, B. (2019). Okul Psikolojik Danışmanlığında Konsültasyon Hizmetleri ve Psikolojik Danışmanların Konsültasyon Yeterlik Düzeylerinin İncelenmesi. Doktora tezi, Mersin Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Mersin.

Bükülmez, E. (2015). İlköğretim 8. Sınıf Öğrencilerinde Sınav Kaygısı ve Ders Çalışma Yaklaşımları Arasındaki İlişki. Yüksek lisans tezi, Nişantaşı Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

Clark, A. M. (2004). "Teacher perceptions and expectations of school counselor contributions: implications for program planning and training". Professional School Counseling , 8(2), 132-140.

Demir, M. (2010). Sınıf Rehber Öğretmenlerinin Rehberlik Anlayışları ve Rehberliğe Yönelik Tutumları. Yüksek lisans tezi, Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eskişehir.

Doğan, H. (2010). Kariyer Karar Verme Grup Rehberliği Programının 9. Sınıf Öğrencilerinin Kariyer Karar Verme Güçlük Düzeylerine Etkisi. Doktora tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

Doğan, S., Cihangir-Çankaya, Z., Denizli, S., Koç, İ., Meydan, B., & Pamukçu, B. (2017). ""Okul psikolojik danışmanlarına göre okul psikolojik danışma ve rehberlik hizmetlerinin durumu: İzmir ili örneği". 27. Uluslararası Eğitim Bilimleri Kongresi , 4044-4047.

Dönmezoğulları, C. (2019). Kariyer tekeri modeline dayalı grup müdahale programının üniversite öğrencilerinin kariyer uyumuna Etkisi". Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi , 18 (72), 1510-1520.

Erdem, S., & Gürol, M. (2020). "RKP dersi öğretim programının paydaş görüşlerine göre değerlendirilmesi". The Journal of Academic Social Science Studies , 13(79), 1-20.

Ersöz, H. (2001). Yatılı İlköğretim Bölge Okulunda Görev Yapan Öğretmenlerin Rehberlik Görevlerine İlişkin Rol Algıları. Yüksek lisans tezi, İnönü Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Malatya.

Guiney, M. C., & Zibulsky, J. (2017). "Competent consultation: developing self-efficacy for process and problem aspects of consultation". Journal of Educational and Psychological Consultation , 27(1), 52-71.

Guiney, M. C., Harris, A., & Zusho, A. (2014). "School psychologists' sense of self-efficacy for consultation". Journal of Educational and Psychological Consultation , 24(1), 28-54.

Gültekin, F., & Arıcıoğlu, A. (2009). Okullarda konsültasyon hizmetleri: Türkiye'deki durum. Gelişen Psikolojik Danışma ve Rehberlik. Meslekleşme Sürecinde İlerlemeler , F. Korkut-Owen, R. Özyürek & D. Owen (Editörler), 2, 251-269.

Güneşlice, A., & Yıldırım, T. (2019). "Okullardaki rehberlik ve psikolojik danışma çalışanlarının konsültasyon ihtiyaçları, kaynakları ve aldıkları konsültasyon hizmetlerinin niteliğinin incelenmesi". Okul Psikolojik Danışmanlığı Dergisi , 2(2), 122-165.

Gür, K. (2010). Sınıf Rehber Öğretmenleri ve Okul Psikolojik Danışmanlarının Yönetmelikteki Rehberlik Hizmetleri İle İlgili Görevleri Kabul Durumlarının Bazı Değişkenlere Göre İncelenmesi. Yüksek lisans tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

Güven, M., & Küçükbasmacı, Y. (2015). Okul Psikolojik Danışmanlarının Okuldaki Konsültasyon Hizmetleri ile İlgili Görüşleri [Bildiri]. 24. Ulusal Eğitim Bilimleri Kongresi, Niğde.

Güven, M., Kılıç, S., Hayran, Y., & Büyüksevindik, B. (2016). "Okul psikolojik danışmanlarının hizmet içi eğitim ihtiyaçlarının belirlenmesi". Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi , 5(4), 308-322.

Hamamcı, Z., & Çoban, A. E. (2007). "Mesleki olgunluk ve mesleki kararsızlığın akılcı olmayan inançlarla ilişkisi". Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi , 3(27), 31-42.

Hamidi, F., & Bagherzadeh, Z. (2010). "Role and plaze of guidance teachers in schools". Procedia Social And Behavioral , 5(1), 1918-1921.

Hatipoğlu, H. (2010). Okullarda Yürütülen Psikolojik Danışma ve Rehberlik Uygulamalarının Belirlenmesi ve Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi. Yüksek lisans tezi, Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Adana.

Hurwitz, J. T., Kratochwill, T. R., & Serlin, R. C. (2015). "Size and consistency of problem solving consultation outcomes: an empirical analysis". Journal Of School Psychology , 53(2), 161-178.

Karakuş, S. (2008). İlköğretim Okullarında Çalışan Psikolojik Danışmanların Sınıf Öğretmenleri ve Sınıf Rehber Öğretmenleriyle Yaptıkları Konsültasyon Çalışmalarının İncelenmesi. Yüksek lisans tezi, Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Adana.

Kartalkıyı, İ. (2016). Ortaokul Düzeyindeki Çocukların Ebeveynlerinin Tutum Biçiminin Sınav Kaygısı Üzerine Etkisinin Araştırılması. Yüksek lisans tezi, Üsküdar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

Kesici, Ş., Hamarta, E., & Arslan, C. (2008). "İlköğretim öğrencilerinin anne baba tutumları ve rehberlik ihtiyaçlarının mesleki karar verme zorluklarını yordaması". İlköğretim Online , 7(2), 361-367.

Kılıç, A. (2002). İlköğretim Birinci Kademesinde Görev Yapan Sınıf Öğretmenlerinin Sınıf İçi Rehberliğe İlişkin Görüş ve Uygulamalarının Değerlendirilmesi. Yüksek lisans tezi, Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Elazığ.

Korkut-Owen, F. (2015). "Okul psikolojik danışmanları için bir araç: kariyer yelkenlisi modeli". Yaşadıkça Eğitim Dergisi , 29(1), 33-48.

Korkut-Owen, F., & Owen, D. W. (2008). "Okul psikolojik danışmanlarının rol ve işlevleri: yöneticiler ve okul psikolojik danışmanlarının görüşleri". Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi , 41(1), 204-218.

Küçüker, B. (2018). 7. ve 8. Sınıf Öğrencilerinin Sınav Kaygısı İle Ana-Baba Tutumları ve Mükemmelliyetçi Kişilik Özellikleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. Yüksek lisans tezi, İstanbul Aydın Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.

Nazlı, S. (2003). "Öğretmenlerin kapsamlı gelişimsel rehberlik ve psikolojik danışma programını algılamaları ve değerlendirmeleri". Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi , 6(10), 131-145.

Özcan, B. (2017). Ortaokul 8. Sınıf Öğrencilerinde Anne Baba Tutumu İle Depresyon ve Sınav Kaygısı Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. Yüksek lisans tezi, Beykent Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

Özdemir Yaylacı, G. (2007). "İlköğretim düzeyinde kariyer eğitimi ve danışmanlığı". Bilig , 40(1), 119-140.

Öztemel, K. (2012). "Kariyer kararsızlığı ile mesleki karar verme öz yetkinlik ve kontrol odağı arasındaki ilişkiler". Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi , 32(2), 459-477.

PDR-DER, Türk. (2006). Psikolojik danışma ve rehberlik alanında çalışanlar için rtik kurallar. Ankara: Psikolojik Danışma ve Rehberlik Derneği Yayını.

Perera-Diltz, D., Moe, J. L., & Mason, K. L. (2011). "An exploratory study in school counselor consultation engagement". Journal Of School Counseling , 9(13), 1-25.

Sheridan, S. M., Bovaird, J. A., Glover, T. A., Andrew-Garbacz, S., Witte, A., & Kwon, K. (2012). "A randomized trial examining the effects of conjoint behavioral consultation and the mediating role of the parent-teacher relationship". School Psychology Review , 41(1), 23-46.

Şekerci, B. (2016). Ortaokul 8. Sınıf Öğrencilerinin Kariyer Karar Verme Güçlükleri ile Kariyer Gelişimleri ve Benlik Saygıları Arasındaki İlişkilerin İncelenmesi. Yüksek lisans tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

Şeyhoğlu, R. (2016). İlköğretim ve Ortaöğretim Okullarında Yürütülen Konsültasyon Uygulamalarının Belirlenmesi ve Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi. Yüksek lisans tezi, Atatürk Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Erzurum.

Tagay, Ö., & Sarı, T. (2012). "Okullarda konsültasyon hizmetleri ve işbirliğine dayalı konsültasyon modelleri". Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi , 1(23), 157-172.

Taşkaya, S. M., & Kurt, Y. (Kasım 2010). "İlköğretim Okullarında Rehberlik ve Psikolojik Danışma Hizmetlerine İlişkin Sınıf Öğretmenlerinin Görüşleri" [Bildiri]. International Conference on New Trends in Education and Their Implications , Antalya.

Taşlıkaya, E. (2019). "Z kuşağı ile ilgili araştırma eğilimlerinin eğitime yönelik katkılarının analizi". Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 21(3), 715-729.

Teker, A. (2007). İlköğretim I. Kademede Görev Yapan Sınıf Öğretmenlerinin Rehberlik Görevleri İle İlgili Görüşleri Ve Uygulamaları. Yüksek lisans tezi, Beykent Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

Tuzgöl-Dost, M., & Keklik, İ. (2012). "Alanda çalışanların gözünden psikolojik danışma ve rehberlik alanının sorunları". Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi , 1(23), 389-407.

Ulaş-Kılıç, Ö. (2019). "Kariyer gelişiminde yeni yaklaşımlar: örnek vaka incelemeleri ile planlanmış şans kuramı ve kariyer yapılandırma kuramı". Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi , 51(1), 3556-385.

Ünal, H. (2006). Davranım Bozukluğu Tanısı Alan İlköğretim Öğrencilerine Okullarda Sunulan Danışmanlık Hizmetlerinin İncelenmesi. Yüksek lisans tezi, Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Adana.

Warren, J. M. (2013). "School counselor consultation: teachers' experiences with rational emotive behavior therapy". Journal of Rational-Emotive & Cognitive-Behavior Therapy , 31(1), 1-15.

Wilkinson, L. (2003). "Using behavioral consultation to reduce challenging behavior in the classroom". Preventing School Failure , 47(3), 100-105.

Yalçınkaya, N. (2011). İlköğretim 8. Sınıf Öğrencilerinin Türkçe Dersine Yönelik Tutumları İle Sınav Kaygısı Düzeyleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. Yüksek lisans tezi, Niğde Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Niğde.

Yazgünoğlu, S. S. (2012). Okul ve Sınıf Rehber Öğretmenlerinin İlköğretim ve Ortaöğretim Kurumları Sınıf Rehberlik Programına İlişkin Görüşleri. Yüksek lisans tezi, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

Yazıcıoğlu, A. (2008). lköğretim Sekizinci Sınıf Öğrencilerinin Mesleki Karar Düzeylerinin İncelenmesi: Uzunlamasına Bir Çalışma. Yüksek lisans tezi, Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Afyon.

Yıldız, M. (2015). "Kariyer ve yetenek gelişimi öz yeterlik ölçeğinin Türkçe formunun geçerlik ve güvenirlik çalışması". Electronic International Journal of Education, Arts and Science , 1(2), 164-180.

Yumrutaş, A. (2006). İlköğretim Okullarında Görev Yapan Öğretmenlerin Rehberlik Görevleriyle İlgili Görüş Ve Uygulamalarının İncelenmesi. Yüksek lisans tezi, Yeditepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

Yüksel-Şahin, F. (2008). "Ortaöğretimdeki öğrenci görüşlerine göre psikolojik danışma ve rehberlik hizmetlerinin değerlendirilmesi". Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi , 5(2), 1-26.

3. Elektronik Kaynaklar

Milli Eğitim Bakanlığı [MEB]. (2012). Okul Öncesi Eğitim Rehberlik Programı. Ankara. https://orgm.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2012_11/05043157_rehberlik_okuloncesi_2.pdf / Erişim Tarihi: 18.03.2020

Milli Eğitim Bakanlığı [MEB]. (2014). Milli Eğitim Bakanlığına Bağlı Eğitim Kurumları Yönetici ve Öğretmenlerinin Norm Kadrolarına İlişkin Yönetmelik. https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/21.5.20146459.pdf / Erişim Tarihi: 20.03.2020.

Milli Eğitim Bakanlığı [MEB]. (2014). RKP Dersi Programı. Ankara. https://orgm.meb.gov.tr/www/rehberlik-programlari/icerik/102 / Erişim Tarihi: 11/02/2020

Milli Eğitim Bakanlığı [MEB]. (2017). Rehberlik Hizmetleri Yönetmeliği. https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2017/11/20171110-2.htm / Erişim Tarihi: 26.03.2020

Milli Eğitim Bakanlığı [MEB]. (2019). Milli Eğitim İstatistiklkeri Örgün Eğitim 2018/2019. Ankara: http://sgb.meb.gov.tr/www/icerik_goruntule.php?KNO=361 / Erişim Tarihi: 26.03.2020.

Aktüel PDR. (2020). https://www.aktuelpdr.net/mebde-gorev-yapan-rehber-ogretmen-sayisi.html / Erişim Tarihi: 19.03.2020

EKLER

EK-I: Araştırma İzni

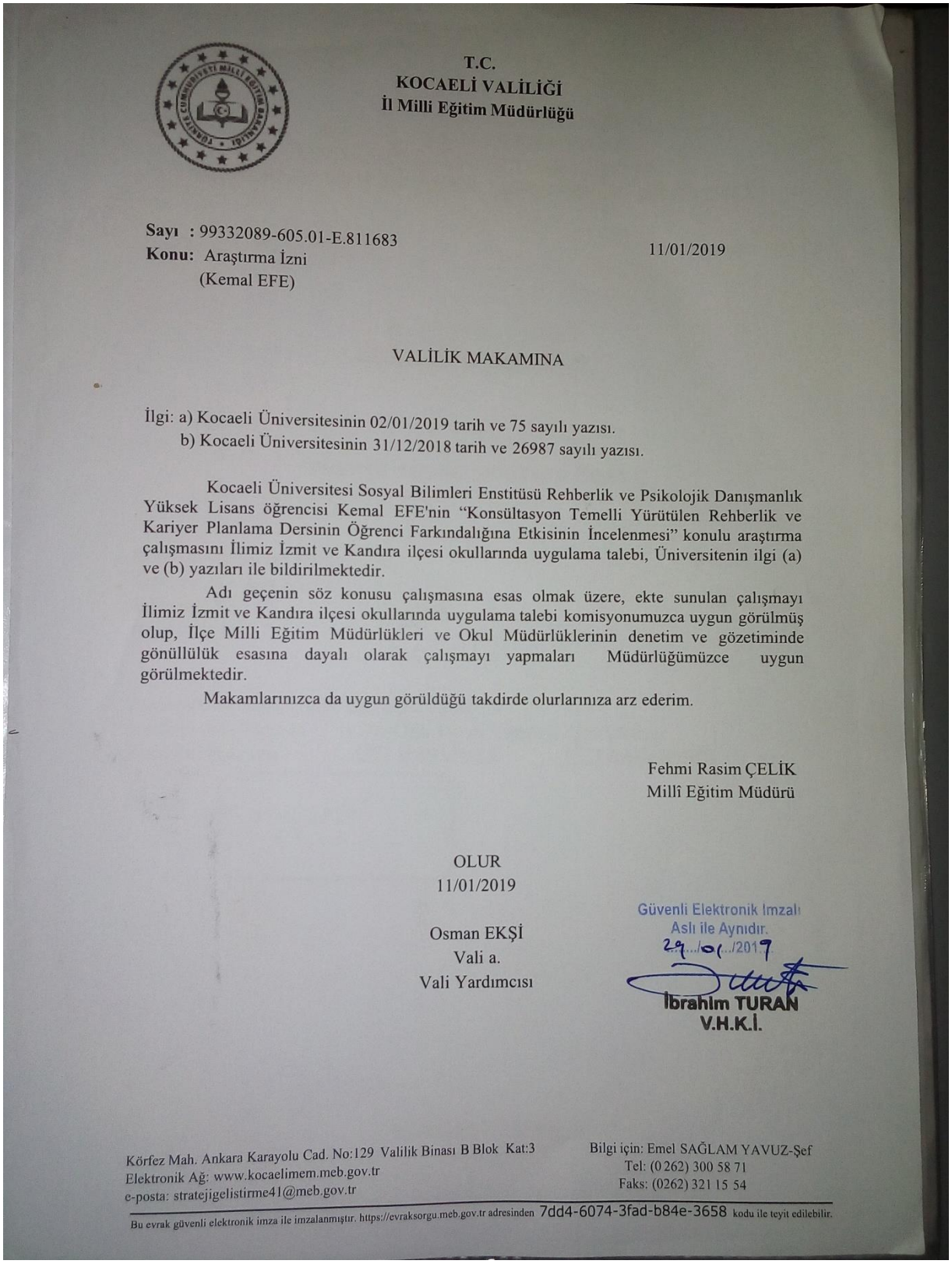

T.C.
KOCAELİ VALİLİĞİ
İl Milli Eğitim Müdürlüğü

Sayı : 99332089-605.01-E.811683
Konu: Araştırma İzni
(Kemal EFE)

11/01/2019

VALİLİK MAKAMINA

İlgi: a) Kocaeli Üniversitesinin 02/01/2019 tarih ve 75 sayılı yazısı.
b) Kocaeli Üniversitesinin 31/12/2018 tarih ve 26987 sayılı yazısı.

Kocaeli Üniversitesi Sosyal Bilimleri Enstitüsü Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Yüksek Lisans öğrencisi Kemal EFE'nin "Konsültasyon Temelli Yürütülen Rehberlik ve Kariyer Planlama Dersinin Öğrenci Farkındalığına Etkisinin İncelenmesi" konulu araştırma çalışmasını İlimiz İzmit ve Kandıra ilçesi okullarında uygulama talebi, Üniversitenin ilgi (a) ve (b) yazıları ile bildirilmektedir.

Adı geçenin söz konusu çalışmasına esas olmak üzere, ekte sunulan çalışmayı İlimiz İzmit ve Kandıra ilçesi okullarında uygulama talebi komisyonumuzca uygun görülmüş olup, İlçe Milli Eğitim Müdürlükleri ve Okul Müdürlüklerinin denetim ve gözetiminde gönüllülük esasına dayalı olarak çalışmayı yapmaları Müdürlüğümüzce uygun görülmektedir.

Makamlarınızca da uygun görüldüğü takdirde olurlarınıza arz ederim.

Fehmi Rasim ÇELİK
Millî Eğitim Müdürü

OLUR
11/01/2019

Osman EKŞİ
Vali a.
Vali Yardımcısı

Güvenli Elektronik İmzalı
Aslı ile Aynıdır.
29.../01.../2019
İbrahim TURAN
V.H.K.İ.

Körfez Mah. Ankara Karayolu Cad. No:129 Valilik Binası B Blok Kat:3
Elektronik Ağ: www.kocaelimem.meb.gov.tr
e-posta: stratejigelistirme41@meb.gov.tr

Bilgi için: Emel SAĞLAM YAVUZ-Şef
Tel: (0 262) 300 58 71
Faks: (0262) 321 15 54

Bu evrak güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır. https://evraksorgu.meb.gov.tr adresinden 7dd4-6074-3fad-b84e-3658 kodu ile teyit edilebilir.

Ek-II: 8. Sınıf Rehber Öğretmenleri Bilgi Formu

8. Sınıf Rehber Öğretmenleri Bilgi Formu

Değerli Öğretmenim, Kocaeli Üniversitesi bünyesinde yapılacak olan bilimsel bir çalışma için sizin görüşlerinize ihtiyaç duyulmaktadır. Aşağıda yer alan sorulara vereceğiniz yanıtlar sadece bu çalışma için kullanılacak olup başka herhangi bir kişi veya kurumla kesinlikle paylaşılmayacaktır. Değerli katkılarınız için teşekkür ederim.

Kemal EFE

KOÜ PDR YL Öğrencisi

- Branş: …… Cinsiyetiniz: Kadın ( ) Erkek ( )
- Mesleki Tecrübe: ( ) 0-5 yıl, ( ) 6-10 yıl, ( ) 10-15 yıl, ( ) 16+ yıl
- Daha önce 8. Sınıf rehber öğretmenliği yaptınız mı? ( ) Evet ( ) Hayır
- Rehberliğini yaptığınız sınıfa kaç yıldan bu yana derse giriyorsunuz?.....yıl
- Rehberliğini yaptığınız öğrencileri ne kadar yakından tanıdığınızı düşünüyorsunuz?

(Uygun gördüğünüz rakamı yuvarlak içine alınız)

Başarı Düzeyleri	Hiç 1 - 2 – 3 – 4 – 5 – 6 - 7 Tamamen
Ailevi Özellikler	Hiç 1 - 2 – 3 – 4 – 5 – 6 - 7 Tamamen
Fiziksel Özellikler	Hiç 1 - 2 – 3 – 4 – 5 – 6 - 7 Tamamen
Öğrenci İlgileri	Hiç 1 - 2 – 3 – 4 – 5 – 6 - 7 Tamamen
Öğrenci Yetenekleri	Hiç 1 - 2 – 3 – 4 – 5 – 6 - 7 Tamamen
Öğrenci Değerleri	Hiç 1 - 2 – 3 – 4 – 5 – 6 - 7 Tamamen
Kişilik Özellikleri	Hiç 1 - 2 – 3 – 4 – 5 – 6 - 7 Tamamen

- Kariyer Planlama dersine daha önceki yıllarda hiç girdiniz mi? ( ) Evet ( ) Hayır
- 8. Sınıf Rehber Öğretmeni olmayı siz mi tercih ettiniz yoksa idare tarafından mı bu görev size verildi?

( ) Benim tercihimdi ( ) İdare tarafından verildi

- RKP dersinin içeriği hakkında ne kadar bilgi sahibisiniz?

Hiç Bilgi Sahibi Değilim 1 - 2 – 3 – 4 – 5 – 6 – 7 Tamamen Hakimim

- Öğrencilerinize RKP dersi kazanımlarını sağlama adına kendinizi ne kadar yeterli ve yetkin hissediyorsunuz?

Hiç Hissetmiyorum 1 - 2 – 3 – 4 – 5 – 6 – 7 Tamamen Hissediyorum

- RKP dersi ile alakalı okul rehber öğretmeni tarafından sene başında bilgilendirildiniz mi?

( ) Evet bilgilendirildim ( ) Hayır bilgilendirilmedim

- RKP dersi ile ilgili okul rehber öğretmeni ile işbirliği yapıyor musunuz?

( ) Evet yapıyorum ( ) Hayır yapmıyorum

- RKP dersi ile ilgili diğer 8. Sınıf rehber öğretmenleri ile işbirliği yapıyor musunuz?

( ) Evet yapıyorum ( ) Hayır yapmıyorum

- Rehberlik ve Kariyer Danışma dersi etkinliklerinin içeriği ve uygulanması konusunda okul rehber öğretmeninden destek almak ister misiniz?

( ) Evet isterim ( ) Hayır istemem

- Kendi branşınızın yanı sıra RKP dersine girmek konusunda ne kadar gönüllüsünüz/isteklisiniz?

Hiç Gönüllü Değilim 1 - 2 – 3 – 4 – 5 – 6 – 7 Tamamen Gönüllüyüm

- Üniversitede rehberlik dersi aldınız mı?

( ) Evet aldım ( ) Hayır almadım ( ) Hatırlamıyorum

- (Eğer aldıysanız) Üniversitede aldığınız rehberlik dersinden edindiğiniz bilgi/beceri ve tecrübeleriniz bu dersin hedeflerini öğrencilerinize kazandırma konusunda sizce yeterli mi?

Hiç Yeterli Değil 1 - 2 – 3 – 4 – 5 – 6 – 7 Tamamen Yeterli

İlginiz İçin Teşekkürler.

Ek-III: Genel Öz Yeterlik Algısı Ölçeği

GENEL ÖZYETERLİK ALGISI

Değerli Öğretmenim, Kocaeli Üniversitesi bünyesinde yapılacak olan bilimsel bir çalışma için sizin görüşlerinize ihtiyaç duyulmaktadır. Aşağıda yer alan maddeleri okuyunuz ve size uygun olduğunu düşündüğünüz kutucuğu işaretleyiniz. Bu forma vereceğiniz yanıtlar sadece bu çalışma için kullanılacak olup başka herhangi bir kişi veya kurumla kesinlikle paylaşılmayacaktır. Değerli katkılarınız için teşekkür ederim.

Kemal EFE

KOÜ PDR YL Öğrencisi

		Tamamen Doğru	Orta Düzeyde Doğru	Biraz Doğru	Tamamen Yanlış
1	Yeterince çaba harcarsam, zor sorunları çözmenin bir yolunu daima bulabilirim.				
2	Bana karşı çıkıldığında, istediğimi elde etmemi sağlayacak bir yol ve yöntem bulabilirim.				
3	Amaçlarıma bağlı kalmak ve bunları gerçekleştirmek benim için kolaydır.				
4	Beklenmedik olaylarla etkili bir biçimde başa çıkabileceğime inanıyorum.				
5	Yeteneklerim sayesinde beklenmedik durumlarla nasıl baş edebileceğimi biliyorum.				
6	Gerekli çabayı gösterirsem, birçok sorunu çözebilirim.				
7	Baş etme gücüme güvendiğim için zorluklarla karşılaştığımda soğukkanlılığımı koruyabilirim.				
8	Bir sorunla karşılaştığımda, genellikle birkaç çözüm yolu bulabilirim.				
9	Başım dertte olduğunda, genellikle bir çözüm düşünebilirim.				
10	Önüme çıkan zorluk ne olursa olsun, üstesinden gelebilirim.				

İlginiz İçin Teşekkürler.

Ek IV: Çocuklar İçin Kariyer Gelişimi Ölçeği

Okulunuzun Adı: Cinsiyetiniz: Kız ( ) Erkek ( ) Sınıfınız:

Yaşınız:

Ailenizin Gelir Düzeyi: ( ) Düşük ( ) Orta ( ) Yüksek

ÇOCUKLAR İÇİN KARİYER GELİŞİM ÖLÇEĞİ

Aşağıdaki ölçekte 52 madde bulunmaktadır. Her soruyu dikkatle okuduktan sonra sayfanın sağ tarafındaki üç ifadeden size en uygun olanın üzerine çarpma (X) işareti koyunuz. Lütfen soruları cevapsız bırakmayınız. Vereceğiniz bilgiler sadece bir yüksek lisans tez çalışması için kullanılacak olup başka kişi ve kurumlarla kesinlikle paylaşılmayacaktır. Katıldığınız için teşekkür ederiz.

Kemal EFE

KOÜ PDR YL Öğrencisi

1. Değişik meslekleri merak ediyorum.	Bana uygun	Kararsızım	Bana uygun değil
2. Okulda neler öğreneceğimi merak ediyorum.	Bana uygun	Kararsızım	Bana uygun değil
3. Okulda öğrendiğim bilgiler bende merak uyandırır.	Bana uygun	Kararsızım	Bana uygun değil
4. Ailem meraklı biri olduğumu söyler.	Bana uygun	Kararsızım	Bana uygun değil
5. Arkadaşlarım meraklı biri olduğumu söyler.	Bana uygun	Kararsızım	Bana uygun değil
6. İçinde yaşadığım dünyayı kütüphanelere giderek araştırmaktan hoşlanırım.	Bana uygun	Kararsızım	Bana uygun değil
7. Yeni bilgiler öğrenmek için kitap okuyorum.	Bana uygun	Kararsızım	Bana uygun değil
8. Okulda öğrendiklerimden daha fazlasını öğrenmeye çalışıyorum.	Bana uygun	Kararsızım	Bana uygun değil
9. Meslekler hakkında daha fazla bilgi toplamak istiyorum.	Bana uygun	Kararsızım	Bana uygun değil
10. Meslekler hakkında bilgi toplamaya önem veriyorum.	Bana uygun	Kararsızım	Bana uygun değil
11. Bir kişinin bir meslek seçebilmesi için farklı meslekler hakkında bilgiye ihtiyacı vardır.	Bana uygun	Kararsızım	Bana uygun değil
12. En çok hoşlandığım mesleği seçebilmek için daha fazla bilgiye ihtiyaç duyuyorum.	Bana uygun	Kararsızım	Bana uygun değil
13. Yaşadığım çevredeki meslek çeşitleri hakkında daha fazla bilgi edinmek istiyorum.	Bana uygun	Kararsızım	Bana uygun değil
14. Hangi oyunları oynamaktan hoşlandığımı biliyorum.	Bana uygun	Kararsızım	Bana uygun değil
15. Hangi derslerden hoşlandığımı biliyorum.	Bana uygun	Kararsızım	Bana uygun değil
16. Ne çeşit kitapları okumaktan hoşlandığımı biliyorum.	Bana uygun	Kararsızım	Bana uygun değil

17. Hangi sporları yapmaktan hoşlandığımı biliyorum.	Bana uygun	Kararsızım	Bana uygun değil
18. Okuldaki faaliyetlerimi ne kadar başarabileceğime ben karar veririm.	Bana uygun	Kararsızım	Bana uygun değil
19. Ne yapmak istediğime ben karar veririm.	Bana uygun	Kararsızım	Bana uygun değil
20. Sınavlara ne kadar çalışacağıma ben karar veririm.	Bana uygun	Kararsızım	Bana uygun değil
21. Arkadaşlarıma nasıl davranacağıma ben karar veririm.	Bana uygun	Kararsızım	Bana uygun değil
22. İnsanlara ne söyleyeceğime ben karar veririm.	Bana uygun	Kararsızım	Bana uygun değil
23. Derslerime ne kadar çok çalışacağıma ben karar veririm.	Bana uygun	Kararsızım	Bana uygun değil
24. Yapacağım işe ne kadar çaba harcayacağıma ben karar veririm.	Bana uygun	Kararsızım	Bana uygun değil
25. Hayranlık duyduğum kişinin yaptığı mesleği seçmek istiyorum.	Bana uygun	Kararsızım	Bana uygun değil
26. Benim için kimlerin önemli olduklarını biliyorum.	Bana uygun	Kararsızım	Bana uygun değil
27. Kimlere benzemek istediğimi biliyorum.	Bana uygun	Kararsızım	Bana uygun değil
28. En çok hoşlandığım meslekte kimlerin çalıştığını biliyorum.	Bana uygun	Kararsızım	Bana uygun değil
29. Çok ilginç mesleklerde çalışan kişileri tanıyorum.	Bana uygun	Kararsızım	Bana uygun değil
30. Çevremde örnek aldığım insanlar var.	Bana uygun	Kararsızım	Bana uygun değil
31. Okulu bitirdikten sonra, girebileceğim meslekleri şimdiden düşünüyorum.	Bana uygun	Kararsızım	Bana uygun değil
32. Şimdiden bazı işleri yapmanın gelecekteki işleri daha iyi yapabileceğime yardımcı olacağını düşünüyorum.	Bana uygun	Kararsızım	Bana uygun değil
33. Büyüdüğümde, hangi işi (mesleği) yapacağımı düşünüyorum.	Bana uygun	Kararsızım	Bana uygun değil
34. Büyüdüğümde nerede çalışacağımı düşünüyorum.	Bana uygun	Kararsızım	Bana uygun değil
35. Nasıl bir arkadaş olduğumu biliyorum.	Bana uygun	Kararsızım	Bana uygun değil
36. Hangi özelliklere sahip bir kişi olduğumu biliyorum.	Bana uygun	Kararsızım	Bana uygun değil
37. Davranışlarımın kime benzediğini biliyorum.	Bana uygun	Kararsızım	Bana uygun değil
38. Çalışkanlık derecemi biliyorum.	Bana uygun	Kararsızım	Bana uygun değil
39. Nasıl bir öğrenci olduğumu biliyorum.	Bana uygun	Kararsızım	Bana uygun değil
40. Nasıl bir insan olduğumu biliyorum.	Bana uygun	Kararsızım	Bana uygun değil
41. Hangi derslerde iyi olduğumu biliyorum.	Bana uygun	Kararsızım	Bana uygun değil
42. Geleceğimi planlamaya önem veriyorum.	Bana uygun	Kararsızım	Bana uygun değil
43. Bir işi yapmadan önce planlamaya önem veriyorum.	Bana uygun	Kararsızım	Bana uygun değil
44. Bana verilen bir işi yaparken plan yapmaya önem veriyorum.	Bana uygun	Kararsızım	Bana uygun değil
45. Başkasına işlerimi nasıl yaptıracağımı önceden planlamaya önem veriyorum.	Bana uygun	Kararsızım	Bana uygun değil

46. Bir işe başlamadan önce ne yapacağımı planlamaya önem veriyorum.	Bana uygun	Kararsızım	Bana uygun değil
47. Okul faaliyetlerimi (dersler, eğitsel kol ve sosyal etkinlikler gibi) yaparken plan yapmaya önem veriyorum.	Bana uygun	Kararsızım	Bana uygun değil
48. Plan yapmanın önemli olduğunu biliyorum.	Bana uygun	Kararsızım	Bana uygun değil
49. Yapacağım işleri planlamaya önem veriyorum.	Bana uygun	Kararsızım	Bana uygun değil
50. Bir işi yaparken bir planımın olmasına önem veriyorum.	Bana uygun	Kararsızım	Bana uygun değil
51. Gelecekteki mesleğim (işim) için şimdiden plan yapıyorum.	Bana uygun	Kararsızım	Bana uygun değil
52. Büyüdüğümde hangi mesleği yapacağımı şimdiden planlamanın önemli olduğunu düşünüyorum.	Bana uygun	Kararsızım	Bana uygun değil

Ek V: Kariyer ve Yetenek Gelişimi Öz Yeterlik Ölçeği

Kariyer ve Yetenek Gelişimi Öz Yeterlik Ölçeği

Değerli öğrenci,

Bu ölçek birtakım eğitsel ve mesleki faaliyetleri gerçekleştirme düzeylerinizi incelemek, yeteneklerinizi mantıklı bir biçimde değerlendirmek ve sizlerin gelecekte seçmek istediğiniz mesleklere ne oranda hazır olduğunuzu saptamak için geliştirilmiştir. Aşağıdaki ifadeleri dikkatlice okuyunuz. Her bir ifadede verilen etkinliği gerçekleştirme, beceriyi yapabilme hususunda kendinize ne derece güvendiğinizi ifadenin yanında bulunan uygun bölmeye çarpı (X) işareti koyarak belirtiniz. Bu bir sınav değildir, o nedenle de yanlış veya doğru şık yoktur. Önemli olan sizi gerçekten en iyi ifade eden seçeneği kimseden etkilenmeden işaretlemenizdir. Vereceğiniz bilgiler sadece bir yüksek lisans tez çalışması kapsamında değerlendirilecek olup başka kişi ve kurumlarla kesinlikle paylaşılmayacaktır.

No	**MADDELER**	**Asla Güvenmiyorum**	**Güvenmiyorum**	**Biraz Güvenmiyorum**	**Biraz Güveniyorum**	**Güveniyorum**	**Son Derece Güveniyorum**
1	Akademik konularda yeteneklerimi keşfedebilirim.	1	2	3	4	5	6
2	Bağımsız çalışabilirim.	1	2	3	4	5	6
3	Kariyer çizgimi ve hedeflerimi keşfedebilirim.	1	2	3	4	5	6
4	Ders dışı etkinliklerle potansiyel gücümün farkında olabilirim.	1	2	3	4	5	6
5	Seçtiğim kariyere göre ilgi alanlarımı geliştirebilirim.	1	2	3	4	5	6
6	Verilen görevleri sistemli çalışarak yerine getirebilirim.	1	2	3	4	5	6
7	Farklı mesleklerin gerekliliklerini anlayabiliyorum.	1	2	3	4	5	6
8	İlgi duyduğum ders dışı etkinlikleri seçebilirim.	1	2	3	4	5	6
9	Verilmiş ödevi zamanında bitirebilirim.	1	2	3	4	5	6
10	Tecrübemi artırmak için çeşitli türdeki etkinlik ve yarışmalara katılabilirim.	1	2	3	4	5	6

11	Başkalarına yardım etmek için girişimde bulunabilirim.	1	2	3	4	5	6
12	Ders dışı etkinliklerde belirtilen amaçlara ulaşabilirim.	1	2	3	4	5	6
13	Dinlenmek, oynamak ve çalışmak için yeterince zaman ayırabilirim.	1	2	3	4	5	6
14	Sevdiğim ve yapabileceğime inandığım meslek hakkında başkalarını bilgilendirebilirim.	1	2	3	4	5	6

Kemal EFE

KOÜ PDR YL Öğrencisi

Ek VI: Mesleki Karar Verme Yetkinlik Ölçeği

	Meslek Kararı Verme Yetkinlik Ölçeği	Kendime Hiç Güvenmiyorum	Kendime Güvenmiyorum	Kendime Çok Az Güveniyorum	Kendime Güveniyorum	Kendime Çok Güveniyorum
1	Nelere ilgi duyduğunuzu belirleyebilme					
2	Girmeyi düşündüğünüz meslekten elde edilebilecek ortalama yıllık geliri hesaplayabilme					
3	İstediğiniz okula giremezseniz farklı bir okula devem edip başarılı olabilme					
4	İlgi ve yeteneklerinize uygun bir meslek seçme					
5	Teknolojik gelişmeler sonucu Türkiye ve dünyada önem kazanan mesleklerle ilgili bilgi toplayabilme					
6	Seçtiğiniz alanla ilgili bulunduğunuz şehirde bir çalışma alanı yoksa başka bir şehre taşınabilme					
7	Size uygun olmadığını düşündüğünüz bir mesleğe girmeniz için sizi zorlayanlara karşı durabilme					
8	Çevrenizdeki işletmelerin eleman alırken ne gibi nitelikler aradığını araştırabilme					
9	Yüksek öğretime girişle ilgili dört yıllık bir plan yapma.					
10	Başarılı olacağınız bir meslek seçme					
11	Girmeyi düşündüğünüz alandaki iş olanakları hakkında öğretmenlerinizden bilgi isteyebilme					
12	Size uygun olduğunu düşündüğünüz mesleklerin listesini yapabilme					
13	Mesleki hedefinize ulaşmak için ısrarlı bir şekilde çalışma ve karşılaşabileceğiniz tüm engellere karşı koyabilme					
14	Okulda öğretilen konuların çeşitli mesleklerde nasıl kullanıldığını açıklayabilme					
15	Gelecek her yıl için amaçlarınızı planlama					
16	Güçlü ve zayıf yönlerinizin neler olduğunu belirleyebilme					
17	Mesleki amaçlarınıza ulaşmak için çeşitli lise ve yüksek öğretim programlarının istenen ve istenmeyen yönlerini tanımlayabilme					
18	İlgi ve yeteneklerinize uygun dört yıllık bir plan yapma					

19	Üniversiteden sonra seçtiğiniz meslek alanında eğitime devam edebilme					
20	Liseden mezuniyet koşullarını bilme					
21	Çeşitli nedenlerle eğitiminize devam edemezseniz kendinize uygun bir iş bulabilme					
22	İlgilendiğiniz meslek alanında çalışan birisine o meslek hakkında sorulacak soruları belirleyebilme					
23	Düşündüğünüz mesleğin gerektirdiği iş becerilerinin neler olduğunu öğrenmek için işyerlerinden bilgi toplayabilme					
24	Verdiğiniz kararların sonuçları istediğiniz gibi olmazsa bunun sorumluluğunu üstlenebilme					
25	İstediğiniz türde bir hayat için yeterli parayı kazanabileceğiniz meslekleri belirleyebilme					
26	Çok zor görünen yeni şeyleri öğrenebilme					
27	Hayalinizdeki mesleğe giremezseniz size uygun olduğunu düşündüğünüz başka bir meslek seçebilme					

Kemal EFE
KOÜ PDR YL
Öğrencisi

Ek VII: Sınav Kaygısı Ölçeği

SINAV KAYGISI ÖLÇEĞİ

Okulu..... :

Adı- Soyadı..... :

Sınıfı..... :

Cinsiyeti..... : Tarih : ..../..../20

YÖNERGE: Bilimsel bir araştırma konusunda sizin görüşlerinize ihtiyaç duyulmaktadır. Vereceğiniz bilgiler kesinlikle başka kişi ve kurumlarla paylaşılmayacaktır. Okuduğunuz cümle sizin için her zaman veya genellikle geçerliyse sağdaki boşluğa " doğru " anlamına gelen D harfinin altına X işareti; her zaman veya genellikle geçerli değilse " yanlış " anlamına gelen Y harfinin altına X işareti koyunuz. Sınav kaygınızla ilgili gerçekçi bir değerlendirme ancak sizin gerçekçi olmanızla mümkündür.

Kemal EFE

KOÜ PDR YL Öğrencisi

	D	Y
1. Sınava girmeden de sınıf geçmenin ve başarılı olmanın bir yolu olmasını isterdim.		
2. Bir sınavda başarılı olmak, diğer sınavlarda kendime güvenimin artmasına sebep olmaz		
3. Çevremdekiler (ailem, arkadaşlarım) başaracağım konusunda bana güveniyorlar		
4. Bir sınav sırasında, bazen zihnimin sınavla ilgili olmayan konulara kaydığını zannediyorum		
5. Önemli bir sınavdan önce / sonra canım bir şey yapmak istemez		
6. Öğretmenin sık sık küçük yazılı veya sözlü yoklamalar yaptığı derslerden nefret ederim		
7. Sınavların mutlaka resmi, ciddi ve gerginlik yaratan durumlar olması gerekmez		
8. Sınavlarda başarılı olanlar çoğunlukla hayatta da iyi pozisyonlara gelirler		
9. Önemli bir sınavdan önce veya sınav sırasında bazı arkadaşlarımın çalışırken daha az zorlandıklarını ve benden daha akıllı olduklarını düşünürüm		

10. Eğer sınavlar olmasaydı dersleri daha iyi öğreneceğimden eminim		
11. Ne kadar başarılı olacağım konusundaki endişeler, sınava hazırlığımı ve sınav başarımı etkiler		
12. Önemli bir sınava girecek olmam uykularımı bozar		
13. Sınav sırasında çevremdeki insanların gezinmesi ve bana bakmalarından sıkıntı duyarım		
14. Her zaman düşünmesem de, başarısız olursam çevremdekilerin bana hangi gözle bakacaklarından endişelenirim		
15. Geleceğimin sınavlarda göstereceğim başarıya bağlı olduğunu bilmek beni üzüyor		
16. Kendimi bir toplayabilsem, birçok kişiden daha iyi notlar alacağımı biliyorum		
17. Başarısız olursam, insanlar benim yeteneğimden şüpheye düşecekler		
18. Hiçbir zaman sınavlara tam olarak hazırlandığım duygusunu yaşayamam		
19. Bir sınavdan önce bir türlü gevşeyemem		
20. Önemli sınavlardan önce zihnim adeta durur kalır		
21. Bir sınav sırasında dışarıdan gelen gürültüler, çevremdekilerin çıkardıkları sesler, ışık, oda sıcaklığı, vb. beni rahatsız eder		
22. Sınavdan önce daima gergin ve huzursuz olurum		
23. Sınavların insanın gelecekteki amaçlarına ulaşması konusunda ölçü olmasına hayret ederim		
24. Sınavlar insanın gerçekten ne kadar bildiğini göstermez		
25. Düşük not aldığımda hiç kimseye notumu söylemem		
26. Bir sınavdan önce çoğunlukla içimden bağırmak gelir		
27. Önemli sınavlardan önce midem bulanır		
28. Önemli bir sınava hazırlanırken çok kere olumsuz düşüncelerle peşin bir yenilgiyi yaşarım		
29. Sınav sonuçlarını almadan önce kendimi çok endişeli ve huzursuz hissederim		
30. Bir sınav veya teste başlarken ihtiyaç duyulmayan bir işe girebilmeyi çok isterim		
31. Bir sınavda başarılı olamazsam, zaman zaman zannettiğim kadar akıllı olamadığımı düşünürüm		
32. Eğer kırık not alırsam, annem ve babam müthiş hayal kırıklığına uğrar		

33. Sınavlarla ilgili endişelerim çoğunlukla tam olarak hazırlanmamı engeller ve bu durum beni daha çok endişelendirir		
34. Sınav sırasında, bacağımı salladığımı, parmaklarımı sıraya vurduğumu hissediyorum		
35. Bir sınavdan sonra çoğunlukla yapmış olduğumdan daha iyi yapabileceğimi düşünürüm		
36. Bir sınav sırasında duygularım dikkatimin dağılmasına neden olur		
37. Bir sınava ne kadar çok çalışırsam, o kadar çok karıştırıyorum		
38. Başarısız olursam, kendimle ilgili görüşlerim değişir		
39. Bir sınav sırasında bedenimin belirli yerlerindeki kaslar kasılır		
40. Bir sınavdan önce ne kendime tam olarak güvenebilirim, ne de zihinsel olarak gevşeyebilirim		
41. Başarısız olursam arkadaşlarımın gözünde değerimin düşeceğini biliyorum		
42. Önemli problemlerimden biri, bir sınava tam olarak hazırlanıp hazırlanmadığımı bilememektir		
43. Gerçekten önemli bir sınava girerken çoğunlukla bedensel olarak panik halinde olurum.		
44. Testi değerlendirenlerin, bazı öğrencilerin sınavda çok heyecanlandıklarını bilmelerini ve bunu testi değerlendirirken hesaba katmalarını isterdim		
45. Sınıf geçmek için sınava girmektense, ödev hazırlamayı tercih ederdim		
46. Kendi notumu söylemeden önce arkadaşlarımın kaç aldığını bilmek isterim		
47. Kırık not aldığım zaman, tanıdığım bazı insanların benimle alay edeceğini biliyorum ve bu beni rahatsız ediyor		
48. Eğer sınavlara yalnız başıma girsem ve zamanla sınırlanmamış olsam çok daha başarılı olacağımı düşünüyorum		
49. Sınavdaki sonuçların hayat başarım ve güvenliğimle doğrudan ilişkili olduğunu düşünürüm		
50. Sınavlar sırasında bazen gerçekten bildiklerimi unutacak kadar heyecanlanıyorum		

Ek VIII: Ölçek Kullanım İzinleri

Çocuklar İçin Kariyer Gelişim Ölçeği Kullanım İzni

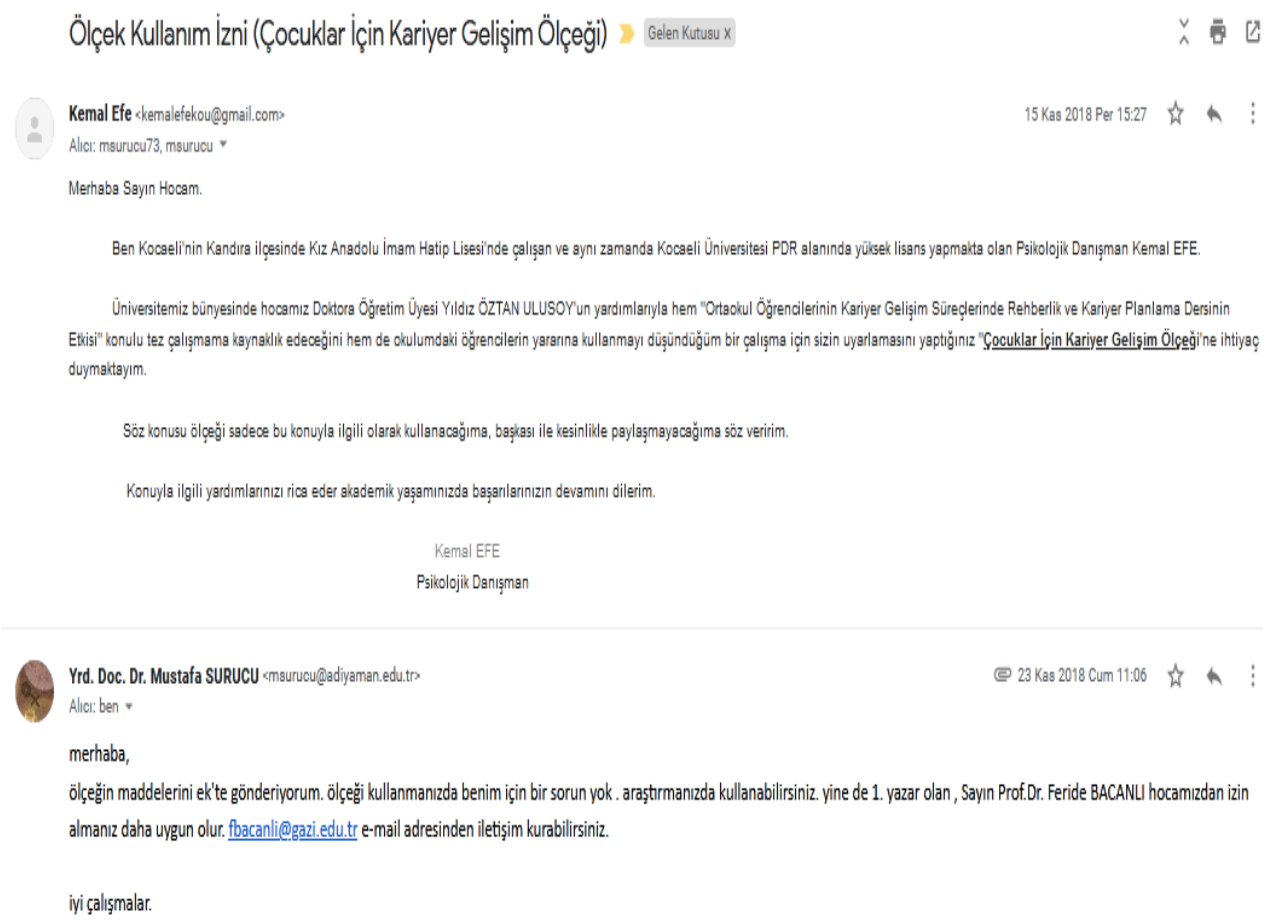

Ölçek Kullanım İzni (Çocuklar İçin Kariyer Gelişim Ölçeği) Gelen Kutusu x

Kemal Efe <kemalefekou@gmail.com> 15 Kas 2018 Per 15:27

Alıcı: msurucu73, msurucu

Merhaba Sayın Hocam.

Ben Kocaeli'nin Kandıra ilçesinde Kız Anadolu İmam Hatip Lisesi'nde çalışan ve aynı zamanda Kocaeli Üniversitesi PDR alanında yüksek lisans yapmakta olan Psikolojik Danışman Kemal EFE.

Üniversitemiz bünyesinde hocamız Doktora Öğretim Üyesi Yıldız ÖZTAN ULUSOY'un yardımlarıyla hem "Ortaokul Öğrencilerinin Kariyer Gelişim Süreçlerinde Rehberlik ve Kariyer Planlama Dersinin Etkisi" konulu tez çalışmama kaynaklık edeceğini hem de okulumdaki öğrencilerin yararına kullanmayı düşündüğüm bir çalışma için sizin uyarlamasını yaptığınız "Çocuklar İçin Kariyer Gelişim Ölçeği'ne ihtiyaç duymaktayım.

Söz konusu ölçeği sadece bu konuyla ilgili olarak kullanacağıma, başkası ile kesinlikle paylaşmayacağıma söz veririm.

Konuyla ilgili yardımlarınızı rica eder akademik yaşamınızda başarılarınızın devamını dilerim.

Kemal EFE
Psikolojik Danışman

Yrd. Doc. Dr. Mustafa SURUCU <msurucu@adiyaman.edu.tr> 23 Kas 2018 Cum 11:06

Alıcı: ben

merhaba,

ölçeğin maddelerini ek'te gönderiyorum. ölçeği kullanmanızda benim için bir sorun yok . araştırmanızda kullanabilirsiniz. yine de 1. yazar olan , Sayın Prof.Dr. Feride BACANLI hocamızdan izin almanız daha uygun olur. fbacanli@gazi.edu.tr e-mail adresinden iletişim kurabilirsiniz.

iyi çalışmalar.

Mesleki Karar Verme Yetkinlik Ölçeği Kullanım İzni

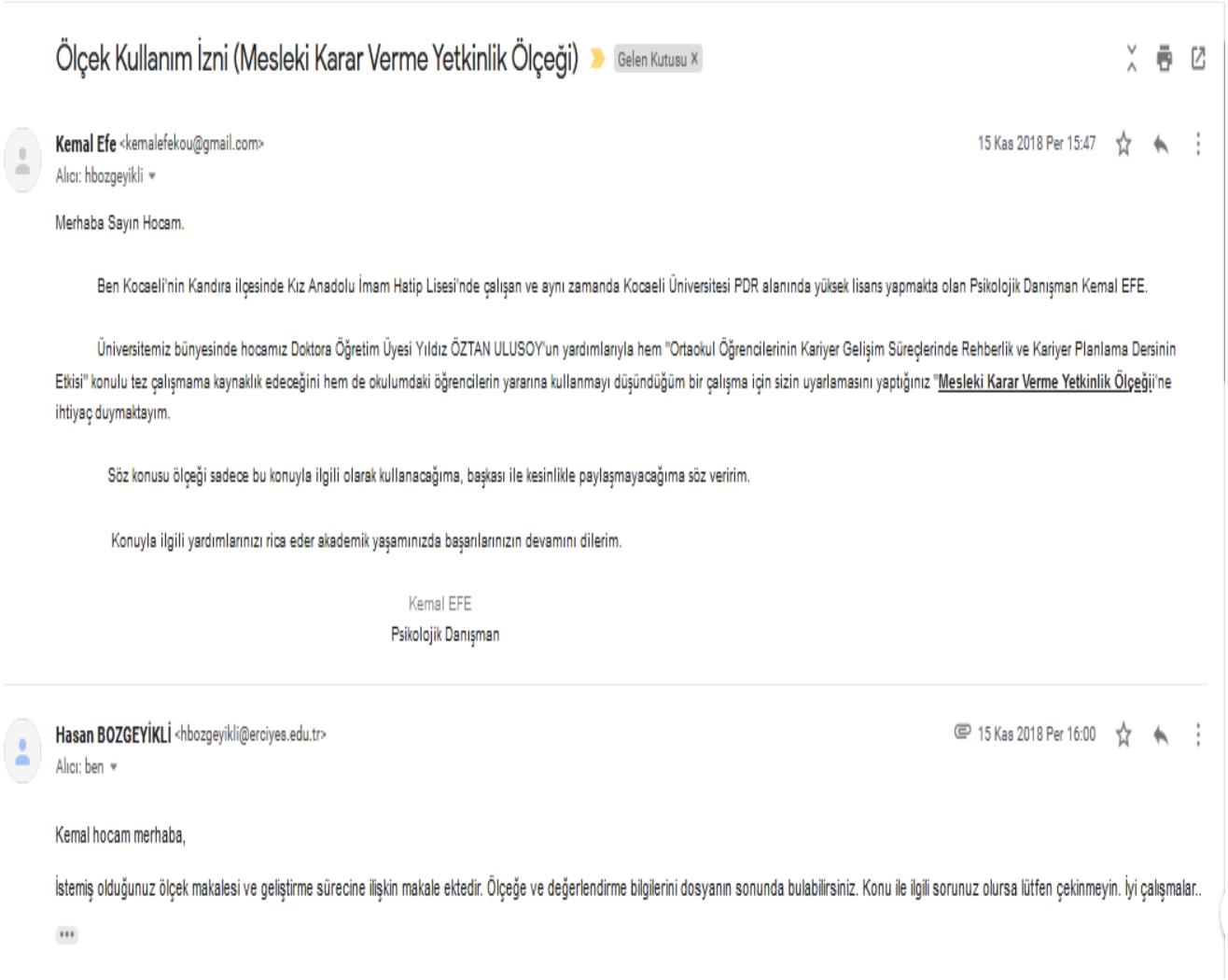

Ölçek Kullanım İzni (Mesleki Karar Verme Yetkinlik Ölçeği) Gelen Kutusu X

Kemal Efe <kemalefekou@gmail.com> 15 Kas 2018 Per 15:47

Alıcı: hbozgeyikli

Merhaba Sayın Hocam.

Ben Kocaeli'nin Kandıra ilçesinde Kız Anadolu İmam Hatip Lisesi'nde çalışan ve aynı zamanda Kocaeli Üniversitesi PDR alanında yüksek lisans yapmakta olan Psikolojik Danışman Kemal EFE.

Üniversitemiz bünyesinde hocamız Doktora Öğretim Üyesi Yıldız ÖZTAN ULUSOY'un yardımlarıyla hem "Ortaokul Öğrencilerinin Kariyer Gelişim Süreçlerinde Rehberlik ve Kariyer Planlama Dersinin Etkisi" konulu tez çalışmama kaynaklık edeceğini hem de okulumdaki öğrencilerin yararına kullanmayı düşündüğüm bir çalışma için sizin uyarlamasını yaptığınız "Mesleki Karar Verme Yetkinlik Ölçeği"ne ihtiyaç duymaktayım.

Söz konusu ölçeği sadece bu konuyla ilgili olarak kullanacağıma, başkası ile kesinlikle paylaşmayacağıma söz veririm.

Konuyla ilgili yardımlarınızı rica eder akademik yaşamınızda başarılarınızın devamını dilerim.

Kemal EFE
Psikolojik Danışman

Hasan BOZGEYİKLİ <hbozgeyikli@erciyes.edu.tr> 15 Kas 2018 Per 16:00

Alıcı: ben

Kemal hocam merhaba,

İstemiş olduğunuz ölçek makalesi ve geliştirme sürecine ilişkin makale ektedir. Ölçeğe ve değerlendirme bilgilerini dosyanın sonunda bulabilirsiniz. Konu ile ilgili sorunuz olursa lütfen çekinmeyin. İyi çalışmalar..

Kariyer ve Yetenek Gelişimi Öz Yeterlik Ölçeği Kullanım İzni

Ölçek Kullanım İzni (Kariyer ve Yetenek Gelişimi Öz Yeterlilik Ölçeği) Gelen Kutusu X

Kemal Efe <kemalefekou@gmail.com> 15 Kas 2018 Per 15:50

Alıcı: pdrdanisman

Merhaba Sayın Hocam.

Ben Kocaeli'nin Kandıra ilçesinde Kız Anadolu İmam Hatip Lisesi'nde çalışan ve aynı zamanda Kocaeli Üniversitesi PDR alanında yüksek lisans yapmakta olan Psikolojik Danışman Kemal EFE.

Üniversitemiz bünyesinde hocamız Doktora Öğretim Üyesi Yıldız ÖZTAN ULUSOY'un yardımlarıyla hem "Ortaokul Öğrencilerinin Kariyer Gelişim Süreçlerinde Rehberlik ve Kariyer Planlama Dersinin Etkisi" konulu tez çalışmama kaynaklık edeceğini hem de okulumdaki öğrencilerin yararına kullanmayı düşündüğüm bir çalışma için sizin uyarlamasını yaptığınız "Kariyer ve Yetenek Gelişimi Öz Yeterlilik Ölçeği'ne ihtiyaç duymaktayım.

Söz konusu ölçeği sadece bu konuyla ilgili olarak kullanacağıma, başkası ile kesinlikle paylaşmayacağıma söz veririm.

Konuyla ilgili yardımlarınızı rica eder akademik yaşamınızda başarılarınızın devamını dilerim.

Kemal EFE
Psikolojik Danışman

Muhammed YILDIZ <pdrdanisman@hotmail.com> 15 Kas 2018 Per 15:56

Alıcı: ben

Merhaba hocam, ölçeği kullanabilirsiniz, kolay gelsin. El kitabı ektedir.

Muhammed YILDIZ

...

Ek IX: Öğrenci Gönüllü Katılım ve Veli İzin Belgesi

Öğrenci Gönüllü Katılım ve Veli İzin Formu

Değerli Veli,

Kocaeli Üniversitesi Eğitim Fakültesi Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Ana Bilim Dalına bağlı olarak devam eden "Konsültasyon Temelli Yürütülen RKP Dersinin Öğrenci Kariyer Farkındalığına Etkisinin İncelenmesi" konulu yüksek lisans çalışması kapsamında 2018-2019 eğitim öğretim yılı içerisinde velisi bulunduğunuz öğrencinin öğrenim gördüğü sınıfta bazı ölçekler uygulanması planlanmaktadır. Bu çalışma doğrultusunda öğrencinize kullanım izinleri alınmış olan "Mesleki Karar Verme Yetkinlik Ölçeği", "Kariyer ve Yetenek Gelişimi Öz Yeterlik Ölçeği", "Çocuklar İçin Kariyer Gelişim Ölçeği" ve "Sınav Kaygısı Ölçeği" eğitim öğretim yılının başında ve sonunda olmak üzere iki defa uygulanacaktır

Araştırmaya katılmak isteğe bağlıdır. Velinin ve öğrencinin kendilerini rahatsız eden bir durum olduğunda çalışmadan ayrılma hakkı vardır. Araştırmadan elde edilecek veriler yalnızca tez çalışması için kullanılacak olup öğrenci özel bilgileri hiçbir kişi veya kurumla paylaşılmayacaktır.

Yukarıdaki açıklamalar doğrultusunda öğrencinizin araştırmaya katılmasına rıza gösteriyorsanız lütfen bu formu imzalayarak öğrencinizden gönderiniz. Süreçle ilgili sormak isteyeceğiniz her tür bilgi için araştırmacının iletişim bilgileri aşağıda yer almaktadır. Araştırma sonucu hakkında bilgi almak için de aynı bilgilerden iletişime geçebilirsiniz. İlginiz için teşekkür ederiz.

Kemal EFE (KOÜ PDR YL Öğrencisi)

Tel: 0535 700 51 92 e-posta: kemalefekou@gmail.com

Yukarıdaki açıklamaları okudum ve anladım. Çalışmaya gönüllü olarak katılmak

◯ İstiyorum / ◯ İstemiyorum (Öğrenci için)

Velisi bulunduğum Tasvire Hurşit Güneş Ortaokulu 8/… sınıfı öğrencisi ……'ın yukarıda bahsedilen çalışmaya katılmasına izin veriyorum.

Tarih:…../…../2018

Katılımcı Öğrenci:	**Öğrenci Velisi:**
Adı Soyadı:	Adı Soyadı:
İmza:	İmza:

Ek X: RKP Dersi Yıllık Planı

2018-2019 EĞİTİM ÖĞRETİM YILI
KANDIRA KIZ ANADOLU İMAM HATİP LİSESİ (ORTAOKUL KISMI)-TASVİRE HURŞİT GÜNEŞ ORTAOKULU
8.SINIF REHBERLİK VE KARİYER PLANLAMA DERSİ YILLIK PLANI

AY	HAFTA	KONULAR	KAZANIM NO	KAZANIM	ETKİNLİK	DEĞERLENDİRME	AÇIKLAMA
EYLÜL	1						
	2	HAZIRLIK ÇALIŞMALARI					
	3	HAZIRLIK ÇALIŞMALARI					
	4	Oryantasyon çalışmalarının yapılması					
	5	Sınıf başkanı ve yardımcılarının seçilmesi, Okul ve sınıf içinde uyulması gereken kurallar (davranış, ahlak, görgü vs.) hakkında bilgi verilmesi, sınıf kurallarının oluşturulması					
EKİM	1	Eğitim Yaşamı	17	Okuldaki görev ve sorumluluklarını yerine getirir.			Sınıf Rehber Öğretmeni * Okul kurallarının açıklanması, sınıf kurallarının oluşturulması, kuralların öneminin açıklanması vb.
	2	Eğitim Yaşamı	16,18	Kendi öğrenme stilini belirler. Okul başarısını arttırmak için planlı çalışmaya özen gösterir.	Verimli Ders Çalışma Teknikleri Nelerdir?	Öğrenci Öz Değerlendirme Formu	Sınıf Rehber Öğretmeni * "Verimli Ders Çalışma Teknikleri Nelerdir?" etkinliğinden önce Öğrenme Stilleri Testi uygulanmalıdır.
	3	Güvenli ve Sağlıklı Yaşam	13,14	Stresin nedenlerini ve belirtilerini açıklar Stres durumunda kullandığı tepkileri etkililiği açısından değerlendirir.	-Neden Stres -Stres Tepkilerim	Öğrenci Öz Değerlendirme Formu	Rehber Öğretmen
	4	Güvenli ve Sağlıklı	15	Stresle başa çıkmada uygun yöntemler kullanır.	Başa Çıkıyorum	Öğrenci Öz	Rehber Öğretmen

Sayfa 1

		Yaşam				Değerlendirme Formu	
AY	HAFTA	KONULAR	KAZANIM NO	KAZANIM	ETKİNLİK	DEĞERLENDİRME	AÇIKLAMA
EKİM	5	Kendini Tanıma	6	Bireysel özelliklerini tanımaya istekli olur.	Eğitsel Alanlar	Öğrenci Öz Değerlendirme Formu	Sınıf Rehber Öğretmeni
KASİM	1	Kendini Tanıma	7,8	Güçlü ve zayıf yönlerini listeler. Bireysel özelliklerin toplumda üstlendiği rollere etkisini kavrar.			Sınıf Rehber Öğretmeni * Sunum/Soru-Cevap Yöntemi
	2	Eğitim Yaşamı	19,21	Sınav kaygısının performansına etkisini kavrar. Sınav kaygısı yaşadığında gerekli yardım almaya istekli olur.	Sınavlar ve Ben Kaygılıysam	Öğrenci Öz Değerlendirme Formu	Rehber Öğretmen
	3	Eğitim Yaşamı	20	Sınav kaygısıyla baş etme yollarını açıklar.	Sınav Kaygısı-Sınav Zamanı	Öğrenci Öz Değerlendirme Formu	Rehber Öğretmen
	4	Kendini Tanıma	3,4,5	Yetenek, ilgi, değer kavramını açıklar. Değerlerle ilgileri ayırt eder. Kendi yetenek, ilgi ve değerlerini fark eder.	Değerlerimiz Akademik Benlik Kavramı Ölçeğinin uygulanması	Öğrenci Öz Değerlendirme Formu	Rehber Öğretmen
ARALIK	1	Güvenli ve Sağlıklı Yaşam	10,11	Zararlı alışkanlıkların duygusal ve bedensel yönden insan hayatına etkilerini fark eder. Kendini zararlı alışkanlıklardan korur.	Zararlı Alışkanlıklar	Öğrenci Öz Değerlendirme Formu	Sınıf Rehber Öğretmeni
	2	Güvenli ve Sağlıklı Yaşam	12	Güvenli ve sağlıklı hayat için gerekli alışkanlıkları edinir.	Sağlıklı Hayat ve Alışkanlıklar	Öğrenci Öz Değerlendirme Formu	Sınıf Rehber Öğretmeni
	3	Meslekleri Tanıma	22	İlgilerin meslek seçimindeki rolünü fark eder.		Öğrenci Öz Değerlendirme Formu	Sınıf Rehber Öğretmeni * Sunum/Soru-Cevap Yöntemi
	4	Meslekler Tanıma	23	Meslek sahibi olmanın önemini açıklar.	Meslek Seçimim	Öğrenci Öz Değerlendirme Formu	Sınıf Rehber Öğretmeni

Sayfa 2

AY	HAFTA	KONULAR	KAZANIM NO	KAZANIM	ETKİNLİK	DEĞERLENDİRME	AÇIKLAMA
OCAK	1	Meslekleri Tanıma	24	Üst öğrenim kurumlarına geçiş sistemini araştırır	Ortaöğretim Kurumunu Seçerken	Öğrenci Öz Değerlendirme Formu	Sınıf Rehber Öğretmeni
	2	Meslekleri Tanıma	25	Ortaöğretim program türleri hakkında bilgi toplar.			Rehber Öğretmen * Sunum/Soru-Cevap Yöntemi
	3	Meslekleri Tanıma	26	İlgi, yetenek ve değerlerin ortaöğretim program türü seçimindeki rolünü fark eder.	Genel Ortaöğretim Programları	Öğrenci Öz Değerlendirme Formu	Rehber Öğretmen
	4	ÖRGÜN VE YAYGIN EĞİTİM KURUMLARINDA I. YARIYIL TATİLİ					
ŞUBAT		ÖRGÜN VE YAYGIN EĞİTİM KURUMLARINDA I. YARIYIL TATİLİ					
	1	Meslekleri Tanıma	27	İlgi duyduğu mesleklerin gerektirdiği eğitimin neler olduğunu kavrar.			Rehber Öğretmen * Sunum/Soru-Cevap Yöntemi
	2	Meslekleri Tanıma	28	Yeteneklerin meslek seçimindeki rolünü fark eder.	Bana Uygun Meslekler	Öğrenci Öz Değerlendirme Formu	Sınıf Rehber Öğretmeni
	3	Meslekleri Tanıma	29	Ortaöğretim program türü seçiminde ailesinin ve çevresinin beklentileriyle kendi beklentilerini ayırt eder.			Sınıf Rehber Öğretmeni * Soru Cevap Yöntemi
	4	Meslekler Tanıma	30	İlgi duyduğu mesleklerle bireysel özelliklerinin ortak noktalarını belirler.			Sınıf Rehber Öğretmeni * Soru-Cevap Yöntemi * "Bana Uygun Meslekler" etkinliği ile ilişkilendirilmelidir.

Sayfa 3

AY	HAFTA	KONULAR	KAZANIM NO	KAZANIM	ETKİNLİK	DEĞERLENDİRME	AÇIKLAMA
MART							
	1	Meslekleri Tanıma	31	Eğitimini sürdüreceği ortaöğretim program türünün meslek seçimine etkisini fark eder.			Sınıf Rehber Öğretmeni * Özellikle toplumsal cinsiyet rolleri ve meslek seçiminde cinsiyete ilişkin önyargıların değinilmeli ve meslek seçiminde buna dikkat edilmesi gerektiği açıklanmalıdır.
	2	Meslekleri Tanıma	32	Meslekler hakkında bilgi toplayacağı kaynakları fark eder.			Sınıf Rehber Öğretmeni * Bilgi toplayabileceği kurum/kuruluş (iş kurumu, rehberlik servisi gibi), dijital ortam vb. yönlendirilir.
	3	Meslekleri Tanıma	33	Meslekler hakkında bilgi toplar.	Geleceğin Meslekleri	Öğrenci Öz Değerlendirme Formu	Sınıf Rehber Öğretmeni
	4	Meslekleri Tanıma	34,35	Her mesleğin toplum yaşamındaki önemini fark eder. Meslekllerin uzun vadede istihdam olanaklarını değerlendirir	İş Piyasası ve Çalışma Alanları	Öğrenci Öz Değerlendirme Formu	Sınıf Rehber Öğretmeni
NİSAN	1	Kariyer Planlama	36	Günlük yaşamında olumlu iletişim kurmanın önemini açıklar.	Kişiler Arası İlişkiler	Öğrenci Öz Değerlendirme Formu	Sınıf Rehber Öğretmeni
	2	Kariyer Planlama	37	Kendini tanıtmada özgeçmişin önemini fark eder.	Özgeçmiş	Öğrenci Öz Değerlendirme Formu	Sınıf Rehber Öğretmeni
	3	Kariyer Planlama	38	Öz geçmişini yazar.	Özgeçmişim	Öğrenci Öz Değerlendirme Formu	Sınıf Rehber Öğretmeni
	4	Kariyer Planlama	39	Kariyer planlama basamaklarını açıklar.	Meslek Seçimim	Öğrenci Öz Değerlendirme Formu	Sınıf Rehber Öğretmeni

Sayfa 4

AY	HAFTA	KONULAR	KAZANIM NO	KAZANIM	ETKİNLİK	DEĞERLENDİRME	AÇIKLAMA
NİSAN	5	Kariyer Planlama	40	Bireysel kariyer planlama dosyası hazırlar.			Sınıf Rehber Öğretmeni * Kariyer dosyasında bireyin kendini tanımasına ve gerçekçi kararlar vermesine yardımcı olacak her türlü materyal ve verinin bulunmasının önemine değinilmelidir.
MAYIS	1	Kariyer Planlama	41	Ortaöğretim tercihlerini kariyer dosyasındaki verilerden yararlanarak belirler.	Tercihimi Yaparken	Öğrenci Öz Değerlendirme Formu	Sınıf Rehber Öğretmeni
	2	Kariyer Planlama	42	Kariyer planlamanın gelişim dönemlerinde farklılık gösterebileceğini fark eder.			Sınıf Rehber Öğretmeni * Sunum/Soru-Cevap Yöntemi
	3	Kariyer Planlama	43	Mevcut kariyer hedeflerinin gerçekleşebilirliğini değerlendirir.	Geleceğin Meslekleri	Öğrenci Öz Değerlendirme Formu	Sınıf Rehber Öğretmeni
	4	Kariyer Planlama	44	Kariyer planlamada alternatifleri değerlendirir.	İş Piyasası ve Çalışma Alanları	Öğrenci Öz Değerlendirme Formu	Sınıf Rehber Öğretmeni
HAZİRAN	1	Etkinliklerin sonlandırılması, sene sonu çalışma raporunun hazırlanarak okul rehberlik servisine iletilmesi.					
	2						
	3						

Sayfa 5

Ek XI: RKP Dersi Haftalık Etkinlik Uygulamaları

RKP Dersi yıllık planında yer alan etkinliklerle ilgili Serdar Erkan'ın editörlüğünü yaptığı Özel Eğitim Rehberlik ve Danışma Hizmetleri Genel Müdürlüğü tarafından 2007 yılında yayınlanan "İlköğretim ve Ortaöğretim Kurumları Sınıf Rehberlik Programı Etkinlik Örneklerinde bulunan yapılandırılmış etkinliklerden faydalanılmıştır. Okulların açıldığı Eylül ayında oryantasyon çalışmalarının yapıldığı, sınıf başkan ve yardımcısının seçildiği, okul ve sınıf içinde uyulması gereken kurallar hakkında bilgi verildiği, sınıf kuralları oluşturulduğu için RKP dersi etkinlikleri Ekim ayından itibaren başlamıştır.

8. Sınıf RKP Dersi Ekim Ayı 1. Hafta Etkinliği

Etkinliğin Adı:	Okul Hayatından İyi Bir Vatandaşlığa Adım
Yeterlik Alanı:	Eğitim Yaşamı
Kazanım:	Okuldaki görev ve sorumluluklarını yerine getirir. (Kazanım Numarası -17-)
Öğrenci Sayısı:	Tüm Sınıf
Süre:	40 Dakika
Ortam:	Sınıf
Sınıf Düzeni	Oturma Düzeni
Araç-Gereç:	Form–57, Form–58
Sınıf Rehber Öğretmenleriyle Yapılan Ön Çalışma: Sınıf rehber öğretmenleri ile yapılan görüşmede bu hafta yapacakları etkinlik sırasında okul hayatının iyi bir vatandaş olma üzerindeki etkisinin vurgulanmasının yararlı olacağı belirtilmiştir. Öğretmenlerden RKP dersi dışında kendi branşlarında işleyecekleri derslerde de bu konuyla ilgili küçük hatırlatmalar yapmaları, gündelik hayattan gerçekçi örnekler vermeleri istenmiştir. Öğretmenlere hayatta hak ve özgürlükler olduğu kadar görev ve sorumlulukların da bulunduğunu vurgulamaları	

önerilmiştir. Ardından kazanımla ilgili yapılandırılmış etkinlik kendilerine verilmiş ve yönergesine uygun biçimde sınıfta işlemeleri istenmiştir.

Süreç:

1. Öğrencilere Form–57 dağıtılır, okul yaşantısının gelecekte iyi bir vatandaş olma üzerindeki bağlantısını kurmaları ve "İyi bir vatandaş" sütununa yazmaları istenir.
2. Gönüllü öğrenciler yazdıklarını sınıfla paylaşır.
3. Aşağıdakilere benzer sorularla grup etkileşimi devam eder.

- Okul yaşantısının gelecekte iyi bir vatandaş olma üzerindeki bağlantısını kurarken zorlandınız mı?
- Okulun, size kazandırdığını düşündüğünüz başka neler var? Bu kazanımlar toplum hayatınızı nasıl etkiler?

4. Öğretmen, Form–58'i okur.
5. Öğrencilerin yazdıklarını değerlendirmelerini ister.
6. Aşağıdakilere benzer sorularla grup etkileşimi devam eder.

- Sizin doldurduğunuz "iyi bir vatandaş sütunu" ile Form–58 deki iyi bir vatandaş sütunu arasında benzerlik ya da farklılıklar var mı? Neler?
- Okul hayatının iyi bir vatandaş olma üzerinde başka ne tür etkileri olabilir?

7. Okul hayatının iyi bir vatandaş olma üzerindeki etkisinin önemi vurgulanarak etkinlik sonlandırılır.

FORM- 57

OKUL HAYATI	**İYİ BİR VATANDAŞ**
1.Okuldaki sorumluluklarımı yerine getiririm.	
2.Kopya çekmem	
3.Kantinde sıram gelene kadar beklerim	
4.Okulda oyunlarda oyunu centilmence oynar, kurallara uyarım.	
5.Okula zamanında gelirim.	

6.Yalan söylemem.	
7.Okul araç gereçlerini düzenli kullanırım zarar vermem	
8.Arkadaşlarım ile iyi geçinirim.	
9.Arkadaşlarımın hakkına saygı gösteririm.	
10.Alt sınıftaki öğrencileri sever ve korurum.	
11.Gerektiğinde yardım ederim.	
12.Öğretmenlerime, büyüklerime saygılı davranırım.	
13.Dersin akışını bozmam.	
14.Kimsenin sözünü kesmem.	
15.Fikirlerimi saygılı bir şekilde açık ve net olarak ifade ederim.	
16.Sınıfımı ve okulumu temiz tutarım.	
17.Sınıf ve okul kurallarına uyarım.	
18.Gerektiğinde okuldaki yönetmeliklerden faydalanırım.	
19.Okuldaki etkinliklere gönüllü bir şekilde katılırım	
20.Okul ve çevre ile ilgili çeşitli projeler üretirim.	
21.Öğrencilerin birbirine yaptıkları haksızlıklar karşısında çözüm yolları ararım.	
22.Kendi çıkarlarım için başkalarının haklarını çiğnemem, saygısızlık yapmam.	
23.İzinsiz kimsenin eşyasını almam kullanmam.	
24.Ne kadar sinirlenirsem sinirleneyim ağzımdan kötü, çirkin bir söz çıkartmam.	
25.Okuldaki seçme ve seçilme süreçlerine katılırım.	

FORM- 58

OKUL HAYATI	**İYİ BİR VATANDAŞ….**
1.Okuldaki sorumluluklarımı yerine getiririm.	1.İş ve aile hayatındaki sorumluluklarımı yerine getirebilirim. (vergi veririm vb.)
2.Kopya çekmem	2.Kimseyi taklit etmem, Hakkını yemem, Haksız kazanç elde etmem.
3.Kantinde sıram gelene kadar beklerim	3.Toplum hayatında sıra beklemem gereken yerlerde "hastane, otobüs, yemek, banka vb." sıramı beklerim.
4.Okulda oyunlarda oyunu centilmence oynar, kurallara uyarım.	4. Toplum hayatında profesyonelce davranırım.
5.Okula zamanında gelirim.	5. İşime ve evime (randevularıma vb.) zamanında giderim.
6.Yalan söylemem.	6. İnsanlara ve kendime karşı dürüst davranırım
7.Okul araç gereçlerini düzenli kullanırım zarar vermem	7. Devlet ve millet malına zarar vermem, dikkatli kullanırım.
8.Arkadaşlarım ile iyi geçinirim.	8. Çevremdeki insanlar ile iyi geçinirim.
9.Arkadaşlarımın hakkına saygı gösteririm.	9. Hayatımdaki insanların hakkına saygı gösteririm.
10.Alt sınıftaki öğrencileri sever ve korurum.	10. Benden küçükleri sever ve korurum.
11.Gerektiğinde yardım ederim.	11. Çevremde yardıma ihtiyaç duyan insanlara yardım ederim.
12.Öğretmenlerime, büyüklerime saygılı davranırım.	12. Benden büyüklere saygılı davranırım. (yaşlılara, patronuma, müdürüme vb.)
13.Dersin akışını bozmam.	13. Çalışma hayatında düzeni bozmam.
14.Kimsenin sözünü kesmem.	14. Kimsenin sözünü kesmem. (iş hayatındaki bir toplantıda, arkadaşımın anlattığını dinlerken vb.)

15.Fikirlerimi saygılı bir şekilde açık ve net olarak ifade ederim.	15. Fikirlerimi saygılı bir şekilde açık ve net olarak ifade ederim. (çalışma ortamında, insan ilişkilerimde vb.)
16.Sınıfımı ve okulumu temiz tutarım.	16. Çalışma ortamı ve evimi temiz tutarım.
17.Sınıf ve okul kurallarına uyarım.	17.Toplum kurallarına uyarım.
18.Gerektiğinde okuldaki yönetmeliklerden faydalanırım.	18. İhtiyaç duyduğumda kanunlardan ve yönetmeliklerden yararlanırım.
19.Okuldaki etkinliklere gönüllü bir şekilde katılırım	19. Çevremdeki etkinliklere gönüllü katılırım. (ağaç dikme, huzurevlerini ziyaret vb.)
20.Okul ve çevre ile ilgili çeşitli projeler üretirim.	20. İş hayatında çeşitli projeler üretirim.
21.Öğrencilerin birbirine yaptıkları haksızlıklar karşısında çözüm yolları ararım.	21. Haksızlıklarla mücadele ederim.
22.Kendi çıkarlarım için başkalarının haklarını çiğnemem, saygısızlık yapmam.	22. Kendi çıkarlarım için başkalarının haklarını çiğnemem, saygısızlık yapmam.(Rüşvet almam, vermem.)
23.İzinsiz kimsenin eşyasını almam kullanmam.	23. Hırsızlık yapmam.
24.Ne kadar sinirlenirsem sinirleneyim ağzımdan kötü, çirkin bir söz çıkartmam.	24. Küfretmem.
25.Okuldaki seçme ve seçilme süreçlerine katılırım.	25. Devlet yönetiminde seçme ve seçilme hakkımı kullanırım.

8. Sınıf RKP Dersi Ekim Ayı 2. Hafta Etkinliği

Etkinliğin Adı:	Nasıl Öğreniyorum?
Yeterlik Alanı:	Eğitim Yaşamı
Kazanım:	Kendi öğrenme stilini belirler. (Kazanım Numarası -16-)
Öğrenci Sayısı:	Tüm Sınıf
Süre:	40 Dakika
Ortam:	Sınıf
Sınıf Düzeni	Oturma Düzeni
Araç-Gereç:	Form–20

Sınıf Rehber Öğretmenleriyle Yapılan Ön Çalışma: Öğrencilere uygulanan öğrenme stilleri testinin sonuçları öğretmenlerle paylaşılmıştır. Ardından öğrenme stillerinin güçlü ve zayıf yönleri tanıtıldıktan sonra kişinin öğrenme stilini fark etmesinin ve buna uygun çalışma yöntemleri belirlemesinin öneminden bahsedilmiştir. Öğretmenlere, sınıflarda uyguladıkları öğretim tekniklerini öğrencilerin ağırlıklı öğrenme stillerini göz önünde bulundurarak seçtiklerinde ders içi etkinliklerin artacağı ve öğrenci başarı düzeylerinin yükseleceği anlatılmıştır. Ardından kazanımla ilgili yapılandırılmış etkinlik kendilerine verilmiş ve yönergesine uygun biçimde sınıfta işlemeleri istenmiştir.

Süreç:

Öğretmen Form–20'yi okur ve "bunlardan hangisinin size uygun olduğunu düşünüyorsunuz? Neden?" sorusu ile grup etkileşimi başlatılır. Gönüllü öğrenciler cevaplarını sınıfla paylaşır.

- Aşağıdakilere benzer sorularla grup etkileşimi devam eder.
  - Bu öğrenme stilleri hakkında daha önceden bilginiz var mıydı?
  - Kendi öğrenme stilinize uygun çalışıyor musunuz? Neden?
  - Kendi öğrenme stilimize uygun çalışırsak neler olur?
- Kendi öğrenme stilini fark etmenin önemi vurgulanarak etkinlik sonlandırılır.

FORM–20

ÖĞRENME STİLLERİ **Aşağıda 3 tür öğrenme stiline sahip insanlarda genellikle rastlanan özellikler bazı özellikler belirtilmektedir. Bunlardan hangisinin size uygun olduğunu düşünüyorsunuz?**	
GÖRSEL	Görseller, özel hayatlarında düzenli ve titiz olabilirler. Karışıklık ve dağınıklıktan rahatsız olabilirler. Dağınık bir masada çalışamayabilir, önce masayı kendilerine göre düzenleyebilir, daha sonra çalışmaya başlayabilirler. Kalem, silgi, kalemtıraş gibi araçlar için masada kendilerine göre yerler belirleyebilirler. Bu araç gereçleri hep bu yerlerde tutabilirler. Çantaları, dolapları her zaman düzenli olabilir. Yazmayı sevmeseler bile defterlerini düzenli ve itinalı kullanabilirler. Defterlerinin köşeleri kıvrılmaz, kıvrılsa da ataç kullanabilirler. Düz anlatım dediğimiz (okullarda öğretmenin ya da bir öğrencinin ders anlatması) öğretim yönteminden yeterince yararlanamayabilirler. Tam olarak anlamaları için dersin mutlaka görsel malzemeler ile desteklenmesi gerekebilir. Harita, poster, şema, grafik gibi görsel araçlarla kolay öğrenebilir ve bu araçlarla öğrendiklerini kolay hatırlayabilirler. Öğrendikleri konuları gözlerinin önüne getirerek hatırlamaya çalışabilirler
İŞİTSEL	İşitseller küçük yaşlarda kendi kendilerine konuşabilirler. Ses ve müziğe duyarlıdırlar. Sohbet etmeyi, birileri ile çalışmayı sevebilirler. Ahenkli ve güzel konuşabilirler. Yabancı dil öğreniminde (konuşma ve dinleme becerilerinde) başarılı olabilirler. İlköğretim bir ve ikinci sınıflarda kendi kendilerine konuşmaları nedeni ile öğretmeni dinlemeyebilirler. Bu özellikleri nedeni ile işittiklerini daha iyi anlama özelliklerine rağmen bu şanslarını kaybedebilirler. Gözle okuma esnasında hiç bir şey anlamayabilirler. Bu nedenle en azından kendi kulağının duyabileceği bir sesle okumalarına izin verilebilir. İşittiklerini daha iyi anlayabilirler. Daha çok konuşarak ve tartışarak öğrenebilirler. Bilgi alırken dinlemeyi okumaya tercih edebilirler. Olay ve kavramları birinin anlatması ile daha iyi anlayabilirler. Grupla ikili çalışmalarda konuşma ve dinleme olanakları olduğu için iyi öğrenebilirler. Hatırlamak istediklerini birisi kendilerine anlatıyor ya da söylüyormuş gibi işiterek hatırlamaya çalışabilirler

KİNESTETİK/DOKUNSAL	Dokunsallar oldukça hareketli olur, sınıfta yerlerinde duramayabilirler. Sürekli hareket halinde olabilirler. Tahtayı silmek, pencereyi açmak, kapıyı örtmek, tebeşir getirmek hep onların görevi olsun isteyebilirler. Uzun müddet oturmaya zorlanırlarsa, derste ne olup bittiğini de anlamaz hale gelebilirler. Bu hareketlilik uygun işlerle yönlendirilmezse genelde sınıfta problem çıkabilir. Tahta, tebeşir, ders anlatımı, ders işleme sisteminden en az yararlananlar onlar olabilir. Dersin anlatılması veya görsel malzemeleri ile zenginleştirilmesi, kinestetik-dokunsal öğrencinin öğrenmesine beklenen ölçüde katkı sağlamayabilir. O nedenle sınıflarımızda ideal ders araçları olarak kabul edilen şema, harita, fotoğraf gibi görsel araçlar kinestetik öğrenci için daha az değer taşıyabilir. Çünkü ne kadar renkli ve canlı olursa olsun görsel materyaller onların öğrenmesini beklenen ölçüde kolaylaştırmayabilir, anlatımdan da yararlanamayabilirler. Öğrenebilmeleri için ellerini kullanacakları, yaparak, yaşayarak öğrenme dediğimiz öğrenme tekniklerinin uygulanması gerekebilir. Sınıf yerine okul bahçesi veya laboratuarda dokunarak, ellerini kullanarak, olayların içinde yaşayarak çok daha iyi öğrenebilirler

8. Sınıf RKP Dersi Ekim Ayı 2. Hafta Etkinliği

Etkinliğin Adı:	Başarılıyım Çünkü…
Yeterlik Alanı:	Eğitim Yaşamı
Kazanım:	Okul başarısını arttırmak için planlı çalışmaya özen gösterir.(Kazanım Numarası -18-)
Öğrenci Sayısı:	Tüm Sınıf
Süre:	40 Dakika
Ortam:	Sınıf
Sınıf Düzeni	Oturma Düzeni

Sınıf Rehber Öğretmenleriyle Yapılan Ön Çalışma: Uygulanan öğrenme stilleri testi ile ağırlıklı öğrenme stilini gören ve bu öğrenme stillerinin güçlü taraflarını fark eden öğrencilere daha başarılı olmak için verimli ders çalışma yolları anlatılmıştır. İlgili ders öncesinde yapılan toplantıda öğretmenlere verimli ders çalışmanın ne demek olduğu ve faydaları anlatıldıktan sonra verimli ders çalışmayı etkileyen kişisel, çevresel ve sosyal nedenlerden bahsedilmiştir. Sağlıklı beslenmenin, düzenli uykunun, düzenli çalışmanın, hedef belirlemenin, motivasyonun, not tutmanın, etkili dinlemenin, zamanı planlamanın verimli ders çalışma üzerindeki etkilerinden bahsedilmiş ve öğretmenlere verimli ders çalışma teknikleri konusunda bilgilendirme broşürü verilmiştir. Ardından öğretmenlerden kendilerine yardımcı olabilecek aşağıdaki etkinlik ışığında konuyu işlemeleri istenmiştir. Ardından kazanımla ilgili yapılandırılmış etkinlik kendilerine verilmiş ve yönergesine uygun biçimde sınıfta işlemeleri istenmiştir.

Süreç:

1. Sınav başarısını etkileyen etmenler öğrencilere sorulur ve alınan cevaplar maddeler halinde tahtaya yazılır.
2. Aşağıdakilere benzer sorularla grup etkileşimi devam eder.

- Verimli ders çalışmanın sınav başarısı üzerindeki etkileri neler olabilir?
- Sınav kaygısının sınav başarısı üzerindeki etkileri neler olabilir?
- Stresin sınav başarısı üzerindeki etkileri neler olabilir?
- Sağlıklı beslenmenin sınav başarısı üzerindeki etkileri nelerdir?
- Düzenli uykunun sınav başarısı üzerindeki etkileri nelerdir?
- Çevresel etmenlerin sınav başarısı üzerindeki etkileri nelerdir?
- Başarılı olmak için sınavlarda nelere dikkat edilmelidir?

3. Sınavlarda başarıyı etkileyen etmenlerin önemi vurgulanarak etkinlik sonlandırılır.

8. Sınıf RKP Dersi Ekim Ayı 3. Hafta Etkinliği

Etkinliğin Adı:	Neden Stres
Yeterlik Alanı:	Güvenli ve Sağlıklı Yaşam
Kazanım:	Stresin nedenlerini ve belirtilerini açıklar. (Kazanım Numarası -13-)
Öğrenci Sayısı:	Tüm Sınıf
Süre:	40 Dakika
Ortam:	Sınıf
Sınıf Düzeni	Oturma Düzeni
Araç-Gereç:	Tahta-kalem

NOT: Bu etkinlik özel bilgi ve deneyim gerektirdiği için okul rehber öğretmeni tarafından uygulanmıştır.

Öğrencilerle Yapılan Çalışma: Öğrencilere stres deyince ne anladıkları sorulmuş ve alınan cevaplar tahtaya yazılmıştır. Öğrencilerin cevapları doğrultusunda stresin kavramsal tanımı yapılmıştır. Stresin bedendeki gözlenebilir fiziki belirtilerinden bahsedilmiştir. Ardından stresin psikolojik ve davranışsal belirtileri anlatılmıştır. Öğrencilerin ders içinde aktif olmasına gayret gösterilmiş, sorularına cevaplar verilmeye çalışılmıştır. Gönüllü olan öğrencilere daha önce yaşadıkları stres durumlarında karşılaştıkları psikolojik ve davranışsal belirtilerden bahsetmelerine olanak sağlanmıştır. Stresin nedenlerini ve belirtilerini bilmenin psikolojik ve fiziksel sağlık için önemli olduğu vurgulanarak etkinlik sonlandırılmıştır.

8. Sınıf RKP Dersi Ekim Ayı 3. Hafta Etkinliği

Etkinliğin Adı:	Stres Tepkilerim
Yeterlik Alanı:	Güvenli ve Sağlıklı Yaşam
Kazanım:	Stres durumunda kullandığı tepkileri etkililiği açısından değerlendirir. (Kazanım Numarası -14-)
Öğrenci Sayısı:	Tüm Sınıf
Süre:	40 dakika
Ortam:	Sınıf Ortamı
Sınıf Düzeni	Oturma Düzeni
Araç-Gereç:	Form–48 (Stres Durumlarında Kullanılacak Etkili Tepkiler)

NOT: Bu etkinlik özel bilgi ve deneyim gerektirdiği için okul rehber öğretmeni tarafından uygulanmıştır.

Öğrencilerle Yapılan Çalışma: Öğrencilere bir önceki haftanın kısa bir özeti yapılmış ve stres yaşadıkları durumlarda nasıl tepkiler verdikleri sorulmuş, gönüllü öğrencilerin sınıf ile paylaşmaları istenmiştir. Öğrenci cevapları ardından Form-48 (Stres Durumlarında Kullanılacak Etkili Tepkiler) öğrencilere dağıtılmış ve formda yer alan tepkilerden hangilerini kullandıkları sorulmuştur. Öğrencilerden formda yer alan stres durumlarında verilecek etkili tepkilerle kendi verdikleri tepkileri karşılaştırarak bir değerlendirme yapmaları istenmiştir. Farklı durumların farklı tepkilere yol açtığı ve insanların kullandığı tepkilerin bazen etkili olabileceği bazen ise olamayacağı vurgulanmıştır. Etkinlik sonunda öğrencilere bu dersten neler öğrendikleri sorulmuş ve gönüllü öğrencilerin sınıf ile paylaşmasına izin verilmiştir. Son olarak öğrencilerden stres durumlarında kullandıkları tepkilerin işe yarama durumunu gözlemlemeleri ve sonuçlarını değerlendirmeleri istenerek ders sonlandırılmıştır.

FORM–48

STRES DURUMLARINDA KULLANILACAK ETKİLİ TEPKİLER

—Strese karşı gösterdiğiniz duygusal tepkilerinizin yoğunluğunu azaltın.

—Stres tepkisi sizin kendinizi fiziksel ya da duygusal olarak tehlikede hissetmenizle başlar. Sizde stres uyandıran tehlike algısına yol açan durumları gözleyin.

—Herkesi memnun etmeye çalışan birisi olup olmadığınızı belirleyin.

—Genellikle olayları çok kritik ve acil olarak değerlendiren ve kendinizi her şeyin üstesinden gelmesi gereken birisi olarak görüp görmediğinizi belirleyin.

—Daha ılımlı bakış açıları geliştirin; stresi başa çıkabileceğiniz bir durum olarak görmeye çalışın.

—Aşırı duygularınızı hafifletmeye çalışın, durumuzu değerlendirin, olayların olumsuz yanlarına çaba harcamayın.

—Strese karşı gösterdiğiniz fiziksel tepkilerinizi makul hâle getirmeyi öğrenin.

- Yavaş ve derin nefes almanız kalp atışlarınızı ve nefes alıp vermenizi normale getirir.
- Rahatlama teknikleri, kas gerginliğini azaltır.

—Fiziksel gücünüzü oluşturun.

- Beden sağlığınız için haftada 3–4 defa yürüme, yüzme, bisiklete binme gibi egzersizler yapın. Egzersizler insanın metabolizmasına etki ederek, bireyi rahatlatan bazı kimyasal salgıların salgılanmasına yardımcı olur. ——Ayrıca, stres duygusunun yaşanmasına neden olan kas gerginliğini ortadan kaldırarak insanın rahatlamasını sağlar.
- Dengeli beslenin, gerekli vitaminleri ve mineralleri alın; özellikle B grubu vitaminleri ve magnezyum eksikliğinizi giderin.
- İdeal kilonuzu muhafaza edin.
- Sigaradan, aşırı kahve ve çay içmekten ve diğer uyarıcılardan kaçının.
- Yaptığınız işleri eğlenceli hâle getirin.
- Yeteri kadar uyuyun. Mümkün olduğunca uyku programınıza uyun.

—Duygusal gücünüzü ve enerji kaynaklarınızı muhafaza edin.

- Yakın ilişkiler ve dostluklar kurmaya çalışın.
- Başkalarının size uygun gördüğü, sizden beklediği amaçlardan ziyade, kendinize sizin

için gerçekten anlamlı olan gerçekçi amaçlar belirleyin ve bunlara ulaşmaya çalışın.

- Yeri geldiğinde üzülebileceğinizi, başarısız olabileceğinizi, hayâl kırıklığına uğrayabileceğinizi hesaba katın.

Kendinize her zaman için kibar ve nazik olun, arkadaşça olun.

8. Sınıf RKP Dersi Ekim Ayı 4. Hafta Etkinliği

Etkinliğin Adı:	Başa Çıkıyorum
Yeterlik Alanı:	Güvenli ve Sağlıklı Yaşam
Kazanım:	Stresle başa çıkmada uygun yöntemler kullanır. (Kazanım Numarası -15-)
Öğrenci Sayısı:	Tüm Sınıf
Süre:	40 Dakika
Ortam:	Sınıf
Sınıf Düzeni	Oturma Düzeni
Araç-Gereç:	Form–49 (Başa Çıkma Yöntemleri), Form–50 (Sağlıklı Yaşam İçin Beslenme) Form–51 (Zamanın Özellikleri Ve Zaman Kaybının Sebepleri)

NOT: Bu etkinlik özel bilgi ve deneyim gerektirdiği için okul rehber öğretmeni tarafından uygulanmıştır.

Öğrencilerle Yapılan Çalışma: Öğrencilerle bir önceki hafta işlenen konun kısa bir özeti yapılmış ve ardından öğrencilere stresle başa çıkmada kullandıkları yöntemler olup olmadığı sorulmuştur. Alınan cevaplar tahtaya yazılmış ve öğrencilerin görmesi sağlanmıştır. Ardından insanların stresle başa çıkmada farklı yöntemler kullanabildikleri, bu yöntemlerden

bazılarının stresle başa çıkmada etkili olmadığı ya da yetersiz kalabildiği ifade edilmiştir. Sonrasında stresle başa çıkmada uygun olan yöntemleri içeren Form-49 (Başa Çıkma Yöntemleri) öğrencilerle paylaşılmış ve öğrencilerin incelenmesine izin verilmiştir. Formda yer alan Solunum Tekniğinin kısa bir uygulaması yapılmıştır. Son olarak stresle başa çıkmada birden çok etkenin olabileceği belirtilerek öğrencilere Form-50 (Sağlıklı Yaşam İçin Beslenme) ve Form-51 (Zamanın Özellikleri ve Zaman Kaybının Sebepleri) dağıtıldıktan sonra stresle başa çıkmada uygun yöntemler kullanmanın hayatı kolaylaştıracağı, psikolojik ve fiziksel sağlığa önemli katkılar sağlayacağı vurgulanarak etkinlik sonlandırılmıştır.

FORM–49

BAŞA ÇIKMA YÖNTEMLERİ

Gevşeme tekniklerini öğrenmelisiniz.

Zihinsel olarak yaşadığınız gerginlik bedeninize de yansır. Özellikle kaslarınız daha da gergin hale gelir. Gece uyurken bile kaslar gerginliğini koruyabilir. Bu yüzden sabahları yorgun ve yeterince dinlenmemiş olarak uyanabilirsiniz. Oysa bu durum gevşemekle giderilebilir. O halde **Gevşeme tekniklerini** öğrenmelisiniz:

Gevşeme tekniklerini öğrenerek stresin olumsuz etkilerini azaltabilirsiniz: Bu uygulamalar sayesinde solunumunuz düzelir, nabzınız yavaşlar, stresin yarattığı gerginlik giderilir.

Örnek gevşeme teknikleri

Derin solunum

Solunumun ritmik ve düzenli olması sinir sistemini sakinleştirir.

Gözlerinizi kapatın, burnunuzdan doğal bir şekilde ve kolayca nefes alın. Aldığınız nefesi karnınıza doğru itin, biraz içerde tutun. Nefesi aldığınız sürenin iki katı sürede verin. Omuz ve boyun kaslarınızı olabildiğince gevşetin.

Solunum egzersizlerini otobüs beklerken, asansörde vb. yerlerde de kolayca yapabilirisiniz.

Aktiviteler ve Beden Hareketleri

Yürüyüşe çıkarak, bisiklete binerek, yüzerek ve benzeri aktiviteler yaparak stresin etkilerinden fiziksel aktiviteyle kurtulabilir ve sakinleşebilirisiniz.

Bir Egzersiz örneği

Duvara sırtınızı dayayıp yerde oturun ve ayaklarınızı uzatın. Bir kuklacının ellerinizi ve başınızı iplerle kontrol ettiğini hayal edin. Kuklacının birden iplerin kontrolünü kaybettiğini, ellerinizin ve başınızın serbest kaldığını düşünün. Bedeninizi rahat bırakın.

Rahat bir pozisyonda oturun ya da uzanın.

Gözlerinizi kapatın ve vücudunuzdaki çeşitli kas gruplarına odaklanın. Ellerinizdeki kasları gerin ve yumruklarınızı sıkın. Yumruğunuzu sıkı tutmak için ne kadar çaba harcadığınıza dikkat edin.

Sonra yumruğunuzu açın ve elinizin bütünüyle gevşemesine izin verin. Gerginlik ve gevşeme durumları arasındaki durumun farkını görün.

Bu yöntemi bedeninizdeki çeşitli kas grubu için tekrar edin.

Davranışlarınızın sonuçlarını tahmin edin.

Ne istediğinizi bilmemeniz ve bazen istemediğiniz davranışlarda bulunmanız size stresin kapılarını arayabilir.

Kendi davranışın sonuçlarını tahmin edebilen ve davranışlarını düzenleyebilen kişi, kendisini kontrol edebilir. Kişinin kendisini tanıması, stresi belirlemek ve başa çıkmak için yararlı bir yöntemdir.

Olumlu düşünün

Sürekli yaşadığınız olumsuz durumları düşünüyor, tekrar tekrar aynı olayı hatırlıyorsunuz. Ayrıca stres verici bir duruma girmek üzereyken o sırada yaşadığınız korku, kaygı, tedirginlik, kızgınlık gibi duygular üzerinde yoğunlaşabilirsiniz. Stres yaşadığınız durumlarda düşüncelerinizde aşağıda verilenlere benzer çarpıtmalar yapabilirsiniz.

- Ya hep ya hiç" türü düşünme: Bu sınavdan ya geçerim ya da hayatım kararır.
- Aşırı genelleme: " Matematikten hiçbir zaman iyi not alamam."
- Zihinsel süzgeç: "Bu hafta sonu sınav var. Ailemin yanına gidemeyeceğim. Zaten çalışamıyorum. Bütün aksilikler beni buluyor."
- Olumluyu geçersiz kılmak:"Sınavı kazandım ama şanslıydım. Ancak bu şansın çok sürmeyeceğinden eminim.
- Hep bir sonuca varmak: Ayşe bana bakmıyor, kesin beni sevmiyor", Öğretmene mazeretimi söylesem inanmaz ki

- Aşırı büyütme ya da küçültme**:** Sınavı geçemezsem hayatım kayar.
- “Me’li- Ma’lı “ cümleler: “Bugün mutlaka Ahmet’i görmeliyim”, “Sınavdan mutlaka iyi not almalıyım”
- Etiketleme ve yanlış etiketleme: “Bunların hepsi geri zekâlı”
- Kişiselleştirme: Öğretmen Ayşe’ye bağırdı ama aslında bana kızıyordu.

Olumlu hayaller kurun.

Geçmişte yaşadığınız ve hatırlamaktan zevk aldığınız ya da gelecekte yaşamak istediğiniz olumlu şeyleri düşünmek stresinizi azaltacaktır.

Zihninizde kendinizi bulunmaktan zevk alacağınız bir yerde hayal edin. Bir deniz kenarında, ormanda, bir dağ evinde, sevdiğiniz bir insanın yanında... Ardından orayla ilgili tüm ayrıntıları gözünüzde canlandırın ve hissetmeye çalışın. Rüzgârın sesi, yaprakların hışırtısı denizin kokusu, duyduğunuz bir müzik. Hayal ettiklerinizin hissetme kapasitesine sahip olduğunuzu unutmayın.

Paylaşın

Yaşadıklarınızı, hissettiklerinizi kimseyle konuşmuyorsunuz. Bu nedenle kendinizi yalnız hissediyorsunuz ve yaşadığınız olumsuzluklarla tek başına mücadele etmek zorunda kalıyorsunuz.

İletişim Kurun

Yaşadıklarınızın ve hissettiklerinizin sevdiğiniz insanlarla paylaşın. Onlardan destek alın. Okul rehber öğretmeninizden ve gerektiği takdirde daha farklı uzmanlardan yardım alın.

FORM- 50

SAĞLIKLI YAŞAM İÇİN BESLENME

Büyüme ve gelişmenin hızlı ve kapsamlı yaşandığı bir şekilde yaşandığı çağdasınız. Büyüme ve gelişmenizin normal olması için sağlıklı bir bedene ve iyi bir beslenmeye ihtiyaç duyacaksınız. Çünkü yeterli besin alamazsanız, büyümeniz duracaktır. Ayrıca, Ergenlik dönemindeki sağlıklı beslenme alışkanlığı ileriki yaşlardaki bazı hastalıkları önlemede ve kalıcı bir beslenme alışkanlığı kazandırmada önemli yer almaktadır Unutmayın; yeterli ve dengeli beslenmediğimiz zaman; kendinizi iyi hissetmeyeceksiniz, iyi görünmeyeceksiniz, güçlü, aktif ve hatta başarılı olamayacaksınız… Bu yüzden yeterli ve dengeli beslenmenin koşullarını

konuşalım.

Yeterli ve dengeli beslenme; vücudun ihtiyacı olan temel besin maddelerini yeterli ve dengeli olarak almak demektir. Temel besin maddeleri karbonhidratlar, yağlar, vitaminler ve minerallerdir. Proteinler, hayatı düzenleyici bileşiklerdir. Büyümeyi ve hücrenin onarımını sağlar. Et, süt, yumurta ve baklagiller, protein kaynağıdır. Karbonhidratlar, vücuda enerji sağlar, hem de dokuların bütünlüğünü korumasında önemli bir rol oynar. Vitaminler, vücutta eksik olduklarında belirli hastalıklar ortaya çıkar çünkü bu gıdalar vücutta düzenleyici rol oynarlar. Bu yüzden hızlı büyümenin görüldüğü ergenlik yıllarında, vitaminlere gereksinim artar, özellikle D vitamini kemiklerin gelişimi için çok gereklidir. D vitamini, güneş ışığıyla karşılanırken meyve ve sebzelerde bol vitamin kaynağıdır. Mineraller, vücudumuzun %4'ünü meydana getirirler ve vücudun yapıtaşlarını oluşmasına yardım ederler. Büyüme çağında kalsiyum, fosfor ve demir gibi elementlere özellikle ihtiyaç vardır. Bunlar sütte bol miktarda verilir.

Beslenmede önemli olan sizin ihtiyacınız olan besin maddelerini alabilmenizdir. Gelişme döneminde kızlar 1800–2500 kaloriye erkekler ise 2500–3500 kaloriye ihtiyaç duyarlar. Elbette bu oranlar, ergenin fiziksel aktivite oranına, beslenmesine göre değişmektedir. Okula servisle gidip gelen, günün büyük kısmını bilgisayar veya televizyon basında geçiren, hiçbir şekilde fiziksel aktivitesi olmayan bir ergenin ihtiyacı olan kalori miktarı da ona göre azalmaktadır... Bir günde almanız gereken besinler ve miktarlarına örnek verecek olursak;
Sütten 500 kalori, süt ve yoğurt grubundan 350–400 kalori, peynirden 30 kalori almalısınız, et ve balık grubundan 50 70 kalori, taze sebze ve meyvelerden 350 ya da 450 kalori gibi… Üç beyaz olarak adlandırılan şeker, yağ ve tuzu fazla içeren besinlerden sakınmalısınız.

Aksi halde beslenme bozuklukları ile karşılaşmanız mümkündür. Sürekli hazır gıdalarla beslenmek, beslenme bozukluklarına yol açar, Kolalı içecekler, hamburger, sandviç gibi ekmek arası hazır besinler tüketerek ve sürekli olarak ayaküstü yemek yiyerek vücudun temel besinlere olan ihtiyacını karşılanamaz. Ayrıca bu tür besinler, önceden hazırlandıkları ve bekledikleri için yağ, şeker ve tuz oranları yüksek, mineral ve vitamin oranları düşüktür.

Ergenlik döneminde kazanılan beslenme alışkanlıkları, yaşamınız boyunca sağlığınızı doğrudan etkileyecektir. Bu yüzden aç kalmayın, tatlı ve çikolata, kızartma, gofret gibi besinleri az tüketin. Okulda ayaküstü beslenirken, elma, portakal gibi meyveleri tercih etmelisiniz. Ayrıca, yiyecekler yavaşça, iyice çiğnenerek yenmelidir. Hızlı yemek, doyma duygusu oluşuncaya kadar, daha fazla yemeye neden olduğundan, kilo almaya yol açar.

Günün en önemli öğünü olan sabah kahvaltısı güne enerjik başlamak için önemlidir. Okula gecikme kaygısı nedeniyle genellikle ihmal edilir. Ama aç kaldığınızda kan şekerinizin düşer, bu yüzden de düşünme ve algılama gücünüz azalır ve başarınız düşebilir. Kahvaltı yapılmadığında vücut kendi depolarını kullanır ve sonuçta da; yorgunluk, baş ağrısı ve dikkat eksikliği oluşur. Bu yüzden kahvaltı yapmadan asla evden çıkmayın.

FORM–51

ZAMANIN ÖZELLİKLERİ VE ZAMAN KAYBININ SEBEPLERİ

Zamanınızı iyi planlayın ve zamanla ilgili aşağıda verilen özellikleri unutmayın. Zaman;

Üretilemeyen,

İki defa kullanılmayan,

Durdurulamayan,

Uzatılamayan,

Geri Getirilemeyen,

Depolamayan,

Yetmeyen,

Onarılmayan,

Yerine Başka şey konulamayan,

Devredilemeyen,

Herkesin eşit olarak sahip olduğu,

Boşa harcanabilen,

Değerlendirilebilen,

Ziyan Edilebilen,

Planlanabilen, Beklenebilen, Ölçülebilen, Hesaplanabilen “Bir Şeydir” **Zaman Kaybının Sebepleri** Plansız Çalışma Öncelikleri Sıraya Koyma, Not Almama, TV, Zamansız Ziyaretçiler, Eksik Yapılan İşler, Telefonlar, Hatalı Dosyalama, Sohbet, Trafik Sıkışıklığı, Çok Uyuma

8. Sınıf RKP Dersi Ekim Ayı 5. Hafta Etkinliği

Etkinliğin Adı:	Eğitsel Alanlar
Yeterlik Alanı:	Kendini Tanıma
Kazanım:	Bireysel özelliklerini tanımaya istekli olur.(Kazanım Numarası -6-)
Öğrenci Sayısı:	Tüm Sınıf
Süre:	40 Dakika
Ortam:	Sınıf
Sınıf Düzeni	Oturma Düzeni

Araç-Gereç:	Form–10 (Eğitsel Alanlar)

Sınıf Rehber Öğretmenleriyle Yapılan Ön Çalışma: Sınıf Rehber Öğretmenleri ile yapılan görüşmede öğrencilerin ileride yönelebilecekleri eğitsel alanların neler olduğu ve bu alanlarda başarılı olabilmek için hangi özelliklerin niçin gerekli olduğu tartışılmıştır. Öğrencilerin güçlü ve zayıf yönlerini fark etmelerinin önemi üzerinde durulmuştur. Öğretmenlere Form-10 (Eğitsel Alanlar) verilmiş ve derse girmeden önce incelemeleri istenmiştir. Ardından kazanımla ilgili yapılandırılmış etkinlik kendilerine verilmiş ve yönergesine uygun biçimde sınıfta işlemeleri istenmiştir.

Süreç:

1. Öğrencilere Form–10 (Eğitsel Alanlar) verilir ve birlikte okunur.
2. Öğrencilere aşağıdakine benzer sorular sorulur ve cevaplarını sınıfla paylaşmaları istenir:
   - Bu alanlardan hangilerinde kendinizi daha güçlü hissediyorsunuz?
   - Bu alanlardan hangilerinde kendinizi daha zayıf hissediyorsunuz?
   - Bir alanda güçlü veya zayıf olduğunuza nelere göre karar verirsiniz?
   - Hangi özelliklerinizi daha da geliştirmek istersiniz?
   - Zayıf yönlerinizi nasıl geliştirebilirsiniz?
3. Öğrencilerden yönelmeyi düşündükleri alana ilişkin kendilerini değerlendirmeleri ve geliştirmeleri gereken yönlerini belirledikten sonra eğitsel alanlardaki güçlü ve zayıf yönlerini geliştirebilecekleri belirtilir. Bunun için de kendilerini doğru değerlendirmelerinin ve ders çalışma alışkanlıklarının, verimli ders çalışma tekniklerinin, başarı ve başarısızlığa neden olan etmenleri bilmenin de önemli olduğu hatırlatılır.
4. Öğrencilerden etkinlikle ilgili düşüncelerini sınıfla paylaşmaları istenir.
5. Öğrencilere eğitsel alanların her birinde başarılı olunamayabileceğini ancak bu alanlardaki güçlü ve zayıf yönleri fark etmenin hem şimdi hem de gelecekte kendileri için önemli olduğu vurgulanarak etkinlik sonlandırılır.

FORM–10

EĞİTSEL ALANLAR

Fen Bilimleri Alanında güçlü olan öğrencinin özellikleri neler olabilir?

- Sayılarla çalışmayı ve hesaplamayı çok sever.
- Nesneleri kategoriye ayırmayı veya olayları belli bir mantıksal ilişki içinde düzenlemeyi çok sever.
- Matematik, fizik, kimya dersini çok sever.
- Deney yapmayı ve yeni şeyler yapmayı çok sever.

Türkçe-Matematik Alanında güçlü olan öğrencinin özellikleri neler olabilir?

- İsimler, yerler ve tarihler hakkında iyi bir hafızaya sahiptir.
- Başkaları ile yüksek düzeyde sözel iletişime girer.
- Kitap okumayı ve dinleyerek öğrenmeyi sever.
- Matematiksel hesaplama oyunlarını çok sever.

Sosyal Bilimler Alanında güçlü olan öğrencinin özellikleri neler olabilir?

- Kitap okumayı, araştırmayı çok sever.
- İsimler, yerler ve tarihler hakkında iyi bir hafızaya sahiptir.
- Kavramlarla ve kelimelerle çok iyi düşünür ve yazar.
- Bir şeyi başkalarıyla işbirliği yaparak, onlarla paylaşarak ve onlara öğreterek öğrenmeyi sever.

Yabancı Dil Alanında güçlü olan öğrencinin özellikleri neler olabilir?

- Kelimelerin telaffuzlarına, vurgularına ve anlamlarına duyarlıdır.
- Dilin gramer yapısına ve fonksiyonlarına karşı duyarlıdır.
- Öğrendiği yeni kelimeleri anlamlarına uygun olarak konuşma ve yazı dilinde kullanır.

Sanat Alanı güçlü olan öğrencinin özellikleri neler olabilir?

- Okurken kelimelere oranla resimlerden daha çok öğrenir.
- Varlıkların görsel imgelerini çok iyi ve net olarak hatırlar.
- Yaşına göre yüksek düzeyde beceri gerektiren resimler çizer.
- Ders çalışırken farkında olmadan masaya vurarak ritm tutar.

8. Sınıf RKP Dersi Kasım Ayı 1. Hafta Etkinliği

Etkinliğin Adı:	Toplumdaki Rolüm
Yeterlik Alanı:	Kendini Tanıma
Kazanım:	Bireysel özelliklerin toplumda üstlendiği rollere etkisini kavrar. (Kazanım Numarası -8-)
Öğrenci Sayısı:	Tüm Sınıf
Süre:	40 Dakika
Ortam:	Sınıf
Sınıf Düzeni	Oturma Düzeni

Sınıf Rehber Öğretmenleriyle Yapılan Ön Çalışma: Öğretmenlerle yapılan görüşmede bireysel farklılıkların neler olduğu (zekâ, yetenek, kişilik özellikleri, öğrenme stilleri vb.), bu farklılıkların içerisinde yaşanan toplum için neden önemli ve gerekli olduğu üzerinde durulmuştur. Öğretmenlerin bu konuda kendi aralarında paylaşımda bulunmaları sağlanmıştır. Konunun bazı öğrenciler için soyut kalabileceği için ders içerisinde kendilerine verilmiş olan örnek etkinliği mutlaka uygulamaları istenmiştir. Etkinlik sonunda gönüllü öğrencilerin paylaşımda bulunmasına izin verilmesi gerektiği, paylaşımlar sırasında sınıf kontrolünün paylaşım yapan öğrenciyi zor duruma düşürmeyecek şekilde sağlanması gerektiği belirtilmiştir. Konunun uygulama ve paylaşımlarla biraz vakit alabileceği göz önünde bulundurularak zamanın iyi planlanması önerisinde bulunulmuştur. Ardından kazanımla ilgili yapılandırılmış etkinlik kendilerine verilmiş ve yönergesine uygun biçimde sınıfta işlemeleri istenmiştir.

Süreç:

1. Öğrencilere "Bireysel Farklılıklar"dan ne anladıkları sorulur ve cevaplar alınır.
2. Öğrencilerden cevaplar alındıktan sonra öğrencilere aşağıdakine benzer bir açıklama yapılır:

"Bireysel farklılıklar, çeşitli kişisel özellikleri ifade etmektedir. Bireysel farklılık deyince akla gelen zekâ, yetenekler, kişilik özellikleri, bilişsel sitiller gibi özelliklerdir."

İnsan, biyolojik ve toplumsal bir varlıktır. Onun, tüm canlılar gibi yaşamını sürdürmesini sağlayan bir organizması vardır. Bu nedenle biyolojik bir varlıktır. İnsan, yaşayabilmek için diğer insanlara muhtaçtır.

İnsanlara uzaktan bakıldığında birbirinin aynıymış gibi görünürler. Oysa onları yakından tanıdıkça farklılıklarının farkına varır, karşımızdaki insanın kendine özgü bir birey olduğunu anlarız. Bunda doğuştan gelen özelliklerin, yeteneklerin, aile ve çevre faktörlerinin önemli rolü vardır. Bakış acılarındaki ve algılayış biçimindeki farklılıklar, birey olmanın on koşuludur. Yapısı, işleyişi ve değişimi düzenli bir toplum, bireylerin farklılıklarından bir şey yitirmeden bir araya gelmesiyle oluşur. Nasıl ki bir organizmada her organın farklı bir işlevi varsa toplumdaki birey ve kurumlarında farklı işlevleri vardır. Bunların toplamı toplumun uyumlu bütünlüğünü oluşturur.

3. Öğrencilere bireysel farklılıkların toplum hayatındaki yerini göstermek için aşağıdaki örnek olay okunur:

ORTAK CALIŞMA

Erhan, Taşkın ve Aslı aynı sınıfta okuyan üç arkadaşlardı. Fen ve teknoloji dersinde "Tohumun Yolculuğu" konusunda proje ödevi hazırlamakla ilgili sorumluluk aldılar. Proje ödevini bir ay içerisinde hazırlayıp sunmak zorundaydılar. Bir gün arkadaşları Erhan'ın evinde toplandılar. Erhan, söz alarak konuyla ilgili düşüncelerini şöyle belirtti:

— Arkadaşlar, konuyu ansiklopediler, dergiler ya da İnternet kaynaklarından araştırarak hazırlayalım. Bu yolla ayrıntılı olarak anlatmış oluruz.

Taşkın, olaya farklı bir bakış acısı ile yaklaştı:

— Arkadaşlar, konuyu öykü yoluyla anlatalım, herkes daha iyi kavrar hatta anlatıma biraz da duygu katmış oluruz.

Aslı ise arkadaşlarını dinledikten sonra:

— Ben konunun resimle daha iyi anlatılabileceği görüşündeyim, dedi.

Birbirlerinin yüzüne baktılar. Erhan:

— Tamam arkadaşlar, biz ucumuz de konuyu en iyi bildiğimiz yoldan anlatalım. Sanırım çok

güzel bir ödev hazırlamış oluruz.

4. Öğrencilere ekteki grup etkinliği yaptırılır.

Örnek Grup Etkinliği

Bir an bindiğiniz bir uçağın arızalandığını, pilotun uçağı ıssız bir ormana indirdiğini düşününüz. Hayatta kalabilmeniz her birinizin bazı ihtiyaçları ayrı ayrı karşılamasına bağlıdır. Bunun için yeteneklerinize uygun bir işbölümü yapmalısınız. Altı gruba ayrılarak birer grup sözcüsü seciniz. Her biriniz kendi kişisel özelliklerinizi dikkate alarak tabloda yazılı olan işlerden hangilerini yapabileceğinizi işaretleyiniz. Bu işleri hangi özelliklerinizi düşünerek seçtiğinizi de belirtiniz. Sonra grupça seçilen işleri o kişinin yapıp yapamayacağını değerlendiriniz. Grup sözcünüzün yaptığınız değerlendirmeyi sınıfa açıklamasını sağlayınız. Daha sonra aşağıdaki soruları cevaplayınız.

Yapılacak İşler	**Yapabileceğim İş**	**Bu İş İçin Bende Var Olduğunu Düşündüğüm Özellik**	**Grubun Görüşü**
Yiyecek bulma			
Yemek hazırlama			
Su bulma ve taşıma			
Araç ve gereç bulma			
Var olan araçları onarma			
Barınak yapma			
Güvenliği sağlama			

Giysileri onarma ve yenilerini yapma			
Temizliği sağlama			
Grup üyeleri arasında organizasyonu sağlama			
Yapılan işleri denetleme			

1. Herkesin aynı işi yapması mümkün müdür? Nedenini açıklayınız.

2. Yapmayı üstlendiğiniz iş, gruba neler katmıştır?

3. Yalnızca sizin yapabileceğiniz iş, hayatta kalmanız için neden yeterli değildir?

4. Kişisel farklılıkların hayatta kalmanıza katkısını değerlendiriniz.

5. Kişilerin kendi özelliklerine uygun işleri yapmalarının toplumsal yaşama katkıları nelerdir? Örneklerle açıklayınız.

8. Sınıf RKP Dersi Kasım Ayı 1. Hafta Etkinliği

Etkinliğin Adı:	İşte Ben
Yeterlik Alanı:	Kendini Tanıma
Kazanım:	Güçlü ve zayıf yönlerini listeler. (Kazanım Numarası -7-)
Öğrenci Sayısı:	Tüm Sınıf
Süre:	40 Dakika
Ortam:	Sınıf
Sınıf Düzeni	Oturma Düzeni
Araç-Gereç:	Çizgisiz kâğıt, boya kalemleri, makas

Sınıf Rehber Öğretmenleriyle Yapılan Ön Çalışma: Güçlü ve zayıf yönleri belirlemenin önemi üzerinde durulmuş ve öğretmenlerden derslerinde aşağıdaki etkinliği yönergesinden yararlanarak uygulamaları istenmiştir. Ardından kazanımla ilgili yapılandırılmış etkinlik kendilerine verilmiş ve yönergesine uygun biçimde sınıfta işlemeleri istenmiştir.

Süreç:

1. Öğrencilerden makas, boyalı kalem, çizgisiz kâğıt kullanarak bir papatya hazırlamaları, papatyanın ortasına kendi ismini, papatyanın yapraklarının ön yüzüne güçlü, arka yüzüne de zayıf yönlerini yazmaları istenir.
2. Aşağıdakilere benzer sorularla grup etkileşimi devam eder.
   - Güçlü ve zayıf yanlarınızı belirlerken zorlandınız mı? Neden?
   - Arkadaşlarınızla ortak olan ve olmayan özellikleriniz neler?
   - Güçlü ve zayıf yönlerinizi geliştirmek için neler yapabilirsiniz?
3. Güçlü ve zayıf yönlerini fark etmelerinin önemi vurgulanarak etkinlik sonlandırılır.

NOT: Öğretmen, öğrencilere güçlü ve zayıf yönlerini ifade eden papatyayı atmamalarını "Kariyer Planlama Dosyası"na koyabileceklerini belirtir.

8. Sınıf RKP Dersi Kasım Ayı 2. Hafta Etkinliği

Etkinliğin Adı:	Sınavlar ve Ben
Yeterlik Alanı:	Eğitim Yaşamı
Kazanım:	Sınav kaygısının performansına etkisini kavrar. (Kazanım Numarası -19-)
Öğrenci Sayısı:	Tüm Sınıf
Süre:	40 Dakika
Ortam:	Sınıf
Sınıf Düzeni	Oturma Düzeni
Araç-Gereç:	Tahta-Kalem

NOT: Bu etkinlik özel bilgi ve deneyim gerektirdiği için okul rehber öğretmeni tarafından uygulanmıştır.

Öğrencilerle Yapılan Çalışma: Öğrencilerden kendilerine birer eş seçmeleri ve seçtikleri arkadaşları ile birlikte sınavlara girmeden önce neler hissettikleri, hangi duyguları yaşadıkları ve neler düşündükleri üzerine 10 dakika konuşmaları istenmiştir. Sürenin sonunda sınıfla paylaşımda bulunmak isteyen öğrencilerin duygu ve düşünceleri tahtaya yazılmıştır. Gönüllü öğrencilerden birinin sınava girmeden önceki stresli halini sınıf önünde canlandırması sağlanmıştır. Sınav kaygısının belirtileri, başarı üzerindeki etkisi üzerine konuşulmuş ve herkesin az ya da çok sınav kaygısı yaşadığı belirtilerek kaygının bireyin gerçek performansını ortaya koymasını engellediğinde problem olarak karşımıza çıktığı vurgulanmıştır. Kaygının kontrol edilebildiğinde başarıyı artırıcı bir etkisi olduğu örneklerle anlatılmış ve kaygının nasıl kontrol altına alınabileceğine ve başarıya olumlu etki edebileceğine ilişkin açıklamalarda bulunulmuştur. Sınav kaygısının olumsuz düşünce ve duyuşsallık boyutları ifade edilmiştir. Sınav kaygısının kontrol edilebilir bir duygu olduğu belirtilerek alınacak profesyonel destek ile üstesinden rahatlıkla gelinebileceği konusunda öğrenciler cesaretlendirilerek etkinlik sonlandırılmıştır.

8. Sınıf RKP Dersi Kasım Ayı 2. Hafta Etkinliği

Etkinliğin Adı:	Kaygılıysam…
Yeterlik Alanı:	Eğitim Yaşamı
Kazanım:	Sınav kaygısı yaşadığında gerekli yardım almaya istekli olur. (Kazanım Numarası -21-)
Öğrenci Sayısı:	Tüm Sınıf
Süre:	40 Dakika
Ortam:	Sınıf
Sınıf Düzeni	Oturma Düzeni
Araç-Gereç:	Sınav Kaygısı Envanteri

NOT: Bu etkinlik özel bilgi ve deneyim gerektirdiği için okul rehber öğretmeni tarafından uygulanmıştır.

Öğrencilerle Yapılan Çalışma: Öğrencilere ders öncesinde uygulanan Sınav Kaygısı Envanterlerinin değerlendirmesi yapıldıktan sonra her öğrencinin sınav kaygı düzeyi tespit edilmiş olarak derse girilmiştir (Sonuçlar sınıf rehber öğretmenleri ile paylaşılmıştır). Ardından öğrencilere sınav kaygı düzeylerini nelerin etkilediği, kaygılarının sınav sonuçlarını nasıl etkilediği, kaygılarını azaltmak için uyguladıkları teknikler olup olmadığı sorulmuş ve etkileşimli biçimde sınıfta konuşulmuştur. Sınav kaygısı ile baş edebilmek için başka neler yapılabileceği sorulmuş ve beyin fırtınası yöntemi ile hızlıca alınan cevaplar tahtaya not edilmiştir. Yaşadığı kaygı nedeniyle istediği başarı düzeyine erişemediğini düşünen öğrenciler başta olmak üzere isteyen herkese kaygıyla baş edebilme konusunda bireysel ya da küçük grup görüşmesi şeklinde zaman ayrılabileceği belirtilerek ders sonlandırılmıştır.

8. Sınıf RKP Dersi Kasım Ayı 3. Hafta Etkinliği

Etkinliğin Adı:	Sınav Kaygısıyla Başa Çıkma
Yeterlik Alanı:	Eğitim Yaşamı
Kazanım:	Sınav kaygısıyla baş etme yollarını açıklar. (Kazanım Numarası -20-)
Öğrenci Sayısı:	Tüm Sınıf
Süre:	40 Dakika
Ortam:	Sınıf
Sınıf Düzeni	Oturma Düzeni
Araç-Gereç:	Form–65 (Sınav Kaygısı İle Başa Çıkma Yolları)

NOT: Bu etkinlik özel bilgi ve deneyim gerektirdiği için okul rehber öğretmeni tarafından uygulanmıştır.

Öğrencilerle Yapılan Çalışma: Daha önceki haftalarda işlenen konular sayesinde sınav kaygısı konusunda yeterli teorik bilgisi olduğu varsayılan öğrencilere Form-65 (Sınav Kaygısı İle Başa Çıkma Yolları) dağıtılmıştır. Öğrencilerin sınav kaygısının fiziksel ve duygusal belirtileri konusundaki farkındalıkları gözden geçirilmiştir. Dağıtılan Form-65 öğrencilerle birlikte okunarak değerlendirilmiştir. Çaba harcadığı halde sınav kaygısı ile baş edemediğini düşünen öğrencilere destek olunabileceği hatırlatılarak ders sonlandırılmıştır.

FORM–65

SINAV KAYGISI İLE BAŞA ÇIKMA YOLLARI

Kaygı temelde kişiye rahatsızlık veren olayın kendisinden değil, kişinin o olaya yüklediği anlamdan kaynaklanır.

Sınav → düşünce → duygusal ve davranışsal tepkiler

Kişi, olaylara **fiziksel** bir risk ya da tehdit anlamı yüklüyorsa, kendini korkutuyor; **kişiliğine bir**

risk ya da tehdit anlamı yüklüyorsa, kendini kaygılandırıyor demektir. Kaygı, akıl yürütme ve soyut düşünme yönündeki zihinsel faaliyeti bozar. Yüksek sınav kaygısı, öğrenci başarısızlığına neden olan en önemli etkenlerden biridir.

Sınav kaygısına neden olan kalıplaşmış düşüncelerimizdir. Daha küçük yaşlarda, sınav kaygısının nedeni anne babanın olaya yaklaşım biçimi iken lise ve üniversite döneminde ise kişinin olayları algılayış biçimi devreye girebilir. Düşünmeyi biz başlatır ve biz sonlandırırız. Bazı olaylara belirli düşünce ve inanış kalıplarıyla yaklaşmayı öğrenmişizdir.

Aşırı genelleme → Herhangi bir özellik ya da herhangi bir durumun, bütünü temsil ettiği inancıdır. "beceriksizin tekiyim", "zavallı ben", "asla bu dersten geçemeyeceğim", "herkes başarılı sadece ben başaramıyorum" gibi.

Etiketleme → Yapılan işe değil, kişiliğe etiket yüklenmektedir. "Ahmet genelde başarılı bir öğrencidir. Sadece son sınavda kötü bir not almıştır, o halde başarısızdır" gibi.

Kutuplaşmış düşünce → Kendinize ve diğer insanlara verdiğiniz değerler ya bir uçtadır ya da öbür uçtadır. "Yaptığım ödev mükemmel olmayacaksa hiç olmasın daha iyi", "Ya sınavlarda başarılı olursun ya da değersiz ve önemsiz biri" gibi.

-Me'li, -Ma'lı ifadeler→ Her şey bizim için anayasa maddelerine bağlanmıştır, yere, zamana ve duruma göre değişmezler.

"Mükemmel olmalıyım", "Başarılı olmalıyım", "En yüksek notları ben almalıyım" gibi.

Facialaştırma → Emniyet içinde olmak mutluluğun garantisi gibi algılanır. Bu eğilim içinde olan insanlar daha yoğun kararsızlık yaşarlar.

"Sınavda kötü not alırsam mahvolurum", "Sınıfta görüşümü söylersem rezil olurum" gibi.

Çevrenin ipoteğine girme → Kişi çevre için yaşamalıdır. En büyük ödülü ve cezayı çevreden alır. Kendi isteklerimiz önemli değildir.

"Annem babam ne der.", "Arkadaşlarım ne düşünür." gibi.

SINAV KAYGISIYLA BAŞA ÇIKMA ÖNERİLERİ:

- Düşünce ve buna bağlı olarak duygu ve davranış biçimimizi objektif gerçeklere dayandırmamız gerekir. Kendi kalıplaşmış düşüncelerimizin farkına varıp, bu düşüncelerin alternatiflerini geliştirme sınav kaygısıyla başa çıkmanın önemli bir bölümüdür.

- Değerlendirmelerimiz ve yaklaşım biçimimiz problemi çözmemize dolayısıyla bize yardımcı olmalıdır. Duygusal ve davranışsal tepkilerimiz eğer problemi çözmemize yardımcı olmuyorsa yaklaşım ve yorumlayış biçimimiz gerçekçi değildir. Sağlıklı bir yaklaşım biçiminin çatışma ve gerginlik yaratmayan türden olması gerekir.
- Yapanı değil, yapılanı değerlendirmek gerekir. Yani kendi kişiliğimizin değil, o dersteki bilgi birikimimizin değerlendirildiğini gözden kaçırmamak gerekir.
- Gereklilikler, -me'li, -ma'lılar, kanunlar yerine tercihlerimiz olmalıdır. Aksaklık ya da hatalar arzu edilmez, ancak bu eksiklik ve hatalar elimizi kolumuzu bağlayıp kilitlenmeyi değil, olumlu bir şekilde yaklaşarak, akılcı bir şekilde öğrenmemizi sağlayan araçlardır.
- Çevrenin bizimle ilgili değerlendirme ve eleştirileri elbette ki bizim için önemlidir. Ancak yaptıklarımızdan hareketle kişiliğimizle ilgili değerlendirme ve yargılara varıyorlarsa bu onların sorunudur.
- Sadece sınav kaygısına neden olan akılcı olmayan düşünce yapımızı değiştirmek çözüm değildir. Etkili ders çalışma tekniklerini öğrenerek uygulamak gerekir.
- Zamanı etkili kullanma yöntemlerini uygulayarak, kişisel gelişimimize ortam yaratmak önemlidir.
- Kapasitemize uygun gerçekçi hedefler koymak önemlidir.

8. Sınıf RKP Dersi Kasım Ayı 4. Hafta Etkinliği

Etkinliğin Adı:	Yetenek, İlgi ve Değerler
Yeterlik Alanı:	Kendini Tanıma
Kazanım:	Yetenek, ilgi ve değer kavramını açıklar. (Kazanım Numarası -3-) Değerlerle, ilgileri ayırt eder. (Kazanım Numarası -4-) Kendi yetenek, ilgi ve değerlerini fark eder. (Kazanım Numarası -5-)

Öğrenci Sayısı:	Tüm Sınıf
Süre:	40 Dakika
Ortam:	Sınıf
Sınıf Düzeni	Oturma Düzeni
Araç-Gereç:	Form–19 (İlgiler-Yetenekler-Değerler-Kişilik Tipleri)

Sınıf Rehber Öğretmenleriyle Yapılan Ön Çalışma: Yapılan derste öğrencilere Form–19 (İlgiler-Yetenekler-Değerler-Kişilik Tipleri) dağıtılmış ve ilgili formda bulunan "İlgi", "Yetenek", "Değer" ve "Kişilik Tipleri" kavramları ayrıntılı biçimde tanıtılmış ve her birinin okul-ders-meslek seçiminde oynadığı kritik rol vurgulanmıştır. Her bir mesleğin gerektirdiği kendine özgü ilgi, yetenek ve değerler olduğu ifade edilmiştir. Literatürde yer alan ilgi türleri ve bunların ilişkili olduğu meslekler, yetenek türleri ve bunların her birini gerektiren meslek çeşitleri, değerler kavramı ve değer-meslek seçimi ilişkisi, Holland'ın kuramında yer alan kişilik tipleri ayrıntılı olarak konuşulmuştur. Öğrencilerden ellerindeki formlara bakarak hangi ilgilerin, hangi yeteneklerin, hangi değerlerin, hangi kişilik tiplerinin; hangi alan/mesleklerle ilişkili olduğuna dikkat etmeleri istenmiştir. Bu derste ayrıca öğrencilerin ilgi, yetenek, değer ve kişilik özellikleri ile seçmeyi düşündükleri lise türü ve meslek arasında bağlantı kurmaya çalışmalarına, her bir mesleğin gerektirdiği ilgi, yetenek, değer ve kişilik özellikleri olduğuna dair farkındalık kazanmalarına; gideceği okul türüne ya da seçeceği mesleğe karar vermiş öğrencilerin bunu sınıfta ifade etmesine ve diğer öğrencilerle birlikte bu seçimin ilgi, yetenek, değer ve kişilik özelliklerine göre değerlendirmesinin yapılmasına gayret gösterilmiştir.

FORM–19

İLGİLER- YETENEKLER- DEĞERLER- KİŞİLİK TİPLERİ:

İnsanlar yaptıkları herhangi bir işten, katıldıkları herhangi bir etkinlikten doyum sağlamak isterler. Bir kimse yaptığı herhangi bir işin sonunda para, takdir, ödül gibi çeşitli kazançlar elde edebilir. Bundan başka bir de işin kendisi kişiye doyum sağlayabilir. Yani kişi o işi yapmakla mutlu olabilir, uzun ve yorucu bir çalışma süresinin sonunda kendisini huzurlu

ve ruhen dinlenmiş hissedebilir. Böyle bir kimse, kısıtlayıcı koşullar altında dahi o işi tekrar tekrar yapma isteği duyabilir. Kısaca herhangi bir zorlama altında olmadığı ya da kendisine bir ödül vaad edilmediği halde bir kişi kendiliğinden bazı faaliyetlere girişiyor ve bundan doyum sağlıyorsa bu kimsenin o tür faaliyetlere karşı ilgisi olduğu söylenebilir.

Bireyin seçme özgürlüğü olduğu durumlarda gerçek ilgiyi saptama olasılığı daha yüksektir. Bir kimse önünde çeşitli faaliyet imkânları bulunduğu halde hep belli bir faaliyet türüne yöneliyorsa o faaliyete ilgisi olduğu söylenebilir. Bir kimsenin ilgi duyduğu bir faaliyet alanı genellikle onun yetenekli bir alandır. İnsan yalnızca yetenekli olduğu alanlarda başarılı çalışmalar yapabilir.

İLGİ ALANLARI VE MESLEKLER:

Temel Bilim: Matematik, Fizik, Kimya, Biyoloji, Tıp, Veterinerlik, Mühendislikler vb.

Sosyal Bilim: Hukuk, Siyaset Bilim, Sosyoloji, Psikoloji, İlahiyat vb.

Canlı varlık: Ziraat fakültesinin bölümleri, veterinerlik vb.

Mekanik: Makine müh., Makine , Elektrik elektronik müh., elektrik, elektronik vb.

İkna: Gazetecilik, Yazarlık, Diplomatlık, Hukuk, Öğretmenlik, Din Görevlisi vb.

Ticaret: İşletme, iktisat, Pazarlama, Reklâmcılık vb.

İş Ayrıntıları: Muhasebe, Büro Yönetimi Sekreterlik vb.

Edebiyat: Dil ve Edebiyat,Basın Yayın vb**.**

Güzel Sanatlar: Resim, Heykel, Fotoğrafçılık, İç mimarlık, El sanatları vb.

Müzik: Konservatuarın bölümleri vb.

Sosyal Yardım: Tıp, Psikoloji, Sosyal Hizmetler, Çocuk Gelişimi vb.

YETENEKLER:

Yetenek, öğrenme gücü, belli bir eğitimden yararlanabilme gücü olarak tanımlanabilir. Herhangi bir davranışı, bilgi ya da beceriyi öğrenebilmek için doğuştan sahip olunan gizilgücün (kapasitenin) çevre ile etkileşim sonucu geliştirilmiş ve yeni öğrenmeler için hazır hale getirilmiş kısmını ifade eder. Böylece bir kimsenin, belli bir yaşa kadar geliştirdiği becerilere bakarak onun yeni bir eğitim sürecinden ne kadar yararlanabileceği kestirilir. Bir kişi sayılarla işlem yapmayı çabuk öğrenirken başka biri müzik aleti çalmayı çabuk öğrenebilir. Çalışma hayatında çeşitli yeteneklerini farklı düzeylerde gerektiren pek

çok meslek vardır. Bir kimse bir mesleği ya da mesleğe hazırlayan bir eğitim programını seçerken hangi yetenek türüne ne derece sahip olduğu düşünmeli ve en çok sahip olduğu yeteneğini kullanabileceği çalışma alanını araştırılmalıdır

YETENEKLER VE MESLEKLER:

Sözel Yetenek: Sosyal Bilimler, Dilbilim, Diğer İnsan Bilimleri vb.

Sayısal Yetenek: Temel Bilimler, Tıp, Sağlık Bilimleri, Mühendislikler vb.

Şekil uzay yeteneği: İnşaat, Makine, Harita Kadastro, Jeodezi Fotogrametri Mühendisliği, Mimarlık, Endüstriyel Tasarım, Grafik, Tasarım, Diş Hekimliği, Diş Teknikerliği vb.

DEĞERLER:

İnsan davranışlarının amacı bir takım ihtiyaçları karşılamaktır. İnsanlar ömürlerinin aklaşık üçte birini kapsayan meslek faaliyetlerinden doyum beklerler. Meslek faaliyetlerinin onunda beklenen doyum genellikle meslek değeri olarak adlandırılır. İlgilerin de belli aaliyetlerin yapılması sırasında yaşanan mutluluğu ifade eden bir kavram olduğuna eğinilmişti. Ancak ilgi, faaliyetin özünden duyulan doyumu, değer ise o faaliyetin yapıldığı rtamdan ve getirdiği toplumsal ödüllerden kaynaklanan doyumları içerir. Örneğin bir kimse ir doğa olayının nedenlerini merak edebilir ve bunu açıklamak için araştırma yapabilir. Olayın edenini bulmak için giriştiği çabalar ve eriştiği sonuç kişiyi mutlu ediyorsa ve kişi bu nedenle u tür çalışmaları yapmaya hep istekli oluyorsa bu **ilgi**' dir. Bu bilimsel çalışması sonucunda nemli bir bulgu elde eden bu kişi ödüllendirilebilir; kendisine yüksek ücretli bir iş verilebilir, nü çevresine yayılabilir ve popüler olabilir. Ancak kişiyi güdüleyen bu faktörler çalışmanın zünden çok sonucundan elde edilen doyumlardır. Bir kimsenin " Ben ne için çalışıyorum", " Mesleğimden, hayattan ne bekliyorum" gibi sorulara verdiği cevaplar o kişinin meslek eğerlerini yansıtır. Bu cevaplar " Yeteneklerimi geliştirmek için", " Sevdiğim faaliyetleri yapıp utlu olmak için " ya da " Çok para kazanıp zengin olmak için "...vb. olabilir. giler daha çok meslek alanlarından birine yönelişimizde rol oynayan kişilik özelliğimizdir. eğerler ise genelde belli bir meslek alanında iş ya da pozisyon tercihinde etkili olmaktadır. ilindiği gibi belli bir meslek alanında çok değişik iş ve pozisyonlar bulunabilmekte ve bunlar ireylerin değişik ihtiyaçlarına farklı düzeyde cevap verebilmektedirler. Değerleri yakından

anıyan bir kimse, bunlara uygun iş ve pozisyonları kolaylıkla bulabileceği mesleklere önelebilir ve eğitimi sırasında kendini o pozisyonların gereklerine göre hazırlar.

DEĞERLER VE MESLEKLER:

Yeteneği Kullanma: Yeteneklerini kullanan insan hangi meslekte olursa olsun başarılı olacaktır.

Yaratıcılık: Resim, Grafik, Mimarlık, İç Mimarlık, Dekorasyon, Öğretmenlik vb.

Yarışma: Sanat Ve Bilim Alanındaki Meslekler.

İşbirliği: Bazı mesleklerde işbirliği olmazsa olmazdır. Örneğin; Tıp, Mühendislik, Öğretmenlik Bazı mesleklerde ise olmasa da olabilir. Örneğin; Eczacılık, Terzilik, Aşçılık vb.

Değişiklik: Gazetecilik, Diplomatlık, Pazarlamacılık, Arkeoloji, Müfettişlik, Turizm Rehberliği vb.

Düzenli Yaşam: Devlet Sektöründe, Büro İşlerinde, Laboratuvarda vb.

Liderlik: Her meslekte liderlik ve yöneticilik pozisyonuna gelinebilir**.**

Kazanç: Çalışan herkes rahat bir yaşam sürecek gelir elde etmek ister. Ancak bazı kişiler için yüksek kazanç elde etmek çok daha önemli olabilir. Bunu sadece mesleklerle sınırlamak mümkün değildir. Kişinin birikimi, performansı, çabası, ortam vb. etmenler daha fazla etkilidir.

Ün Sahibi Olma: Çeşitli sanat dalları, tiyatro, sinema, televizyon, gazetecilik, yazarlık vb.

KİŞİLİK TİPLERİ:

Gerçekçi:

Nesneleri, araçları, makineleri, hayvanları sistematik bir şekilde kullanmaya önem verirler. El ile yapılan işleri tercih ederler. Alet ve makine kullanmaktan, bitki ve hayvan üretmekten zevk alırlar, sosyal ilişkilerden, zihinsel faaliyetlerden hoşlanmazlar. Mekanik ve atletik yetenekleri, açık hava ilgileri gelişmiştir. Somut ve akla yakın önerilere, para, güç ve statüye önem verirler. Utangaç, içten, samimi, dengeli ve pratik kişilerdir.

Araştırıcı:

Fiziksel, biyolojik ve sosyal olayları anlamak ve kontrol etmek için onları sistematik olarak gözlemlemekten, soyut kavramlarla uğraşmaktan hoşlanırlar. İkna etmekten, sosyal ilişkilere girmekten kaçınırlar. Kendilerini akademik yeteneklere sahip, zihinsel bakımdan güçlü olarak tanımlarlar. Başlıca ilgi alanları bilimsel çalışmadır. Analitik düşünebilen, eleştirel tutuma sahip, meraklı, bağımsız hareket eden, metotlu çalışan, mantıklı kişilerdir.

Gelenekçi:

Verilerle ilgilenmekten ve bunları sistematik bir şekilde işlemekten, örneğin kayıt tutmaktan, yazıları dosyalamaktan, yazıların kopyasını çıkarmaktan ve onları daha önce belirlenmiş bir plana göre düzene koymaktan, bilgisayar kullanmaktan hoşlanırlar. Belirsiz, sistemleşmemiş, araştırma türü faaliyetlerden kaçınırlar. Büro işleri, hesaplama ile ilgili faaliyetler bu kimselerin başlıca ilgi alanlarını oluştururlar. Belli başlı yetenekleri, ayrıntıyı algılama ve hesaplamadır. Dürüst, savunucu, becerikli, katı, itaatkâr, düzenli, sabırlı, pratik kişilerdir.

Sosyal:

Başkalarını bilgilendirmeye, eğitmeye, geliştirmeye aydınlatmaya yönelik faaliyetleri tercih ederler. Kişiler arası ilişkilerde beceri kazanmaya önem verirler. El ile yapılan teknik işlerde yetenekleri zayıftır. Başkalarına yardım etmekten hoşlanırlar. Başkalarını anlayan, öğretme yeteneği olan, mekanik ve bilimsel yetenekleri zayıf kişilerdir. İşbirliğine yatkın, yardımsever, idealist, ikna edici, sorumlu, nazik, anlayışlı kişilerdir.

Girişimci:

Ekonomik çıkar elde etme veya bir kurumun hedeflerine erişmek için insanları etkilemeye yönelik faaliyetleri tercih ederler. Gözlem yapma, sembolik veriler üzerinde çalışma, sembolik veriler üzerinde çalışma veya sistematik olmaya yönelik etkinliklerden kaçınırlar. Liderlik, kişiler arası iletişim ve ikna yeteneklerini geliştirmeye önem verirler. Bilimsel yeteneklerden yoksundur. İstediğini elde eden, maceracı, tartışmacı, kendini göstermeye meraklı, enerjik, atak, kendine güvenen, konuşkan kişilerdir.

Sanatçı:

Net, belirli ve sistemli olmayan serbest faaliyetlere yönelirler. Bu faaliyetler maddeye, söze ve insana ilişkin malzemelerin sanat ürünleri yaratmak için el ile işlemesini gerektirir. Açık, sistematik ve düzenli faaliyetlerden kaçınır. Hep aynı şekilde yapılan işlerden hoşlanmazlar. Sezgisel, kural tanımaz, kendini gözlemleyen, bağımsız, kendini gözlemleyen, bağımsız, kendini ifade eden, düzensiz, duygusal, yaratıcı kişilerdir.

8. Sınıf RKP Dersi Aralık Ayı 1. Hafta Etkinliği

Etkinliğin Adı:	Zararlı Alışkanlıklar
Yeterlik Alanı:	Güvenli ve Sağlıklı Yaşam
Kazanım:	Zararlı alışkanlıkların duygusal ve bedensel yönden insan hayatına etkilerini fark eder. (Kazanım Numarası -10-) Kendini zararlı alışkanlıklardan korur. (Kazanım Numarası -11-)
Öğrenci Sayısı:	Tüm Sınıf
Süre:	40 Dakika
Ortam:	Sınıf
Sınıf Düzeni	Oturma Düzeni
Araç-Gereç:	Form–51, Form–52

Sınıf Rehber Öğretmenleriyle Yapılan Ön Çalışma: Bu etkinlik öncesinde öğretmenlerle yapılan görüşmede bağımlılığın tanımı yapılmış, çeşitlerinden ve oluşum sürecinden bahsedilmiştir. Yeşilay Cemiyeti işbirliği ile hazırlanan TBM (Türkiye Bağımlılıkla Mücadele) materyallerinden yararlanılmıştır. Öte taraftan bağımlılıklarla ilgili güncel ve dikkat çekici istatistikler ile haberler öğretmenlerle paylaşılmıştır. Öğretmenlerden işleyecekleri ders esnasında zararlı alışkanlıkların hayatımızın pek çok alanını olumsuz etkileyebileceğini ve öğrencilerin çevrelerinde bu alışkanlıklara sahip insanları gözleyerek de bu zararlara ilişkin bilgi edinebileceklerini vurgulamaları istenmiştir. Öğretmenlere verilen

Form-51 ve Form-52'de yer alan fotoğrafların bazı öğrenciler için hassas olabileceği ve bunları sınıfta paylaşılırken son derece dikkatli olunması gerektiği vurgulanmıştır. Bu haftaki etkinlik içerisinde öykü yazma-paylaşma ve beyin fırtınası gibi teknikler kullanılacağı için öğretmenlerden grup etkileşimine ve öğrenci paylaşımlarına olabildiğince fırsat tanımaları istenmiştir.

Süreç:

1. Öğrenciler gruplara ayrılır. Bir hafta önceden zararlı alışkanlıklar ve bunların insan hayatı üzerindeki etkileri ile ilgili araştırma yapmaları istenir.
2. Yaptıkları araştırmalar sınıfla paylaşılır.
3. Sağlıklı ve hastalıklı akciğer resimleri öğrencilere gösterilir.
4. Öğrencilerden Sertaç'ın ya da Burhan'ın yaşam öykülerini yazmaları istenir.
5. Gönüllü öğrencilerden yazdıkları öyküleri okumaları istenir.
6. Aşağıdakilere benzer sorularla grup etkileşimi devam eder.

- Yazdığınız öykülerden ve yaptığınız araştırmalardan yola çıkarak **sağlıklı** bir akciğere sahip olan insanların yaşamındaki ortak noktalar nelerdir?
- Sağlıklı bir hayat için olumlu alışkanlıklar neler olabilir?
- Olumlu alışkanlıkların kişiye ve çevresine etkileri nelerdir?
- Yazdığınız öykülerden ve yaptığınız araştırmalardan yola çıkarak **hastalıklı** bir akciğere sahip olan insanların yaşamındaki ortak noktalar nelerdir?
- Sağlıksız bir hayattaki olumsuz alışkanlıklar neler olabilir?
- Olumsuz alışkanlıklara sahip kişiler kendisine ve çevresine ne tür zararlar verir?
- Zararlı alışkanlıkların duygusal etkileri nelerdir?
- Zararlı alışkanlıkların bedensel etkileri nelerdir?
- Sağlıklı hayat için nelere dikkat ediyorsunuz?

7. Zararlı alışkanlıkların duygusal ve fiziksel yönden insan hayatına etkileri vurgulanarak etkinlik sonlandırılır.

FORM-51

	SERTAÇIN HAYAT ÖYKÜSÜ
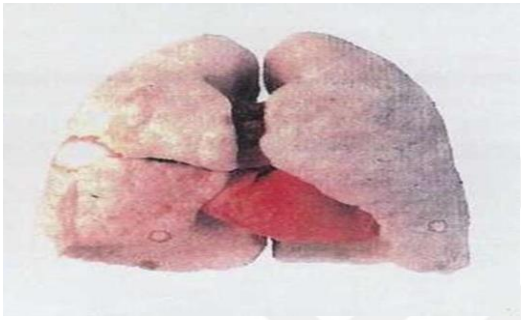	

FORM-52

	BURHAN'IN HAYAT ÖYKÜSÜ

8. Sınıf RKP Dersi Aralık Ayı 2. Hafta Etkinliği

Etkinliğin Adı:	Sağlıklı Hayat ve Alışkanlıklarım
Yeterlik Alanı:	Güvenli ve Sağlıklı Yaşam
Kazanım:	Güvenli ve sağlıklı hayat için gerekli alışkanlıkları edinir. (Kazanım Numarası -12-)
Öğrenci Sayısı:	Tüm Sınıf
Süre:	40 Dakika
Ortam:	Sınıf
Sınıf Düzeni	Oturma Düzeni

Sınıf Rehber Öğretmenleriyle Yapılan Ön Çalışma: Sınıf rehber öğretmenleri ile bu etkinlik öncesi yapılan görüşmede güvenli ve sağlıklı hayatın ne anlama geldiği, neden önemli olduğu anlatılmıştır. Aynı zamanda kişiliğin oluşmaya ve oturmaya başladığı ergenlik döneminde olumlu alışkanlıklar edinmenin önemi örneklerle vurgulanmıştır. Öğretmenlerden bu görüşmeden edindikleri bilgileri örnek etkinlik yardımıyla ve kendi birikimlerini de kullanarak öğrencilere kazandırmaya çalışmaları istenmiştir.

Süreç:

Öğrencilere aşağıdakine benzer bir açıklama yapılarak etkinlik başlatılır:

"**Daha önce farklı yıllarda ve derslerde sağlıklı hayat ve gerekli alışkanlıklarla ilgili bilgi edindiniz. Bugün sağlıklı hayat ile ilgili alışkanlıklarınızın neler olduğunu beraber tekrar gözden geçireceğiz".**

Öğrencilerden sağlıklı hayat için bugüne kadar edindikleri alışkanlıkları ve sınıfla paylaşmaları istenir ve tahtaya yazılır.

Tahtadaki sağlıklı hayatla ilgili alışkanlıklarda eksikler varsa tamamlanarak aşağıdakine benzer bir liste oluşturulur:

Sağlıklı Hayatla İlgili Alışkanlıklar

- Spor yapma,
- Fiziksel egzersiz ve aktiviteler gerçekleştirme,
- Dengeli ve düzenli beslenme,
- Beden bakımını düzenli yapma,
- Sigara ve alkol vb. maddelerden uzak durma,

Öğrencilere tahtadaki listeyi sınıf veya okul panosuna asabilecekleri söylenir.

Öğrencilere sağlıklı hayat ile ilgili gerekli alışkanlıkların gelişimin sadece belli dönemlerinde (Ergenlik Döneminde) değil hayat boyu önemli olduğu ve sağlıklı hayatla ilgili daha çok gerekli alışkanlıkları gelecekte de kazanmalarının önemi vurgulanarak etkinlik sonlandırılır.

8. Sınıf RKP Dersi Aralık Ayı 3. Hafta Etkinliği

Etkinliğin Adı:	İlgilerim ve Mesleğim
Yeterlik Alanı:	Meslekleri Tanım
Kazanım:	İlgilerin meslek seçimindeki rolünü fark eder. (Kazanım Numarası -22-
Öğrenci Sayısı:	Tüm Sınıf
Süre:	40 Dakika
Ortam:	Sınıf
Sınıf Düzeni	Oturma Düzeni
Araç-Gereç:	Form–63

Sınıf Rehber Öğretmenleriyle Yapılan Ön Çalışma: Önceki haftalarda üzerinde durulmuş olan meslek seçiminde ilgiler konusunda biraz daha ayrıntılı bilgiler verilmiş, Super'ın kuramında yer alan ilgi türleri üzerinde konuşulmuştur. Öğretmenlerden

öğrencilerinin ilgilerini fark etmelerini sağlamaları, bu sırada kendilerinin de öğrencileri gözlemleyerek her biri hakkında fikir sahibi olmaya çalışmaları önerilmiştir. Öğretmenlere bu haftaki derslerini aşağıdaki yapılandırılmış etkinliğe göre işlemeleri önerilmiştir. Ardından kazanımla ilgili yapılandırılmış etkinlik kendilerine verilmiş ve yönergesine uygun biçimde sınıfta işlemeleri istenmiştir.

Süreç:

1. Öğretmen Form-63'i okur.
2. Öğrencilerden seçmek istedikleri mesleği ve o mesleğe yönelik ilgilerinin neler olabileceğini yazmaları istenir.
3. Gönüllü öğrenciler yazdıklarını sınıfla paylaşır.
4. Aşağıdakilere benzer sorularla grup etkileşimi devam eder.

- Seçtiğiniz mesleği neye göre seçtiniz?
- İlgilerin meslek seçimindeki rolü ne olabilir?
- İlgilerinize göre meslek seçmezseniz neler yaşayabilirsiniz?
- İlgilerinize göre meslek seçerseniz neler yaşayabilirsiniz?

5. İlgilerin meslek seçimindeki rolü vurgulanarak etkinlik sonlandırılır.

FORM–63

İLGİLERİN MESLEK SEÇİMİNDEKİ ROLÜ

Super'a göre ilgi türleri:

Bilimsel İlgi: Doğal ve toplumsal olayların neden ve nasıl olduğunu anlama, bilimsel bilgiye bir şeyler katma ve /veya bu bilgiyi uygulamaya koyma arzusunu ifade eder. Doktorlar, biyologlar, sosyologlar, fizikçiler bu ilgiye sahip kimselerdir.

Teknik veya Maddi İlgi: Olayların neden ve nasıl olduğundan çok bilimsel ilkelerin uygulamaya nasıl dönüştürüleceği ile salt bilmek için bilme ile değil, bilginin ne işe yarayacağı konusu ile ilgilenmektedir. Mühendisler ve teknisyenler bu tür ilgiye sahip kimselerdir.

Sosyal Yardım İlgisi: Bu ilgi insanlarla, insan olarak ilgilenmeyi, onlara anlamaya, geliştirmeye, sıkıntılarını azaltmaya çalışma isteğini ifade eder. Bu tür ilginin önemli olduğu

meslekler öğretmenlik, sosyal hizmet, psikolojik danışmanlık vb. dir.

Sistematik İlgi ya da İş Ayrıntıları İlgisi: Bu ilgi işleri düzenli ve tertipli bir şekilde yapmayı içerir. Kayıt tutma, dosyalama, yazıları belli bir sisteme göre sıraya koyma bu ilgi ile ilişkili işlerdendir. Burada odak ayrıntı üzerinde toplanmıştır. Muhasebeciler, büro memurları, satın alma memurları bu tür ilgiye sahiptirler.

İş Teması İlgisi: Bu ilgi insanları ikna etmekten ve bir ürünü, bir hizmeti satmaktan hoşlanmadır. Satış işleri, satış yönetimi gibi çalışma alanları bu ilgiye uygun çalışma alanlarıdır.

Edebiyat İlgisi: Düşünceleri ifade edebilme ya da başkalarını kelimelerle etkileyebilme ilgisidir. Burada düşünceleri değişik ve etkileyici şekilde ifade yolları üzerinde durulur. Yazarlar, gazeteciler bu tür ilgiye sahip kimselerdir.

Müzik ve Sanat İlgisi: İkisi de duyguların artistik yollarla ifadesi ile ilgili olan bu ilgi alanları aslında birbirinden farklı yeteneklere dayanmaktadır. Sanat ilgisi plastik sanatlarla ilgilidir. Ressamlar, mimarlar bu tür ilgiye sahip kimselerdir (Kuzgun,2000).

8. Sınıf RKP Dersi Aralık Ayı 4. Hafta Etkinliği

Etkinliğin Adı:	Meslek Seçimim
Yeterlik Alanı:	Meslekleri Tanıma
Kazanım:	Meslek sahibi olmanın önemini açıklar. (Kazanım Numarası -23-)
Öğrenci Sayısı:	Tüm Sınıf
Süre:	40 Dakika
Ortam:	Sınıf
Sınıf Düzeni	Oturma Düzeni
Araç-Gereç:	Kâğıt-kalem

Sınıf Rehber Öğretmenleriyle Yapılan Ön Çalışma: Ders öncesi öğretmenlerle yapılan toplantıda meslek kavramından, meslek seçim sürecinden, meslek seçiminin ilerideki yaşam biçimini belirleyeceğinden bahsedilmiştir. Mesleki gelişim süreci ve belli başlı mesleki kuramların temel kavramları öğretmenlere tanıtılarak öğretmenlerin bu konudaki hazırbulunuşluk düzeyleri yükseltilmeye, öğrencilerden gelmesi muhtemel sorulara tatmin edici cevaplar verebilmeleri sağlanmaya çalışılmıştır. Öğretmenlere yapacakları etkinlikte senaryo yazma ve sınıfla paylaşma teknikleri kullanılacağı için zamanı dikkatli kullanmaları önerilmiştir. Ardından kazanımla ilgili yapılandırılmış etkinlik kendilerine verilmiş ve yönergesine uygun biçimde sınıfta işlemeleri istenmiştir.

Süreç:

1. Öğrencilere**"Meslek seçiminin önemi, büyük ölçüde insanın mesleğini seçerken, bir anlamda gelecekteki hayat biçimini de belirlemesinden kaynaklanmaktadır"** açıklaması yapılarak etkinlik başlatılır.
2. Öğrencilere aşağıdaki durum verilir:

   Durum:

   "Seçeceğiniz mesleğin hayatınızı nasıl etkileyeceği konulu kısa metrajlı bir film yarışmasına katılacağınızı hayal edin, jüri üyeleri sizlerden yarışmanın konusuna uygun bir senaryo yazmanızı istemektedir. Senaryoyu yazarken birbirinizle fikir alışverişi yapabilirsiniz. Örneğin mimar olmak isteyen birinin gelecekteki hayatı nasıl olur, gelirini, çalışacağı yeri, sosyal ve kültürel düzeyi, eş seçimini nasıl etkiler?"

3. Öğrencilerden senaryolarını tamamladıktan sınıfa sunmaları istenir.
4. Okunan senaryolar üzerinde tartışmalar yapılır ve değerlendirilir.
5. Tartışmalar ve değerlendirmeler yapılırken aşağıda belirtilenlere benzer noktalarda durulmasına dikkat edilir:
   - Mesleklerin önemli önemsiz şeklinde etiketlenmemesi, her mesleğin toplum için bir işlevi ve önemi olduğu,
   - Mesleğin bireyin hayatında neler değiştirebileceği,
   - Bu değişikliklerin olumlu mu olumsuz yönde mi olduğu,

   6. Öğrencilere yazdıkları senaryoları saklamalarının daha sonra meslek seçimi ile ilgili yapılacak etkinliklerde kendilerini daha iyi değerlendirmelerin yardımcı olması açısından yararlı olacağı belirtilir.

7. Meslek seçiminin tüm hayatını etkileyebilecek önemli bir karar olduğu vurgulanarak etkinlik sonlandırılır.

8. Sınıf RKP Dersi Ocak Ayı 1. Hafta Etkinliği

Etkinliğin Adı:	Ortaöğretim Kurumumu Seçerken
Yeterlik Alanı:	Meslekleri Tanıma
Kazanım:	Üst öğrenim kurumlarına geçiş sistemini araştırır. (Kazanım Numarası -24-)
Öğrenci Sayısı:	Tüm Sınıf
Süre:	40 Dakika
Ortam:	Sınıf
Sınıf Düzeni	Oturma Düzeni

Sınıf Öğretmenleriyle Yapılan Ön Çalışma: Sınıf rehber öğretmenleri ile yapılan görüşmede sekizinci sınıf öğrencilerinin bu yıl girecekleri Liselere Geçiş Sınavı (LGS)'na ilişkin ayrıntılı bilgiler verilmiştir. LGS'nin hangi konuları ve dersleri kapsadığı, ne tür soruların yer aldığı, derslerin soru sayıları ve katsayıları, sınavın tarihi, süresi ve uygulanma biçimi, hangi okullara gidebilmek için bu sınava girmenin zorunluluğu gibi konular hakkında öğretmenler bilgilendirilmiştir. Önceki haftadaki derste öğrencilere verilmiş olan LGS hakkında bilgi edinme ödevi konusunda öğrencilerde bilgi eksiklikleri varsa öğretmenlerin bu görüşmede edindikleri kazanımları ile bunları gidermeleri istenmiştir. Ardından kazanımla ilgili yapılandırılmış etkinlik kendilerine verilmiş ve yönergesine uygun biçimde sınıfta işlemeleri istenmiştir.

Süreç:

Öğrencilerden bir hafta öncesinden Ortaöğretim Kurumlarına Giriş Sınavları ile ilgili

araştırma yapmaları istenmiştir.

Öğretmen TEMEL EĞİTİMDEN ORTAÖĞRETİME GEÇİŞ SINAVI KILAVUZUNU sınıfa getirir, öğrencilerin araştırdığı yanlış ya da eksik bilgi olursa bunları düzeltir.

1. Aşağıdakilere benzer sorularla grup etkileşimi devam eder.

- Ortaöğretim kurumlarına giriş sınavları ile ilgili gerekli bilgileri nerelerden aldınız?
- Ortaöğretim kurumlarından hangisini seçmeyi düşünüyorsunuz? Neden?
- Ortaöğretim kurumlarına giriş sınavları ile ilgili bilgi toplamak size ne kazandırdı?

2. Ortaöğretim kurumlarına giriş sınavları ile ilgili bilgi toplamanın önemi vurgulanarak etkinlik sonlandırılır.

8. Sınıf RKP Dersi Ocak Ayı 2. Hafta Etkinliği

Etkinliğin Adı:	Seçebileceğim Liseler
Yeterlik Alanı:	Meslekleri Tanıma
Kazanım:	Ortaöğretim program türleri hakkında bilgi toplar. (Kazanım Numarası -25-)
Öğrenci Sayısı:	Tüm Sınıf
Süre:	40 Dakika
Ortam:	Sınıf
Sınıf Düzeni	Oturma Düzeni

NOT: Bu etkinlik özel bilgi ve deneyim gerektirdiği için okul rehber öğretmeni tarafından uygulanmıştır.

Öğrencilerle Yapılan Çalışmalar: Üst öğrenime geçiş sınavları hakkında bilgilendirme yapıldıktan sonra öğrencilerin halihazırda lise türleri hakkında var olan bilgileri değerlendirilmiş ve öğrencilere ortaöğretim kurumları tanıtılmıştır. Yapılan çalışmada

merkezi sınav puanı ile alan Fen Liseleri, Sosyal Bilimler Liseleri, Proje İmam Hatip Liseleri; yerel yerleştirme ile öğrenci alan Anadolu Liseleri, Mesleki Teknik Anadolu Liseleri, Anadolu İmam Hatip Liseleri; özel yetenek sınavı ile alan Güzel Sanatlar ve Spor Liseleri ile Açık Lise ve Çıraklık Eğitimi tanıtılmıştır. Bu okulların amaç ve vizyonları anlatılmış ve bu okullarda okutulan dersler, seçilebilecek bölüm-alanlar tanıtılmıştır.

8. Sınıf RKP Dersi Ocak Ayı 3. Hafta Etkinliği

Etkinliğin Adı:	Lise Seçimimde Kişisel Özelliklerim
Yeterlik Alanı:	Meslekleri Tanıma
Kazanım:	İlgi, yetenek ve değerlerin ortaöğretim program türü seçimindeki rolünü fark eder. (Kazanım Numarası -26-)
Öğrenci Sayısı:	Tüm Sınıf
Süre:	40 Dakika
Ortam:	Sınıf
Sınıf Düzeni	Oturma Düzeni
Araç-Gereç:	Sunum-Soru Cevap
Öğrencilerle Yapılan Çalışmalar: Okul Psikolojik Danışmanı tarafından öğrencilerin ilgi, yetenek ve değerlerinin ortaöğretim program türü seçerken nasıl kullanılması gerektiği konusunda bilgilendirme çalışması yapılmıştır. Sunum yönteminin kullanıldığı çalışmada öğrencilerin konuya ilişkin sorularına cevaplar verilmiştir.	

8. Sınıf RKP Dersi Şubat Ayı 1. Hafta Etkinliği

Etkinliğin Adı:	Bana Uygun Meslekler
Yeterlik Alanı:	Meslekleri Tanıma
Kazanım:	İlgi duyduğu mesleklerin gerektirdiği eğitimin neler olduğunu kavrar. (Kazanım Numarası -27-)
Öğrenci Sayısı:	Tüm Sınıf
Süre:	40 Dakika
Ortam:	Sınıf
Sınıf Düzeni	Oturma Düzeni
Araç-Gereç:	Form–69, Form–70

Öğrencilerle Yapılan Çalışmalar: Özel beceri gerektiği için okul psikolojik danışmanı tarafından yapılan çalışmada öğrenciler gruplara ayrılmış ve her bir gruba Form-69 (mesleklerin gerektirdiği eğitim ve kişisel özellikler) dağıtılmıştır. Öğrencilerden belirtilen eğitim ve kişisel özelliklerin hangi meslekler için geçerli olduğunu bulmaları istenmiştir. Formda yer alan mesleklerden ilgi duyulan 2 tanesini seçip o mesleklerin gerektirdiği eğitim ve kişisel özelliklerin neler olabileceğini düşünmeleri ve yazmaları istenmiştir. Ardından öğrencilerin buldukları meslekler ve mesleklerin gerektirdiği eğitim ve kişisel özellikleri okunarak belirtilen mesleği bulup bulamadıklarına bakılmıştır. “Bu meslekler içinde sizin seçmek istediğiniz meslekler var mı? Sizin seçtiğiniz meslek için nasıl bir eğitim gerekiyor? Sizin seçtiğiniz meslek için hangi kişilik özellikleri gerekiyor? Sahip olduğunuz özelliklerin bu mesleklerin gerektirdiği özelliklere uyduğunu düşünüyor musunuz?” gibi sorular öğrencilere yöneltilmiş ve ilgi her ilgi duyulan mesleğin gerektirdiği eğitim ve kişisel özellikler olduğu vurgusu yapılarak ders sonlandırılmıştır.

FORM–69

(MESLEKLERİN GEREKTİRDİĞİ EĞİTİM VE KİŞİSEL ÖZELLİKLER)

Fen bilimlerinde başarılı olmak, el ve parmak becerisi, estetik, uzay ilişkiler yeteneği, iyi ilişkiler kurabilme, hoşgörü, güler yüz, bedence güçlü olma, üniversite eğitimi, yüksek akademik başarı,

MESLEK:……

Kimya, fizik ve matematikte başarılı olmak, bilimsel meraka ilgi duymak, üniversite eğitimi, yüksek akademik başarı,

MESLEK:……

Fen bilimlerinde başarılı olmak, yüksek akademik başarı, anlayış, sabır, hoşgörü, güler yüz, sorumluluk sahibi olma ve zayıf insanlara yardım edebilme,

MESLEK:……

Bedence sağlık olmak gerekir, insanlarla iyi iletişim kurabilme, uyanık, sabırlı, dürüst, hoşgörülü, soğukkanlı, sorumluluk sahibi, sağlığını kaybetmiş insanlara yardım etmeyi seven,

MESLEK:……

Akademik başarı, kuvvetli bir dikkat ve bellek, el parmak becerisi, bilime, özellikle biyoloji, fizik, kimya, anatomi ve fiziğe ilgi duyma, sabırlı ve azimli olma, iyi iletişim kurabilme, hoşgörü, insan sevgisi ve insanlara yardım etme isteği,

MESLEK:……

Akademik başarı, biyoloji, kimya alanlarında başarı, hayvanlarla ilgilenmekten hoşlanan, sabırlı ve dikkatli,

MESLEK:……

Sözel yetenek, sosyal araştırmalara merak, başkalarıyla iletişimden hoşlanma, girişken, iyi gözlemci, Türkçe-kompozisyon, yabancı dil ve sosyal bilimlerde başarı,

MESLEK:……

Türkçe ve sosyal bilimlerde başarı, ikna gücüne sahip, sağlam bir mantık ve sezgi, çalışma ve okumayı sevme, sabır, anlayış,

MESLEK:……

Akademik başarı, iletişim becerisi, sabır, anlayış, çocukları sevme, öğretmeyi sevme,

MESLEK:……

Matematik, fizik ve sosyal bilimlerde (sosyoloji, tarih, sanat tarihi, insan bilimleri ve kültür)

alanlarında başarı, uzay ilişkilerini görebilme (cisimlerin uzayda alabilecekleri şekilleri gözünde canlandırma), düzgün şekil çizebilme, yaratıcılık, işbirliği ve uyum içinde çalışma,

MESLEK:……

Bilimsel merak, analitik düşünme, geçmiş uygarlıkları incelemeye merak, eski ve yeni dilleri bilmek, tarih ve sosyal bilimlerde başarı,

MESLEK:……

Aşağıdaki mesleklerden ilgi duyduğunuz 2 tanesini seçerek, o mesleğin gerektirdiği eğitim ve kişisel özelliklerinin neler olabileceğini yazınız.

Asker Polis Marangoz Kuaför

Berber Pilot Şoför Kaptan

Gemi mühendisi Makinist Savcı Hâkim

Akademisyen Emlakçı Fotoğrafçı Gıda Mühendisi

Bilgisayar Mühendisi Sekreter Tarihçi Antropolog

Sosyolog Mütercim-Tercümanlık Sigortacı Zabıta

Psikolog Turizmci İnşaat mühendisi

8. Sınıf RKP Dersi Şubat Ayı 2. Hafta Etkinliği

Etkinliğin Adı:	Hangi Meslek Hangi Yetenek
Yeterlik Alanı:	Meslekleri Tanıma
Kazanım:	Yeteneklerin meslek seçimindeki rolünü fark eder (Kazanım Numarası -28-)
Öğrenci Sayısı:	Tüm Sınıf
Süre:	40 Dakika
Ortam:	Sınıf

Sınıf Düzeni	Oturma Düzeni
Araç-Gereç:	Form–71, Form–72

Sınıf Rehber Öğretmenleriyle Yapılan Ön Çalışma: Öğretmenlerle yapılan görüşmede yetenek kavramı enine boyuna konuşulmuştur. Yeteneğin kariyer seçimine etkisi, yetenek türleri, yeteneğin doğuştan mı geldiği yoksa çevrenin etkisiyle mi geliştiği gibi konularda fikir alışverişinde bulunulmuştur. Öğretmenlere Form-71 dağıtılmış ve derse girmeden önce incelemeleri önerilmiştir. Etkinlikte soru-cevap yönteminin kullanılacağı; ancak istenen cevaplara ulaşılamadığında öğrencilere doğru bilgileri bulmaları adına yönlendirici sorular sormak gerektiği ifade edilmiştir. Ardından kazanımla ilgili yapılandırılmış etkinlik kendilerine verilmiş ve yönergesine uygun biçimde sınıfta işlemeleri istenmiştir.

Süreç:

1. Öğrencilere Form–71 okunur ve yetenekler tahtaya yazılır.
2. Gönüllü öğrenciler cevaplarını sınıfla paylaşır.
3. Aşağıdakilere benzer sorularla grup etkileşimi devam eder.

- Sizde var olduğunu düşündüğünüz yetenekler nelerdir?
- Bu yeteneklerinizle hangi meslekleri seçebilirsiniz?
- Yeteneklerimize göre meslek seçmezsek ne olur?
- Yeteneklerimize göre meslek seçersek ne olur?

4. Yeteneklerin meslek seçimindeki rolü vurgulanarak etkinlik sonlandırılır.

FORM–71

YETENEKLER

Yetenek, “bir şeyi öğrenebilme, belli bir becerinin veya bilginin öğretiminden yararlanabilme gücü” olarak tanımlanabilir. İnsan pek çok şeyi öğrenebilme ve yapabilme gücüne değişik düzeylerde sahip olarak dünyaya gelir. Buna “ gizilgüç” (kapasite) deriz. Bu gizil güç, yaş ilerledikçe kullanılarak geliştirilir. Böylece insan yaşamının değişik dönemlerinde giderek daha karmaşık işleri daha iyi yapabilir hale gelir. Yani çevre ile etkileşimde

bulundukça ve çok çeşitli öğrenme deneyimleri geliştirdikçe insan kapasitesini kullanmakta ve daha sonraki dönemlerde yeni şeyler öğrenmeye hazır olmaktadır. İşte yetenek bir kimsenin belli bir yaşa kadar geliştirdiği kısmına bakarak onun daha sonra gireceği eğitim sürecinden ne ölçüde yararlanabileceği hakkında bir tahminde bulunmamıza olanak veren davranışlar bütünüdür.

Bir kimsenin yeteneği, o halde, onun kalıtım yolu ile getirdiği gizilgücü ile o güne kadar edindiği bilgi ve becerileri kapsamaktadır. Örneğin, henüz okula başlamamış 5 yaşındaki bir çocuk çarpım tablosunu bellemişse ve dört işlemle bazı aritmetik problemleri çözebiliyorsa, bu çocuk yaşının üzerinde bir matematik becerisi gösteriyor demektir. Bu çocuğun matematik ile ilgili konuları daha çabuk ve kolay öğrenebileceğini söyleyebiliriz. Hele bu çocuk, bu konuda hiçbir özel ilgi ve destek görmemişse, bu gücün yaratılışı ile ilgili olduğuna yani matematiksel düşünme kapasitesinin normalin üzerinde olduğuna hükmederiz. Ancak, bu yargıya varabilmek için çocuğun matematik alanında gösterdiği başarıyı yaşıtlarının başarısı ile karşılaştırmamız gerekir. Ancak bundan sonra o kişinin üstün, geri veya "normal" olup olmadığına karar verebiliriz.

Öğrenme gücü "genel yetenek" olarak da bilinir ve bu konuda öğrenme için gerekli olan gücü ifade eder. Bazı insanlar kolay, basit işleri yapabilirken bazıları çok soyut veya çok karmaşık işlemi çabuk ve iyi bir şekilde yapabilmektedir ve "yetenek düzeyi" dediğimiz bu güç yönünden insanlar arasında farklar olduğu bilinen bir gerçektir. Ancak insanlar yetenek düzeyi yönünden olduğu kadar yetenek türü bakımından da farklılık gösterirler.

Akademik Yetenek: İlköğretimde, genel lisede ve üniversitelerde verilen eğitim, kelime, sayı, şekil gibi sembollerle ifade edilen soyut kavramların öğrenilmesini gerektirir. Böyle bir eğitimde başarılı olmak için gerekli yetenek türüne "akademik yetenek" denir. Akademik yetenek, soyut kavramla akıl yürütebilmek, kuramsal eğitim veren okullarda öğretilen bilgi ve becerileri öğrenebilmek için gerekli bir yetenektir, "zekâ" kavramı daha çok bu yeteneği ifade etmek için kullanılır.

Akademik yetenek; sözel, sayısal, şekilsel yetenek olmak üzere 3 bölümden oluşur.

Sözel Yetenek: Bu yetenek, sözcükleri (kelimeleri) belleme, onları uygun yerlerde kullanma, sözcüklerle ifade edilen kavramları anlayabilme ve anlatabilme gücünü ifade eder. Okunan bir parçada ne anlatıldığını anlamak bu yetenekle ilgilidir. Sözel yeteneğin biri sözel akıcılık, diğeri sözel akıl yürütme olmak üzere iki alt bölümü vardır.

Sözel Akıcılık: Zengin bir sözcük dağarcığına sahip olma, duygu ve düşünceleri çok değişik cümlelerle, akılcı bir üslupla açıklayabilme gücünü ifade eden bu yeteneği, çocukların yazdıkları mektuplarda, kompozisyonlarda görmek mümkündür. Yazarlar, hatipler, sunucular akıcı bir biçimde konuşabilme ve yazabilme yetenekleri çok gelişmiş kimselerdir. Akıcı bir şekilde konuşabilme yeteneği yazma yeteneği ile beraber görünebildiği gibi birinin diğerinden daha fazla gelişmiş olduğu durumlar da vardır.

Sözel Akıl Yürütme: Bu yetenek sözcüklerle ifade edilen kavramları öğrenebilme, yazılı metni veya konuşmayı anlayabilme, düşünceleri açık bir biçimde ifade edebilme gücünü ifade eder. Sözel yetenek aslında sözcüklerle ifade edilen kavramlar arasında benzerlikleri ve farklılıkları çözebilme gücüdür. Sosyal bilimlerle ilgili alanlarda çalışabilmek için bu yeteneğe daha çok ihtiyaç vardır.

Sayısal Yetenek: Bu yetenek bilindiği gibi sayılar arasındaki ilişkiyi görebilme, sayılarla verilen problemleri çözebilme gücüdür. Bu yeteneğin de iki alt bölümü vardır.

Hesaplama: Dört işlemle akıldan problem çözebilme, bir işlemdeki hatayı görebilme gücü olarak tanımlanabilen hesaplama yeteneği ticarette, muhasebecilikte gerekli olabilecek bir yetenektir.

Sayısal Düşünme Yeteneği: Bu yetenek bir tür teorik ve sembolik düşünme gücü olup karmaşık ilişkileri görebilme, cebir problemlerini çözebilme gücü olarak tanımlanabilir. Sayısal yetenek matematik, istatistik gibi disiplinlerde, fizik, kimya gibi temel bilimlerde ve teknik alanlarda başarı için gerekli bir yetenektir.

Sözel ve sayısal düşünme yetenekleri arasında yüksek bir ilişki olup, her ikisi de kuramsal konularda düşünme gücünü temsil ederler.

Şekilsel Düşünme Yeteneği: Bu yetenek, geometrik şekiller arasında ki ilişkiyi görebilme gücü olarak tanımlanır. Bunun da iki alt bölümü vardır.

Şekil İlişkilerini Görebilme: Resimleri, geometrik şekilleri ayrıntıları ile algılama, şekiller arasındaki biçimi, büyüklük vb. yönlerden benzerlik ve farkları görebilme gücünü ifade eden bu yetenek teknik ve sanayi alanlarında başarı için gereklidir. Uzay İlişkilerini Görebilme: Bir cismin uzayda veya bir şeklin kâğıt üzerinde döndürüldüğü, kaydırıldığı zaman alacağı biçimi göz önünde canlandırma, bir şekli üç boyutlu görebilme, bir plana veya krokiye bakarak binayı canlandırabilme gücünü gösteren bu yetenek mimarlıkta, makine ve inşaat mühendisliğinde, teknik ve sanayi dallarında gereklidir.

Akademik yeteneğin öğelerini oluşturan bu yeteneklerden başka meslek seçiminde şu yeteneklerin de göz önüne alınmasında yarar vardır.

Renk Algısı: Renkleri tanıma, aralarındaki küçük farkları görebilme, uyumlu renk bileşikleri yapabilme yeteneği başta sanat dalları olmak üzere tıp, biyoloji, ziraat vb. alanlardaki çalışmalarda pilotluk, şoförlük gibi mesleklerde gerekli bir yetenektir.

Bellek: İsimleri, numaraları, verilen bir yönergeyi çabucak belleme ve uzun zaman bellekte tutabilme gücü olan bellek tıp, hukuk, tarih gibi alanlarda, sekreterlik gibi işlerde gereklidir.

Dikkat: Çevredeki olayları, eşyaları, ayrıntıları ile algılama, kısa sürede çok şey görebilme; bir yazıdaki hataları hemen görebilme gücü olarak tanımlanan dikkat her çalışma alanında gerekli bir yetenek ise de sekreterlik, veznedarlık gibi işler özellikle dikkate dayalıdır.

Dikkati bu noktada uzun süre yoğunlaştırabilmek de özel bir dikkat türüdür ve astronomi, meteoroloji gibi alanlarda çalışmalar için çok gereklidir.

Mekanik Yetenek: Bu yetenek bir alet veya makinenin işleyişini anlayabilme, alet ve makineleri şemasına bakarak kurabilme, işletebilme ve onarabilme gücü olup bütün teknik mesleklerde başarı için gereklidir.

Parmak Becerisi: Parmakları hızlı bir biçimde kullanarak küçük şeyler üzerinde çalışabilme, ince işler yapabilme gücü teknik işlerde, el sanatlarında operatörlükte gerekli bir yetenektir.

Göz-el İşbirliği: Gözü ve eli birbiriyle uyum halinde ve hızlı bir biçimde kullanabilme örneğin küçük bir delikten bir teli geçirebilme gücü olarak tanımlanan göz-el işbirliği her tür mekanik ve teknik işlerde, el sanatlarında gerekli bir yetenektir.

Bu yeteneklerden başka hepimizin özel yetenekler olarak bildiği sanat yeteneklerinden de söz edebiliriz.

Müzik Yeteneği: Sesleri ince frekansları ile algılayabilme, melodileri çabuk öğrenebilme, bir müzik aleti çalabilme, besteler yapabilme gücü

Güzel Sanatlar Yeteneği: Resim, karikatür, heykel, el işleri gibi sanat ürünlerini üretebilme gücü

Tiyatro Yeteneği: Bir olayı sahnede canlandırma, olaydaki kişileri canlandırma gücü

Bedensel Yetenekler: Kas koordinasyonuna sahip olma, çeşitli spor dallarında dans, bale gibi etkinliklerde başarılı olma gücü.

8. Sınıf RKP Dersi Şubat Ayı 3. Hafta Etkinliği

Yeterlik Alanı:	Meslekleri Tanıma
Kazanım:	Ortaöğretim program türü seçiminde ailesinin ve çevresinin beklentileriyle kendi beklentilerini ayırt eder. (Kazanım Numarası -29-)
Öğrenci Sayısı:	Tüm Sınıf
Süre:	40 Dakika
Ortam:	Sınıf
Sınıf Düzeni	Oturma Düzeni

Sınıf Rehber Öğretmenleriyle Yapılan Ön Çalışma: Sınıf rehber öğretmenleri ile yapılan görüşmede daha önceki tercih dönemlerinde karşılaşılan ve aileler ile öğrenciler arasında anlaşmazlığa neden olduğu görülen durumlarla ilgili konuşulmuştur. Ortaokulda çok iyi arkadaş olan iki öğrencinin ilgi ve yetenek alanlarının, başarı düzeylerinin farklı olmasına rağmen aynı okula gitmek isteyebilecekleri ya da kulaktan dolma bilgiler ile ebeveynlerin bazı okul türüne karşı önyargılı bazılarına ise aşırı kabullenici bakış açısına sahip olabilecekleri üzerinde durulmuştur. Kariyer seçiminde zaman zaman ailelerin beklentilerinin bireyin beklentilerinin önüne geçtiği durumlara örnekler verilerek bunun sakıncaları anlatılmıştır. Önemli olanın öğrencilerin yetenekleri ölçüsünde uygun bir okula gitmeleri olduğu, böyle yaptıklarında başarı sağlamalarının mümkün olduğunun vurgulanması istenmiştir.

8. Sınıf RKP Dersi Şubat Ayı 4. Hafta Etkinliği

Yeterlik Alanı:	Meslekleri Tanıma
Kazanım:	İlgi duyduğu mesleklerle bireysel özelliklerinin ortak noktalarını belirler. (Kazanım Numarası -30-)
Öğrenci Sayısı:	Tüm Sınıf
Süre:	40 Dakika
Ortam:	Sınıf
Sınıf Düzeni	Oturma Düzeni
Sınıf Rehber Öğretmenleriyle Yapılan Ön Çalışma: Daha önceki derslerde uygulanan "Bana Uygun Meslekler" etkinliğinden elde edilen veriler ışığında öğrencilerin ilgi duyduklarını düşündükleri meslekler ile kendi bireysel özellikleri arasında ilişki kurmasının sağlanması, bu konuda bir değerlendirme yapma becerisi edinmesine çalışılması istenmiştir. Sınıf rehber öğretmeni tarafından sınıf içinde soru cevap yöntemi kullanılarak işleneceği ifade edilmiştir. Hayal edilen meslek ile bu mesleğin gerektirdiği özellikler arasındaki ilişki konusunda öğretmenlerin bilgilerinin üzerinden geçilmiştir.	

8. Sınıf RKP Dersi Mart Ayı 1. Hafta Etkinliği

Yeterlik Alanı:	Meslekleri Tanıma
Kazanım:	Eğitimini sürdüreceği ortaöğretim program türünün meslek seçimine etkisini fark eder. (Kazanım Numarası -31-)
Öğrenci Sayısı:	Tüm Sınıf
Süre:	40 Dakika
Ortam:	Sınıf

Sınıf Düzeni	Oturma Düzeni
Sınıf Rehber Öğretmenleriyle Yapılan Ön Çalışma: Öğrencilerin önünde bulunan lise türü seçiminin geri dönülemez, kesin bir tercih olmamakla birlikte ileride seçmeleri muhtemel meslek gruplarını şekillendirdiği anlatıldı. Sayısal ağırlık bir meslek düşünen öğrencilerin (tıp, mühendislik vb.) sözel ağırlıklı eğitim verilen kurumlar olan Sosyal Bilimler Liseleri tercih etmemeleri bunun yerine Fen liseleri ya da bunları kazanamadıkları durumlarda Anadolu Liselerine gitmelerinin işlerini daha kolaylaştırıcı olduğu belirtilmiştir. Genel lise türlerinin ve mesleki teknik eğitimin içeriğinden, öğrenciyi ulaştırmaya çalıştığı hedeflerden bahsedilmiştir. Kesinlikle bir lisans eğitimi almayı düşünen öğrencilerin her ne kadar LGS'de başarı gösterememiş olsalar da mesleki eğitim kurumları yerine genel lise türlerini tercih etmeleri gerektiği anlatılmıştır. Hangi lise türünün hangi meslekler konusunda öğrencilerin işini kolaylaştırdığı ya da zorlaştırdığı örneklerle anlatıldı. Sınıf rehber öğretmenlerinden özellikle toplumsal cinsiyet rolleri ve meslek seçiminde cinsiyete ilişkin önyargılara değinmeleri ve öğrencilerin akıllarındaki olası kalıp düşünceler üzerinde durmaları istenmiştir.	

8. Sınıf RKP Dersi Mart Ayı 2. Hafta Etkinliği

Yeterlik Alanı:	Meslekleri Tanıma
Kazanım:	Meslekler hakkında bilgi toplayacağı kaynakları fark eder. (Kazanım Numarası -32-)
Öğrenci Sayısı:	Tüm Sınıf
Süre:	40 Dakika
Ortam:	Sınıf
Sınıf Düzeni	Oturma Düzeni
Araç-Gereç:	Mesleklerle İlgili Çeşitli Kaynaklar

Sınıf Rehber Öğretmenleriyle Yapılan Ön Çalışma: Etkinlik öncesi öğretmenlerle yapılan görüşmede deyim yerindeyse bilgi bombardımanı altında yaşanan bir dönemde fark yaratacak özelliğin doğru ve işe yarar bilgiye nasıl ulaşılacağını bilmek olduğu konuşulmuştur. Meslekler hakkında doğru ve güncel bilgilere sahip olmanın önemi anlatılmıştır. Bu konuda İşkur'dan, Meslek Odalarından, meslek çalışanlarından, kitle iletişim araçlarından, ÖSYM Meslekler Rehberinden, Ulusal Mesleki Bilgi Sistemi'nden ve okulların rehberlik servislerinden bilgi edinilebileceği anlatılmıştır. Bilgisayar üzerinden Ulusal Mesleki Bilgi Sistemi'nin nasıl kullanılacağı öğretmenlere gösterilmiştir. Öğrencilerin mesleklerle ilgili başka bildikleri bilgi toplama yolları varsa bunların ortaya çıkarılması ve ders boyunca üzerinde durulan tüm yolların tahtaya yazılarak görselleştirilmesi istenmiştir. Öğretmenlerden dersin sonunda mesleki bilgi kaynakları hakkında bilgi toplamanın doğru mesleği seçme konusundaki önemine vurgu yapmaları önerilmiştir.

8. Sınıf RKP Dersi Mart Ayı 3. Hafta Etkinliği

Yeterlik Alanı:	Meslekleri Tanıma
Kazanım:	Meslekler hakkında bilgi toplar. (Kazanım Numarası -33-)
Öğrenci Sayısı:	Tüm Sınıf
Süre:	40 Dakika
Ortam:	Sınıf
Sınıf Düzeni	Oturma Düzeni
Sınıf Rehber Öğretmenleriyle Yapılan Ön Çalışma: Öğretmenlerle yapılan görüşmede günümüzde değişen sosyolojik, ekonomik ve teknolojik yapıyla birlikte meslek ve kariyer algısının da değişikliğe gittiği; şu an öğretmenlik yapan kişilerden farklı olarak öğrencilerin tamamının "Z Kuşağı"na mensup olduğu vurgulanmış ve Z Kuşağının başlıca özelliklerinden bahsedilmiştir. Bu noktada ortaya çıkan yeni mesleklerden, bu mesleklerin gerektireceği öğrenme düzeyleri ve bireysel özelliklerden bahsedilmiştir. Aynı zamanda	

geçmişte çok popüler olmakla birlikte günümüzde değeri azalan, gelecekte de ortadan kalkması muhtemel olan mesleklerden bahsedilerek öğretmenlerden öğrencilerin mesleklerle ilgili kalıp yargılarını kırmaları ve öğrencilerin çok yönlü gelişimlerine önem göstermeleri gerektiğinin vurgulanması istenmiştir. Önemi artan ve azalan mesleklerle ilgili İşkur başta olmak üzere kurum ve kuruluşların internet sayfalarından ve sosyal medya hesaplarından yararlanılabileceği söylenmiştir. Mesleklerin önemini artıran ya da azaltan etmenlerin neler olduğunun sınıfta tartışılması istenmiştir. Dönemsel olarak mesleklerin önem derecesinin değişebileceği ve bu nedenle mesleklere ilişkin güncel bilgi ve gelişmeleri takip etmenin önemine vurgu yapılması istenmiştir.

8. Sınıf RKP Dersi Mart Ayı 4. Hafta Etkinliği

Yeterlik Alanı:	Meslekleri Tanıma
Kazanım:	Her mesleğin toplum yaşamındaki önemini fark eder. (Kazanım Numarası -34-) Mesleklerin uzun vadede istihdam olanaklarını değerlendirir. (Kazanım Numarası -35-)
Öğrenci Sayısı:	Tüm Sınıf
Süre:	40 Dakika
Ortam:	Sınıf
Sınıf Düzeni	Oturma Düzeni
Sınıf Rehber Öğretmenleriyle Yapılan Ön Çalışma: Etkinlik öncesi öğretmenlerle yapılan ön çalışmada iyi-kötü değil kişiye uygun olan veya olmayan mesleklerin bulunduğu üzerine konuşulmuştur. Toplumda yer alan her mesleğin önemli ve değerli olduğu, bu mesleği yerine getirirken gösterilecek çabanın ve duyulacak tatmin duygusunun fark yaratan unsurlar olduğunun vurgulanması istenmiştir. Geleceğin mesleklerinden ve gelecekte ihtiyaç duyulacak insan tipi ve özelliklerinden bahsedilerek öğretmenlerden işleyecekleri derste iş	

piyasası ve çalışma alanlarına öğrencilerin seviyelerine uygun biçimde vurgu yapmaları istenmiştir. Ayrıca okulumuzda sene başından beri her ay uygulanan kariyer günleri kapsamında okulumuza gelen ve mesleğini tanıtan kişiler hatırlatılarak öğrencilerin dikkatini çekmeye çalışmaları istenmiştir.

8. Sınıf RKP Dersi Nisan Ayı 1. Hafta Etkinliği

Yeterlik Alanı:	Kariyer Planlama
Kazanım:	Günlük yaşamında olumlu iletişim kurmanın önemini açıklar. (Kazanım Numarası -36-)
Öğrenci Sayısı:	Tüm Sınıf
Süre:	40 Dakika
Ortam:	Sınıf
Sınıf Düzeni	Oturma Düzeni
Sınıf Rehber Öğretmenleriyle Yapılan Ön Çalışma: Öğretmenlerle yapılan görüşmede iletişimin tanımından, iletişim türlerinden, olumlu ve olumsuz iletişimden, olumlu iletişim kurma yollarından bahsedilmiştir. Ben dili kullanmanın önemi örneklerle aktarılmıştır. Empatin kurmanın, jest ve mimikleri etkili kullanmanın, göz teması kurmanın, etkili dinlemenin öneminden bahsedilmiş ve öğretmenlerden bu konular üzerinde sınıfta paylaşımlarda bulunmaları istenmiştir.	

8. Sınıf RKP Dersi Nisan Ayı 2. Hafta Etkinliği

Yeterlik Alanı:	Kariyer Planlama
Kazanım:	Kendini tanıtmada özgeçmişin önemini fark eder. (Kazanım Numarası -37-)
Öğrenci Sayısı:	Tüm Sınıf
Süre:	40 Dakika
Ortam:	Sınıf
Sınıf Düzeni	Oturma Düzeni
Sınıf Rehber Öğretmenleriyle Yapılan Ön Çalışma: Öğretmenlerle yapılan çalışmada özgeçmişin tanımından ve iş yaşamında neden gerekli olduğundan, özgeçmişe hangi bilgilerin yazılması gerektiğinden bahsedilmiştir. Bu hafta girecekleri derste bu konular hakkında öğrencilerde farkındalık oluşturmaları istenmiştir. Öğretmenlerden gelecek haftaki derste özgeçmiş yazma etkinliği yapılacağı için öğrencilerden buna hazırlıklı olarak gelmeleri gerektiğini hatırlatılması istenmiştir.	

8. Sınıf RKP Dersi Nisan Ayı 3. Hafta Etkinliği

Yeterlik Alanı:	Kariyer Planlama
Kazanım:	Öz geçmişini yazar. (Kazanım Numarası -38-)
Öğrenci Sayısı:	Tüm Sınıf
Süre:	40 Dakika
Ortam:	Sınıf
Sınıf Düzeni	Oturma Düzeni

Araç-Gereç:	Form–74
Sınıf Rehber Öğretmenleriyle Yapılan Ön Çalışma: Bir önceki haftadan duyurusu yapılan bu etkinliğin uygulanmasının ardından yazdıklarını sınıf ile paylaşmak isteyen öğrencilere izin vermeleri, paylaşımları kısaca değerlendirmeleri, eksik gördükleri yerleri tamamlamaları, hatalı gördükleri yerleri düzeltmeleri istenmiştir. Dersin sonunda öğretmenlerden kendi yazdıkları özgeçmişleri sınıfa okuyabilecekleri önerisinde bulunulmuştur.	

FORM–74

ÖZGEÇMİŞ FORMU

KİŞİSEL BİLGİLER

T.C. Kimlik Nu:

İsim:

Telefon:

E-mail Adresi:

Doğum Tarihi:

Doğum yeri:

Adres:

EĞİTİM

İŞ DENEYİMİ

ALINAN EĞİTİMLER

BURS VE ÖDÜLLER

BİLDİĞİ YABANCI DİLLER

BİLGİSAYAR

ÜYELİKLER

GÖNÜLLÜ ÇALIŞMALAR

HOBİLER

REFERANSLAR

8. Sınıf RKP Dersi Nisan Ayı 4. Hafta Etkinliği

Yeterlik Alanı:	Kariyer Planlama
Kazanım:	Kariyer planlama basamaklarını açıklar. (Kazanım Numarası -39-)
Öğrenci Sayısı:	Tüm Sınıf
Süre:	40 Dakika
Ortam:	Sınıf
Sınıf Düzeni	Oturma Düzeni
Sınıf Rehber Öğretmenleriyle Yapılan Ön Çalışma: Öğretmenlerle yapılan çalışmada Kendini tanıma ve anlama konusunda farkındalık geliştirme, kariyer seçeneklerini araştırma ve bilgi toplama, bilgi-beceri-deneyim edinme ve kariyer planına dair bir uzmandan yardım alma kavramları üzerinde durulmuştur.	

8. Sınıf RKP Dersi Nisan Ayı 5. Hafta Etkinliği

Yeterlik Alanı:	Kariyer Planlama
Kazanım:	Bireysel kariyer planlama dosyası hazırlar. (Kazanım Numarası -40-)
Öğrenci Sayısı:	Tüm Sınıf
Süre:	40 Dakika
Ortam:	Sınıf
Sınıf Düzeni	Oturma Düzeni
Araç-Gereç:	Form-75

Sınıf Rehber Öğretmenleriyle Yapılan Ön Çalışma: Bireysel Kariyer Planlama Dosyasının ne olduğundan, neden gerekli olduğundan, ne işe yaradığından, öneminden ve içerisinde yer alması gereken belgelerden bahsedilmiştir. Bireysel Kariyer Planlama dosyası hazırlamanın kişinin eğitsel, mesleki ve kişisel gelişimini düzenli olarak izlemesini sağladığı anlatılmıştır. Bireysel Kariyer Planlama Dosyası içerisinde öğrencinin aldığı belgelerin, karnelerin, ödüllerin, hazırladıkları ödevlerin, katıldıkları gönüllü çalışmaların, kendilerine ilişkin okulda yapılmış test-anket-envanterlerin sonuçlarının, geleceğe ilişkin planlarının ve özgeçmişinin yer alabileceği söylenmiştir. Bu görüşmede öğretmenlere, öğrencilerine bu dosyayı muhafaza etmeleri ve zaman zaman içerisine eklemeler yaparak güncelliğini korumaya çalışmalarını söylemeleri önerilmiştir.

8. Sınıf RKP Dersi Mayıs Ayı 1. Hafta Etkinliği

Etkinliğin Adı:	Tercihimi Yaparken
Yeterlik Alanı:	Kariyer Planlama
Kazanım:	Ortaöğretim tercihlerini kariyer planlama dosyasındaki verilerden yararlanarak belirler. (Kazanım Numarası -41-
Öğrenci Sayısı:	Tüm Sınıf
Süre:	40 Dakika
Ortam:	Sınıf
Sınıf Düzeni	Oturma Düzeni
Sınıf Rehber Öğretmenleriyle Yapılan Ön Çalışma: Hazırlanan Kariyer Planlama Dosyasında yer alan bilgilerin değerlendirilip sene sonunda yapılacak olan tercihlerde göz önünde bulundurulmasının sağlanması adına öğretmenlere aşağıdaki yapılandırılmış etkinlik verilmiş ve yönergesine uygun şekilde sınıfta uygulamaları istenmiştir. Ardından kazanımla ilgili yapılandırılmış etkinlik kendilerine verilmiş ve yönergesine uygun biçimde sınıfta	

işlemeleri istenmiştir.

Süreç:

Öğrencilerden 1 hafta öncesinden, Kariyer Planlama dosyası ile okulda uygulanan test ve test dışı tekniklerin sonuçlarından yararlanarak ilgileri, yetenekleri, hobileri, akademik başarıları, vb. konularda kendileri ile ilgili neler öğrendiklerini listeleyerek sınıfa getirmeleri istenir.

1. Öğretmen öğrencilerin gidebileceği ortaöğretim kurumlarını tahtaya listeler.
2. Gönüllü öğrenciler listelerindeki kendileri ile ilgili bilgileri sınıf ile paylaşırlar.
3. Aşağıdakilere benzer sorularla grup etkileşimi devam eder.

- Hangi ortaöğretim kurumuna gitmeyi düşünüyorsunuz? Neden?
- Hangi ilgi, yetenek, hobi, akademik başarı, vb bilgileriniz sizi bu ortaöğretim kurumunu seçmeye yönlendirdi?
- Sizin gitmeyi düşündüğünüz ortaöğretim kurumu ile ilgi, yetenek, hobi, akademik başarı, vb. bilgilerinizi göz önünde bulundurarak gidebileceğinizi düşündüğünüz ortaöğretim kurumu arasında bir fark var mı?
- Varsa Kariyer Planlama dosyası ile okulda uygulanan test ve test dışı tekniklerin sonuçlarından yararlanmanızın kararınızda ki bu değişime etkisi oldu mu?
- Kariyer Planlama dosyası ile okulda uygulanan test ve test dışı tekniklerin sonuçlarından yararlanarak tahtada listelenen ortaöğretim kurumlarından hangisine gitmeniz uygun olur? Neden?

4. Öğrencilere, Ortaöğretim tercihlerini yaparken okul rehber öğretmeninden yardım alabilecekleri vurgulanarak etkinlik sonlandırılır.

8. Sınıf RKP Dersi Mayıs Ayı 2. Hafta Etkinliği

Yeterlik Alanı:	Kariyer Planlama
Kazanım:	Kariyer Planlamanın gelişim dönemlerinde farklılık gösterebileceğini fark eder. (Kazanım Numarası -42-)
Öğrenci Sayısı:	Tüm Sınıf

Süre:	40 Dakika
Ortam:	Sınıf
Sınıf Düzeni	Oturma Düzeni
Sınıf Rehber Öğretmenleriyle Yapılan Ön Çalışma: Birkaç etkinlikte üzerinde durulan kariyer planlama kavramının durağan, statik bir kavram olmadığı ve zaman içerisinde değişiklik gösterebileceği anlatılmıştır. Yeni becerilerin keşfi, yeni ilgilerin edinilmesi ve bulunulan ortamın etkisiyle beraber kariyer planlama hedeflerinde değişikliğe gidilmesinin normal olduğu vurgulanmıştır. Öğretmelerden kariyer planlamasında asıl önemli olanın gerçekçi dayanaklar edinmek olduğunun aktarılması istenmiştir.	

8. Sınıf RKP Dersi Mayıs Ayı 3. Hafta Etkinliği

Yeterlik Alanı:	Kariyer Planlama
Kazanım:	Mevcut kariyer hedeflerinin gerçekleşebilirliğini değerlendirir. (Kazanım Numarası -43-)
Öğrenci Sayısı:	Tüm Sınıf
Süre:	40 Dakika
Ortam:	Sınıf
Sınıf Düzeni	Oturma Düzeni
Sınıf Rehber Öğretmenleriyle Yapılan Ön Çalışma: Öğretmenlere bir yıldan bu yana birlikte oldukları öğrencilerin kariyer hedeflerinin sınıf içerisinde değerlendirmesini yapmaları, eksik görülen yerleri tamamlanması konusunda soru-cevap yönteminin kullanmaları önerilmiştir.	

8. Sınıf RKP Dersi Mayıs Ayı 4. Hafta Etkinliği

Yeterlik Alanı:	Kariyer Planlama
Kazanım:	Kariyer planlamada alternatifleri değerlendirir. (Kazanım Numarası -44-)
Öğrenci Sayısı:	Tüm Sınıf
Süre:	40 Dakika
Ortam:	Sınıf
Sınıf Düzeni	Oturma Düzeni

Sınıf Rehber Öğretmenleriyle Yapılan Ön Çalışma: Öğretmenlerle yapılan görüşmede alternatifli düşünmenin önemine değinilmiştir. Tek hedefin olmasının sakıncalarına vurgu yapılarak önyargı ve olumsuz düşüncelerin kariyer planlamaya yaptığı olumsuz etkilerden bahsedilmiştir. Öğretmenlerden sınıf içerisinde işleyecekleri derste bir hedef belirleyip buna ulaşma adına çaba sarf etmenin önemli olduğundan; ancak hedefe ulaşılamadığında ya da hedefin farklılaştığı durumlarda alternatif seçenekler oluşturmanın değerli olduğundan söz etmeleri istenmiştir. Ayrıca ilk dönem yapılan lise gezilerine ve meslek erbapları ziyaretlerine atıflar yapılması ve önlerinde fazla sayıda seçenek bulunduğunu fark etmelerinin sağlanması istenmiştir.

ÖZGEÇMİŞ

Kemal EFE, 1988 yılında Kocaeli'nin İzmit ilçesinde doğmuştur. İlk, orta ve lise öğrenimini aynı ilçede tamamladıktan sonra 2006 yılında kazandığı Sakarya Üniversitesi Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık bölümünden 2010 yılında mezun olmuştur. Aynı yıl Kocaeli ili Kandıra ilçesinde göreve başlamış buradaki çeşitli okullarda 8 yıl görev yaptıktan sonra atandığı İzmit Mimar Sinan İmam Hatip Ortaokulunda halen okul psikolojik danışmanı olarak görev yapmaktadır.

İletişim: kemalefekou@gmail.com